

การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

นางสาว พัชราภรณ์ ครูทเมือง

ศูนย์วิทยพัชราภรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SUSTAINABILITY OF EKARAT LOCAL NEWSPAPER AMIDST SOCIAL CHANGES

Miss Patcharaporn Crutmuang

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

โดย

นางสาว พัชรภรณ์ คุรุทเมือง

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คนบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลทิพย์ ศาสตร์ระวี)

พัชราภรณ์ คุรุทเมือง: การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม. (SUSTAINABILITY OF EKARAT LOCAL NEWSPAPER AMIDST SOCIAL CHANGES) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ, 188 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช จังหวัดลำปาง ที่มีอายุยืนยาวนับตั้งแต่การก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันนาน 53 ปี โดยวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ (1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช ที่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเมืองลำปางไว้ได้ (2) เพื่อศึกษาแนวโน้มอนาคตและปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (3) เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการบริหารและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบการศึกษาเชิงเอกสารในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลจากการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์เอกราช เกิดขึ้นมาจากอุดมการณ์ของผู้ก่อตั้ง คือ นางเล็ก พิษณุกุล และคณะทำหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้แก่คนในท้องถิ่น ตลอดระยะเวลาร่วมครึ่งศตวรรษมีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) ปรับการบริหารหนังสือพิมพ์ให้ดำรงอยู่ได้ด้วยกลยุทธ์ นโยบาย ทุน เทคโนโลยี และส่วนผสมทางการตลาด (2) ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้หนังสือพิมพ์เอกราช ต้องปรับตัว คือ การบริหารการตลาดและการหาโฆษณาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีการพิมพ์ ทำให้สามารถลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรได้ และ(3) ใช้กลยุทธ์การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรค ในการวิเคราะห์พบว่า จุดแข็งอยู่ที่ความเก่าแก่เป็นที่รู้จักมายาวนานในท้องถิ่นลำปาง ชื่อหัวหนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นที่รู้จักของผู้อ่าน แปรนต์ หรือ ตราสินค้า "เอกราช" มีมูลค่าเชิงธุรกิจที่สร้างความเชื่อถือได้ ด้านจุดอ่อนพบว่า เป็นหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก ขาดสีสัน อย่างไรก็ตามมีโอกาสที่จะเติบโตของหนังสือพิมพ์มีมาก เพราะ ความเก่าแก่ และคนติดตามอ่านมานาน ส่วนอุปสรรคคือ คู่แข่งที่พัฒนาจนล้ำหน้าจึงต้องสร้างความแตกต่าง โดยปรับบุคลิกและเนื้อหาหนังสือพิมพ์ และ พยายามออกหนังสือพิมพ์ให้ตรงตามกำหนด รักษาการนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางธุรกิจ เพื่อทำหน้าที่ให้นำเชื่อถือและเป็นที่ยังพาของคนลำปางได้ต่อไป

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิติศ.....พัชราภรณ์ คุรุทเมือง.....
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

4985120628 : MAJOR JOURNALISM

KEYWORDS : SUSTAINABILITY/ LOCAL NEWSPAPER/ SOCIAL CHANGES

PATCHARAPORN CRUTMUANG: SUSTAINABILITY OF EKARAT LOCAL
NEWSPAPER AMIDST SOCIAL CHANGES. THESIS ADVISOR:

ASSOC.PROF.DR. PIRA CHIRASOPONE, 188 pp.

This study aims to examine the sustainability of business and editorial management of "Ekarat," the local newspaper. The objectives of this research are to study: (1) background and development of Ekarat newspaper; (2) factors affecting the Ekarat's adjustment for this sustainability; and (3) the strength, weakness, treat and opportunity of Ekarat newspaper. In-depth interviews and documentary method were used in this study. The results show that the Lampang local newspaper "Ekarat" was launched to stand against dictatorial government at that time. Nowadays, however the newspaper policy has been changed for surviving in the business cycle amidst social changes. The major policy is to produce local independent newspaper without being under control from the local business men or local politicians. From time to time Ekarat has adjusted itself to being survive as long as 5 decades.

The research reveals the major findings as follow, (1) Ekarat was initiated in 1960 by Mrs. Lek Pichayakul with her husband and others in order to be a voice for local people; (2) factors that affected the business management of Ekarat local newspaper includes business ownership, newspaper's policy, personnel ,budget and technology; and to sustain in newspaper business, Ekarat has made adjustment by, (3) Ekarat adjustment's includes (a) improving marketing strategy for selling more newspaper copies and more advertising (b) using new technology to help saving the printing time, to improve the printing quality and to solve the problem of personnel insufficiency; and (3) In SWOT analysis, Ekarat has the strength of being existed as the old friend of Lampang residents and newspaper's content is impartial. The weak point is unattractive especially the front page. However, Ekarat has great opportunity because Ekarat has long history in Lampang province make well known among local readers. In addition, Ekarat is the positive image and salable trademark. The treat for Ekarat is its competitors; Ekarat must compete the competitors by reaching the market before other newspapers. Moreover, Ekarat must improve itself to attract advertisers and keep the quality impartially which is the identity of Ekarat for more than a half century.

Department Journalism..... Student's Signature พัทธมาพร ครุตมุวงค์

Field of Study : Journalism and Information Advisor's Signature [Signature]

Academic Year : 2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องมาจาก รศ.ดร. พีระ จิรโสภณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่ดีเสมอมา รศ. รจิตลักษณ์ แสงอุไร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร. กุลทิพย์ ศาสตรระจูลิ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงความร่วมมือจากผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

กราบขอบพระคุณพ่อแม่ ที่คอยกระตุ้นและเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนสนิททุกคนที่เป็นกำลังใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำที่ดีเสมอมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เอกราช จังหวัดลำปาง.....	5
คำถามวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญและบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสื่อมวลชน	
ตามแนวทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theories of Performance).....	28
แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาภาคประชาสังคม.....	31
แนวคิดเรื่องการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น.....	32
แนวคิดเรื่องการตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น.....	35
เรื่องการบริหารการจัดการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น.....	43
แนวคิดเรื่องกระแสโลกาภิวัตน์ และผลกระทบ (Globalization Theory).....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	65
กรณีศึกษาและแหล่งข้อมูล.....	65
การเก็บข้อมูลในการวิจัย.....	66
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ.....	66
แหล่งข้อมูลบุคคล.....	67
แหล่งข้อมูลประเด็นสัมภาษณ์ (Key Informants).....	69
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	75
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	76
สถานภาพการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เอกราช จากอดีต ถึงปัจจุบัน.....	77
บทบาทของหนังสือพิมพ์ เอกราชต่อท้องถิ่นลำปาง.....	135
ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการปรับตัวของหนังสือพิมพ์เอกราช.....	137
วิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินโอกาสอนาคตของหนังสือพิมพ์เอกราช.....	147
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	159
สรุปผลวิจัย.....	160
อภิปรายผล.....	171
ข้อเสนอแนะ.....	181
รายการอ้างอิง.....	182
ประวัติผู้เขียน.....	187

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางรายรับรายจ่าย -จ่ายของหนังสือพิมพ์เอกราช ยุคเติบโต.....	101
2	ตารางยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์เอกราช.....	113
3	ตารางการทำงานในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เอกราช.....	120
4	ตารางเทียบสัดส่วนเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เอกราช.....	123
5	ตารางแสดงราคาขายของหนังสือพิมพ์เอกราชในแต่ละยุค.....	128
6	ตารางแสดงยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์เอกราชในแต่ละยุค.....	130

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	นางเล็ก พิษณุกุล กับกิจกรรมเพื่อมวลชน.....	78
2	ภาพหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ เอกราช ซึ่งใช้ตั้งแต่ปี 2500 จนถึงปี 2540.....	80
3	ภาพโครงสร้างองค์กรหนังสือพิมพ์ เอกราช (ช่วงเริ่มก่อตั้งโรงพิมพ์).....	82
4	ที่ตั้งโรงพิมพ์ บริเวณตลาดราชวงศ์ อำเภอเมือง ลำปาง.....	85
5	ลักษณะแท่นพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลสในอดีต.....	86
6	ภาพการพิมพ์อักษรในระบบ เลตเตอร์เพลส.....	87
7	ภาพโครงสร้างองค์กร ลำปาง เอกราช จำกัด (ช่วงเป็นองค์กรนิติบุคคล).....	93
8	ภาพคอลัมน์จุดหมายที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์เอกราช.....	96
9	ภาพโฆษณาในหนังสือพิมพ์ เอกราช.....	102
10	ภาพสภาพตึกแถวบริเวณที่ตั้งโรงพิมพ์ เอกราช.....	103
11	ภาพลักษณะเครื่องพิมพ์ออฟเซต ที่ใช้ในโรงพิมพ์ เอกราช.....	105
12	ภาพการพิมพ์ออฟเซต.....	105
13	การทำเพลทเพื่อเตรียมพิมพ์.....	106
14	ภาพตัวอย่างงานพิมพ์กระดาษขนาดตัดสี่ เช่นเดียวกับที่ ขนาดหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ที่โรงพิมพ์เอกราช.....	106
15	ภาพหนังสือพิมพ์เอกราช ฉบับพิเศษ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.....	108
16	ภาพตัวอย่างเนื้อหาจาก หนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.....	108
17	โครงสร้างการจัดการองค์กรหนังสือพิมพ์ เอกราช ในปัจจุบัน.....	116
18	ภาพคอลัมน์ค้นช่องในปัจจุบัน โดย นาย อัครินทร์ พิษณุกุล.....	121
19	ภาพหนังสือพิมพ์เอกราช หน้า 1 ที่เริ่มใช้ในปี 2550 จนถึงปัจจุบัน.....	122
20	ตัวอย่างการจัดหน้าในหนังสือพิมพ์เอกราช.....	127
21	หน้าปกหนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับพิเศษวันปีใหม่.....	133
22	ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ ในจังหวัดลำปาง เปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ เอกราช.....	142

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กิจการหนังสือพิมพ์ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรับใช้สังคมและสาธารณชน จึงส่งผลให้สถานะของหนังสือพิมพ์เป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะ (Public Institution) โดยหนังสือพิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาทางความคิดและจิตใจของผู้อ่านพร้อมกันไป เปรียบเสมือนเข็มทิศส่องทางให้แก่สังคม ยิ่งในสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อปกครองตนเองอย่างมีอิสรภาพ ประชาชนจำเป็นต้องได้รับข่าวสารที่จำเป็น รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงไปตรงมา หนังสือพิมพ์มีบทบาทเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้มีการสร้างและหล่อหลอมความคิดเห็นปัญหาสาธารณะที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในสังคม ดังนั้นกิจการหนังสือพิมพ์จึงผูกพันอยู่กับความเคลื่อนไหวของสังคมอย่างแยกไม่ออก

บทบาทหนังสือพิมพ์มีตามพื้นที่การรับใช้ประชาชนดังนี้ คือ “หนังสือพิมพ์ระดับชาติ” หรือ “หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง” (National Newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่รับใช้ประชาชนทั้งประเทศ หากจะพิจารณาในด้านพื้นที่การจำหน่ายก็จะพบว่า เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีวงจำหน่ายอยู่ทั่วไป และมีเนื้อหาครอบคลุมทั่วประเทศ อีกส่วนคือ “หนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค หรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” (Local Newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการและตอบสนองผลประโยชน์ของสังคมท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาครอบคลุมพื้นที่ท้องถิ่นใดที่หนึ่งเป็นการเฉพาะไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ มีการวางจำหน่ายในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น ซึ่งเนื้อหา จะชี้ให้เห็นเหตุการณ์ปัญหาในท้องถิ่น และเป็นเบ้าหลอมความคิดเห็นในท้องถิ่น ตรวจสอบ การดำเนินงานของข้าราชการในท้องถิ่น และเป็นผู้ปกครองประโยชน์ของผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น และปัญหาจากภายนอกที่กระทบกับท้องถิ่น

ดังนั้นสื่อมวลชนท้องถิ่นจึงมีความใกล้ชิด ผูกพัน และเข้าอกเข้าใจและเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้ดีกว่าสื่อมวลชนระดับชาติ หรือสื่อมวลชนระดับกลางนั่นเอง ถือได้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสมบัติล้ำค่าของสังคมท้องถิ่นโดยแท้ นับวันยิ่งเจริญเติบโตและมีบทบาทอย่างสูงไม่ว่าในทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม การศึกษาและทุกด้านของท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบเปลี่ยนจากการรับอิทธิพลจากหนังสือพิมพ์ส่วนกลางไปสู่สภาพสังคมที่เป็นจริงมาก เพื่อตอบสนองความต้องการและความรู้สึกนึกคิดตลอดจนความศรัทธาที่เป็นความปรารถนาของท้องถิ่นนั้นๆ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงถือเป็นอุบัติการณ์อย่างหนึ่งของสังคมท้องถิ่นซึ่งอาจจะมองในระดับภูมิภาคหรือระดับจังหวัดก็ได้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเจริญเติบโตตามสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ระยะเวลาพัฒนาตัวเองนั้นอาจใช้เวลาแตกต่างกันแล้วแต่สภาพท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่ต้องมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง พื้นฐานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดมาจากจิตสำนึกของมนุษย์ที่มุ่งแสวงหาสิ่งที่ถูกต้องดีงามให้แก่สังคมโดยส่วนรวม มุ่งที่จะเป็นสื่อกลางของเหตุการณ์ ปัญหา และทางออกของปัญหานั้น¹

ในระยะแรกของการสร้างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอาจผูกพันอยู่กับค่านิยมบางประการของสังคม เช่น ลือตเตอร์ ถูกนำมาผนวกกับการออกหนังสือพิมพ์เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด สุดท้ายแต่ว่ารัฐบาลจะออกลือตเตอร์ที่วันครั้ง การออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเวลานี้ แม้ว่าในระยะแรกไม่มีหลักประกันในการอยู่รอดของธุรกิจ แต่ในแง่ของธุรกิจก็ถือได้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่เสนอขายต่อผู้อ่านพร้อมกับการขายบริการสลากตรวจลือตเตอร์ไปด้วย จนกระทั่งบางคนเรียกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นติดปากว่า “หนังสือพิมพ์รายลือตเตอร์” แต่ในแง่คุณค่าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น หัวใจอยู่ที่บทบาทและภาระหน้าที่ และความสำคัญในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่เป็นที่พึ่งพิงของประชาชน ในฐานะตัวแทนของอิสรภาพและเสรีภาพ ในฐานะศูนย์รวมทางอุดมการณ์ที่รวมอยู่ในตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่างหากที่ถือเป็นคุณค่าและมีค่าสำหรับสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ ในการที่จะทำให้เกิดการยอมรับนับถือ และมีคุณค่าเป็นสมบัติของสาธารณชนสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ สืบไป²

¹ พิเศษ ชวลาธวัช. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น. (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.), หน้า 9.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

หากแต่ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปท่ามกลางกระแสการเมือง กระแสโลก ทั้งทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความบันเทิง ได้มีข้อมูลข่าวสาร วิทยาการล้ำใหม่เข้ามา ตลอดเวลาและยิ่งทวีคูณ จึงก่อให้เกิดการเริ่มเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับเมือง รวมไปถึงระดับชุมชน เกิด การเปลี่ยนแปลงรากฐานวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน และความคิดค่านิยมเดิมจากการพึ่งตนเองมา เป็นการบริโภคนิยมโดยผ่านกลไกตลาด สื่อเทคโนโลยีต่างๆ โดยข้อมูลข่าวสารมีการไหลเวียนเพิ่ม มากขึ้นจากเมืองสู่ชนบทและกลายเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาให้ทันยุคโลกาภิวัตน์ที่ประชาชนมีความต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น รวมถึงการขยายโครงสร้าง ความเป็นสังคมเมือง โครงสร้างทางประชากรเริ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการปฏิรูป การศึกษา รวมถึงนโยบายกระจายอำนาจส่งเสริมท้องถิ่นของรัฐ จึงทำให้ประชาชนสนใจติดตามข่าวสารจาก สื่อมวลชนมากขึ้น สนใจกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น ชุมชนจึงเริ่มหันมาพึ่งพาสื่อภายในท้องถิ่นตัวเอง มากกว่าที่จะพึ่งสื่อจากส่วนกลางถือเป็นการใช้สื่อ ชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยนำเสนอและถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหวภายใน ท้องถิ่นอย่างรอบด้าน และกล้าที่จะเสนอมุมมองต่อชุมชนท้องถิ่นในลักษณะชี้แนะเพื่อนำไปสู่การ พัฒนาที่ดีกว่า

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่เป็นเวทีกลางของคนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันในเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยใช้หน้าหนังสือพิมพ์ให้เป็นเวทีกลางหรือเวทีสาธารณะ ของชุมชน รวมทั้งยังเป็นองค์กรสาธารณะที่ร่วมขับเคลื่อนทางสังคม ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น รวมไปถึงกลุ่มพลังมวลชนต่างๆ ตลอดจนองค์กรทางสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิเช่น จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หอการค้าจังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ด้วยการจัดกิจกรรมทางสังคม เพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ ร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อไปได้ ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงต้องคอยรับฟังสังคมรอบข้างและต่อสู้เคียงข้างประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการสร้างกลไกในการพัฒนาความเข้าใจระหว่างบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับประชาชน และการใช้เวลาปรับตัวตามบริบทต่าง ๆ ทางสังคมต่อไปในอนาคต เพื่อสร้างแรงศรัทธาและ ความเชื่อถือจากผู้คนในท้องถิ่นนั่นเอง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ผู้คนขยายเครือข่าย ความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านของตนกว้างมากขึ้น เกิดภาคการลงทุน ทำให้ภาคเอกชนเกิดกำลังซื้อ มากขึ้น ตั้งแต่การซื้อขายแลกเปลี่ยน การลงทุนกู้ยืมเงิน การติดต่อข่าวสาร จึงก่อให้เกิดการ เชื่อมโยงกันในด้านเศรษฐกิจและการเมืองในระดับ “ท้องถิ่น” กับระดับ “โลก” ทั้งนี้กระแสการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นผลมาจาก โลกาภิวัตน์จึงไม่ได้มีเพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่าง เดียว หากแต่ได้แทรกซึมและส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของบุคคลและสังคม ในทุกมิติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องมีการตื่นตัวและการปรับตัวมากยิ่งขึ้น นอกจากบทบาทในการเป็นสถาบันสาธารณะรับใช้สังคมแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีสถานะเป็นธุรกิจ เอกชน (Private Business) โดยต้องอาศัยการบริหารงานเพื่อให้ได้กำไรมาเลี้ยงตนเอง ซึ่ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องแข่งขันกับสื่อหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองและสื่ออื่น ๆ ในตลาดแข่งขัน โดย ในทางธุรกิจ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยุคใหม่ต้องเผชิญกับภาวะต้นทุนที่สูงขึ้นทุกด้านทั้งเงินเดือน ค่าการจัดการ กระดาษหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มที่จะ ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบในการนำเสนอข่าวสารรวมถึงการจัดการและการบริหารธุรกิจ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้มีความคล่องตัวในการสนองตอบความต้องการของสังคมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ภาระของผู้ดำเนิน กิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงหนีไม่พ้นหน้าที่ต้องรับใช้สังคม ด้วยความรู้ และภูมิปัญญาในสถานะที่เป็นสถาบันสาธารณะรับใช้สังคมและยังต้องดำรงสถานะความเป็น ธุรกิจเอกชนทั้งสองสถานะไปพร้อมกัน เพราะถ้าหากหนังสือพิมพ์ต้องขาดทุน หนังสือพิมพ์ก็จะ คงอยู่เป็นธุรกิจเอกชนต่อไปไม่ได้ หรือหากแม้อยู่ได้แต่ขาดแรงศรัทธาจากประชาชน ก็คงอยู่โดย ไม่เป็นที่ยอมรับในฐานะที่เป็นสถาบันสาธารณะชนอีกต่อไปได้ ตามแนวคิดที่ว่า “หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นทำโดยคนท้องถิ่นเพื่อคนท้องถิ่น” เพื่อให้ยังดำรงอยู่รับใช้ประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระ ทางความคิด

จากที่กล่าวมาข้างต้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนับเป็นเรื่องที่น่าศึกษา แม้ว่าจะมีการพัฒนาเป็นไป อย่างช้า ๆ แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เกิดจากความคิดที่ต้องการหนังสือพิมพ์สำหรับคนท้องถิ่น เพื่อทำ หน้าที่สื่อมวลชนท้องถิ่นโดยเฉพาะ แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปิดกว้างและการไหลเวียนของข้อมูล ข่าวสารและผู้อ่านที่เปลี่ยนไป ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นถูกเบียดจากสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อเดียวกัน ทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ด้วยกันเองและหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทมาช้านานหลายทศวรรษ

ปรับตัวหรือปิดตัวและเลื่อนหายไป แต่ก็มีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ยังคงยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลาง กระแสการเปลี่ยนแปลงที่ได้อิทธิพลจากปัจจัยท้องถิ่นเอง และปัจจัยโลกาภิวัตน์ต่าง ๆ ซึ่งกรณีศึกษา น่าสนใจคือ หนังสือพิมพ์ “เอกราช” จังหวัดลำปางที่อายุร่วมครึ่งศตวรรษ (53 ปี) ได้ยืนหยัดและ พันฝ่ากระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาได้จนทุกวันนี้ว่า ได้มีการปรับตัวเองอย่างไรทั้งในเชิง บริหารธุรกิจและการบรรณาธิการ

ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เอกราช จังหวัดลำปาง

หากย้อนกลับไปถึงประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2498-2500 เป็นช่วงที่อำนาจเผด็จการยัง ครอบงำอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังถูกครอบงำด้วยอำนาจมืด อำนาจการปกครองส่วน ใหญ่มิได้มีอยู่เฉพาะส่วนกลางเท่านั้นแต่ได้แผ่กระจายไปทั่วภูมิภาคด้วย แม้ว่าเมืองลำปางจะ ห่างไกลจากกรุงเทพฯ 600 กิโลเมตร แต่ความรักชาติ รักความมีอิสระเสรี รักความถูกต้องก็ยังมี อยู่ไม่น้อยกว่าเมืองอื่น ๆ เลย จึงมาถึงกลุ่มผู้ที่มีความคิดริเริ่มในการจัดตั้งโรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ใน ลำปางนั้นเริ่มแรกมีอยู่ 7 คน ซึ่งมีอุดมการณ์ร่วมกันเพื่อต่อสู้กับอำนาจเผด็จการและความไม่ชอบธรรมใน สังคม ในขณะนั้นมีนายเกษม โรจนศักดิ์ที่สำเร็จปริญญาจากต่างประเทศมาใหม่ ๆ ทั้งยังเป็นลูกศิษย์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แห่งหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่คนไทยในสมัยนั้น นิยมอ่านกันทั่วประเทศ ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การที่จะต่อสู้กับผู้ที่มีอำนาจที่ไม่เป็นธรรมควรสร้างเวที แสดงความคิดเห็นขึ้นโดยใช้ปากกาเป็นอาวุธในการต่อสู้ ขณะนั้นมีผู้ร่วมความคิดและอุดมการณ์ เดียวกันกับนายเกษม คือนายนิวัติ วรกุล ทนายความชื่อดังของลำปาง และกำนันอารีย์ พิระเชื้อ นายณรงค์ พิชญกุล สามี และตัวของนางเล็ก พิชญกุล ซึ่งถือเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวในกลุ่มที่เริ่มที่ จะก่อตั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของเมืองลำปาง ชื่อ “เอกราช” ขึ้นมาเป็นกระบอกเสียงสำหรับ ชาวบ้านในยุคหนึ่งนั่นเอง³

ยุคแรกของการเริ่มก่อตั้งหนังสือพิมพ์เอกราชจนถึงปัจจุบัน เริ่มจากนางเล็ก พิชญกุล ผู้ที่ทุ่มเทและทำงานด้านมวลชน ในจังหวัดลำปาง ตัดสินใจที่จะลงทุนซื้อเครื่องพิมพ์มาจากโรง พิมพ์สยามรัฐ ด้วยอยากให้ในท้องถิ่น มีหนังสือพิมพ์ ที่คอยเป็นกระบอกเสียงแก่ประชาชนชน จากอุดมการณ์ดังกล่าว นางเล็ก พิชญกุล และ ผู้ร่วมอุดมการณ์ จึงร่วมทำหนังสือพิมพ์ขึ้น และ ออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นปฐมฤกษ์ชื่อ “หนังสือพิมพ์เอกราช” ซึ่งมีปรัชญาประจำว่า “ปชา สุข

³ ไชยยันต์ เปรมทอง. “ที่มาของหนังสือพิมพ์เอกราช,” *เอกราช*, (24-30 มิถุนายน 2544): 3.

มหุดตม” หมายถึง “ความสุขของปวงชนย่อมเป็นใหญ่” และได้ก่อตั้งโรงพิมพ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2500 ทำการออกจำหน่าย ทุก 5 วัน และจัดจำหน่ายในวาระที่มีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล

ขอบเขตของการจัดจำหน่ายนั้นกว้างขวางออกไปในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำพูน ฯลฯ ด้วยยอดพิมพ์เริ่มต้น 10,000 ฉบับ กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ จังหวัดละ 3,000 ถึง 5,000 ฉบับ ซึ่งการกระจายหนังสือพิมพ์ไปตามจังหวัดต่างๆ นั้น ได้อาศัยส่งไปกับรถยนต์ประจำทางระหว่างจังหวัด และระหว่างอำเภอเป็นส่วนใหญ่

กิจการหนังสือพิมพ์เอกราชในระยะเริ่มแรกนั้นยังคงใช้การพิมพ์ระบบเก่า คือ ใช้ตัวพิมพ์ตะกั่วเป็นอักษรทีละตัวมาเรียงพิมพ์ วางบนสติกของเหลืองสีทอง นำมาเรียงเป็นประโยคเป็นข้อความวางบนแท่นพิมพ์ใหญ่ทีละหน้า เอาหมึกกลิ้งผ่านตัวเรียงพิมพ์ แล้วสำหรับเครื่องพิมพ์ก็จะใช้คีมคีบกระดาษให้หมดไป เรียกตามภาษาของนักหนังสือพิมพ์เรียกว่าเครื่องพิมพ์แบบ “ฉบับกระะ” (ตามเสียงพิมพ์ที่ทำการพิมพ์)

ในยุคนี้ นางเล็ก พิชญกุล ที่ได้รับขนานนามว่า หญิงเหล็กแห่งเมืองลำปาง โดยเป็นบรรณาธิการการพิมพ์ด้วยตนเอง และมีทีมงานเพิ่มเติมซึ่งเขียน นักข่าว และนักหนังสือพิมพ์ไฟแรงในขณะนั้นอีกหลายท่าน ได้แก่ นายปรานโหมทย์ ศิริธร นายรุ่งโรจน์ ณ ลำปาง นายอานนท์ ชัตติยะ นายแพทย์ยงลาภ ปัญจวรรณ นายศรีรัตน์ พลหาญ พร้อมคนอื่น ๆ อีกหลายท่าน โดยส่งมาจากนักเขียน นักข่าวไฟแรงจากจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน จึงทำให้หนังสือพิมพ์ได้มีโอกาสไปเผยแพร่ไกลหลายจังหวัด ครั้นมาถึงเอกราชยุคพัฒนาเริ่มตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา แม่เล็ก พิชญกุล (นางเล็ก พิชญกุล, บรรณาธิการก่อตั้ง) ก็ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสังคมมากขึ้น อันเนื่องมาจากเป็นนักหนังสือพิมพ์หญิงคนเดียวคนแรกของภาคเหนือที่เป็นทั้งเจ้าของโรงพิมพ์ เป็นบรรณาธิการ และยังสามารถระดมทุนจากกลุ่มผู้มีน้ำใจที่รักและสนใจด้านธุรกิจการพิมพ์ เพื่อขยายสำนักพิมพ์และพัฒนากิจการพิมพ์ เปลี่ยนระบบการพิมพ์จากตัวเรียงพิมพ์แบบเดิมมาเป็นการเรียงพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ซึ่งมีหัวพิมพ์ตัวอักษร เช่น เครื่อง IBM พิมพ์ต้นฉบับ พร้อม ตัดแต่ง จัดหน้าแล้วถ่ายลงเพลท แผ่นฟิล์มแล้วจึงไปเข้าแท่นพิมพ์ออกมาเป็นระบบออฟเซ็ท จึงสะดวก รวดเร็วเป็นระบบ มีการระดมทุน และขยายการตลาดจนได้รับความนิยมของคนลำปางและจังหวัดใกล้เคียง ด้วยมีทีมงานเขียนที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถ และมีนักข่าวอาวุโสรวมถึงนักเขียนกิตติมศักดิ์มากมาย จึงทำให้หนังสือพิมพ์ “เอกราช” นำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านมากขึ้นกว่าเดิม จึงทำให้หนังสือพิมพ์เอกราชเป็นฉบับที่โดดเด่นที่สุด

บทบาทและการต่อสู้เคียงข้างประชาชนของเอกราชจากอดีตที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ “เอกราช” ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน และเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมภายในท้องถิ่น เพื่อให้สังคมท้องถิ่นเข้มแข็ง แต่ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ที่วัฒนธรรมต่างชาติเริ่มเข้ามาเผยแพร่ผ่านสื่อส่วนกลางมาสู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น หากแต่หนังสือพิมพ์เอกราชยังคงดำเนินกิจการต่อไปตามปณิธานและอุดมการณ์ของแม่เหล็ก ที่ว่า “คนตายได้แต่หนังสือพิมพ์ตายไม่ได้” ด้วยปณิธาน ที่ยึดมั่น จึงทำให้หนังสือพิมพ์เอกราชยังคงดำรงอยู่คู่คนลำปาง โดยได้รับแรงศรัทธาจากประชาชนคนลำปาง และสามารถอยู่คู่ท้องถิ่นลำปางอย่างยาวนานมาจวบจนทุกวันนี้

คำถามวิจัย

1. หนังสือพิมพ์เอกราช เกิดขึ้นมาด้วยเป้าหมายและอุดมการณ์อย่างไร และยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นหนังสือพิมพ์ดั้งเดิมของจังหวัดลำปาง ได้หรือไม่อย่างไร
2. หนังสือพิมพ์เอกราช ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่ละยุคอย่างไร และกระแสโลกาภิวัตน์ในสังคมยุคใหม่มีผลกระทบต่อการทำงานของหนังสือพิมพ์เอกราชอย่างไร
3. หนังสือพิมพ์เอกราชมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคคุกคามด้านใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อดำรงอยู่และการอยู่รอดเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เก่าแก่ และมีอายุยืนนานฉบับหนึ่งในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชที่ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเมืองลำปางไว้ได้

2. เพื่อศึกษาแนวโน้มอนาคตและปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงาน รวมไปถึงกลยุทธ์ในการบริหารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชที่จำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เชิงเอกสาร เชิงสัมภาษณ์ และการสังเกต เพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงปัจจัยในการอยู่รอดในเชิงธุรกิจ และเชิงอุดมการณ์ วิชาชีพหนังสือพิมพ์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น** หมายถึง การรักษาสถานภาพความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแนวโน้มอนาคตโดยคงไว้ซึ่งสถานภาพทางวิชาชีพ ทางธุรกิจ และการตลาด รวมทั้งการรักษาบทบาทให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน
2. **การปรับตัว** หมายถึง หนังสือพิมพ์ได้ปรับตัวเองในการดำเนินงาน ทางด้านนโยบาย บทบาท เนื้อหา รูปแบบ การบริหารจัดการธุรกิจ และการตลาดให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมต่างๆ ในยุคของการเปลี่ยนแปลง
3. **กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม** หมายถึง สภาวะแวดล้อมของบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตามยุคสมัยจากอดีต จนถึง สภาวะปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ที่ล้วนได้รับผลกระทบมาจากการกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งสิ้น
4. **หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น “เอกราช”** หมายถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง วางแผนเป็นรายสัปดาห์ พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาและดำเนินงานรวมถึงการบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชทั้งในอดีตและปัจจุบันที่สามารถดำรงอยู่มาจวบจนทุกวันนี้
2. เพื่อเรียนรู้ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช เพื่อเป็นแนวทางในศึกษาการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อไปได้
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่นอื่น ๆ ในจังหวัดลำปาง และใช้เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของประเทศ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่อง“การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม” ได้ประมวลทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
2. ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
3. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ
4. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสื่อมวลชนตามแนวทฤษฎีบรรทัดฐานสื่อมวลชน
5. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาภาคประชาสังคม
6. แนวคิดเรื่องการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
7. แนวคิดเรื่องการวางแผนวิเคราะห์การตลาดและองค์กรหนังสือพิมพ์
8. แนวคิดเรื่องการบริหารการจัดการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 - ด้านองค์กร และความเป็นเจ้าของสื่อ
 - ด้านบรรณาธิการ
 - ด้านธุรกิจการตลาด

9. แนวคิดเรื่องกระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบ

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.1 นิยามความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

นักวิชาชีพและนักวิชาการด้านหนังสือพิมพ์หลายท่านได้ให้คำนิยามความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไว้หลายประการ ดังนี้

สุภา ศิริमानนท์¹ อดีตนักหนังสือพิมพ์ ได้กล่าวถึงความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า “ในวิชาการวารสารศาสตร์ถือว่าหนังสือพิมพ์ภูมิภาคมีความหมายเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายนอกเขตเมืองหลวง สำหรับประเทศไทยได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้งปวงนอกจากหนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายในกรุงเทพฯ”

พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช² นักวิชาการหนังสือพิมพ์ได้กล่าวถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า “หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการของคนท้องถิ่นนั้นๆ ไม่ใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ ปัญหา ความต้องการของคนท้องถิ่น โดยส่วนรวมเป็นส่วนรวมของปรากฏการณ์ทางสังคมและทางธรรมชาติของท้องถิ่นนั้นโดยแท้ ตระหนักถึงภาระหน้าที่ประหนึ่งเป็นสถาบันสาธารณะสำหรับท้องถิ่น รักษาและปกป้อง

¹ สุภา ศิริमानนท์, “โอกาสและลักษณะการอย่างไรที่นับว่าเหมาะสมสำหรับหนังสือพิมพ์

ลำห้วย,” ใน หนังสือรวบรวมบทความ แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ในการอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค วันที่ 5, ตุลาคม 2526 หน้า 26

² พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช, “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ,” ใน ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: ดับเบิลยูเอ็นพี พรินติ้ง)

ชนบทรวมเนียนม ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ เรียกร้องให้รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่น ความไม่ชอบธรรมจากข้าราชการที่มีต่อท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด เมือง ตำบล หมู่บ้าน และเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นกลางต่อสังคม และรัฐบาลในอันที่จะร่วมกันแก้ปัญหา และสร้างสังคมท้องถิ่นให้น่าอยู่อาศัย”

พีระ จิรโสภณ³ กล่าวถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งนำเสนอเนื้อหาเน้นหนักเกี่ยวกับท้องถิ่นและชุมชน มีกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายเฉพาะท้องถิ่นที่หนังสือพิมพ์นั้นวางจำหน่าย มีความแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติ (national Newspaper) ที่มุ่งเสนอเนื้อหาระดับชาติโดยกลุ่มผู้อ่านทั่วประเทศ และมีความแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ระดับนานาชาติ (International Newspaper) ที่มุ่งเสนอเนื้อหานานาชาติและมีกลุ่มผู้อ่านทั่วโลกหรือหลายประเทศ

สมควร กวียะ⁴ นักวิชาการด้านวารสารและสื่อสารมวลชน ได้อธิบายถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า “ในอุดมคติหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นน่าจะหมายถึงหนังสือพิมพ์ของชาวชนบท ทำโดยชาวชนบท และเพื่อชาวชนบท แต่จะหาหนังสือพิมพ์สมบูรณ์แบบเช่นนี้คงหาได้ยากในความเป็นจริง แต่หากอาจเป็นของชาวชนบทโดยอ้อม เช่น โดยการร่วมลงทุน เข้าหุ้น หรือร่วมในกระบวนการตัวแทนหรืออย่างน้อยก็อาศัยกลไกของการสนองกลับ (Feedback Mechanism) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรเข้าไปช่วยในท้องถิ่นชนบทได้พัฒนาตนเองอย่างแท้จริง มิใช่การเข้าไปเพื่อให้เกิดความเจริญทันสมัย (Modernization) แต่ต้องเข้าไปร่วมในชีวิตและกิจกรรมให้เกิดพฤติกรรมร่วมในการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ชีวิตจิตใจ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น”

³ พีระ จิรโสภณ, “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน,” ใน เอกสารการสนทนาวิชาการและทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529 หน้า 39.

⁴ สมควร กวียะ, “ทางอยู่รอดที่ดีของหนังสือพิมพ์,” ใน หนังสือการอบรมโครงการวุฒิปับตรณกหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่ 2, 3-12 ตุลาคม 2523 หน้า 25

สุรัตน์ นุ่มนนท์⁵ นักวิชาการด้านหนังสือพิมพ์เช่นกัน ได้อธิบายความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไว้ว่า “เป็นกลไกส่วนหนึ่งในการรับใช้ประชาชนในด้านการต่อสู้กับความเลวร้ายในสังคม ในลักษณะการรับใช้ประชาชนนั้นมีรูปแบบต่างกันโดยพิจารณาถึงกลุ่มคนที่หนังสือพิมพ์มุ่งหมายที่จะรับใช้ ซึ่งเป็นการรับใช้ในลักษณะครอบคลุมอาณาเขต สามารถแบ่งออกได้อย่างกว้างๆ คือ

1. หนังสือพิมพ์ระดับภูมิภาค หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ไม่มีลักษณะเพื่อรับใช้ผู้อ่านทั่วประเทศ แต่ครอบคลุมเป็นอาณาเขตภูมิภาคในหลายจังหวัดรวมกัน หรือในกลุ่มที่มีวัฒนธรรมประเพณีหรือเชื้อชาติเดียวกัน หรือเชื้อสายเดียวกัน โดยรวมกลุ่มอยู่แถบภูมิภาคเดียวกัน
2. หนังสือพิมพ์ระดับจังหวัด หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่รับใช้ผู้อ่านในเขตจังหวัด ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะ ลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทย มักจะหมายถึง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ รวมถึงหนังสือพิมพ์ที่ออกนอกเขตเมืองหลวง
3. หนังสือพิมพ์ระดับชุมชน หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่รับใช้ท้องถิ่นในระดับชุมชนใหญ่ อาจเป็นเขตชานเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ๆ และหนังสือพิมพ์ที่ออกในเขตอำเภอใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่นจนสามารถออกหนังสือพิมพ์เพื่อรับใช้ประชาชนในชุมชนนั้นได้

จากลักษณะความหมายของประเภทหนังสือพิมพ์ พิจารณาในลักษณะครอบคลุมอาณาเขตสามารถจำกัดความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทยในรูปแบบของ หนังสือพิมพ์ระดับภูมิภาค หนังสือพิมพ์ระดับจังหวัด และหนังสือพิมพ์ระดับชุมชน แต่โดยส่วนรวมแล้วออกมาในรูปแบบของหนังสือพิมพ์ระดับจังหวัดมากกว่าหนังสือพิมพ์ในระดับอื่นๆ จากนิยามความหมายต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้คือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ผลิตออกจำหน่ายนอกเขตกรุงเทพฯ หรือ

⁵ สุรัตน์ นุ่มนนท์, “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น,” ใน หนังสือการอบรมโครงการวุฒิปัตถนักษหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่ 2, 3-12 ตุลาคม 2523, หน้า 49

หนังสือพิมพ์ที่ผลิตออกมาในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับชุมชน และมีการนำเสนอเนื้อหาภายในท้องถิ่นเป็นหลัก

1.2) ประวัติของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย

ประวัติของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทยสรุปจาก สุรัตน์ นุ่มนนท์⁶ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนับวันเจริญเติบโตและมีบทบาทต่อสังคมท้องถิ่นโดยตรง โดยจากหลักฐานจากหนังสือรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยที่ออกในระหว่าง พ.ศ. 2387 ถึง พ.ศ. 2477 ปรากฏว่ามีรายชื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทยที่ออกในต่างจังหวัดชื่อ หนังสือพิมพ์ไทยศรีเชียงใหม่ ออกในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2471 ออกเป็นราย 10 วัน แต่ออกได้เพียงปีเดียวก็ยกเลิกไป และในระหว่าง ปี พ.ศ. 2475 ก็ได้มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายสัปดาห์ออกในจังหวัดสงขลาอีกฉบับหนึ่ง ชื่อว่า หนังสือพิมพ์ไทยใต้

สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จัดว่าเป็นฉบับแรกในประเทศไทยเท่าที่ปรากฏในหลักฐานจากหลักฐานเก่าแก่ของหนังสือพิมพ์ในหอสมุดแห่งชาติคือ หนังสือพิมพ์ธนบุรี แม้จะไม่มีลักษณะของหนังสือพิมพ์ต่างจังหวัดโดยแท้จริง แต่ก็ถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกในจังหวัดใกล้เคียงกันไปในลักษณะหนังสือพิมพ์ในชานเมือง ออกในจังหวัดธนบุรี ครั้งที่ยังไม่รวมเข้าเป็นกรุงเทพมหานคร หนังสือธนบุรีออกเมื่อวันเสาร์ที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2469 ออกเป็นรายสัปดาห์ ออกจำหน่ายทุกวันเสาร์ ในราคาฉบับละ 10 สตางค์ คณะผู้จัดทำเป็นชาวธนบุรี มีพระประสิทธิ์ บรรณาคาร เป็นทั้งเจ้าของ ผู้จัดการและบรรณาธิการ มีสำนักงานหนังสือพิมพ์เลขที่ 1073 ในคลองบางอกใหญ่ เยื้องหน้าวัดเวฬุราชิน ธนบุรี หนังสือพิมพ์ธนบุรีนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อรับใช้ชาวธนบุรี เช่น สนับสนุนให้มีการบำรุงรักษาคลองทางฝั่งธนบุรี หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ปรากฏหลักฐานเพียง 3 ฉบับ ก็ขาดหายไป แต่กล่าวได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ออกก่อนหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นใดทั้งหมด

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทย ขยายตัวออกไปไม่มาในระยะแรก เพราะท้องถิ่นไทยในสมัยก่อนมีพลเมืองอาศัยรวมกันอยู่ไม่หนาแน่น ธุรกิจในแต่ละจังหวัดยังไม่เติบโตเต็มที่ โรงพิมพ์ยังไม่เกิดในจังหวัดต่างๆ ยกเว้นในจังหวัดใหญ่ๆ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดสงขลา จนถึงกับมีการ

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56

ทดลองการออกหนังสือพิมพ์ในจังหวัดดังกล่าวในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แต่ความพยายามดังกล่าวไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เพราะขาดการสนับสนุนจากผู้อ่านที่ยังไม่ผู้มีกำลังการซื้อหนังสือพิมพ์ ทั้งยังขาดการสนับสนุนทางการเงินจากร้านค้าที่จะลงโฆษณาแจ้งความในหน้าหนังสือพิมพ์อีกด้วย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่มีโอกาสเกิดขึ้นอีกเมื่อครั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บรรยากาศของเสรีภาพทางด้านข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นไม่เปิดกว้าง ประกอบกับการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงต่อมาเป็นผลให้เกิดภาวะการณ์ขาดแคลนกระดาษ ทำให้กิจการพิมพ์ต้องชะงักจนไม่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออกมารับใช้ชุมชนในช่วงตลอดเวลาเกือบ 15 ปี คือจาก พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2490

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เริ่มเกิดขึ้นใหม่ มีหนังสือพิมพ์ได้เริ่มเกิดขึ้นใหม่ มีหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ของนาย เยื่อน โอบเจริญ ออกในจังหวัดเชียงใหม่ รายสัปดาห์ ในปี พ.ศ. 2490 และในปีต่อมา ปี พ.ศ. 2491 ก็มีหนังสือพิมพ์สารสยามออกในจังหวัดเชียงใหม่ เช่นกัน ในระยะแรกนี้ยังไม่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอื่นๆ นอกจากหนังสือพิมพ์จังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ. 2493 การออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ขยายตัวออกในจังหวัดลำปาง คือมีหนังสือพิมพ์ไทยลานนา ราย 5 วัน ออกมา และหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็จัดว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย เพราะยังออกอยู่จนถึงปี พ.ศ. 2529 รวมระยะเวลาถึง 36 ปี ในขณะที่หนังสือพิมพ์ที่ออกก่อนในจังหวัดเชียงใหม่ได้ล้มเลิกไป หลังจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เริ่มออกในจังหวัดลำปางแล้ว จึงทำให้เกิดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับออกในต่างจังหวัดต่างๆ เพิ่มขึ้นนับจากนั้นเป็นต้นมา

1.3) ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในต่างประเทศ

ในแต่ละประเทศมีการแบ่งประเภทหนังสือพิมพ์แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะประเทศขนาดใหญ่ที่แบ่งการปกครองเป็นระดับต่างๆ ที่ค่อนข้างซับซ้อน จึงให้มีการจัดหมวดหมู่หนังสือพิมพ์ออกเป็นหลายประเภทที่มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

- 1.3.1) ประเทศสหรัฐอเมริกา วารสาร AJR (American Journal Review) ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นแบ่งหนังสือพิมพ์ในประเทศหลายประเภท หนึ่งในเกณฑ์ดังกล่าว

คือ การแบ่งตามพื้นที่หรืออาณาเขตที่หนังสือพิมพ์กำหนดขอบเขต ในการรับใช้ประชาชน โดยแบ่งออกเป็น ดังนี้

1) หนังสือพิมพ์ระดับชาติ (Nation) มีวงจำหน่ายอยู่ทั่วประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์ USA Today หนังสือพิมพ์ The Wall Street Journal โดยหนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีไม่มากนัก เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศขนาดใหญ่และมีประชากรจำนวนมาก

2) หนังสือพิมพ์ประจำรัฐ (state) เป็นหนังสือพิมพ์ประจำรัฐนั้นๆ โดยวางบริบทการทำงานทั้งพื้นที่ข่าว และพื้นที่ทางธุรกิจ มักมีชื่อหัวหนังสือพิมพ์ชื่อเดียวกับรัฐนั้นๆ เช่น Washington Post, New York Daily, The New York Post เป็นต้น ทั้งนี้หนังสือพิมพ์บางฉบับเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงมาก เนื่องจากอยู่ในรัฐที่เป็นศูนย์กลางทางการเมือง เศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เนื้อหาข่าวมีลักษณะครอบคลุมทั้งนโยบายรัฐบาล การเมือง และเศรษฐกิจระดับชาติ

3) หนังสือพิมพ์ระดับมณฑล (Country) โดยแต่ละ Country จะประกอบไปด้วยเมืองหรือ City ต่างๆ หลายเมือง แต่ละ Country จะมีประชากรแตกต่างกันออกไป ซึ่ง Country ที่มีความสำคัญหรือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจก็มักจะเป็นศูนย์กลางของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน และมักเป็นที่รู้จักดีของประชาชน เช่น San Francisco Chronicle, LA Times, Sacramento Bee, Contra Costa Times และหนังสือพิมพ์ East Parker Country Community ในรัฐ Texas เป็นต้น

4) หนังสือพิมพ์ระดับเมือง (City) แต่ละเมืองจะมีความสำคัญแตกต่างกัน ซึ่งเมืองเหล่านี้จะมีสื่อมวลชน และหนังสือพิมพ์ของเมืองด้วยเช่นกัน เช่น หนังสือพิมพ์ Village News ในเมือง La Jolla หนังสือพิมพ์ Triangle News, Beach and Beacon News ในเมือง Golden Triangle

5) หนังสือพิมพ์ระดับชุมชน (Community) หนังสือพิมพ์ระดับชุมชนนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

- (1) หนังสือพิมพ์ชุมชนสำหรับชุมชนที่เป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเป็นที่รวมของประชากร จำนวนหนึ่ง ประชากรมีความสัมพันธ์กัน หนังสือพิมพ์ชุมชนนี้ แจกฟรี ไม่ได้ จำหน่ายแต่อย่างใด
- (2) หนังสือพิมพ์ชุมชนของกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์ ภาษาเดียวกัน ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในที่เดียวกัน หรือกระจายกันทั่วประเทศ เช่น ชุมชนชาวไทย ที่มีมากใน California หรือชุมชนชาวละติน ชุมชนชาวจีน ชุมชนชาวญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งชุมชนเหล่านี้มักจะมีหนังสือพิมพ์ หรือสื่อเป็นของตนเอง จำหน่ายหรือแจกทั้งในละแวกที่มีกลุ่มคนชาติพันธุ์เดียวกับตนเอง หรืออาจกระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ ตามการกระจายตัวของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น

กรณีชุมชนคนไทยนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกามีชาวไทยอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกาไม่ต่ำกว่า 2 แสนคน และกระจายไปตามรัฐมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ภาษาไทยในสหรัฐอเมริกา จึงมีอยู่ค่อนข้างมาก ข้อมูลจากผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์สยามโครนิเคิลที่มีสำนักงานอยู่ที่แคลิฟอร์เนีย บอกว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกามีหนังสือพิมพ์ภาษาไทยไม่ต่ำกว่า 18 ฉบับ ทั้งรายสัปดาห์ รายเดือน และรายสะดวก เช่น Siam Chronicle, Thai Town, ข่าวสด USA เป็นต้น ซึ่งหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ อาจจัดอยู่ในหนังสือพิมพ์เฉพาะกลุ่ม ที่มีผู้รับสารเป็นกลุ่มเฉพาะ คือคนไทยและคนที่ใช้ภาษาไทยที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา และเมืองที่เป็นศูนย์กลางของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยก็อยู่ในแคลิฟอร์เนียมากกว่าเมืองอื่นๆ ส่วนเนื้อหาของหนังสือพิมพ์สยามโครนิเคิลจะนำเสนอเนื้อหาข่าวหลัก คือ ข่าวที่เกี่ยวข้องกับคนไทยในสหรัฐอเมริกา รวมถึงข่าวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ข่าวต่างประเทศที่น่าสนใจ รวมถึงสารคดีที่เกี่ยวกับเมืองไทย และวิถีชีวิตของคนไทยในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

6.) หนังสือพิมพ์สถาบันการศึกษา (Campus Newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีสถาบันที่ต้องประชาสัมพันธ์ข่าวสารของตนเอง และสถาบันการเรียนการสอนด้านสื่อหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทย AJR พบว่ามีอยู่จำนวน 321 ฉบับ

7.) หนังสือพิมพ์เฉพาะกลุ่ม (Special Newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป เช่น หนังสือพิมพ์ของกลุ่มศาสนาคริสต์ หนังสือพิมพ์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคม เป็นต้น ข้อมูล AJR พบว่าหนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีอยู่จำนวน 72 ฉบับ

8.) หนังสือพิมพ์ทางเลือก (Alternative Newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาที่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป ซึ่งเนื้อหาอาจไม่ได้เป็นเนื้อหาที่สื่อมวลชนกระแสหลักนำเสนอ อาจกล่าวได้ว่า โดยพบว่ามีอยู่จำนวน 111 ฉบับทั่วประเทศ

ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในต่างประเทศ เป็นการมองเฉพาะพื้นที่การให้บริการของหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ในสหรัฐอเมริกา เรียกหนังสือพิมพ์เช่นนี้ว่า หนังสือพิมพ์ภาคประชาชน หรือ Civic Journalism ที่เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประวัติความเป็นมาราว 100 ปีมานี้เอง

1.3.2) ประเทศญี่ปุ่น

ในขณะที่ ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านสื่อหนังสือพิมพ์อย่างมากไม่แพ้ประเทศฝั่งตะวันตก มีการแบ่งหนังสือพิมพ์ตามเขตการปกครองเช่นกัน เนื่องมาจาก ญี่ปุ่นประกอบด้วยเกาะใหญ่ คือ เกาะฮอกไกโด ฮอนชู ชิโกกุและคีวชู มีประชากรประมาณ 126 ล้านคน เป็นประเทศที่มีประชากรรู้หนังสือมากที่สุดในเอเชีย คือ 99% และมีมาตรฐานการดำรงชีพสูง

ดังนั้นการพัฒนาการหนังสือพิมพ์ หรือ Shin Bun ของญี่ปุ่น จึงมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มียอดจำหน่ายต่อเล่มของหนังสือพิมพ์มากที่สุดในโลก มีหนังสือพิมพ์รายวันออกจำหน่ายรวมกันประมาณ 60 ล้านฉบับ ซึ่งวิภา อุตมฉันท⁷ กล่าวว่า หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศญี่ปุ่นมีมากถึง 121 ฉบับ โดยมีหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่หลายฉบับ การแบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์ในประเทศญี่ปุ่น สามารถแบ่งได้ตามเขตการปกครองของประเทศดังนี้

⁷ วิภา อุตมฉันท, สื่อมวลชนในประเทศญี่ปุ่น, (กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พี.ริ้น. 2541). หน้า 52

1. หนังสือพิมพ์ระดับชาติ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีความสำคัญในการกำหนดความสนใจของประชาชน วางพื้นที่ข่าวและการจำหน่ายครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ โดยมีฐานการผลิตที่สำคัญอยู่ที่กรุงโตเกียว เมืองหลวงของญี่ปุ่นนั่นเอง หนังสือพิมพ์ที่มีความสำคัญมาก เช่น หนังสือพิมพ์ Yomiuri หนังสือพิมพ์ Asahi เฉพาะ Asahi มียอดจำหน่ายหลักล้านฉบับ หนังสือพิมพ์ Mainichi หนังสือพิมพ์ Nihon Keizai เป็นต้น

2. หนังสือพิมพ์ระดับจังหวัด (Ken) ประเทศญี่ปุ่นแบ่งการปกครองคล้ายประเทศไทย คือ แบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัด หรือ Ken มีจำนวน 47 จังหวัด โดยแต่ละจังหวัดมีไม่ต่ำกว่าจังหวัดละ 1 ฉบับ ซึ่งมีจำหน่ายรวมกันไม่ต่ำกว่าหลักแสนฉบับ เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่คุณในจังหวัดจะหยิบขึ้นมาอ่าน เนื่องจากมีเนื้อหาข่าวที่มีความใกล้เคียงกับผู้อ่านมากที่สุด ซึ่งหนังสือพิมพ์ระดับชาติไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่นำเสนอความสนใจของประชาชนในจังหวัดได้ ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ระดับชาติ ได้ใช้ช่องว่างด้านเนื้อหาข่าวดังกล่าว เปิดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดต่างๆ หลายฉบับ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ในญี่ปุ่นมีหนังสือพิมพ์ระดับจังหวัดประมาณ 129 ฉบับ

3. หนังสือพิมพ์ที่ครอบคลุมหลายจังหวัด ในประเทศญี่ปุ่นมีเกาะสำคัญ จำนวน 4 เกาะ ซึ่งในพื้นที่เหล่านั้น ก็มักจะมีหนังสือพิมพ์ประจำแต่ละภาคหรือ Regional เช่น หนังสือพิมพ์ ชุนิชิ เป็นหนังสือพิมพ์ประจำภาคกลางรอบเมืองนาโงยา หนังสือพิมพ์ฮอกไกโด บนเกาะฮอกไกโด ทางภาคเหนือของประเทศ หนังสือพิมพ์นิชิโนฮอน และบนเกาะ กิวชูทางภาคใต้ของประเทศ

การแบ่งประเภทเพื่อการกระจายหนังสือพิมพ์ในประเทศญี่ปุ่นข้างต้นจึงทำให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจน

นอกจากนี้ ขอยกตัวอย่างสภาพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในแถบภูมิภาคเอเชียเช่นกัน แต่เป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบสาธารณรัฐ และมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม คือ

1.3.3) ประเทศอินโดนีเซีย⁸

ประเทศอินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีดินแดนกว้างใหญ่ และประกอบไปด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่ถึง 17,000 เกาะ และมีเกาะใหญ่ถึง 5 เกาะ สุมาตรา ชวา กาลิมันตัน สุลาเวสี และอิเรียน จายา และมีภาษาถิ่น (direct language) มากถึง 701 ภาษา แบ่งเป็น ที่สุมาตรา 52, กาลิมันตัน 81, สุลาเวสี 116, ชวาและบาหลี 17, ภาษาจีนต่างๆ เช่น ฮกเกี้ยน แมนดาริน ฯลฯ, นูซา ตังกาลา 60, มาลุกู 128, และอิเรียน จายา 247⁹ มีประชากร 230 ล้านคน ตัวเลขหนังสือพิมพ์รายวันที่ขายทั่วประเทศ (วันละ) 5 ล้านฉบับ หนังสือพิมพ์รายวันที่พิมพ์ในกรุงจาการ์ตาและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วอินโดนีเซียมีหลายสิบฉบับ แต่ที่ส่งกระจายไปทุกหัวระแหงมี ดังนี้ Kompas, Republika, Suana pembaruan, Sinar harapan, Media Indonesia, Koran tempo, Seputar Indonesia. ซึ่งคนอินโดนีเซียมองว่า ยังน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร

แม้ว่าประเทศอินโดนีเซียจะมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมด้วยดินแดนที่กว้างใหญ่ แต่ไม่ได้ทำให้ประชาชนของอินโดนีเซีย ตกอยู่ภายใต้การครอบงำทางการตลาดหรือทางความคิดของสื่อกระแสหลัก (ที่ผลิตและกระจายไปทั่วประเทศจากเมืองหลวงจาการ์ตา) เพียงอย่างเดียว แต่หากมีการสร้างสมดุลของบรรยากาศความคิดระหว่างสื่อกระแสหลักและสื่อท้องถิ่น เนื่องจากในแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดในอินโดนีเซียนั้นมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (ขนาดใหญ่) และมีอายุยืนยาวนาน ตั้งแต่ 50-100 ปี หลายฉบับ หนึ่งในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เก่าแก่ที่สุดคือ Kedaulatan Rakyat (การ์ดอร่าตัน รัคยัค) ในสุมาตราเหนือ ที่จังหวัดเมดานมี Waspada มีหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ มีนักข่าวและบรรณาธิการ 50 คน มีสำนักพิมพ์สาขาในจังหวัดอาเจะหืออีกหนึ่งสาขา และมีเกาะสุมาตรามีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นติดอันดับหนังสือพิมพ์ขายดีจากการสำรวจของเอเยนซีในเมืองหลวงถึง 3 ฉบับ แม้แต่ชาวตะวันตกที่สุราบายา ก็มี Jawa Post ซึ่งแทบจะไม่เรียกว่าเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแล้ว เพราะเป็นเครือข่ายหนังสือพิมพ์ที่ใหญ่อันดับสองรองจาก

⁸ กอแก้ว วงศ์พรรณ. การลงทุนในงานข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในอินโดนีเซีย [ออนไลน์], 22 มิถุนายน 2552. แหล่งที่มา: <http://blogazine.prachatai.com/user/korkaew/post/1864>

⁹ Cultural Diversity in Southeast Asia, Kamanto Sunarto, Russell Hiang-Khng Hen, Achmad Fedyani Saifuddin, *Multicultural Education in Indonesia and Southeast Asia: Stepping into the Unfamiliar*, by Jame J. Fox, *Jurnal Antropologi Indonesia*, 2004, page 5.

หนังสือพิมพ์กระแสหลักอย่าง Kompas เพราะมีหนังสือพิมพ์ลูกในแต่ละจังหวัดมากกว่า 100 หัว ส่วนในบาหลี มี Bali Post มีอายุยืนยาวเกือบ 100 ปี นอกจากบาหลี โฟสต์แล้วยังมีหนังสือพิมพ์ในเครือ รวมทั้งนิตยสารอีกร่วม 3 ฉบับ และสถานีโทรทัศน์อีกหนึ่งสถานี นอกจากบาหลี โฟสต์แล้วในเกาะบาหลียังมีหนังสือพิมพ์อีกหลายฉบับแต่อาณาจักรไม่ยิ่งใหญ่เท่า บาหลี โฟสต์ เพราะบาหลี โฟสต์มีนักข่าวทั้งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์รวมกันเกือบ 200 คน และที่ชาวตะวันตก ที่เมืองบันดุงก็มี Pikiran Rakyat ซึ่งเก่าแก่อถึง 60 ปีมีหนังสือพิมพ์ในเครือ 3 ฉบับ มีนักข่าวร่วม 100 ชีวิต

แต่การดำเนินงานส่วนใหญ่ ในการนำเสนอข่าวยังถูกแทรกแซง สองระดับ ทั้งจากการเมืองท้องถิ่นและรัฐบาลกลาง ทำให้เกิดข้อจำกัดบางส่วน รวมถึง อิสรภาพที่แท้จริงในการนำเสนอข่าวสาร แม้จะเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นประจำเมืองที่มีผู้อ่านอยู่ทุกพื้นที่ก็ตาม สภาพการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศอินโดนีเซีย ทำมองเห็นถึงการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วทุกเกาะของประเทศอินโดนีเซีย ว่าต้องต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากกระแสโลกาภิวัตน์ อุดมการณ์ทางวิชาชีพ และการแทรกแซงทางการเมือง อย่างไรก็ตาม สื่อท้องถิ่นในประเทศอินโดนีเซีย กลับไม่ได้ไร้พลัง หากแต่เป็นกลุ่มที่ช่วยสร้างสมดุลให้กับสังคมที่หลากหลายในประเทศ และยอดจำหน่ายในแต่ละวันของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดนั้นๆ วันละ 1 แสนเล่มเป็นอย่างต่ำอีกด้วย ทำให้เห็นถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีต่อผู้คนในประเทศอินโดนีเซียได้เป็นอย่างดี

2. ความสำคัญ และบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.1) ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ฉอาน วุฒิมกรรมากร¹⁰ นักวิชาการด้านหนังสือพิมพ์ อ้างถึง เจมส์ บี. รามิเรช ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า “จากที่วิลเบอร์ ชแรมม์ ได้เคย กล่าวไว้ ถ้าสังคมใดปราศจากการสื่อสารแล้วสังคมนั้นก็ไม้อาจดำรงอยู่ได้ หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารชนิดหนึ่งที่มีส่วนทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ ขณะเดียวกันก็มีส่วนทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เปรียบเสมือนเป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ซึ่งสามารถที่จะสร้าง

¹⁰ ฉอาน วุฒิมกรรมากร, “การผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น,” ใน เอกสารการสนทนาวิชาการผลิตหนังสือพิมพ์

สาธารณะมติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม เพื่อสร้างสังคมใหม่ในรูปแบบที่ต้องการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงนับว่ามีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมในท้องถิ่นและสังคมชนบท เช่นเดียวกัน” หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงถือเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งของสังคม ที่มาสารธอำนวยการ ประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างมหาศาล ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ที่ใช้กลไกดังกล่าวว่าจะใช้เพื่อประโยชน์แก่สังคมท้องถิ่นอย่างไร และมากน้อยเพียงใดต่อไป

2.2) บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ทองใบ ทองเปาว์¹¹ นักหนังสือพิมพ์ ได้กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะมีบทบาทมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความศรัทธาและความไว้วางใจของคนในท้องถิ่นนั้นจะให้การยอมรับ ปัจจัยเบื้องต้น จะต้องทำความเข้าใจกับคนในท้องถิ่นนั้นเสียก่อน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ปัญหาต่างๆ หนังสือพิมพ์จะมีวิธีการอย่างไรที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น เช่น การใช้อำนาจเถื่อนในการฆ่าทำลายล้างของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น หรือแม้แต่การทุจริตคอร์รัปชั่นของข้าราชการ การบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่นที่ล้มเหลว เศรษฐกิจท้องถิ่นกำลังจะล้มละลาย

จากตัวอย่างดังกล่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นสื่อกลาง รวมถึงมีบทบาทในการต่อสู้ อยางไร และจะมียุทธวิธีอย่างไรที่สามารถดำรงไว้ซึ่งความถูกต้องแก่สังคม โดยนักหนังสือพิมพ์อยู่ได้อย่างปลอดภัยและมีประชาชนให้ความร่วมมือ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นยอมรับว่า หนังสือพิมพ์นั้นแตกต่างจากสถาบันอื่นตรงที่เป็นสถาบันเอกชนที่มีสถานะประหนึ่งสถาบัน สาธารณะ (Quasi public institution) ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ในการให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และโดย ส่วนตัวของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ควรเป็น บุคคลสุภาพ และให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่ตกเป็น ข่าวหรือถูกวิพากษ์วิจารณ์

¹¹ ทองใบ ทองเปาว์, “รายงานการคุกคามประทุษร้ายฆาตกรรมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์,” ใน รายงานการประชุมของสมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย ฉบับประชุมใหญ่ สนนพ.2526 ณ จังหวัดพะเยา 18- 20 มีนาคม 2526. สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร: 2526. หน้า 47

พีระ จิรโสภณ¹² ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในแง่ของกระบวนการสื่อสาร ดังนี้

- 1.) เป็นผู้ควบคุมข่าวสาร (Gate Keeper) คือ ทำหน้าที่ คัดเลือก เลือกรองร ปรง แต่ง ตัดทอน ตีความ ขยายความ เน้นความสำคัญของข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน
- 2.) เป็นเครือข่ายของข่าวสาร (Communication Network) ทำหน้าที่รับหรือแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่างๆ แล้วถ่ายทอดไปยังผู้รับสารคนอื่นๆ
- 3.) ทำหน้าที่เป็นผู้นำความคิดเห็นในชุมชน (Opinion Leader) เป็นคนคอยชี้แนะ และชี้แนะ ความคิดเห็นประเด็นต่างๆ เป็นแหล่งความคิดเห็นและการจัดจูงในชุมชน
- 4.) ทำหน้าที่เป็น Change Agent คือ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำ แนวความคิด หรือวิธีปฏิบัติใหม่ๆ มาแนะนำชุมชนให้เกิดความรู้จัก ความสนใจ การยอมรับ และการปฏิบัติตาม
- 5.) เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้และมีส่วนในการสนับสนุนและให้กำลังใจสร้างความสนใจต่อการเมือง การปกครองท้องถิ่น และการเลือกตั้ง
- 6.) กระตุ้นให้เกิดการสำนึกในปัญหาท้องถิ่นและโครงการต่างๆ
- 7.) ให้การศึกษา ให้ความบันเทิง และแจ้งข่าวสาร
- 8.) เป็นหน่วยพลังของชุมชน สร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่น

ในขณะที่ พิเศษฐ์ ชวาลาธวัช¹³ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ไว้ ดังนี้

- 1.) ส่งเสริมและรักษาจริยธรรม เพื่อสร้างแบบอย่างของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้ได้รับการเคารพ ยอมรับ และคารวะจากสังคมท้องถิ่นนั้นๆ

¹² พีระ จิรโสภณ., หน้า 39

¹³ พิเศษฐ์ ชวาลาธวัช, แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น , หน้า 13

2.) เสนอเรื่องราวหรือปัญหาท้องถิ่นเป็นหลัก กำหนดแนวทางชัดเจนร่วมกันถึงบทบาทหน้าที่โดยตรงของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้พิจารณาถึงการรับใช้สังคมท้องถิ่นโดยตรงทุกๆ ด้านๆ ทุกๆระดับวิชาชีพ บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะปัญหานั้นๆ จะอยู่ในเมืองหรือป่า

3.) การนำเสนอสังคมท้องถิ่น เป็นผู้นำทางความคิดและคอยเตือนสติหรือเหนี่ยวรั้งคนในท้องถิ่นให้เห็นถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสียหายแก่สังคมนั้นได้ เช่น เรื่อง การพนัน หรือ ยาเสพติด

4.) หาบรรทัดฐานเพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ หลายปัญหาอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลใดก่อให้เกิดความไม่สงบหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ให้พิจารณาเรื่องเหล่านี้อย่างรอบคอบ เที่ยงธรรม เสนอแนวทางเรื่องราว ปัญหาอย่างชัดเจน เพื่อให้สาธารณชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5.) คำนึงถึงความบริสุทธิ์ ความดีงาม และความห่วงใย ความรักในท้องถิ่นที่อยู่และปรารถนาให้ถิ่นที่อยู่เป็นที่ทำมาหากินที่สนองตอบความอยู่ดีกินดี เป็นเรื่องที่คนในท้องถิ่นนั้นๆ มีอยู่ในจิตใจ

6.) ศึกษาแก่นของปัญหาท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อกำหนดแนวทางในการนำเสนอเรื่องราว เหตุการณ์ ปัญหาต่างๆ ขอให้กำจัดเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ เท่านั้น เว้นแต่เป็นเรื่องคาบเกี่ยวที่มีผลกระทบโดยตรงเท่านั้น (คือไม่พูดเรื่องไกลตัวที่ไม่ได้ประโยชน์แก่คนในท้องถิ่น) จึงควรกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง เพื่อศึกษาปัญหาที่แท้จริงของคนในท้องถิ่น และหาช่องทางในการเสนอแนะ บางครั้งอาจต้องตัดสินใจเตือนภัยให้สังคมท้องถิ่นได้รู้ล่วงหน้าถึงภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งเป็นภัยจากที่อื่นที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อท้องถิ่นนั้นๆ เช่น การก่ออาชญากรรม แม้กระทั่งการหลงไหลของวัฒนธรรมตะวันตก ที่อาจพังทลายวัฒนธรรมหรือค่านิยมท้องถิ่น ปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงของการเลือกตั้งทุกระดับ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.3) เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

โดยทั่วไปเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง นั่นคือประกอบด้วย ข่าว เพื่อรายงานข้อเท็จจริงและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และบทความในการแสดงความ

คิดเห็นจ่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังประกอบด้วยเนื้อหาต่อไปนี้¹⁴

1. คอลัมน์สำหรับผู้อ่าน (A Correspondence Column) เพื่อให้สาธารณชนหรือผู้อ่านได้ใช้เป็นที่ถกเถียงและระบายความคับข้องใจ หรือเป็นพื้นที่ที่ซึ่งมีการหยิบยกประเด็นปัญหาสำคัญของท้องถิ่นให้เป็นที่ถกเถียง แสดงความคิดเห็น เป็นคอลัมน์ที่เปิดสำหรับผู้อ่านทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
2. เรื่องประจำและบทความพิเศษ (Regular Feature and Special Articles) เป็นการเสนอเรื่องราวข่าวสารความรู้เรื่องทั่วไป ตลอดจนความคิดเห็น ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
3. บทบรรณาธิการ (Editorial Comment) เป็นการวิจารณ์ การแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีต่อกิจสาธารณะ
4. บทวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) ในเรื่องต่างๆ
5. เรื่องบันเทิง (Entertainment)

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังเป็นสื่อกลางของการโฆษณา ทั้งการโฆษณาสินค้า และโฆษณาการประกาศกลางแจ้งความของหน่วยงานในท้องถิ่นอีกด้วย

2.4) ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์

แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์เริ่มปรากฏครั้งแรกเมื่อราวกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งหลักดังกล่าวจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพและสิทธิของประชาชนผู้อ่านในการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หลักดังกล่าว พอสรุปได้ ดังนี้

- 1.) หนังสือพิมพ์ต้องมีความตระหนักว่าตนมีหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารต่อประชาชนอย่างเที่ยงตรงครบถ้วนเท่าที่ความสามารถจะอำนวยให้ได้

¹⁴ สุรัตน์ นุ่มนนท์, “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น,” หน้า 28

- 2.) หนังสือพิมพ์ต้องให้โอกาสแก่ผู้อ่านในการที่จะรับรู้ เข้าใจ และประเมินค่าของข่าวสารที่สำคัญๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารที่เกี่ยวกับข้อขัดแย้งที่มีผลกระทบกระเทือนอย่างมากต่อส่วนได้เสียของสังคม
- 3.) หนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบต่อความเที่ยงตรงของการนำเสนอข่าว ไม่นำเสนอข่าวไปในทางเอื้อผลประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นหนังสือพิมพ์ต้องสร้างรากฐานของตนให้มั่นคงเพื่อที่ว่าหนังสือพิมพ์จะได้ไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ
- 4.) หนังสือพิมพ์ต้องเคารพต่อดัวบทกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องหมิ่นประมาท และการตีพิมพ์ภาพที่ไม่เหมาะสม

3.) แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ

บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือ การเป็นเวทีสาธารณะเพื่อกระตุ้นและผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ต่อเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะความเป็นไปได้หรือทางออกของสังคม เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งทางสังคม ตลอดจน วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อสังคมท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ยังต้องแสดงบทบาทการเป็นองค์กรสาธารณะที่ร่วมขับเคลื่อนทางสังคมร่วมกับประชาคมในท้องถิ่น ด้วยพลังมวลชน ตลอดจนองค์กรทางสังคมที่เป็นทั้งภาครัฐและเอกชนอีกด้วย

พิศิษฐ์ ชวาลาวัช¹⁵ อาจารย์ทางด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ได้ให้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะดังนี้

บทบาทประการแรก หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ต่อการบริหารราชการแผ่นดินในระดับต่างๆ รวมไปถึงนักการเมืองท้องถิ่นว่าทำนุบำรุงรักษาความสงบสุขให้แก่ประชาชนด้วยการเอาใจใส่หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทุจริตคอร์รัปชัน โจรผู้ร้ายชุกชุม หรือสนับสนุน หรือสนับสนุนให้เกิดอิทธิพลท้องถิ่นรังแกชาวบ้าน หรือกระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนสื่อกลางที่จะถ่ายทอดหรือ

¹⁵ พิศิษฐ์ ชวาลาวัช.,หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ, หน้า 27-29.

แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดความต้องการของคนท้องถิ่นโดยเฉพาะในรูปแบบต่างๆ เพื่อผลักดันให้มีการแสดงสาธารณสมบัติของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ (Expressing public opinion)

บทบาทประการที่สอง แหล่งข่าวสารของสังคมท้องถิ่นมีตัวจังหวัดเป็นศูนย์กลางของอำนาจและการบริหารในระดับจังหวัดไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนที่มีการชี้ให้เห็นถึงสาธารณสมบัติเป็นระยะโดยขึ้นอยู่กับการตื่นตัวของคนในท้องถิ่น โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน หนังสือพิมพ์จึงควรสนใจข่าวสารในลักษณะมุมกว้าง โดยผู้สื่อข่าวประจำตามแหล่งอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ทำหน้าที่เพื่อเฝ้าดูว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง และคนในท้องถิ่นนั้นๆ มีความต้องการอะไรบ้าง เช่น การชลประทาน การสร้างถนนหนทาง การส่งเสริมหรือการขอความช่วยเหลือให้แก่ชาวนา เปิดโปงการกระทำของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่ชั่ว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรนำเหตุการณ์นั้นมารายงานว่าใครบ้างเป็นผู้ชี้้นำ เรื่องอะไร และนำข้อเท็จจริงจากข่าวมาประมวลและชี้ให้เห็นถึงสาธารณสมบัติว่าประชาชนท้องถิ่นนั้นๆ เขาเรียกร้องอะไรกันแน่ เพื่อจะได้เป็นเสียงสะท้อนให้ผู้รับผิดชอบรับสนองตอบความต้องการหรือรีบเร่งแก้ปัญหาเหล่านั้นตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะอยู่ในฐานะ ผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการหน่วยงานอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นๆ ตลอดจนพ่อค้า และผู้นำท้องถิ่นต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

บทบาทประการที่สาม หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมิได้มีหน้าที่สร้างข่าว แต่หากมีหน้าที่ในการรายงานข่าวสารให้ปรากฏต่อสาธารณะชนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สาธารณสมบัติออกไป โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่มีอภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้นในการแสดงสาธารณสมบัติหรือชี้ให้เห็นถึงสาธารณสมบัติตามอำเภอใจหรือตามแต่ใครจะบังการหา แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมองปัญหาและนำเสนอปัญหาอย่างรอบด้าน เพื่อการสร้างเหตุผลในการสร้างสรรค์สาธารณสมบัติให้เกิดขึ้นแก่สังคมท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับนับถือของคนในท้องถิ่นในอนาคตต่อไป ในฐานะที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นผู้นำทางความคิดให้แก่สังคม

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงมีบทบาทอย่างสูงในการผลักดันให้คนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกร่วมกันถึงความสำคัญและเกียรติภูมิของท้องถิ่น ในการสร้างกระแสแห่งความศรัทธา สร้างความต้องการตลอดจนเข้าถึงจิตใจร่วมกันของสังคมในแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงถือได้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเกิดขึ้นจากความต้องการเพื่อสนองตอบผลประโยชน์ของท้องถิ่นนั้นๆ โดยตรงอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดคุณค่าต่อคนในท้องถิ่นจนกระทั่งได้รับ “พลังแห่งความศรัทธา” ต่อไป

4.) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสื่อมวลชนตามแนวทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theories of Performance)

การสื่อสารของสังคมสมัยใหม่กลายเป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรม หมายถึงการเป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมของสังคม เพราะคนในสังคมสมัยใหม่ รับรู้เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์โดยอ้อมนั่นคือ ผ่านสื่อมวลชน หรือเรียกว่าเป็นประสบการณ์ผ่านสื่อ (Mediated-Experience) เป็นวัฒนธรรมแบบมีสื่อเป็นตัวกลาง หนึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นประเภทหนึ่ง ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวาง ปราศจากขอบเขต โดยต้องนำเสนอ เหตุการณ์ และเรื่องต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์เห็นว่าจะประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่นหรือเรื่องที่จะเป็นภัยต่อสังคมท้องถิ่นและสังคมทั่วไปโดยรวม โดยหนังสือพิมพ์จะต้องรายงานเหตุการณ์นั้นๆ ให้ประชาชนทราบทันที หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญในการเป็นสื่อกลางและเป็นตลาดแห่งความคิดเห็น (The Marketplace of Idea) ของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเข้าใจความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ดีที่สุดนั่นเอง

ส่วนในทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นั้น เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ปกป้องและกำกับดูแลกระบวนการทำงานของสื่อมวลชนทั่วไปรวมถึงสื่อมวลชนท้องถิ่น โดยผ่าน กลไกต่าง ๆ เช่น กฎหมาย จรรยาบรรณและผู้บริหาร พร้อมเป็นการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อด้วยว่า สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่อะไรมากกว่าเพียงการแสวงหาผลกำไรหรือไม่ และสื่อมีบทบาทต่อสังคมอย่างไรบ้าง

การศึกษาการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตามแนวทฤษฎีบรรทัดฐาน จะศึกษาใน 2 ระดับ คือ

- 1.) ระดับโครงสร้าง (Structure) เป็นการตรวจสอบบรรทัดฐานในเชิงโครงสร้างของสังคม เช่น สื่อมีเสรีภาพจากรัฐหรือไม่ การนำเสนอข่าวสารดำเนินไปโดยมีหลักประกันด้าน สิทธิ เสรีภาพ หรือไม่ เพียงใด
- 2.) ระดับปฏิบัติงาน (Performance) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานของสื่อในระดับองค์กร หรือระดับบุคคลว่า ได้ทำงานอย่างมีกฎระเบียบ มีแนวทางด้านวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณเป็นกรอบกำหนดหรือไม่อย่างไร

แนวคิดของทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนสามารถจัดได้เป็นหลายกลุ่ม ตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกรอบแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษามี 2 แนวทาง คือ

4.1) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Democratic-Participant Theory)

4.2) ทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา (Development Media Theory)

4.1) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Democratic-Participant Theory)

จุดกำเนิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มาจากการยอมรับหลักการบางประการในทฤษฎีบรรทัดฐานมาปรับแนะเสนอหลักการใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นจริงในสังคม แนวคิดสำคัญของกลุ่มทฤษฎีนี้คือ เน้นการสื่อสารในแนวนอน (Horizontal) คือระหว่างประชาชนในระดับเดียวกัน มากกว่าการสื่อสารในแนวตั้ง (Vertical) โดยเฉพาะจาก บนลงล่าง และพยายามต่อต้านการผูกขาดธุรกิจเอกชน และต่อต้านการใช้อำนาจรัฐในลักษณะการรวมศูนย์อำนาจ พร้อมเสนอทางออกที่เหมาะสมที่สุด คือ ต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับความต้องการ ผลประโยชน์และตอบสนองต่อความคาดหวังทุกด้านของผู้รับสาร

McQuail¹⁶ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ได้ระบุหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนตามทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

- 1.) พลเมืองทุกคน และชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม มีสิทธิเข้าถึงสื่อมวลชน และมีสิทธิที่จะใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
- 2.) องค์กรของสื่อและเนื้อหาสื่อจะต้องไม่ถูกควบคุมจากหน่วยงานรัฐสื่อจะต้องมีอยู่เพื่อประชาชน มิใช่เพื่อตัวองค์กรเอง มิใช่เพื่อนักวิชาชีพ หรือบรรดาลูกค้า (ภาคธุรกิจ) ของสื่อ

¹⁶ McQuail. *Mass Communication Theory*. 2 nd Ed. California: Sage Publications inc. 1987. page

- 3.) กลุ่ม องค์กร และชุมชนควรจะเป็นเจ้าของสื่อได้เอง
- 4.) สื่อขนาดเล็กที่มีลักษณะปฏิสัมพันธ์ (interactive) และเปิดโอกาสให้ ผู้รับสารมีส่วนร่วมย่อมดีกว่าสื่อขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยนักสื่อสารมวลชนมืออาชีพซึ่งเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว
- 5.) การสื่อสารมีความสำคัญเกินกว่าจะปล่อยให้อยู่ในมือของนักวิชาชีพสื่อมวลชนเท่านั้น

4.2 ทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา (Development Media Theory)

นอกเหนือจากการศึกษาภายใต้ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา (Development Media Theory) ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมไทย ในฐานะที่เป็นประเทศที่ยังจัดอยู่ในกลุ่มประเทศโลกที่ 3 ซึ่งต้องการการพัฒนาในทุกด้านเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นหากจะนำแนวคิดของทฤษฎีบรรทัดฐานมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชนจึงควรได้รับการดัดแปลงให้เข้ากับเงื่อนไขและสถานการณ์ของสังคม อาทิ การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนาประชาสังคม เป็นต้น McQuail¹⁷ กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนตามแนวคิดทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. สื่อมวลชนต้องยอมรับและเข้าร่วมดำเนินการในงานพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับแผนนโยบายการพัฒนาของสังคมโดยรวม
2. เสรีภาพของสื่อมวลชนจะมีได้ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ว่า ต้องขึ้นอยู่กับลำดับความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ และความต้องการพัฒนาในทุกด้านของสังคม
3. เนื้อหาของสื่อต้องให้ความสำคัญต่อภาษาและวัฒนธรรมเป็นอันดับแรก
4. ข่าวและสารสนเทศของสื่อต้องให้ความสำคัญกับประเทศที่พัฒนาด้วยกัน โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ใกล้ชิดกันทางภูมิศาสตร์

¹⁷ McQuail, page 131

5. ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อทุกแขนง และทุกระดับชั้นต้องปฏิบัติงานอย่างมีเสถียรภาพ พร้อมกับ ความรับผิดชอบต่อสังคม
6. เพื่อผลประโยชน์ของประเทศ รัฐมีสิทธิเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนได้ เช่น การให้ทุนสนับสนุน การเซ็นเซอร์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในนำทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและทฤษฎีสื่อมวลชน เพื่อการพัฒนา มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์บทบาทและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เอกราช ว่าสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นของจังหวัดลำปางอย่างสมบูรณ์ได้หรือไม่ และอย่างไร

5.) แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาภาคประชาสังคม

อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม อีกทั้งยังเป็นช่องทางการสื่อสารของคนในชุมชนท้องถิ่น และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ชุมชนท้องถิ่นต่อสังคมรอบข้าง ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีบทบาทสำคัญในการปกป้องรักษา ผลประโยชน์ของคนในชุมชนท้องถิ่น และยังเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของชุมชนในการยกระดับ ชุมชนโดยมีรากฐานจากองค์ความรู้ และภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งเป็นเวทีในการสะท้อนและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมในยุคการสื่อสารที่ ไร้พรมแดนปัจจุบัน

รากฐานทางความคิดเพื่อรองรับการสร้างสังคมท้องถิ่นหรือการสร้างชุมชนท้องถิ่นที่ เข้มแข็งนั้นมาจากแนวความคิด “ประชาสังคม” (Civil society) คือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมบน พื้นฐานของเสถียรภาพ ความเท่าเทียมกัน โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นองค์กรกระจาย ข่าวและเป็นสื่อกลางในการบอกกล่าวแก่คนท้องถิ่นโดยสร้างชุมชนให้มีลักษณะเป็นสังคมข่าวสาร (Information Society) ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในฐานะคนท้องถิ่นและในฐานะ ของสื่อมวลชน โดยมีการนำองค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมของการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของ อำนาจไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปฏิรูปด้วยกฎหมายหรือเหตุผลทางรัฐศาสตร์ และที่สำคัญคือการเข้าไป มีบทบาทในการจัดความคิดอย่างมีระบบของ “ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชุมชน” ซึ่งหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นจะเป็นตัวเร่งเพื่อให้เกิด “สังคมท้องถิ่น” ที่เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศต่อไปได้ จะเห็นว่าความคิดประชาสังคมดังกล่าวมุ่งที่จะสร้างความร่วมมือและการมี

ส่วนร่วมโดยไม่มี การแบ่งแยกบทบาทหน้าที่และอำนาจแบบแยกส่วน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นองค์กรใดก็ตามต้องอยู่ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี กล่าวว่า สังคมจำเป็นต้องมีหน่วยพื้นฐานทางสังคม (Basic social unit) ชุมชนเป็นโครงสร้างของการอยู่ร่วมกันที่ทำให้เกิดความอบอุ่น หากแต่ไม่มีชุมชน บุคคลย่อมไม่มีอำนาจที่จะจัดการให้ การเมือง ระบบราชการ การศึกษา เศรษฐกิจ ข้อมูลข่าวสาร ในการสนองตอบประโยชน์แก่ส่วนรวมบรรลุผลได้ แต่ทว่าความเข้มแข็งของชุมชนจะมีศักยภาพสูงมาก ในการที่จะแก้ปัญหา เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสุขภาพ พร้อมกันไปอย่างเป็นบูรณาการ¹⁸

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในฐานะสื่อมวลชนระดับท้องถิ่นจึงเข้าไปอยู่ในกระบวนการของการมีส่วนร่วม ร่วมกับคนในท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่ในฐานะ “สื่อกลาง” ให้เกิดการไหลเทในเชิงข่าวสารและความคิดที่เป็นสาระก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาในระดับต่างๆ เพื่อเชื่อมความคิดจากผู้มีอำนาจทุกระดับขององค์กรปกครองท้องถิ่น และภาคประชาชนท้องถิ่น อันนำไปสู่ความเข้าใจและความรักความห่วงใยในความเป็นคนในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการเอื้อเพื่อแผ่สนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งนี้สังคมท้องถิ่นที่เคยอ่อนแอก็ย่อมกลายเป็นสังคมที่เข้มแข็งขึ้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนท้องถิ่นก็ย่อมเข้มแข็งตามไปด้วยเช่นกัน เพื่อจะได้ทำหน้าที่รับใช้ประชาชนในท้องถิ่นต่อไปได้

6.) แนวคิดเรื่องการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปด้วย ในฐานะเป็นกระจกเงาของสังคม ดังนั้นการปรับปรุงตนเองย่อมเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ เจ้าของบรรณาธิการ ตลอดจนนักข่าว นักเขียนบทความ ตลอดจนผู้ที่อยู่ในข่ายความเป็นนักหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตลอดจนการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อข้อมูลข่าวสารที่หลั่งไหลมาจากทั่วทุกมุมโลก ทั้งนี้การทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแม้ว่าจะป็นธุรกิจขนาดเล็กก็ตาม แต่ในการบริหารงานย่อมหนีไม่พ้นแนวทางด้านทุนนิยม คือมีการลงทุนด้านทรัพย์สิน กำลังคนและวิชาการ

¹⁸ พิศุทธิ์ ขวาลาวัช, หน้า 106 - 107

ที่ดี หากการดำเนินงานขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง นั้นย่อมจะหมายถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นขาดการเจริญเติบโต ส่งผลให้ธุรกิจล้มเหลวจึงนำมาซึ่งการขาดทุนและการเลิกกิจการในที่สุด

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแม้ว่าจะจะเป็นธุรกิจภาคเอกชนที่นอกจากจะต้องคำนึงถึงการอยู่รอดแล้ว ยังต้องแข่งขันกันเองเพื่อการได้รับการยอมรับจากผู้อ่านอีกด้วย ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ก็เปรียบเหมือนสินค้าอย่างหนึ่งนั่นเอง หากแต่ข้อแตกต่างอยู่อย่างหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์แตกต่างกว่าธุรกิจประเภทอื่น คือหนังสือพิมพ์เป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะ (Public Institution) กล่าวคือจะต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งถือเป็นจักรกลตัวสำคัญของสังคม แต่ทั้งนี้การดำเนินงานให้ไปได้ตลอดรอดฝั่งนั้น ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องอยู่ให้ได้อย่างยั่งยืน และการโฆษณาเลี้ยงตัวเอง ส่วนจะให้อยู่รอดและจะเจริญเติบโตมากเพียงใดนั้น ต้องพิจารณาจากกรอบแนวคิดและปัจจัยพื้นฐานที่ประมวลมา ดังนี้¹⁹

1. สภาพเศรษฐกิจของผู้ซื้อต่อครอบครัวมีเพียงพอที่จะเฉลี่ยในการซื้อหนังสือพิมพ์ทั้งหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหรือไม่ และความสามารถของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก่อให้เกิดนิสัยในการอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เพียงใด
2. การศึกษาของคนในท้องถิ่นในระดับ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ตลอดจนการตื่นตัวในการอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสังคมท้องถิ่นที่เขาอยู่นั้นมีเพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้ยังต้องพิจารณาว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ได้กระจายความสำคัญให้แก่เรื่องราวของสังคม ระดับ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน มากน้อยเพียงใด และวางจำหน่ายทั่วถึงทุกอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือไม่
3. นโยบายและวิธีการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด และหากสอดคล้องกันต้องมีจุดร่วมที่ผู้อ่านสามารถรับรู้และยอมรับถึงบทบาทด้วย
4. ปัญหาที่ไม่รู้ดีถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ก็ย่อมจะเป็นปัญหาที่ไม่อาจผลักดันนโยบายและวิธีการเสนอให้เป็นที่ยอมรับแก่คนในท้องถิ่นนั้นได้

¹⁹ พิเศษฐ์ ชวาลาธวัช, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น," ใน การบรรณาธิการและการจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: 2533) หน้า12.

เพราะนั่นคือการเชื่อมโยงถึงความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม รวมไปถึงปัญหาของผู้ประกอบอาชีพต่างๆในท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็น ชาวสวน รวมไปถึงชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลให้นโยบายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอาจไร้ผล

5. ปัญหาขุ่นเคืองใจของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ก็อาจจะส่งผลต่อนโยบายและ การดำเนินงานอย่างอิสระของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยขณะที่หนังสือพิมพ์ต่อสู้ ด้วยความถูกต้องแต่ผู้มีอิทธิพลต่อสู้ให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อันไม่ชอบธรรม เมื่อน้ำที่และบทบาทต่างกัน ทางด้านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเองจำเป็นต้อง หาทางออกที่เสี่ยงภัยน้อยที่สุด และให้สาธารณะชนของท้องถิ่นได้รับ ผลประโยชน์มากที่สุด
6. ทศนคติของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อผู้นำทางราชการ ไม่ว่าจะ เป็น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา จำต้องได้รับการปรับให้ถูกต้อง โดยรายงาน ข้อบกพร่องและความดีงามของเจ้าหน้าที่ราชการในท้องถิ่นโดยตรงไปตรงมา ซึ่ให้เห็นข้อบกพร่อง หรือชมเชยแต่พองามที่ไม่มุ่งหวังอะไรบางอย่างตามใจ ปราณนามากกว่าความถูกต้องและความสุขของประชาชน หากแต่ควรวิจารณ์ ด้วยความเป็นธรรม ด้วยความยึดมั่นในวิชาชีพนั่นเอง
7. การสะสมและการเพิ่มพูนความรู้ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งต่อการปรับตัวของ นักหนังสือพิมพ์ที่ต้องรักษาระดับและทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะรักษาการเป็น ผู้นำทางความคิด กล่าวคือ รู้ให้จริงเฉพาะเรื่อง และรอบรู้ในหลายๆ เรื่อง เพื่อที่จะนำไปสานต่อเพื่อให้รู้จริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่อไป
8. การสร้างกลุ่มนักคิดนักวิชาการและที่ปรึกษา เพื่อให้คำปรึกษาในบางเรื่องจะ เป็นการป้องกันในการเขียนหรือการเสนอข่าวได้
9. การสร้างทีมงานโดยใช้หลัก “ทฤษฎีคุณภาพไม่ใช่ทฤษฎีปริมาณ” บรรณาธิการและเจ้าของจะต้องมีจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ มิใช่มีหนังสือพิมพ์เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งยังต้องคำนึงถึงคุณภาพเป็น หลักรวมไปถึงค่าใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล

ทั้ง 9 ประการนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญ สามารถนำไปเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองตลอดจนการเจริญเติบโตของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่จะลดปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานไปได้บ้าง เพื่อให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถคงอยู่รับใช้ท้องถิ่นต่อไปได้ ทั้งนี้การปรับตัวของหนังสือพิมพ์จึงไม่ใช่เพียงการยกระดับคุณภาพ มาตรฐานเทคโนโลยี การบริหารจัดการ อุดมการณ์ทางวิชาชีพและจริยธรรมเท่านั้น แต่ต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน และต้องร่วมผลักดันระบบการเมืองให้โปร่งใสมากขึ้น รวมไปถึงผลักดันเศรษฐกิจให้มีทางเลือกที่มากกว่า การบริโภคนิยม และวัตถุนิยม หรือมุ่งเอากำไรเป็นตัวตั้ง มาเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเป็นระบบที่ยั่งยืนต่อไป

7.) แนวคิดเรื่องการตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นเป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงของสังคมได้ดีทั้งในด้านบุคลิกภาพของคนไทยและสังคมโดยรวม แต่ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ยังต้องเผชิญกับปัญหาแวดล้อมต่างๆ ไม่แตกต่างไปจากสถาบันอื่นๆ ในสังคม ดังนั้นการดำเนินงานจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งนี้การทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงหลักในการบริหาร การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในเชิงการตลาด และการบริหารจัดการองค์กรหนังสือพิมพ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างบรรลุผล

จึงนำมาสู่แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างมีแบบแผน เกิดขึ้นจากการที่องค์กรต้องดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นลักษณะโครงสร้างขององค์กรหรือวิธีการจัดองค์กรจึงมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ เพื่อความเหมาะสมและเข้ากันได้ดีกับสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ จอห์น ซายด์²⁰ ที่สรุปให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (Pressure for Reorganization) คือ

1. สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพวะขององค์กรในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น มีภาวะการณแข่งขันทางการค้ามากขึ้น และ ภาวะ

²⁰ Child John, Oganization: A Guild to Problems and Practices. London: Harper

&Rew Publichers, 1976. page135

เศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างมาก ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ เพื่อให้ทันต่อการบริหารในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การขยายกิจการไปประกอบกิจการอื่นๆ (Diversification) การขยายกิจการไปทำด้านอื่นๆ หรือจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมารับผิดชอบ
3. เทคโนโลยี (Technology) ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างองค์กร
4. การขยายตัว (Growth) การปรับโครงสร้างขององค์กรจะเกิดขึ้นบ่อยๆ เมื่อองค์กรขยายตัวเพิ่มมากขึ้น
5. บุคลากร (Personal) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้นของบุคลากรภายในองค์กรย่อมมีผลต่อการปรับโครงสร้างองค์กร โดยที่ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้การบริหารองค์กรหนังสือพิมพ์ ยังต้องคำนึงถึง แนวความคิดในการวางแผนจัดการทางด้านธุรกิจ และการตัดสินใจ มีความหมายโดยรวมถึง การเลือกปฏิบัติ หรือดำเนินการจากบรรดาทางเลือก หลายๆ หนทางของผู้บริหาร

“การตัดสินใจ” กับ “การจัดการ” เป็นคำที่ใช้แทนกันได้ ซึ่งหมายความว่า การจัดการ ก็คือการตัดสินใจนั่นเอง Herbert A. Simon ผู้สร้างทฤษฎีการตัดสินใจในการบริหาร ได้จำแนกขั้นตอนการตัดสินใจเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นพยายามกลั่นกรองเรื่องราวต่างๆ (Intelligence Active) เป็นการรวบรวมข้อมูล สภาพแวดล้อม ฯลฯ ที่จะต้องพิจารณาในการตัดสินใจ
2. ขั้นการคิดค้นและพัฒนา (design Active) คือวิเคราะห์หนทางต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้เกี่ยวกับปัญหานั้นๆ วางแผนกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่

3. ขั้นการตัดสินใจเลือกทางเลือก (Choice Active) จากในขั้นตอนที่ 2 ว่าทางเลือกใดเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด พอใจที่สุด หรือให้ผลตอบแทนมากที่สุด

โดยทั่วไปแล้วการบริหารงาน มีหลักที่คล้ายคลึงกันโดยมีองค์ประกอบการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน (planning) การจัดองค์กร (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) อำนาจการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) ซึ่งในทำนองเดียวกันหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรอย่างหนึ่ง ดังนั้นการบริหารงานกิจการหนังสือพิมพ์จึงอาศัยหลักการและองค์ประกอบเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การวางแผนของกิจการหนังสือพิมพ์นั้น เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่ได้กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกในหนึ่งในเชิงความหมายคือ เป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ และกำหนดกิจกรรมต่างๆ ในวันข้างหน้าของกิจการหนังสือพิมพ์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นหน้าที่ของฝ่ายบริหารหนังสือพิมพ์จะเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และกลยุทธ์ของกิจการหนังสือพิมพ์ รวมถึงแผนงานย่อยๆที่เกี่ยวข้องด้วย การวางแผนของกิจการหนังสือพิมพ์นั้น มักมุ่งหาคำตอบ 3 ประการ คือ

1. สถานการณ์ปัจจุบันของหนังสือพิมพ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร หรือยืนอยู่จุดไหน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในขณะนั้นได้
2. จากนี้ไปในอนาคต กิจการหนังสือพิมพ์ต้องการจะเป็นอะไร อย่างไร เพื่อจะได้พิจารณากำหนดวัตถุประสงค์กิจการของหนังสือพิมพ์ต่อไป
3. จะต้องดำเนินกิจกรรมอะไร อย่างไรบ้าง จึงจะบรรลุจุดหมาย ทั้งนี้เพื่อการพิจารณากำหนดกิจกรรมต่างๆ ของกิจการหนังสือพิมพ์ เพื่อจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จากทฤษฎีองค์กรดังกล่าว ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารและโครงสร้างองค์กรบ่อยครั้ง เพื่อรองรับกับสภาพสังคมในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา เพื่อการรับใช้ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ต่อไป จากทฤษฎีองค์กรนี้ส่งผลต่อการจัดการและบริหารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำไปสู่การวิเคราะห์การตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น “เอกราช” ได้ ดังนี้

7.1) การตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ตลาด²¹ ตามสภาพที่เป็นจริงของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นมีจำกัดอย่างยิ่ง เนื่องจากช่องทางทางการตลาดถูกจำกัด และปิดล้อมด้วยผู้บริโภคที่มีขนาดจำกัดไปตามขนาดท้องถิ่น ทั้งนี้ตลาด ในความหมายในแง่ของผู้สร้างผลิตภัณฑ์ นั่นก็คือ ผู้บริโภค ดังนั้นตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็คือ ผู้อ่านในท้องถิ่นและการขายพื้นที่โฆษณาในท้องถิ่น นั่นเอง

ดังนั้นการตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงหมายถึง การที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นผลิตสินค้าคือตัวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและแจกจ่ายหนังสือพิมพ์นั้นให้แก่ลูกค้า คือ ผู้อ่านในท้องถิ่นและผู้ลงโฆษณา ด้วยหวังว่าเมื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะสนองความต้องการของผู้อ่าน รวมไปถึงผู้ลงโฆษณาได้อย่างเหมาะสม ลูกค้าจะเกิดความพอใจจนทำให้จำนวนลูกค้ามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามลำดับจนสามารถบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจได้ นั่นคือ ผลกำไรที่เพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้การสร้าง ความพึงพอใจในตัวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้กับลูกค้าได้นั้น ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องรู้ว่าผู้อ่านอยู่ที่ไหน มีความต้องการอะไรบ้าง และรสนิยมเป็นอย่างไรบ้าง จากนั้นจึงทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมต่อความต้องการของลูกค้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจต่อไป

นอกจากวิเคราะห์การตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแล้ว ยังต้องศึกษาถึง ส่วนผสมที่สำคัญทางการตลาด (Marketing Mix) และ หลัก SWOT เพื่อนำไปวิเคราะห์แนวทางการบริหารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น”เอกราช” จังหวัดลำปาง ดังต่อไปนี้

Phillip Kotler²² ได้ให้ความหมายว่า การตลาดคือ ระบบของปฏิบัติการของกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวกับการวางแผน และการกำหนดราคา การส่งเสริมการตลาด และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการ หรือความพึงพอใจของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคปัจจุบันหรือที่คาดว่าจะเป็นผู้บริโภคในอนาคต จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นนำมาสู่การพิจารณาถึงส่วนบริหารการตลาด ที่เป็นกระบวนการวางแผนและบริหาร

²¹ ยิ้มทรง ศรีพนาวงศ์. “การจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น,” ใน การบรรณาธิการและการจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, หน้า 25

²² Kotler, Keith K. Cox. Marketing Management And Strategy. Fourth Edition. Prentice-Hall, 1998.

ผลิตภัณฑ์ การตั้งราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่ตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ โดย Phillip Kotler ได้กล่าวไว้ในงานเขียนของเขา “Marketing Management and Strategy” ว่า ส่วนผสมทางการตลาด หรือ 4Ps หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาออกแบบหรือพัฒนาขึ้นมาได้ตรงกับความต้องการของตลาดและลูกค้า ความหมายของผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ คือ การมุ่งพยายามพัฒนาให้สิ่งซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งที่ลูกค้าสนใจมากกว่าส่วนประกอบทางการตลาดด้านอื่นๆ ซึ่งกลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ของธุรกิจหนึ่งสื่อพิมพ์ท้องถิ่นจึงรวมถึงการตัดสินใจและดำเนินการในด้านการจัดรูปเล่ม ลักษณะของการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและการพัฒนาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เหมาะสมกับผู้บริโภคที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ

ในการทำกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ความแตกต่างทางการแข่งขัน ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบจุดอ่อนและจุดแข็งของเนื้อหาหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของ “ข่าว” และ “โฆษณา” รวมทั้งตรวจสอบทรัพยากรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากร มนุษย์ การเงิน เทคโนโลยีและเวลา ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องทราบข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อนำไปปรับแผนการผลิตหนังสือพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของตลาดเป็นต่อไป

2. การจัดจำหน่ายหรือสถานที่ (Place) คือการไปให้ถึงเป้าหมายผลิตภัณฑ์ที่ดี หากไม่สามารถไปถึงทันเวลาและสถานที่ที่มีความต้องการแล้ว ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ก็จะไม่ประโยชน์ จึงต้องอาศัยช่องทางการตลาดต่างๆมากมายมาเกี่ยวข้อง ทั้งจากสถาบัน และองค์กรธุรกิจ ซึ่งในส่วนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้แก่ช่องทางการจัดจำหน่ายจะมี ทั้งแบบวางและสมาชิกบอกรับให้ส่งตามบ้าน

3. การส่งเสริมการขาย (promotion) คือรูปแบบการพบวนการในการสื่อสารซึ่งองค์กรต่างๆ รวมทั้งองค์กรทางธุรกิจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับให้ข่าวสาร กระตุ้นหรือชักจูงลูกค้าหรือผู้บริโภค รวมไปถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งกลยุทธ์ที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใช้มีดังนี้

- 3.1) เผยแพร่ชื่อของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ประชาชนพบเห็นอยู่ทั่วไปและสม่ำเสมอ เช่นการใช้สีพิมพ์ชื่อของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เด่นที่สุดในหน้าแรก เป็นต้น
- 3.2) เน้นคุณประโยชน์และความต้องการที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะสามารถตอบสนองผู้อ่านได้มากกว่าสื่ออื่นๆ ในเรื่องของความลึก ในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- 3.3) สร้างการจูงใจผู้จัดส่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นโดยใช้วิธีเพิ่มอัตราส่วนลดราคาขายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้แก่ผู้จัดส่งหรือให้โบนัสแก่ผู้จัดส่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ทำยอดได้สูง
- 3.4) สร้างการจูงใจผู้อ่านทั่วไปโดยการเปิดโอกาสผู้อ่านให้ส่งชิ้นส่วนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อชิงรางวัล เป็นต้น
- 3.5) สร้างการจูงใจผู้ไม่เคยนอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับนั้นเลย โดยใช้วิธีติดต่อกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ถึงตัวผ่านโทรศัพท์ ไปรษณีย์ชักชวนให้เป็นสมาชิกประจำ โดยจัดส่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไปให้กลุ่มเป้าหมายได้ทดลองอ่านก่อน

4. กำหนดราคา (Price) ต้องมีการกำหนดให้ถูกต้องเหมาะสม ราคาจะเป็นตัวกำหนดส่วนผสมทางการตลาดทั้งหมดและเป็นกลไกที่สามารถดึงดูดความสนใจให้เกิดขึ้นได้ ส่วนในเรื่องการกำหนดราคานี้จะต้องมีการพิจารณาทั้งลักษณะของการแข่งขันในตลาดเป้าหมายและปฏิกิริยาของลูกค้าต่อราคาที่แตกต่างกัน สำหรับธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น การกำหนดราคาไม่มีปัญหามากมายนัก เพราะรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอยู่ที่การโฆษณา ดังนั้นโครงสร้างและสภาพทางการตลาดที่ผู้ดำเนินธุรกิจจึงต้องคำนึงถึงทั้งในเรื่องปริมาณและขนาดของผู้ขายในตลาดโดยสำรวจว่ามีคู่แข่งราย รวมถึงใครเป็นผู้นำทางการตลาดเพื่อประเมินสถานการณ์ว่าต้องใช้เงินทุนเท่าไรและอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ผู้ดำเนินธุรกิจต้องคำนึงถึงการสร้างความแตกต่างของสินค้าให้เกิดขึ้นในใจผู้บริโภคเพื่อดึงดูดความสนใจ รวมไปถึงการสร้างสินค้า คือ ต้องพยายามให้คุณภาพสินค้าที่ดีที่สุด ราคาถูกที่สุด ตามที่ตลาดต้องการ โดยต้องมีการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา เพื่อหาโอกาสสร้างช่องทางการตลาดให้มีมากที่สุด เพื่อให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกระจายไปสู่ผู้คนในท้องถิ่นโดยทั่วถึง

7.2) การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ SWOT ²³ คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของบริษัทว่ามีข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบอย่างไร โดยเปรียบเทียบกับคู่แข่ง โดยพิจารณาถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของสภาพแวดล้อมภายในบริษัท รวมไปถึงพิจารณาโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร เพื่อดูว่า การดำเนินงาน และการจัดการของหนังสือพิมพ์เอกราช มีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือสภาพแวดล้อมภายในองค์กร และสภาพสังคมภายนอก ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน รวมไปถึงการบริหารงานได้อย่างไร ซึ่งหลัก SWOT มีดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths Analysis) เป็นวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเด่นทางธุรกิจที่เหนือกว่าคู่แข่ง เช่น ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากกว่า ราคาถูกกว่า มีช่องทางในการจัดจำหน่ายที่มาตรฐานเข้าถึงตลาดได้ดีกว่า สภาพคล่องทางการเงินสูง ความสามารถในการผลิตสูง มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด เป็นต้น ซึ่งจุดแข็งเหล่านี้ จะส่งผลให้ ธุรกิจได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป

2. การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses analysis) เป็นการวิเคราะห์ถึงปัญหาหรือข้อด้อยของธุรกิจที่ก่อให้เกิดจุดอ่อนที่คู่แข่งจะได้เปรียบจากสิ่งเหล่านี้ เช่น อายุผลิตภัณฑ์สั้น ทำให้ไม่สามารถผลิตในปริมาณมากๆ ได้ ราคาแพง ช่องทางการจัดจำหน่ายมีน้อย การส่งเสริมการขายต่ำ หรือ มีปัญหาทางการเงิน เป็นต้น ธุรกิจต้องนำจุดอ่อนต่างๆ ไปแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้คู่แข่งโจมตีหรือมีข้อได้เปรียบจากจุดอ่อนเหล่านั้นได้เพื่อช่วยให้เกิดการวางแผนการตลาดและการบริหารจัดการที่ดีต่อไปได้

3. การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities Analysis) คือ ปัจจัยภายนอกที่อยู่รอบๆ ธุรกิจ ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบทางธุรกิจอันเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่ธุรกิจที่ช่วยสร้างโอกาสให้แก่ตัวธุรกิจเองได้ ทำให้มีศักยภาพเหนือกว่าคู่แข่งซึ่งข้อได้เปรียบดังกล่าวนั้นอาจเกิดจากตลาดรวมขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้คู่แข่งรายใหม่เข้าสู่ธุรกิจได้ยาก จุดอ่อนของ จำนวนประชากรใน

²³ Kotler, Keith K. Cox , page119

ส่วนที่เอื้อประโยชน์แก่ธุรกิจมีเพิ่มมากขึ้นด้วย รวมทั้งสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยในการยอมรับในผลิตภัณฑ์ของธุรกิจเพิ่มขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคสอดคล้องกันกับธุรกิจนั่นเอง

4. การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats Analysis) เป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่ธุรกิจไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของตลาด คู่แข่งค้นพบนวัตกรรมใหม่ในการผลิต ผู้ขายปัจจัยการผลิตมีจำนวนน้อยและผูกขาด คนกลางขายผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งด้วย หรือ การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติทำให้ธุรกิจขาดแคลนวัตถุดิบ เป็นต้น ดังนั้น ธุรกิจจะต้องหาทางลดจุดอ่อนหรือสร้างจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ อันจะเป็นเกราะป้องกันจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากอุปสรรคเหล่านั้นได้

หลักการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการวางแผนกิจการหนังสือพิมพ์ อ่างใน พรทวี ยอดมงคล โดยการอาศัยการแบ่งแนวทางการวางแผนตามสายงานบังคับบัญชา (Hierarchy) จะได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ แผนยุทธวิธี (Strategic Plans) แผนใช้เฉพาะครั้ง (Single –Use Plan) และแผนใช้ประจำ (Standing Plans)

1.) แผนยุทธวิธีกิจการหนังสือพิมพ์ เป็นแผนที่ครอบคลุมกิจกรรมทุกฝ่าย มีลักษณะซับซ้อน และจะกระทำกันในระดับบริหาร ซึ่งเป็นแผนสำคัญของกิจการ จึงเป็นการรับผิดชอบของระดับบริหาร เนื่องจากจะต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจผูกพันกับการใช้ทรัพยากรของกิจการในระยะยาว รวมทั้งการวางวัตถุประสงค์ระยะยาวด้วย_แผนยุทธวิธีจึงครอบคลุมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย กลวิธี ที่จะดำเนินการในหน่วยงานของกิจการ กระบวนการจัดทำแผนยุทธวิธีประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1) ขั้นตอนการตรวจสอบสภาพแวดล้อม เพื่อทราบโอกาสของการที่จะสามารถทำงานเพื่อผลประโยชน์ของหน่วยงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการตรวจสอบสภาพความต้องการของตลาดผู้อ่าน สภาพการแข่งขัน

1.2) ขั้นตอนการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อทราบจุดแข็ง และจุดอ่อนของหน่วยงาน เช่น สภาพทางการเงิน สมรรถนะของพนักงาน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆนั้น เหมาะสมที่จะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

1.3) ขั้นตอนการวางแผนยุทธวิธี มีหลักการสำคัญ ได้แก่ การมุ่งประโยชน์จากจุดแข็ง แก้ไขข้อบกพร่อง แสวงหาประโยชน์จากความได้เปรียบ และคำนึงถึงข้อจำกัดของกิจการ

2.) แผนใช้เฉพาะครั้ง เป็นแผนที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นครั้งคราว หรืออาจเรียกว่า แผนเฉพาะกิจ สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นกิจกรรมที่ไม่ซ้ำกันให้เสร็จสิ้นเป็นกรณีไป แผนใช้เฉพาะครั้งมี 3 ชนิด คือ แผนงาน (Programs) โครงการ (Projects) งบประมาณ (Budgets) อย่างไรก็ตาม แผนใช้เฉพาะครั้งนี้ หากใช้ต่อเนื่องก็มีแนวโน้มเป็นแผนประจำต่อไป

3.) แผนใช้ประจำ เป็นแผนดำเนินงานที่มีลักษณะเป็นแนวคิด หลักการ หรือ แนวทางปฏิบัติงานในกิจกรรมอย่างที่ทำซ้ำบ่อยครั้งหรือใช้ประจำ แผนใช้ประจำมี 3 ประเภทคือ นโยบาย (Policies) ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน (Procedures) และ กฎ (Rules)

แนวความคิดดังกล่าวข้างต้นจึงมีความสอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์หลักการบริหารงานของ องค์การหนังสือพิมพ์ เอกราช ทำให้ทราบว่า การบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้อยู่รอดหรือไม่ นั้นผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรทำการศึกษาเรื่องจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เนื่องจากปัจจัยต่างๆเหล่านี้มักมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการวางแผนการบริหาร และการวิเคราะห์ หลัก SWOT จึงจะช่วยให้การดำเนินงานและการบริหารกิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถดำเนินไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ได้อย่างราบรื่นได้

8.) เรื่องการบริหารการจัดการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดชุมชน เพราะประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ต้นทุนในการผลิตต่ำ ประกอบกับมีเนื้อหาที่ตอบสนองต่อท้องถิ่นหรือชุมชนมากกว่า หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง แต่ด้วยสภาวะสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงไม่สามารถที่จะดำรงเจตนารมในการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ได้ เนื่องจากติดปัญหาการบริหารจัดการเพื่อให้หนังสือพิมพ์อยู่รอด เพื่อจะพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เป็นกำลังของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวต่อไป ดังนั้นหลักในการบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาารูปแบบหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น พัฒนาระบบการจำหน่าย และการขายโฆษณา และการ

บริหารจัดการในด้านอื่นๆ เพื่อให้กิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเติบโตและเป็นที่ยอมรับของชุมชนในระยะยาวต่อไปในอนาคต

8.1) ด้านองค์กรในธุรกิจอุตสาหกรรมสื่อ

ธุรกิจสิ่งพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์เป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง ยกเว้นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกโดยรัฐ หรือองค์การสาธารณกุศล หรือองค์การการเมือง บางประเภท ซึ่งออกสื่อสิ่งพิมพ์มาเพื่อเผยแพร่แนวนโยบายข่าวสาร ความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยไม่ขายหรือขาย ในราคาถูก ไม่หวังผลในด้านกำไร

ธุรกิจอุตสาหกรรมสื่อ ยิ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ด้วยแล้ว ยิ่งต้องใช้ทุนทรัพย์ในการลงทุนสูงมาก เช่น ลงทุนเกี่ยวกับเครื่องจักร ยานพาหนะ อาคาร สถานที่ การจ้างบุคลากรวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่ลงทุนหากเป็นเอกชนจำเป็นต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของการดำเนินงาน นั่นคือจะต้องมีรายได้ในเบื้องต้น และมีกำไร นอกจากนี้ยังต้องการที่จะให้บรรลุลักษณะวัตถุประสงค์บางประการที่ได้ตั้งไว้ด้วย ในขณะที่ องค์กรธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ตามที่ James A. Anderson and Timothy P. Mayer ได้นำเสนอทัศนะเกี่ยวกับ "อุตสาหกรรมสื่อ" ไว้ในหนังสือ Mediated Communication : A Social Action Perspective มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า สมาชิกของสื่อ ก็คือ องค์กรต่างๆ ซึ่งผลิตเนื้อหาที่กระจายไปสู่ผู้รับสารในแต่ละสื่อก็จะมีประชากรหรือสมาชิกขององค์กรต่างๆ ซึ่งหมายรวมถึง ตัวสื่อและบริษัทที่ให้การสนับสนุน ตลอดจนบริษัทร่วม บริษัทย่อย ซึ่งมีพันธกิจหน้าที่อยู่กับสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ก็ต้องพึ่งพาบริษัทที่ผลิตกระดาษหนังสือพิมพ์ (Newsprint) ซึ่งองค์กรหรือสมาชิกขององค์กรที่สัมพันธ์กันนี้ โดยทั่วไปแล้วถูกเรียกขานกันว่า อุตสาหกรรมสื่อ (Industry) ทั้งนี้อุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ และการพึ่งพากันในท่ามกลางสื่อต่างๆ ทำให้เห็นแนวความคิดที่ว่าด้วยอุตสาหกรรมสื่อมากขึ้น อาทิเช่น องค์กรข่าว (News Organization) ผลิตเนื้อหาเพื่อนิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากการสร้างเนื้อหาของสื่อมวลชนเกิดขึ้นภายในกรอบการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ที่ประสานกันแนบแน่นในเชิงโครงสร้าง (Interlocking Organization) ดังนั้น สื่อสิ่งพิมพ์ จึงทำหน้าที่สำคัญในการสื่อสาร ถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล ให้ความรู้ ให้ความบันเทิง และให้บริการโฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์จึงเป็นสื่อในการบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ ความทรงจำ ทั้งยังเป็นแหล่งค้นคว้า เป็นเวทีแห่งการแสดงทัศนะ และเป็นสะพานเชื่อมโยงสังคมเก่าไปยังสังคมใหม่ หากแต่ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง จากธุรกิจเล็กเติบโตมาเป็นธุรกิจ

ใหญ่และขยายตัวกลายเป็นอุตสาหกรรม วงการสื่อสิ่งพิมพ์มีการขยายธุรกิจออกไปมากขึ้น จนเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เนื่องมาจากเหตุผลสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีเข้ามา มีบทบาทเกือบทุกสังคมและกินอาณาเขตทั่วโลก แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนทำธุรกิจได้ และแข่งขันการค้าอย่างเสรี ผู้ที่มีทุนมาก ผลิตสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดและมีคุณภาพ รวมทั้งมีการบริหารและจัดการทรัพยากรที่ดีย่อมมีโอกาสอยู่รอดและมีกำไร ผู้ที่ดำเนินธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ต้องแข่งขันกันเชิงธุรกิจตามระบบเสรีนิยม สื่อประเภทเดียวกันคือ สื่อสิ่งพิมพ์ และการแข่งขันต่างสื่อ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ รวมไปถึงการแข่งขันกับสื่อมวลชนข้ามชาติ เช่น สำนักข่าวต่างประเทศ สื่อสิ่งพิมพ์ของต่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นสื่อสิ่งพิมพ์ต้องพยายามตอบสนอง ผู้บริโภคมากที่สุด โดยปรับปรุงเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของตลาด ขณะเดียวกันก็มีพันธกิจต้องทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชน วงการหนังสือพิมพ์จึงต้องปรับตนเอง ทั้งการลดต้นทุนการผลิตและพยายามบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด
2. การแพร่กระจายของระบอบประชาธิปไตยและกระแสโลกาภิวัตน์ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แพร่แนวความคิด “ประชาธิปไตย” ไปพร้อมๆกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีไปทั่วโลก สื่อมวลชนทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวแทนในการเผยแพร่ความคิดเหล่านี้ โดยการขยายตัวลักษณะอุตสาหกรรมข้ามชาติ นี้ ก่อให้เกิดการไหลเวียนแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ ความเป็นอยู่ของผู้คนต่างสถานที่ต่างเวลา และต่างวัฒนธรรมกัน จนเกิดเป็น “กระแสโลกาภิวัตน์” เสมอภาคอย่างทั่วถึงทางด้าน ข้อมูลข่าวสารและถ่ายทอดไปยังประเทศที่กำลังพัฒนา
3. การพัฒนาเทคโนโลยีทางการพิมพ์และเทคโนโลยีการสื่อสาร มนุษย์สามารถสร้างเครื่องพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพสูงยิ่ง จากเครื่องพิมพ์หมุนด้วยมือ เปลี่ยนมาเป็นเครื่องพิมพ์ที่ใช้เครื่องจักรอันทันสมัย การผลิตสิ่งพิมพ์ทำได้นับหมื่นฉบับภายในเวลา

อันรวดเร็ว ทำให้สื่อสิ่งพิมพ์มีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ปริมาณมาก (Mass Product) เทคโนโลยีนี้ต่างสนับสนุนกระบวนการผลิตและเผยแพร่ของสิ่งพิมพ์ ให้สะดวก รวดเร็วกว่ากว้างขวางยิ่งขึ้น

4. ความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง ผู้บริโภคมีโอกาสที่จะใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่ออำนวยความสะดวกส่วนตัวมากขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เกิดการขยายตัวของสังคมเมือง ทศนคติและรูปแบบชีวิตของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคจึงมีความต้องการข้อมูลข่าวสารมากขึ้นเพื่อประกอบการตัดสินใจ

8.2) การเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์

การเปลี่ยนแปลงของลักษณะธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ จากธุรกิจครอบครัวพัฒนาไปเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก ใช้บุคลากรจำนวนมาก และระบบการบริหารที่ทันสมัย รวมทั้งระบบการส่งเสริมการตลาดและการจัดจำหน่ายอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อขยายโอกาสทางธุรกิจ การกระจายความเสี่ยงทางธุรกิจ และลดต้นทุนการผลิตลง เป็นต้น ในอุตสาหกรรมการสื่อสารโดยทั่วไปนั้น เนื้อหาสื่อที่น่าสนใจ มิได้เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปินคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นผลิตภัณฑ์ขององค์กรต่างๆ และได้ถูกพัฒนาปรับปรุงขึ้นเพื่อรับใช้วัตถุประสงค์ขององค์กร นั่นคือ เนื้อหาสื่อมิใช่ผลลัพธ์ที่เกิดความหมายที่บุคคลสร้างขึ้นมาจากเนื้อหานั้น แต่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจาก “ตลาด” ซึ่งอุตสาหกรรมทำหน้าที่รับใช้อยู่ เหตุผลข้างต้นจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้วงการสื่อสิ่งพิมพ์ขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีลักษณะประกอบกันหลายธุรกิจจนเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ ต้องอาศัย การระดมทุนและเป้าหมายในการลงทุน อันเป็นปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมประเภทนี้ดำเนินอยู่ได้ ปัจจุบันการดำเนินงานหนังสือพิมพ์มิได้ดำเนินการโดยบุคคลเฉพาะกลุ่ม หากแต่มีการดำเนินงานเป็นธุรกิจ มีการบริหารงานที่เป็นระบบ ขณะเดียวกันก็ยอมคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพที่หนังสือพิมพ์พึงมี และความรับผิดชอบที่หนังสือพิมพ์มีต่อผู้อ่านและประชาชนในท้องถิ่น ลักษณะการเป็นเจ้าของสื่อของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์มีดังนี้

8.3) ด้านองค์กรและความเป็นเจ้าของสื่อ

การศึกษาการขยายตัวของอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสื่อสิ่งพิมพ์สามารถพิจารณาตามรูปแบบ และแนวคิดดังนี้ คือ

แนวคิดแรกพิจารณาในเชิงธุรกิจโดยมองลักษณะการเติบโตของอุตสาหกรรมสื่อสิ่งพิมพ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเติบโตแบบรวม (Integration) เป็นการปรับตัวของธุรกิจสิ่งพิมพ์เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีเครือข่ายในการควบคุมการตลาดได้มากขึ้น โดยการขยายตัวมี 2 แนวทาง คือ

1.1) การรวมตัวตามแนวนอน (Horizontal Integration) หมายถึงธุรกิจสิ่งพิมพ์แบบใดแบบหนึ่งเข้าไปเป็นเจ้าของธุรกิจแบบเดียวกันจำนวนมาก โดยใช้วิธีรวมกิจการหรือธุรกิจแบบเดียวกันเพื่อให้องค์กรมีขนาดใหญ่ขึ้น

1.2) การรวมตัวตามแนวตั้ง (Vertical Integration) หมายถึงการรวมธุรกิจหรือกิจการที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจการธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์หลัก ในลักษณะธุรกิจครบวงจร คือการดำเนินกิจการตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิตจนถึงขั้นสุดท้ายคือการจัดจำหน่าย โดยเจ้าของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์สามารถควบคุมการผลิตได้ทุกขั้นตอน โดยการรวมตัวแบบแนวตั้งยังแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะย่อย คือ

1.2.1) การรวมตัวแบบย้อนหลัง (Backward Integration) คือ ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์หลักรวมตัวกับธุรกิจที่เป็นวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนสำคัญ (Supplier) เช่น ธุรกิจหนังสือพิมพ์รวมตัวกับธุรกิจผลิตกระดาษ หรือธุรกิจหนังสือพิมพ์ตั้งโรงงานกระดาษของตนเอง

1.2.2) การรวมตัวแบบเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Integration) คือ ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์หลักรวมตัวกับธุรกิจอื่นที่ต้องการใช้วัตถุดิบของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ธุรกิจหนังสือพิมพ์มีวัตถุดิบเป็น “ข้อมูลข่าวสาร” ผลิตข่าวสารในหนังสือพิมพ์แล้ว ยังสามารถนำเสนอข่าวสารนั้น ทางนิตยสารหรือวารสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สำนักข่าว หรือนำมาเป็นข้อมูลในการบริการลูกค้า เป็นต้น

2. การเติบโตแบบกระจายตัว (Diversification) เป็นการขยายตัวของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์อีกรูปแบบหนึ่ง คือการขยายตัวจากธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์กระจายไปสู่ธุรกิจประเภทอื่นๆ

ที่ใกล้เคียงกับธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ หรือกระจายตัวไปธุรกิจอื่นที่แตกต่างกันมากก็ได้ เป็นการกระจายความเสี่ยงไปยังธุรกิจหลายประเภทในเครือข่ายเพื่อทำให้เกิดผลกำไรโดยรวมดีขึ้น

ในขณะที่ William Herbert Lee²⁴ ได้แบ่งลักษณะการเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ไว้ในหนังสือ Newspaper and Management ไว้ 7 ประการ คือ

1.) การบริหารงานโดยบุคคลเดียว (Individual Ownership) ส่วนใหญ่จะพบในการบริหารงานของหนังสือพิมพ์ เจ้าของจะเป็นผู้จัดตั้งและบรรณาธิการ ทำหน้าที่ดูแลและควบคุมหน่วยงานทุกหน่วยของหนังสือพิมพ์

2.) การบริหารแบบหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึง การเป็นเจ้าของร่วมกันในกิจการหนังสือพิมพ์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นการผูกพันข้อสัญญาซึ่งกัน เกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์การจัดทำ การจำหน่าย และการบริหารงานทั่วไป โดยทั่วไปการเป็นหุ้นส่วนมีอยู่สองลักษณะ คือ

1.) หุ้นส่วนสามัญ (General Partnership) หมายถึงการตกลงกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อซื้อหรือก่อตั้งกิจการหนังสือพิมพ์เพื่อจำหน่าย การตกลงอาจจะทำเป็นสัญญาหรือไม่ก็ได้ หุ้นส่วนแต่ละคนจะเป็นเสมือนตัวแทนหนังสือพิมพ์ในธุรกิจทุกชนิดที่สร้างขึ้น

2.) หุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership) หมายถึง การร่วมหุ้นที่ผู้เข้าหุ้นแต่ละคนจะรับผิดชอบต่อหนี้สินเฉพาะในจำนวนเงินที่เขายินยอมจะลงทุนในธุรกิจนั้น แต่หุ้นส่วนแต่ละคนไม่มีสิทธิในการทำนิติกรรมผูกพันกับบุคคลภายนอกเว้นผู้จัดการหุ้นส่วน

3.) การบริหารงานแบบบริษัท (Corporation) สำหรับหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่แล้วนิยมการบริหารงานเช่นนี้ เนื่องจากมีความคล่องตัวสูงในการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น การขยายกิจการ การรวมอำนาจ หรือการโอนกรรมสิทธิ์

²⁴ Herbert Lee. Newspaper Organization and Management. 5th Ed. Iowa: Iowa State University Press, 1978. page 144

- 4.) การบริหารงานแบบกลุ่มหรือเครือข่าย (Group or Chain Ownership) มีลักษณะการบริหารเช่นเดียวกับอุตสาหกรรม และธุรกิจอื่นๆ เครือข่ายของหนังสือพิมพ์จะควบคุมผลประโยชน์ทั้งด้านการเงิน รวมถึงแนวทางในการเสนอข่าวและการบริหาร
- 5.) การบริหารงานโดยการรวมหุ้นระหว่างพนักงานและลูกจ้าง (Employee Ownership) พนักงานและลูกจ้างจะเป็นผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้สามารถควบคุมนโยบายของหนังสือพิมพ์นั้นได้
- 6.) การบริหารงานโดยเครือข่ายที่เชื่อมโยงจากหน่วยงานอื่น (Vertical Ownership) ซึ่งอาจจะเป็นการรวมตัวกันของธุรกิจหนังสือ หรือธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ หรือสำนักงานขายข่าวและโฆษณา ซึ่งธุรกิจที่รวมกันนี้จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานหนังสือพิมพ์ประสบความสำเร็จ
- 7.) การบริหารงานโดยการร่วมลงทุนของผู้ที่เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป (Joint Ownership) การรวมตัวนี้เพื่อลดต้นทุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หนังสือพิมพ์จะผลิตจากโรงพิมพ์เดียวกันแต่จะเสนอข่าวแตกต่างกัน และมีการบริหารงานแยกออกจากกัน มีแนวนโยบายของตนเอง นอกจากนี้ยังมีนักข่าว พนักงานโฆษณา และพนักงานอื่นๆ เป็นของตนเอง แต่จะมีการประสานงานกัน ในด้านรายได้

โดยทั่วไปแล้วสภาพการเป็นเจ้าของในธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ในปัจจุบัน ต่างต่างเปลี่ยนจากการเป็นเจ้าของแบบสื่อเดียวที่เป็นอิสระในการตัดสินใจ เครือข่ายมาเป็นเจ้าของสื่อแบบลูกโซ่ ที่เป็นเจ้าของกิจการสื่อสิ่งพิมพ์หลายๆ ประเภท จำนวนมาก (Chain media ownership) และเจ้าของสื่อแบบรวมกลุ่มหลากหลายธุรกิจ (conglomerate media ownership) ซึ่งลักษณะการเป็นเจ้าของสื่อดังกล่าวนี้ ทำให้การตัดสินใจด้านข่าวสาร ความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบ หรือบริหารงานสื่อมวลชน ไม่เป็นอิสระ ไม่เป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากต้องขึ้นอยู่กับบริษัทแม่ หรือองค์กรหลักที่มีธุรกิจและผลประโยชน์ด้านอื่นอยู่ด้วย

ลักษณะความเป็นเจ้าของ ของสื่อที่กระจุกตัวนี้ ทำให้สื่อมีแนวโน้มถูกผูกขาดโดยกลุ่มนายทุนใหญ่ และมีผลทำให้ข่าวสารความคิดเห็นของสื่อมวลชนไม่มีอิสระอย่างแท้จริง ผู้รับสารรับรู้ข่าวสารด้านเดียว ความคิดเห็นแนวทางเดียว ขาดความหลากหลาย และยังถูกยึดเยียด

โฆษณาเข้าไปแย่งเนื้อที่และเวลาของข่าวสารโดยประชาชนไม่มีทางเลือก ซึ่งการทฤษฎีการกระจายตัว และการกระจุกตัวของสื่อสิ่งพิมพ์ในอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ดังกล่าว ทำให้สามารถมองเห็นภาพการบริหารงานของเอกราช และนำมาวิเคราะห์อย่างเจาะลึกต่อไปได้

8.4) แนวคิดเรื่องการบริหาร

โดยทั่วไปการจัดการเป็นกระบวนการของการแสวงหาและการผสมผสานทรัพยากรที่สำคัญ 3 ประการคือ มนุษย์ เงิน และทรัพยากรด้านกายภาพ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายหลักขององค์กรในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นที่ปรารถนาของสังคม ในการบริหารจัดการ จำเป็นต้องมีทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ซึ่งเรียกว่า 4M's²⁵ ได้แก่

- คน (Men) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ
- เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้าง หรือซื้อวัตถุดิบของต่างๆ
- วัสดุสิ่งของ (Materials) คือ อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ รวมไปถึงอาคารสถานที่
- การจัดการ (Management) หรือความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

สำหรับหน้าที่สำคัญในการบริหารจะประกอบด้วย หน้าที่หลักที่สำคัญประการแรก คือ การวางแผน (Planning) ซึ่งก็คือ การกำหนดเป้าหมายว่า ต้องการให้อะไรเกิดขึ้น ที่ไหน เมื่อไหร่ โดยใคร และด้วยวิธีการอย่างไร จากนั้นตามด้วยการจัดการองค์กร (Organization) ซึ่งเป็นเรื่องของการแบ่งงาน การจัดสายบังคับบัญชา (Commanding) คือการสั่งให้บุคลากรเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่พร้อมกัน และจะต้องมีการประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ให้การปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายต่างๆ สัมพันธ์หรือสอดคล้องกันตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหากการปฏิบัติงานเบี่ยงเบนจากเป้าหมาย อาจมีความจำเป็นต้องปรับแผนหรือวางแผนใหม่ (Re-planning) เมื่อมีการปรับหรือวางแผนใหม่แล้ว อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง

²⁵ สมคิด บางโม , การประกอบธุรกิจ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตะวันออก, 2533), หน้า 32.

หรือการปรับองค์กรใหม่ (Re-organizing) เป็นวงจรอย่างนี้เรื่อยไป โดยอาศัยกลยุทธ์การบริหารองค์กร 3 ด้าน คือ

1. กลยุทธ์การบริหารโอกาส คือ การวิเคราะห์นโยบายธุรกิจซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย กลยุทธ์ ทางธุรกิจ และแผนงานหลักต่างๆ ที่จะช่วยให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการในอนาคตได้ โดยสิ่งสำคัญที่ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ คือ การวิเคราะห์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และตลาด
2. กลยุทธ์การบริหารงาน คือ กลยุทธ์ในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และกระแสการไหลของงาน ประกอบด้วย
 - 2.1) การปรับรูปแบบองค์กรให้เอื้ออำนวยสำหรับภารกิจต่างๆ
 - 2.2) การปรับปรุงระบบงาน วิธีการปฏิบัติงาน และกระแสการไหลของงาน เพื่อให้ทุกอย่างปฏิบัติได้สะดวก รวดเร็ว และประหยัด
 - 2.3) การจัดระบบข้อมูลให้ไหลผ่านไปมาในจุดต่างๆ ให้ทั่วถึงและเข้าใจตรงกัน รวมทั้งให้ผู้รับผิดชอบในทุกจุดที่มีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจ
3. กลยุทธ์การบริหารคน คือ กลยุทธ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารคนในกระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งผลสำเร็จและความเป็นเลิศขององค์กรจะเกิดขึ้นได้จริง ขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลเป็นสำคัญ การจัดการด้านบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น²⁶ โดยเนื้อแท้ของทฤษฎี มีสองส่วน ได้แก่ การจัดการกองบรรณาธิการ อีกส่วนหนึ่งคือ การผลิตและการตลาด ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักในการจัดหน่วยงานในองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยหลักการจัดหน่วยงานในองค์กรหนังสือพิมพ์ทั่วไปจะประกอบด้วย 3 หน่วยงานทำงานประสานและต่อเนื่องกัน ซึ่งรูปแบบของหน่วยงานจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบาย ขนาดการลงทุนและยอดจัดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับโดยหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยงานได้แก่
 - 3.1. หน่วยงานด้านบรรณาธิการ เป็นหน่วยงานในด้านการให้บริการสาธารณะ ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารและบทความ ได้แก่ ห้องข่าว โต๊ะ

²⁶ ดร.ณิ นีร์ฤกษ์, “การจัดองค์กรงานหนังสือพิมพ์,” ใน คู่มือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530) หน้า 251 – 253

ข่าว ห้องบรรณาธิการ ห้องภาพ ห้องสมุด โดยโครงสร้างและจำนวนบุคลากรของหน่วยงานจะแตกต่างกันตามนโยบาย ขนาดกิจการและการลงทุนของหนังสือพิมพ์

- 3.2. หน่วยงานด้านการจัดการ ทำหน้าที่ดำเนินธุรกิจด้านการจัดจำหน่าย จัดหาโฆษณา การตลาด การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การเงิน การบัญชีและบุคลากร โดยหน่วยงานด้านการจัดการมีส่วนสำคัญอย่างมากในการบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ทั้งในเรื่องของความก้าวหน้าและความอยู่รอดขององค์กรทั้งรายได้จากการจำหน่ายและการขายโฆษณา
- 3.3. หน่วยงานด้านการผลิต เกี่ยวข้องกับการเรียงพิมพ์และจัดพิมพ์ ได้แก่ ห้องเรียงพิมพ์ด้วยแสง ห้องจัดวางหน้า ห้องภาพถ่ายทางการพิมพ์และห้องทำแม่พิมพ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีโรงพิมพ์เป็นของตนเองจึงจะถือว่าครอบครองปัจจัยในการผลิตที่สำคัญ

ทั้งนี้สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขนาดเล็กนั้น บรรณาธิการจะเป็นผู้เขียนบทบรรณาธิการให้แก่หนังสือพิมพ์ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะมีบทบรรณาธิการ เพื่อบอกถึงหน้าที่และแนวนโยบายให้กับหน้าบรรณาธิการ (Editorial Page) ส่วนบุคคลที่ต้องทำงานร่วมกับบรรณาธิการ ได้แก่ บรรณาธิการบริหาร (Managing Editor) และบรรณาธิการข่าว (News Editor) รวมถึงบรรณาธิการข่าวสาร ได้แก่ บรรณาธิการข่าวประจำวัน โดยมีหน้าที่ต้องสืบเสาะดูว่าในแต่ละวัน มีเหตุการณ์อะไรบ้าง ที่ไหน และสำคัญอย่างไร เพื่อการรายงานข่าวอย่างทันทั่วที่รวมไปถึง ในกองบรรณาธิการ ยังต้องมีผู้อ่านต้นฉบับหรือผู้ตรวจข่าว (Copy Reader) โดยจะทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริง ตกแต่งต้นฉบับโดยการเขียนข่าวให้ชวนน่าอ่านและน่าติดตาม โดยหน้าที่สำคัญที่ประการหนึ่งคือ การเขียนพาดหัวข่าว ให้น่าสนใจ หลังจากตรวจทานแล้ว ข่าวเหล่านั้นจะนำไปสู่ห้องเรียงพิมพ์ (Composing Room) เพื่อจัดทำและส่งไปยังห้องถ่ายฟิล์มและทำเพลทเพื่อการพิมพ์ต่อไป

ส่วนในด้านการผลิตและการพิมพ์นั้น แยกได้เป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งได้แก่ห้องเรียงพิมพ์ซึ่งจะมีหัวหน้าช่างเป็นผู้ดูแลควบคุม ส่วนอีกหน่วยหนึ่งเป็นส่วนจัดพิมพ์ และตกแต่งภาพ ทั้งนี้บุคลากรประจำห้องเรียงพิมพ์ ได้แก่ ช่างเรียง ผู้เข้าหน้า ผู้พิสูจน์อักษร และผู้คุมเครื่องพิมพ์ ทั้งนี้จำนวนบุคลากรด้านนี้อาจจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของหนังสือพิมพ์ที่จัดทำ และในส่วนผู้เข้าหน้าในห้องเรียงพิมพ์นั้น มีหน้าที่ในการจัดหน้าหรือ Layout หน้าหนังสือพิมพ์ตามแบบหรือ

Dummy ที่บรรณาธิการจัดหน้าเป็นผู้กำหนด หลังจากนั้นจะนำหนังสือพิมพ์ที่จัดเรียบร้อยแล้วไปถ่ายลงบนฟิล์ม และนำไปถ่ายบนแผ่นโลหะเพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์ต่อไป ส่วนในด้านการจัดการด้านตลาด (Business Department) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบรายได้ และรายจ่ายทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นๆ โดยแบ่งได้เป็น 3 แผนกใหญ่ๆ คือ แผนกโฆษณา แผนกจัดจำหน่าย และ แผนกจัดพิมพ์

1. แผนกโฆษณา เป็นส่วนสำคัญที่สุดของหน่วยงานธุรกิจหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถดูโดยแบ่งย่อยออกไปตามประเภทของโฆษณาที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจัดทำ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

- กลุ่มโฆษณาสินค้าสำหรับสินค้าท้องถิ่น (Local Advertiser) เป็นการให้บริการลูกค้าโฆษณาในท้องถิ่นที่ต้องการเผยแพร่สินค้าของตน
- กลุ่มโฆษณาทั่วไป (General Advertising) เป็นการบริหารโฆษณาให้กับสินค้าต่างชาติหรือสินค้าภายในประเทศ ซึ่งโฆษณาชนิดนี้มักจะได้รับมาจากผู้แทน หรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า ซึ่งได้แก่บริษัทห้างร้านต่างๆ
- กลุ่มโฆษณาย่อย (classified Advertising) เป็นโฆษณาที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ก็ยังเป็นโฆษณาที่ทำรายได้ให้แก่หนังสือพิมพ์อย่างมากเช่นกัน ซึ่งในขณะเดียวกันคนอ่านชอบติดตามอ่าน เนื่องจากได้ประโยชน์จากโฆษณาย่อยนี้มาด้วยเช่นกัน

2. แผนกจัดจำหน่าย (circulation Division) เป็นสายเลือดใหญ่ของหนังสือพิมพ์เพราะความสำคัญของแผนกนี้จะเชื่อมโยงถึงแผนกโฆษณา โดยรายได้จากโฆษณาจะสูงตามยอดจำนวนการจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้แผนกนี้ได้แยกออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฝ่ายขาย (selling) ฝ่ายจัดส่ง (Delivering) และฝ่ายเก็บคืน (collecting) รวมถึงการส่งตารมบ้านที่เป็นสมาชิก ซึ่งต้องอาศัยไหวพริบ และความชำนาญ รวมไปถึงประสบการณ์ของผู้สั่งงานและผู้ร่วมงานอย่างมาก เพราะต้องหาวิธีการต่างๆ เพื่อจะได้นำหนังสือพิมพ์ของตนไปถึงผู้อ่านในพื้นที่นั้นๆ ให้ได้มากที่สุดนั่นเอง

3. แผนกจัดพิมพ์ ในส่วนนี้นอกจากแผนกจัดพิมพ์ที่เป็นงานประจำแล้ว แผนกจัดพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ยังรับจัดพิมพ์งานพิเศษที่รับจากข้างนอก เพื่อเผยแพร่หรือทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานหรือส่วนบุคคลหรือสมาคมต่างๆ ที่ต้องการเผยแพร่ผลงานของตนต่อสาธารณชน เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ งานแต่งงาน งานวันเกิด เป็นต้น

จากที่กล่าวมา การบริหารด้านบรรณาธิการ และการตลาดของหนังสือพิมพ์ที่ยกมากล่าวข้างต้น เป็นหัวใจหลักในการดำเนินกิจการธุรกิจหนังสือพิมพ์เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการรับใช้ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ทั้งยังช่วยเป็นกรอบแนวคิด และแนวทางในการวิเคราะห์การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช เพื่อดูว่าธุรกิจหนังสือพิมพ์สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารงานอย่างไรต่อไปเพื่อให้ดำรงอยู่ได้

9. แนวคิดเรื่องกระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบ (Globalization Theory)

โลกาภิวัตน์ คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลายๆ ด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการหรือสภาวะที่ประเทศต่างๆ ในโลกถูกเชื่อมโยงกันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศจนทำให้โลกมีลักษณะเป็นเสมือน “โลกไร้พรมแดน” (Information Age) ก่อให้เกิดการไหลเวียนของคน ทุน ผลิตภัณฑ์ และข้อมูลข่าวสารอย่างเสรีมากขึ้น (Free Flow of information) ทำให้เกิดการแพร่กระจายความรู้ระหว่างปัจเจกบุคคล ภาคสังคมและภาครัฐ อย่างสะดวกมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่าง ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก ทั้งนี้โลกาภิวัตน์จึงมิใช่เรื่องของการเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่หากยังได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับปริมนทลที่เป็นส่วนตัว (Personal realm) ของบุคคลในสังคมอีกด้วย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานและชีวิตในการทำงานของปัจเจกบุคคล จึงมีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับเล็กลง ดินแดนแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในเวลาเสี้ยววินาทีที่ประดุจเป็นหมู่บ้าน (Global Village) ภูเขาและทะเล ซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติ ที่เคยเป็นอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่ ดูเสมือนเลื่อนหายไปจนกลายเป็นโลกไร้พรมแดน²⁷ ทั้งนี้กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม โดยรวมทั่วไป คือ

- เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ความคิด ค่านิยมเดิมจากการพึ่งตนเอง มาเป็นการบริโภคนิยม โดยผ่านกลไกตลาด สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ
- ระบบการศึกษาดึงคนออกจากท้องถิ่น ทำให้เกิดการขาดช่วงการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ (ท้องถิ่นขาดโอกาสในการกำหนดหลักสูตรหรือสิ่งที่สอดคล้องกับ ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น)

²⁷ เกศินี จุฑาวิจิต, “วิกฤตเศรษฐกิจและโลกาภิวัตน์,” ใน การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.

- การปกปิดข้อมูลข่าวสาร สื่อวิ่งตามกระแสทุน กระตุ้นการบริโภคโดยเฉพาะกลุ่มเด็ก เยาวชน เกิดความต้องการเทียม ที่เกินความพอดี

ทว่าแม้โลกาภิวัตน์จะเข้ามามีบทบาทกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนทั้งในเมืองและท้องถิ่น และยังเข้ามาทำลายบดขยี้จนท้องถิ่นจนต้องสูญสลายไป หากแท้จริงแล้วนั้นท้องถิ่นกลับไม่ได้อ่อนด้อยแต่อย่างใด หากแต่ตรงกันข้ามทั่วทั้งโลกและท้องถิ่นกลับทำปฏิกิริยาต่อกัน เนื่องด้วยอำนาจต่อรองของท้องถิ่นนั่นเอง และด้วยผู้คนในท้องถิ่นก็เริ่มหันมาพึ่งพาสื่อท้องถิ่นตนโดยให้คุณค่าและความสำคัญต่อชุมชน จนทำให้ท้องถิ่นกลับมามีบทบาทเข้มแข็งขึ้น โดยการเรียกร้องในเรื่องของการเคารพในคุณค่าและวัฒนธรรมพื้นบ้านและพื้นเมือง รวมไปถึงวัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึงการจัดการและการบริหารทรัพยากรธรรมชาติแบบพื้นบ้านท้องถิ่น และชุมชน โดยสื่อท้องถิ่นจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและทรัพยากรในท้องถิ่นได้ดีกว่าสื่อส่วนกลาง ทำให้สื่อท้องถิ่นต่อสู้อยู่เคียงข้างประชาชนเรื่อยมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน²⁸

นอกจากนี้กระแสโลกาภิวัตน์ยังทำให้เกิดความรู้สึกท้องถิ่นนิยม (Localism)²⁹ เนื่องจากสังคมโลกาภิวัตน์เป็นยุคแห่งข่าวสาร ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนของตนได้อย่างรวดเร็วจากสื่อมวลชน ส่งผลทำให้เกิดการปลุกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น ให้รู้จักเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ รักษา และหวงแหน ทรัพยากรภายในท้องถิ่นของตน พร้อมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลกลาง หากรัฐบาลกลางหวังจะดักตวงผลประโยชน์จากท้องถิ่นโดยไม่โปร่งใส ก็จะถูกต่อต้านจาก ประชาชนในท้องถิ่น ดังที่เราได้พบเห็นที่กลุ่ม ประชาชน ออกมาเรียกร้อง สิทธิ ความเสมอภาคต่างๆ นั่นเอง

ในขณะที่ เสน่ห์ จามริก³⁰ นักวิชาการอาวุโสและผู้นำคนสำคัญขององค์การพัฒนาเอกชนในประเทศไทยเรียกกระแสดังกล่าวว่า “กระแสชุมชนท้องถิ่น” ท่านชี้ให้เห็นว่า ภายใต้กระแสโลกที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในนามของ กระแสโลกาภิวัตน์ “กระแสชุมชนท้องถิ่นไม่ได้มีนัยความหมาย

²⁸ ดร. อัครวิน เนตรโพธิ์แก้ว, “โลกาภิวัตน์กับอัตลักษณ์ชุมชน,” สื่อสันนิบาต (กรุงเทพฯ; นาครมีเดีย, 2546)

หน้า 208

²⁹ ชัชวาล ทองดี, การวิเคราะห์และประเมินชุมชนในสถานการณ์โลกาภิวัตน์

(เชียงใหม่: สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2549), หน้า 22

³⁰ เสน่ห์ จามริก, “ชุมชนไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์,” ใน เอกสารประกอบการรายงานประจำปีว่าด้วยเรื่องชุมชน ครั้งที่ 1 ชุมชนไทยท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง. 30-31 พฤษภาคม 2543: 12

เป็นไปเพียงเพื่อการยื่นหยัดต่อสู้เพื่อความอยู่รอดหรือปกป้องตัวเองเท่านั้น หากหมายถึงเป็นการเสนอแนวทางเลือกเพื่อการปฏิรูปสู่ระเบียบสังคมใหม่ ซึ่งสงวนที่ว่างให้เกิดความแตกต่างหลากหลาย ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งนี้ ท้องถิ่นไม่ได้เป็นสังคมที่ถูกปิดตายจากภายนอกโลก ในทางตรงกันข้ามท้องถิ่นยังเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ และระดับโลกมาโดยตลอด ชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระแสโลกอย่างไม่อาจ ปฏิเสธได้

จากวิกฤตกระแสโลกาภิวัตน์ที่กระทบต่อสังคมท้องถิ่น จึงกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจและตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นเพื่อแข่งขันกับสื่อภายนอก โดยต้องมีปัจจัยพื้นฐานสำคัญ เพื่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสังคมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุถึงพันธกิจทางสังคมต่อชุมชนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องสร้าง “เอกลักษณ์” (Identity)³¹ ของตนเองในการนำเสนอข่าวสารทั้งในด้านรูปแบบการนำเสนอข่าว แหล่งข่าว เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ และตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง พร้อม ๆ กับการสร้างองค์กรชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปสู่การเจริญเติบโตบนรากฐานของความรู้ และภูมิปัญญาของชุมชนนั่นเอง

ทั้งนี้การสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น³² จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีฐานคิดในการเข้าใจชุมชนท้องถิ่น และสร้างองค์ความรู้เฉพาะของตนจากรากฐานของสังคมท้องถิ่นนั้นจากรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงการเข้าใจในสภาพปัญหาของชุมชนท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทั้งนี้เพื่อให้รู้เท่าทันต่อกระแสการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น เพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำรงอยู่ของชุมชนอย่างยั่งยืนและพอเพียง ดังนั้นสื่อมวลชนซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม จึงเผชิญกับภาวะของการแสวงหาคำตอบเพื่อชุมชนท้องถิ่นด้วยพันธกิจสำคัญในการสร้างสรรค์ท้องถิ่นเช่นกัน

³¹ สุภา ศิริมานนท์, “โอกาสและลักษณะการอย่างไรที่นับว่าเหมาะสมสำหรับหนังสือพิมพ์ลำหัด”, ใน หนังสือรวบรวมบทความ แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในการอบรมโครงการวุฒิปัตริ์กหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่ 5 ตุลาคม 2526, (โรเนียว)

³² พิเศษฐ์ ขวาลารวัช , หน้า 117

หากแม้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นองค์กรทางธุรกิจที่อาศัยปัจจัย คือ การโฆษณาในการอยู่รอด แต่ก็มีโอกาสปฏิเสธรบเทาต่อชุมชนท้องถิ่นได้ การพัฒนาการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปสู่ทางเลือกของชุมชน จึงเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปะทะ และรุกคืบจากวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจจากภายนอก และการขาดการถ่ายทอด เนื่องจากไม่แลเห็นความสำคัญ จึงทำให้เกิดการรับเอาความรู้จากภายนอกมาโดยปราศจากการไตร่ตรองและขาดความเข้าใจ ส่งผลให้ความคิดดังกล่าวไม่สามารถต่อกับความรู้ดั้งเดิมได้

ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงมีฐานะเป็นสื่อที่สามารถแพร่ความรู้และบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้เกิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นดำรงชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันในสังคมบริโภคนิยม ทุนนิยม เสรีนิยม ทั้งนี้เพื่อช่วยส่งเสริมสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะส่งกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น ยิ่งโดยเฉพาะต่อประชาชนและชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย สื่อมวลชนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญต่อความต้องการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การสะท้อนเสียงของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจะนำวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสังคมปัจจุบันต่อไป จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องต่อสู้เพื่อทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของคนในท้องถิ่น เพื่อที่จะสามารถดำรงอยู่รับใช้ท้องถิ่นได้

ในขณะที่ ดร. สมควร กวียะ ได้กล่าวถึงแนวทางการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น³³ ดังนี้

การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ คือ การทำหน้าที่เพื่อเสนอข่าวสารและเหตุการณ์ที่สาธารณชนพึงรู้ไปยังมวลชนที่อยู่ร่วมกันภายในขอบเขตของสังคม ซึ่งหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับแสดงเจตนาที่จะช่วยรับผิดชอบทำหน้าที่ดังกล่าวจึงน่าจะยอมรับกันว่าเหตุผลของการดำรงอยู่ที่แท้จริงของหนังสือพิมพ์ก็คือ ต้องทำหน้าที่เสนอข่าวสารและเหตุการณ์ต่อมวลชนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้นั่นเอง ถ้ายอมรับได้อย่างนี้หนังสือพิมพ์ก็หมดปัญหาเรื่องการอยู่รอดไปได้แล้วซึ่งหนึ่งนั้นคือซีกแห่งอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ (Professional Ideology) มองในแง่นี้หนังสือพิมพ์ย่อมมีทาง

³³ สมควร กวียะ, หน้า 3

อยู่รอดแล้วถ้าหนังสือพิมพ์เสนอข่าวสารที่มีคุณค่าตามสมควรและคุณค่าทางข่าวสารก็มักขึ้นอยู่กับความเป็นกลางให้มากที่สุดเป็นประการสำคัญแต่ในโลกเสรีนิยมอุดมการณ์แห่งวิชาชีพเป็นนามธรรมที่ถือกันว่ายังจับต้องไม่ได้ ชัดวัดไม่ได้ และไม่มีอะไรที่เป็นเครื่องประกันประชาชนอาจไม่ยอมรับ หนังสือพิมพ์อาจขายไม่ออก และทำายที่สุดหนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้ ทางรอดในทางวัตถุธรรมจึงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นั่นหมายถึงการแสวงหารายได้ที่มีปริมาณมากพอที่จะเลี้ยงหนังสือพิมพ์อยู่ได้ ทางอยู่รอดในทางวัตถุธรรมมักจะขัดกับทางอยู่รอดในทางอุดมการณ์อยู่เสมอ ยกเว้นเราจะปรับปรุงให้ทางอยู่รอดทั้งสองทางอยู่ในลักษณะที่ไปด้วยกันได้ เพราะฉะนั้นในเมื่ออุดมการณ์ที่เป็นกลาง รายได้ก็ควรจะมีความเป็นกลางด้วย คือรายได้ที่ไม่มีผลกระทบต่ออุดมการณ์ที่เป็นกลาง แต่กลับช่วยให้หนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่ของตนอยู่ได้ด้วยความเป็นอิสระ ปัญหาหนึ่งของความอยู่รอดทางธุรกิจของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปัจจุบัน คือ รายได้ไม่เพียงพอจนทำให้เกิดการเอาใจแหล่งโฆษณามากเกินไปจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับของคนท้องถิ่นและเป็นปัญหาต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในซีกของอุดมการณ์วิชาชีพ เพราะฉะนั้นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงควรทำอย่างสมดุลทั้งด้านธุรกิจและด้านอุดมการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้ธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นไม่แตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่นๆ คือ มีเป้าหมายแสวงหาผลกำไรให้องค์กรอยู่รอดได้อย่างอิสระตามหลักเสรีภาพทางข่าวสารเพื่อที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นสื่อกลางเสนอความคิดเห็นระหว่างประชาชนรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการเสนอข่าวอย่างเที่ยงธรรม หากปราศจากรายได้จากโฆษณาคงจะเป็นการยากที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะอยู่รอดทั้งทางธุรกิจและความเป็นสถาบันสาธารณะ

ความสัมพันธ์ระหว่างโฆษณาที่มีต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ระดับความเป็นนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์และทิศทางการธุรกิจสื่อมวลชน และการตัดสินใจของผู้ประกอบการและนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ จะแสดงให้เห็นถึงระดับคุณภาพและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการและนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ว่ามีมากน้อยเพียงใด การตระหนักถึงภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อสิทธิการรับรู้ข่าวสารของประชาชนว่ามีมากน้อยเพียงใดระหว่างผลประโยชน์ทางธุรกิจกับผลประโยชน์ที่น่าเชื่อถือของสื่อข่าวสารว่าจะอยู่จุดใด นับว่าเป็นการทำทลายความสามารถในการบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่แข่งขันกันทางผลประโยชน์ธุรกิจมากกว่าความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น ทั้งในแง่การให้ความรู้ รวมไปถึงสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อไปได้ จากแนวทางการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดังที่กล่าวมา

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องกล้าคิดกล้าปฏิบัติอย่างรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นตน เพื่อมิให้สูญเสียวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้คนในท้องถิ่นหวงแหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดคือ ภูมิปัญญาของประชาชนในท้องถิ่น อันเป็นสิ่งมีคุณค่าและมีอิทธิพลที่สุดต่อความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต แนวคิดเพื่อการอยู่รอดนี้จึงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์การปรับตัวของหนังสือพิมพ์เอกราช จังหวัดลำปางต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศ มีดังนี้

ชลพันธ์ อุปกิจ³⁴ ศึกษาเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวคิดประชาสังคม เพื่อศึกษา บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ว่า เป็นไปตามแนวคิดประชาสังคมหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาในระดับจังหวัดที่เป็นไปตามความสนใจของประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่นักหนังสือพิมพ์ในภาคประชาชนคือ เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่นักหนังสือพิมพ์ในบางโอกาสเท่านั้น และส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำกลุ่มประชาสังคม ผู้นำทางความคิด หรือนักวิชาการที่มีชื่อเสียงเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อและความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค ทั้งนี้อุปสรรคของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือ วิธีคิดและความเชื่อในการกำหนดวาระข่าวสาร การให้ความสำคัญและการใช้แหล่งข่าว รวมถึงมุมมองจากผลกระทบของข่าวที่ใช้ยังหลักการเดียวกับหนังสือพิมพ์ระดับชาติ นอกจากนี้ สถาบันวิชาการหรือสถาบันการศึกษา องค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชนและภาครัฐ ต้องร่วมกันแสดงความปรารถนาดีต่อชุมชนโดยส่งเสริมให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภาคประชาสังคมให้เร็วและลึกซึ้ง และตรงต่อเป้าหมายมากที่สุด

³⁴ ชลพันธ์ อุปกิจ, “บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ตามแนวคิดประชาสังคม,”

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.)

งานวิจัยเรื่องบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในต่างประเทศ มีดังนี้

Mr. Guy De Fongalland, Senior Programme Specialist (AMIC) ได้อภิปรายในโครงการวิจัยเรื่อง การประเมินผล บทบาทหนังสือพิมพ์ชนบทของโครงการพัฒนาชนบทกลุ่มน้ำแม่กลอง และเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ชนบทอื่นๆ ในประเทศไทย ได้อภิปรายเกี่ยวกับการทดลองหนังสือพิมพ์ ที่ได้ทดลองที่ประเทศไลบีเรีย เนื่องจากรัฐบาลไลบีเรียได้เห็นความสำคัญของหนังสือพิมพ์ราคาถูกลง เหมาะต่อการที่จะนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาชนบทอยู่มาก โดยหนังสือพิมพ์ชนบทได้รับเงินอุดหนุนจาก The Liberian Information Service (LIS) ทำหนังสือพิมพ์สำหรับชาวชนบทประมาณ 1,250,000 คน มีจำนวน 28 หน้า มีภาษาแตกต่างกัน 16 ภาษา มีภาษาประจำชาติคือ ภาษาอังกฤษ ลักษณะจะเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกทุก 5 วัน และข่าวจะนำมาจากวิทยุกระจายเสียง

ผลดีของโครงการนี้

- ทำให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือพิมพ์ได้มากขึ้น เพราะต้องการรู้ข่าวสาร
- ทำให้การพัฒนาชนบทต่างๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความสะดวก และรวดเร็ว เพราะประชาชนร่วมมือ
- ผลิตหนังสือพิมพ์ออกมาด้วยราคาถูกลง
- ข่าว เนื้อหา เป็นเรื่องราวในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น ซึ่งกระตุ้นให้ประชาชนสนใจ
- เกิดการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษา เนื่องจากเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ได้ทำหน้าที่เป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะ ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น รายงานความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงปัญหาท้องถิ่นร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือภาคประชาชนตามมา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีดังนี้

ฐิติ วิทยสธรณะ³⁵ ศึกษาเรื่อง บทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สามารถแสดงบทบาทในการรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นอย่างละเอียด แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ที่วัฒนธรรมทั่วทุกมุมโลกได้หลั่งไหลข้ามพรมแดน ผ่านสื่อส่วนกลางมาอย่างซุ่มซน ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องอาศัยการปรับตัวในเรื่อง เนื้อหาให้มีความน่าเชื่อถือ และควรนำเสนอเนื้อหาที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อผู้อ่านในท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อสร้างความศรัทธาจากประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้หนังสือพิมพ์คงอยู่ได้ด้วยความสำเร็จจากประชาชน ในส่วนของการบริหารลักษณะการเป็นเจ้าของกิจการแบบผู้เดียว ส่งผลต่อความคล่องตัวในการบริหารงานและการจัดองค์กรค่อนข้างสูง ส่งผลให้สามารถดำเนินกิจการต่างๆได้อย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการบริหารงานแบบผู้ถือหุ้นร่วมกัน นักวิชาการด้านวารสารให้ความเห็นว่า ผู้ที่มาเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนต้องมาแบบโปร่งใสและต้องไม่เป็นตัวแทนจากกลุ่มอิทธิพลหรือนักการเมืองท้องถิ่น เพราะจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวสาร ส่วนในด้านการตลาด ในยุคโลกาภิวัตน์ การกำหนดราคาต้องไม่กำหนดสูงกว่าราคาของหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง โดยมุ่งสร้างหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์

งานวิจัยดังกล่าว ได้ศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษา เนื่องจากหนังสือพิมพ์ “ เอกราช ” เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเล่มหนึ่ง ที่ก่อตั้งมายาวนาน และผ่านวิกฤตเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์มาหลายครั้ง แต่ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์ “ เอกราช ” สามารถปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่คนลำปางศรัทธา เชื่อถือมาได้ ทั้งนี้นโยบายการบริหารการตลาดในงานวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์เพื่อการวิจัยอย่างเจาะลึก และเป็นแนวทางการศึกษาด้าน การดำเนินงานและการ

³⁵ ฐิติ วิทยสธรณะ, “บทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2545.)

จัดการบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สามารถดำรงอยู่เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเมืองลำปางมาได้อย่างยาวนานต่อไป

วิจิตรา ไสรินทร์³⁶ ศึกษาเรื่อง การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก และการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก พบว่าความเป็นมาและการดำเนินงานโดยรวมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกแต่ละฉบับมีความเป็นมาแตกต่างกันตามช่วงเวลาที่ก่อตั้ง ด้านบรรณาธิการ เนื้อหาข่าวและบทความ หน้าที่ตามแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้วยกัน และเจ้าของส่วนใหญ่ เป็นธุรกิจแบบทำคนเดียว และบางฉบับเป็นธุรกิจครอบครัว

ส่วนด้านการผลิต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่จ้างพิมพ์ และบางฉบับมีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยหลายปัจจัย ทั้งด้านเงินทุนและเทคโนโลยี เจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้อ่าน (ลงโฆษณา ผู้จัดจำหน่าย กฎหมายและรัฐบาล บุคลากร ชมรมและสมาคม สาธารณะชนและคู่แข่งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก โดยปัจจัยดังกล่าว เป็นทั้งข้อดี ข้อเสีย โอกาส และอุปสรรคในการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ทั้งทางด้านบรรณาธิการ การจัดการและการผลิตในส่วนของเนื้อหา โฆษณา ผลิตภัณฑ์ในด้านรูปเล่ม การตีพิมพ์ผลสลากกินแบ่งรัฐบาล สถานที่จัดจำหน่าย การส่งเสริมการขายและราคา เพื่อเป็นแรงดึงดูดผู้ลงโฆษณา และผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลกต่อไป และส่วนการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่เน้นการปรับตัวด้านเนื้อหาและรูปเล่มเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านและผู้ลงโฆษณามากกว่าเพื่อรับใช้สังคมอย่างแท้จริง หากหนังสือพิมพ์มีนโยบายเพื่อการปรับปรุงด้านเนื้อหาเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็จะสามารถอยู่รอดทางธุรกิจบนพื้นฐานอุดมการณ์ทางวิชาชีพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในสังคมต่อไปได้

³⁶ วิจิตรา ไสรินทร์, “การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก.”

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547)

งานวิจัยดังกล่าวเป็นผลงานวิจัยเรื่องการปรับตัวทั้งด้านธุรกิจและด้านวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ที่ต้องต่อสู้ในเรื่องการบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์เพื่อให้หนังสือพิมพ์อยู่รับใช้คนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกต่อไปได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องไม่ละทิ้งบทบาทและหน้าที่ในการเป็นสถาบันสาธารณะท้องถิ่นและสื่อมวลชนท้องถิ่นที่ต้องคอยรักษาผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น เพื่อสร้างความไว้วางใจ เพื่อให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ งานวิจัยดังกล่าวจึงเป็นแนวทางในการศึกษา การปรับตัวของหนังสือพิมพ์ “เอกราช” ที่มีประวัติการดำเนินงานมากกว่า 50 ปีจนถึงปัจจุบัน

บรรยงค์ สุวรรณผ่อง , อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี และคณะ³⁷ ศึกษาเรื่องสถานภาพและบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เนื่องจากที่ผ่านมา งานวิจัยก่อนหน้านี้ไม่มีพอต่อการนำมาใช้เป็นหลักฐานข้อมูลเพื่อสร้างแบบจำลองใดๆ จากการศึกษ พบว่า ธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมี 3 ระดับ คือ ระดับ “ฟุ้งฟิง” ระดับ เข้มแข็ง และระดับ ยืนหยัด จากการสำรวจพบว่า ระดับ “เข้มแข็ง” และระดับ “ยืนหยัด” จากการสำรวจพบว่า ระดับ “เข้มแข็ง” มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย และมีกำไรในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระดับ “ยืนหยัด” รายได้สูงกว่ารายจ่ายและพอเลี้ยงตัวเองได้ และระดับ “ฟุ้งฟิง” รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และต้องหาแหล่งทุนอื่นเข้ามาจุนเจือ อีกประเด็นหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความสำคัญต่อผู้อ่านในฐานะลูกค้าหรือ พลเมือง ได้แก่ การให้ความรู้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม โดยหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนพลเมือง และปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียม รวมทั้งนำผลการศึกษาด้านการบริหารและการจัดการ และงานบรรณาธิการมาสร้างแบบจำลองของหนังสือพิมพ์ที่อยู่ได้ด้วยวิชาชีพโดยไม่ต้องพึ่งพารายได้จากแหล่งอื่น และด้วยบทบาทหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม

งานวิจัยดังกล่าว เป็นงานวิจัยที่ได้ศึกษาสภาพการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย ทำให้มองเห็นสถานภาพการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปัจจุบันอย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ เอกราช ต่อไป

³⁷ บรรยงค์ สุวรรณผ่อง, อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี และคณะ “สถานภาพและบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2551)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

พนม จอมจินตา³⁸ ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า ลักษณะการบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีลักษณะความเป็นเจ้าของของผู้เดียว ซึ่งวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งมีความแตกต่างกันตามอุดมการณ์และความรักในวิชาชีพ นโยบายหลักคือ ต้องการนำเสนอข่าวสารในท้องถิ่นและกำไรจากการประกอบการ ทั้งนี้ปัจจัยในองค์กรองค์กรหนังสือพิมพ์ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะของสื่อ ลักษณะความเป็นเจ้าของผู้ประกอบการ นโยบาย บุคลากร และส่วนผสมทางการตลาด และยังมีปัจจัยภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้แก่ การเมือง ข้อกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และ เทคโนโลยี การบริหารจัดการของบรรณาธิการนั้นพบว่า การคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์ เพื่อสร้างความแตกต่าง ส่วนการในจัดองค์กรนั้นยังขาดความเป็นระบบ และบุคลากรต้องทำหน้าที่หลากหลาย นอกจากนี้การจัดการกองการผลิตส่วนใหญ่จ้างพิมพ์ ด้านกองการจัดการใช้ส่วนผสมทางการตลาดผสมผสานกับการบริหารโฆษณา โดยเน้นกลยุทธ์ลดค่าโฆษณาและการเข้าถึงเจ้าของธุรกิจ และในด้านการบริหารการเงินส่วนใหญ่ยังไม่เป็นระบบ ซึ่งผลในการประกอบการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปางแค่พอเลี้ยงตัวได้เท่านั้น ทั้งนี้บางฉบับนั้นประสบปัญหาขาดทุน

งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ผลงานวิจัยทำให้ทราบถึงปัจจัยทั้ง ภายในองค์กร และภายนอกองค์กร ที่มีผลต่อนโยบายและการบริหารจัดการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หลายฉบับ ในจังหวัดลำปาง ในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่ง หนังสือพิมพ์ “เอกราช” ก็เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปางเล่มหนึ่งเช่นกัน งานวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางในการศึกษาวิธีการดำเนินงานและการบริหารงานหนังสือพิมพ์เอกราช ทั้งปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร ที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อการสื่อสารในปัจจุบัน ซึ่งส่งผล

³⁸ พนม จอมจินตา, "การบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง,"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549).

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม” เป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการศึกษาจากข้อมูลหลักฐานทางเอกสารตั้งแต่แรกเริ่มมีการจัดตั้งโรงพิมพ์ รวมทั้งการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบรรณาธิการ รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้มีส่วนร่วมหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช และบุคคลผู้รู้ของชุมชน นอกจากนี้ยังเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ และนักวิชาชีพทางวารสารศาสตร์ รวมทั้งผู้ที่รอบรู้และสนใจต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้ได้มุมมองในการบริหารองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยในการปรับตัว การกำหนดแนวทางนโยบายการบริหารจัดการ และการดำรงอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของหนังสือพิมพ์เอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป

กรณีศึกษาและแหล่งข้อมูล

กรณีการศึกษาในครั้งนี้ เจาะจงเลือก หนังสือพิมพ์เอกราชลำปาง และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง บรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น “เอกราช” ซึ่งถือกำเนิดขึ้นใน พ.ศ. 2500 ทั้งนี้จะสืบย้อนไปถึงประวัติของหนังสือพิมพ์ เอกราชในช่วงครึ่งศตวรรษ (50 ปี) เพื่อให้มองเห็นพื้นฐานความเป็นมา และการปรับตัวในบทบาทเชิงบรรณาธิการและเชิงธุรกิจเพื่อการดำรงอยู่เป็นช่องทางสื่อสารของคนเมืองลำปางจากอดีตถึงปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างจึงมีทั้งประเภท บุคคลและเอกสารต่างๆที่ผู้วิจัยเข้าถึงได้ในเวลาที่ศึกษาวิจัย ทั้งนี้ได้กำหนดแหล่งข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลประเภทเอกสาร คือตัวหนังสือพิมพ์เอกสารตั้งแต่ อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษา ลักษณะเฉพาะ และการพัฒนาของหนังสือพิมพ์เอกสาร นอกจากนี้ยังมีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เช่น บทความรายงานผลการวิจัย รายงานการสัมมนาการประชุม และตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วย เจ้าของ ที่เป็นบรรณาธิการบริหารของหนังสือพิมพ์เอกสาร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมไปถึงนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งนักการเมืองท้องถิ่นที่เคยเป็นนักเขียนและ ทำงานให้กับเอกสาร จนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน เพื่อศึกษาและแสวงหาข้อมูลความเป็นมาและแนวทางในการบริหารจัดการ ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดและแนวทางการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกสาร จังหวัดลำปาง ต่อไป

การเก็บข้อมูลในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของหนังสือพิมพ์เอกสาร รวมถึงนักวิชาการ ทางด้านวารสารและนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา เอกสาร ที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์ดำเนินงานโดยตรง ดังนั้นการเก็บข้อมูลจำแนกได้ เป็น 3 วิธี คือ

- การสัมภาษณ์ (Personal Interview)
- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
- การสังเกต (observation)

ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

การวิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคล เอกสาร เพื่อความเชื่อมั่นในความถูกต้องตามวิธีการสามเส้า (Triangulation Method) โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งบุคคลและใช้การวิเคราะห์เอกสาร และเนื้อหาหนังสือพิมพ์ ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องตรงกันของข้อมูลในการวิจัย

แหล่งข้อมูลบุคคล เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคล สามารถสรุปได้ดังตาราง ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ สกุล	ตำแหน่งในองค์กรหนังสือพิมพ์ หรืองานปัจจุบัน	ประสบการณ์ด้าน หนังสือพิมพ์
1	นายอัครินทร์ พิชญกุล	เจ้าของและบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ เอกราช	เจ้าของโรงพิมพ์ลำปาง การพิมพ์
2	นายไชยยันต์ เปรมทอง	บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกราช	นักข่าวอิสระ
3	นายบุญเรือน หุ่นดี	นักวิชาการการการศึกษา และ คอลัมนิสต์ หนังสือพิมพ์ตนเอง เหนือ และ ลำปางนิวส์	กรรมการที่ปรึกษา วารสารครูลำปาง
4	นายชาตรี ทาไชยวงศ์	เจ้าของและบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ลำปางนิวส์	นักข่าวหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์
5	ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ	นักวิชาการอาวุโส และ ผู้อำนวยการมูลนิธิมหาวิทยาลัย โยนก จังหวัดลำปาง	อดีตหุ้นส่วน และ นักเขียน หนังสือพิมพ์ เอกราช
6	นายบุญเลิศ ครูทเมือง	อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราช ภัฏลำปาง	นักเขียนอาวุโส นามปากกา คมตราครุฑ
7	นางสาวนันทา เบญจศิลา รักษ์	บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นออนไลน์ประชาธรรม มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ http://newspnm.com	อดีตคอลัมนิสต์ หนังสือพิมพ์เส้นทาง เศรษฐกิจ

ลำดับ	ชื่อ สกุล	ตำแหน่งในองค์กรหนังสือพิมพ์ หรืองานปัจจุบัน	ประสบการณ์ด้าน หนังสือพิมพ์
8	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี	อาจารย์ประจำภาควิชา สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย รามคำแหง	หนึ่งในทีม นักวิจัยเรื่อง “สถานภาพและบทบาท ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเทศไทย” ของ สภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ
9	นาย บรรยงค์ สุวรรณผ่อง	บรรณาธิการ “อีคอนนิวส์” กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย	อดีตนายก อนุกรรมการสภาการ หนังสือพิมพ์ แห่งชาติ และทีม นักวิจัยเรื่อง “สถานภาพและบทบาท ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเทศไทย” ของ สภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ
10	นาง อูไร ศิริธร	ฝ่ายการโฆษณา หนังสือพิมพ์ เอกราช	นักเขียน คอลัมน์สตรี ใน หนังสือพิมพ์ เอกราช นามปากกา “นพเก้า”
11	นาง เพ็ญจันทร์ ฝันเต็ม	ช่าง อาร์ต และช่างเรียงพิมพ์	-
12	นาย ศักดิ์ สักเสริญ รัตนชัย	ครู ศิลปินวิทยากรพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เสียงโยนก

แหล่งข้อมูล และประเด็นการสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลบุคคลในงานวิจัยนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์	คำถาม	แหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์)
<p>1. ความเป็นมาและการดำเนินงาน</p> <p>1.1 ศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เอกราช ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่ทำงานให้กับหนังสือพิมพ์เอกราช เพื่อวิเคราะห์นโยบายและเป้าหมายในการเริ่มจัดทำหนังสือพิมพ์เอกราชในยุคก่อตั้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แรงจูงใจ ปรัชญา ในการก่อตั้งเป็นอย่างไร เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ - ลักษณะทั่วไปของหนังสือพิมพ์ การมีโรงพิมพ์เป็นของตนเองและการจ้างพิมพ์ - ขนาดขององค์กร และการบริหาร - จำนวนปีที่ดำเนินงาน - โครงสร้างการจัดองค์กรเป็นอย่างไร - มีการแบ่งงานและประสานงานกันอย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นาย อัครินทร์ พิชญกุล 2.) นาย ไชยยันต์ เปรมทอง 3.) นาย บุญเลิศ ครุฑเมือง 4.) นาง อุไร ศิริธร 5.) ดร.นิรันดร์ จิวะสันติการ
<p>1.2 ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาข่าว และการบรรณาธิการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าเอกราชยังคงรักษาเอกลักษณ์และรูปแบบการนำเสนอข่าว อย่างไร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านบรรณาธิการ ได้แก่ - รูปแบบ และเนื้อหาขนาดและจำนวนหน้า - วิธีการคัดเลือกเนื้อหาเน้นหนักด้านใด - ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข่าวและเหตุการณ์อย่างไร - การผลิต ระบบที่ใช้พิมพ์ - เทคโนโลยีการพิมพ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นาย ไชยยันต์ เปรมทอง 2.) นายบุญเลิศ ครุฑเมือง 3.) นางอุไร ศิริธร 4.) นางเพ็ญจันทร์ ฝันเต็ม

วัตถุประสงค์	คำถาม	แหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์)
<p>1.3 ศึกษาการบริหารจัดการด้าน การตลาด ของหนังสือพิมพ์เอกราชจากการสัมภาษณ์ เจ้าของ และบรรณาธิการบริหาร เพื่อนำไปวิเคราะห์เรื่องการจัดการด้านการตลาด</p>	<p>มีการจัดบุคคลากรด้านการตลาดอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ทางการตลาดอย่างไร - กระจายหนังสือพิมพ์อย่างไร - ช่องทางในการจัดจำหน่าย - การหาโฆษณา - การบริหารการเงิน - รายรับและรายจ่าย - ต้นทุนการผลิตของหนังสือพิมพ์ - การวางแผนการตลาดเพื่อจัดจำหน่ายและการหาโฆษณา 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นายอัครินทร์ พิษณุกุล 2.) นายไชยยันต์ เปรมทอง 3.) นางอุไร ศิริธร 4.) นายบุญเลิศ คุรุทเมือง
<p>1.4 ศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์เอกราชจากการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ว่าในอดีตที่ผ่านมาเอกราชมีบทบาทต่อชุมชนอย่างไร เพื่อวิเคราะห์ความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดั้งเดิมของจังหวัดลำปางที่มีอายุ</p>	<p>บทบาทที่สำคัญต่อชุมชน ลำปางและภูมิภาคภาคเหนือที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบันมีเรื่องอะไรหรือในเหตุการณ์ใดบ้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เคยได้รับรางวัลในด้านสื่อท้องถิ่นมาบ้างหรือไม่ ตั้งแต่อดีต – ปัจจุบัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นายอัครินทร์ พิษณุกุล 2.) นายไชยยันต์ เปรมทอง

วัตถุประสงค์	คำถาม	แหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์)
<p>2. ศึกษาผลกระทบต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม</p> <p>2.1 ศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์สภาพของหนังสือพิมพ์เอกราช</p>	<p>ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เอกราชมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรหรือไม่</p> <p>อย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับต่าง ประเทศ ส่งผลการวางแผน และการบริหารงานหนังสือพิมพ์อย่างไร - มีจัดการด้านการตลาดอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป - เทคโนโลยีใหม่ๆของสื่อส่งผลกระทบต่ออย่างไรต่อหนังสือพิมพ์เอกราช - วัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่กระทบต่อหนังสือพิมพ์อย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นายไชยยันต์ เปรมทอง 2.) นางอุไร ศิริธร 3.) ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ 4.) ผศ.อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี 5.) นายบรรยงค์ สุวรรณผ่อง

วัตถุประสงค์	คำถาม	แหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์)
<p>2.1 ศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์สภาพของหนังสือพิมพ์เอกราช</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่มาจากการเมืองมีผลต่อการปรับตัวของ หนังสือพิมพ์ อย่างไร - ผู้สนับสนุน (sponser) ยังคงเดิมหรือไม่ เปลี่ยนแปลงอย่างไร และหาทุนจากแหล่งใด - ตลาดกลุ่มผู้อ่านเอกราชเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างไร มุ่งเน้นกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายในขอบเขตเดิม หรือมีแนวโน้มขยายฐานผู้อ่านให้กว้างขึ้น - การกระจายและการจัดจำหน่ายเปลี่ยนแปลงอย่างไรใดใช้ช่องทางใด - บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยุคใหม่ต้องปรับนโยบายและกลยุทธ์ทางการตลาด อย่างไร - แนวโน้มนโยบายการดำเนินงานในปัจจุบัน และอีก 10 ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร - มีแนวทางในการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์เอกราชเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นายไชยยันต์ เปรมทอง 2.) นางอุไร ศิริธร 3.) ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ 4.) ผศ.อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี 5.) นายบรรยงค์ สุวรรณผ่อง

วัตถุประสงค์	คำถาม	แหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์)
<p>2.2 ศึกษาปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อวิเคราะห์สภาพของหนังสือพิมพ์เอกราช</p>	<p>- จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง หนังสือพิมพ์มีการปรับโครงสร้างองค์กรหรือไม่อย่างไร</p> <p>- ทีมข่าว นักเขียน และคนทำหนังสือพิมพ์เอกราช ยังคงเดิมหรือปรับเปลี่ยนอย่างไร</p> <p>- การบริหารให้ได้คนดีมีฝีมือ ทำอย่างไร</p> <p>รูปแบบเนื้อหา ยังคงเดิมหรือไม่หรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร</p>	<p>1.) นายไชยยันต์ เปรมทอง</p> <p>2.) นายชาติรี ทาไชยวงศ์</p> <p>3.) ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ</p> <p>4.) นายบรรยงค์ สุวรรณผ่อง</p> <p>5.) ผศ.อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี</p>
<p>3. ศึกษากลยุทธ์ในการบริหาร (SWOT) ได้แก่ จุดแข็ง, จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับตัวและการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เอกราชเพื่อนำไปวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กร หนังสือพิมพ์ของเอกราชและศึกษาการบริหารด้านการตลาดและการจัดการของหนังสือพิมพ์เอกราชเพื่อดูทิศทางในการปรับตัวของหนังสือพิมพ์เพื่อให้อยู่รอดได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม</p>	<p>S- จุดแข็งของเอกราชคืออะไร จะรักษา ดำรงไว้และนำมาใช้ต่อสู่เพื่อความอยู่รอดในกระแสโลกาภิวัตน์อย่างไร</p> <p>W- จุดอ่อนของเอกราชคืออะไร และจะปรับปรุงอย่างไรให้อยู่รอด</p> <p>O- โอกาสที่ดีที่เอกราชจะเติบโตได้หรือไม่ ในทางไหน และจะใช้โอกาสนี้อย่างไร</p> <p>T- ข้ออุปสรรคที่เป็นปัญหาคืออะไร จะแก้ไขอย่างไร</p> <p>- การจัดสรรเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น</p>	<p>1.) นายไชยยันต์ เปรมทอง</p> <p>2.) นายชาติรี ทาไชยวงศ์</p> <p>3.) ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ</p> <p>4.) นายบรรยงค์ สุวรรณผ่อง</p> <p>5.) ผศ.อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี</p>

วัตถุประสงค์	คำถาม	แหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์)
3. ศึกษากลยุทธ์ในการบริหาร (SWOT)	<p>ปัญหา ด้าน การ เมือง :</p> <p>หนังสือพิมพ์เคยประสบปัญหา โดยถูกบังคับขู่เข็ญ ร้องขอต้อง นำเสนอข่าวจากนักการเมือง บ้างหรือไม่ อย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาด้านการตลาด: บริหารด้านการตลาดอย่างไร - ด้านการจัดจำหน่ายใช้ ช่องทางใด เพื่อให้หนังสือพิมพ์ เข้าถึงผู้อ่านทั่วจังหวัดลำปาง - กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายมีผลต่อ การคัดเลือกข่าวสารของ หนังสือพิมพ์หรือไม่ อย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1.) นายไชยยันต์ เปรมทอง 2.) นางอุไร ศิริธร 3.) ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ 4.) ผศ.อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี 5.) นายบรรยงค์ สุวรรณผ่อง

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะต้องทำการวิเคราะห์อยู่ตลอดเวลา ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จนกระทั่งได้ข้อมูลครบตามความต้องการแล้ว จึงทำการวิเคราะห์สรุป อีกครั้ง โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความ (Interpretation) เพื่อนำเสนอในลักษณะการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนำเสนอข้อมูลเป็นตารางข้อมูลที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวของหนังสือพิมพ์เอกราช และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวและการดำรงอยู่ของ หนังสือพิมพ์ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลใน รูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ มีประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาการบริหารและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เอกราช เพื่อนำไปวิเคราะห์แนวการบริหาร และการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในการปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ได้
2. วิเคราะห์ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช
3. ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัย (SWOT) ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เอกราช เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น “เอกราช” ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เอกราชท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากเจ้าของ บรรณาธิการบริหาร บุคคลากรที่ทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น “เอกราช” รวม 5 และ นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 3 คน นักวิชาการอาวุโสในท้องถิ่นลำปาง 1 คน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน 2 คน และศึกษาหนังสือพิมพ์ เอกราช ตั้งแต่ปี 2500 ซึ่งหนังสือพิมพ์ เอกราช ที่สามารถหาได้และนำมาศึกษา คือ หนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับปี 2537 - 2538 จำนวน 2 ฉบับ และ ปี 2544 – 2553 จำนวน 8 ฉบับ โดยนำเสนอแยกแยะตามประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

1. สถานภาพและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์
2. บทบาทของหนังสือพิมพ์ เอกราชต่อท้องถิ่นลำปาง
3. ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ การปรับตัวของหนังสือพิมพ์ เอกราช
4. วิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินโอกาสอนาคตของหนังสือพิมพ์เอกราช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. สถานภาพการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เอกราช จากอดีต ถึงปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของหนังสือพิมพ์เอกราช ประกอบด้วย แนวคิดและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งหนังสือพิมพ์เอกราช รวมทั้งลักษณะความเป็นเจ้าของ โครงสร้างองค์กร นโยบาย ทูนในการผลิต และการจัดการทรัพยากรองค์กร ซึ่งสามารถแบ่งตามยุคของการเปลี่ยนแปลงได้ 4 ยุค ดังนี้

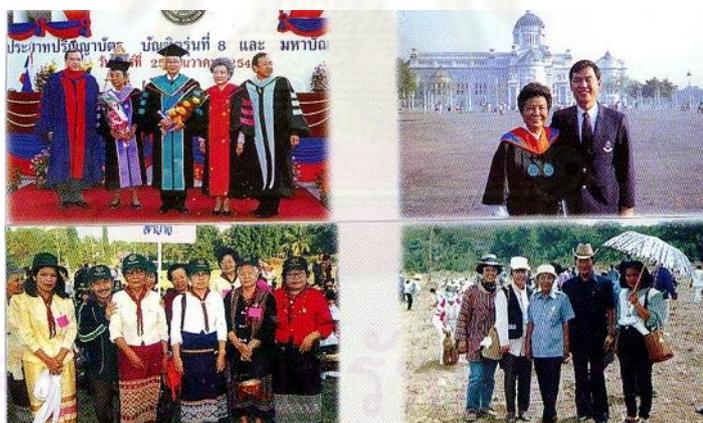
1.1 ยุคตั้งต้น (ปี พ.ศ. 2500 – 2515)

ในยุคนี้เป็นช่วงที่หนังสือพิมพ์เริ่มต้นพิมพ์จำหน่ายในจังหวัดลำปาง และทั่วภาคเหนือ จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก นาย อัครินทร์ พิษณุกุล เจ้าของและบรรณาธิการ ผู้พิมพ์, นาง อุไร ศิริธร ผู้จัดการและฝ่ายโฆษณา ระบุว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกๆ ในภาคเหนือที่เกิดจากอุดมการณ์ ของผู้ก่อตั้ง คือ นาง เล็ก พิษณุกุล นางเล็ก พิษณุกุล นามเดิมว่า บุญเล็ก กลิ่นทอง เกิดที่ตำบล หัวเวียง อ . เมือง จ . ลำปาง เมื่อ วันจันทร์ ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2461 เป็นบุตรของ นายทองอยู่ กลิ่นทอง และ นางพุ่ม กลิ่นทอง ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนบุญทวงศ์อนุกุล (เทศบาล 3) และโรงเรียนลำปางกัลยาณีจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อปี 2477 ซึ่งมีนักเรียนในชั้น เพียง 7 คน จากนั้นจึงได้ ไปศึกษาต่อที่ โรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ จนจบการศึกษาสูงสุดของโรงเรียน ต่อมาได้สมรสกับ นาย นรงค์ พิษณุกุล เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2489 มีบุตรธิดาทั้งสามคน คือ 1. นายธรรมรักษ์ พิษณุกุล 2. นายอัครินทร์ พิษณุกุล 3. นาง อินธิรา ภัควรางค์

นางเล็ก เริ่มทำงานเพื่อมวลชนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2485 โดยได้เป็น อาสาสมัครให้กับสภาอากาศสมาชิกลูกเสือชาวบ้าน และเป็นนักสังคมสงเคราะห์ โดยเป็นผู้นำกลุ่มสตรีลำปาง ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพ และการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มชาวบ้านตามอำเภอต่างๆ ให้สามารถดัดแปลงทรัพยากรในท้องถิ่นที่อยู่ ให้ชาวบ้านมีรายได้ ไม่จำเป็นต้องไปขายแรงงานในเมืองหลวงเพื่อเลี้ยงชีพอีกต่อไป ตัวอย่างโครงการส่งเสริมอาชีพ เช่น ส่งเสริมให้ชาวบ้านใน อำเภอ แม่ทะ มีอาชีพด้วยการเพาะเห็ดขาย กลายเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ซึ่ง การเพาะเห็ดหอมเริ่มจากปี 2537 แม่เล็ก พิษณุกุล มองเห็นว่า สภาพภูมิอากาศในหมู่บ้านปางมะโอ ตำบลวังเงิน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เหมาะกับการเพาะเห็ดหอม จึงนำความรู้เรื่องการเพาะเห็ดหอมเข้ามาในหมู่บ้านโดยขอความช่วยเหลือจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำปาง ต่อมา ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแม่ทะ

ได้นำความรู้เรื่องการเพาะเห็ดหอมเข้ามาเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต จนกระทั่งปัจจุบันชาวอำเภอแม่ทะมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ นางเล็ก ยังช่วยสนับสนุนงานด้านอื่นๆ ด้วย ได้แก่ งานจักสาน งาน ทอผ้า เป็นต้น และ ทุกครั้งที่ลงพื้นที่ นางเล็กจึงมักพบเจอเรื่องเดือดร้อนจากชาวบ้านเสมอๆ ด้วยความที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ และนักหนังสือพิมพ์ นางเล็ก จึงไม่เคยเพิกเฉยต่อเรื่องที่ชาวบ้านร้องเรียนแต่อย่างใด จึงนำเรื่องต่างๆ นั้น มาเขียนบอกเล่าในหน้าหนังสือพิมพ์ ในคอลัมน์ประจำ ที่ชื่อ คอลัมน์คนช่อง ซึ่งคำว่า คนช่องนี้ นาง อุไร ศิริธร ผู้จัดการและฝ่ายโฆษณาหนังสือพิมพ์ เอกราช ภรรยาของนาย ปราโมทย์ ศิริธร ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้จัดทำ หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มเข้ามาทำหนังสือพิมพ์ ในยุคที่เอกราช เติบโต กล่าวถึงที่มาของคอลัมน์นี้ว่า หมายถึงการใช้หนังสือพิมพ์ เป็นกระจกเงาที่สะท้อนสังคม หรือ อีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นแนวขยายที่จะไปเสาะหาความจริง โดยแม่เล็ก จะนำเสนอผ่านงานเขียนในประเด็นต่างๆ ที่เป็นปัญหาสังคมและท้องถิ่นในช่วงนั้นๆ

ภาพที่ 1 นางเล็ก พิษณุกุล กับกิจกรรมเพื่อมวลชน

1.1.1 จุดเริ่มต้นของหนังสือพิมพ์ เอกราช

ย้อนไปในอดีตเมื่อปี 2498- 2500 เป็นช่วงที่อำนาจเผด็จการยังคงครองเมืองอยู่ในยุครัฐบาลของ จอมพล สฤษดิ์ ๓ วรรธนะ ประชาชนถูกปล้นสิทธิผลประโยชน์ ผู้มีอำนาจใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบ โกงสิทธิของประชาชนในการเลือกตั้ง บ้านเมืองวุ่นวาย ชาวลำปางในขณะนั้นที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะนั้น นาย เกษม โรจนศักดิ์ สำเร็จปริญญาจากต่างประเทศมาใหม่ๆ และเป็นลูก

ศิษย์ของ ม.ร .ว คึกฤทธิ์ ปราโมช แห่งหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่คนทั่วประเทศนิยมอ่าน นายเกษม ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “การที่ผู้ไร้อำนาจจะต่อสู้กับอำนาจที่ไม่เป็นธรรมควรสร้างเวที เพื่อแสดงความคิดเห็นขึ้นโดยใช้ปากกาเป็นอาวุธในการต่อสู้”¹

ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ชื่อเสียงของนางเล็ก เป็นที่รู้จักของคนลำปาง และได้รับการขนานนามว่าเป็น หญิงเหล็กแห่งเมืองลำปาง เนื่องมาจาก อุดมการณ์ของนาง เล็ก คือการให้ความสำคัญกับความทุกข์ร้อนของประชาชนเป็นอันดับแรกนาง เล็ก จึงเป็นนักต่อสู้เพื่อคุณภาพชีวิตและเสรีภาพของคนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยใช้หนังสือพิมพ์เอกราช เป็นกระบอกเสียงต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนท้องถิ่นและตลอดระยะเวลาในการทำหนังสือพิมพ์ ซึ่งท่านได้ดำรงตำแหน่ง บรรณาธิการการพิมพ์ และมีทีมงานซึ่งเป็น นักเขียน นักข่าว และนักหนังสือพิมพ์ไฟแรงอีกหลายท่าน ในช่วงเวลานั้นในภาคเหนือยังไม่มียังหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากนัก ซึ่งในขณะนั้นมีอยู่ฉบับคือ หนังสือพิมพ์ เอกราช และ ไทยลานนา ซึ่งต่อมาไทยลานนา ก็ได้ขายหัวหนังสือพิมพ์และเปลี่ยนชื่อมาเป็น ลานนาโพสต์ในปัจจุบัน แต่หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังบริหารงานอยู่มาได้จนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 53 ปีแล้ว

ในขณะนั้นมีผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกับนายเกษม คือ นาย ดิต ตันชไพบูลย์ พ่อค้านักธุรกิจและ ตัวของนาง เล็ก พิษณุกุล ซึ่งถือเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวในกลุ่ม ซึ่งในขณะนั้น นางเล็ก ได้ทำงานเพื่อมวลชน และเห็นความลำบากของประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล นางเล็ก จึงเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะช่วยให้คนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และต้องการที่จะทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดลำปาง ขึ้นมาเป็นกระบอกเสียงสำหรับชาวบ้านในยุคที่นั่นนั่นเอง

ประกอบกับสามีของนางเล็ก นาย นรงค์ พิษณุกุล มีความรู้ด้านเครื่องจักรการเกษตรเป็นอย่างดี แต่เดิม นาย นรงค์ ซึ่งประกอบอาชีพขายเครื่องยนต์ เครื่องสีข้าว อยู่ข้างวัดบุญวาทยัตติติดกับตลาดราชวงศ์ในตัวเมืองลำปาง ได้ทราบปัญหาและความทุกข์ยากของเกษตรกรที่มาซื้อเครื่องจักรและเครื่องยนต์ด้านการเกษตรอยู่บ่อยครั้ง ในเวลาต่อมาเมื่อกิจการเริ่มก้าวหน้ามากขึ้นก็ขยายกิจการเพิ่มมากขึ้นนรงค์ จึงมีโอกาสได้เดินทางไปดูงานที่เยอรมัน ประกอบกับความสนใจด้านเทคโนโลยีการพิมพ์ พร้อมทั้งในขณะนั้นมีทุนทรัพย์มากพอ นางเล็ก และ นายนรงค์ จึงสั่งเครื่องพิมพ์จากเยอรมันมา และเครื่องพิมพ์จากโรงพิมพ์สยามรัฐอีกเครื่องหนึ่งมาเพื่อเริ่มต้นทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดลำปาง ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงถือกำเนิดขึ้นโดยโรงพิมพ์ เอกราช ได้ก่อตั้งเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน 2500 พร้อมกับการออกหนังสือพิมพ์ฉบับ

¹ เมืองทอง รัตนชัย, “ สุขสันต์วันเกิด...เอกราช ,” เอกราช, (24-30 มิถุนายน 2544) หน้า 29

ปฐมฤกษ์ชื่อ “เอกราช” มีปรัชญาประจำว่า “ประชา สุข มหุดตม” หมายถึง “ความสุขของปวงชนย่อมเป็นใหญ่”

ภาพที่2 ภาพหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ เอกราช ซึ่งใช้ตั้งแต่ปี2500 เป็นต้นมา จนถึงปี 2540

อนึ่งหนังสือพิมพ์ เอกราช ที่ออกจำ หน่ายช่วงเริ่มต้น เป็นหนังสือพิมพ์ขนาด เล่มตัด 4 กว้าง 5 คอลัมน์ สูง 13 นิ้ว เริ่มแรกพิมพ์จำนวน 24 หน้า หัวหนังสือสีเขียวชื่อ “เอกราช” อยู่ทางด้านซ้ายบนของหนังสือพิมพ์ ซึ่งหมายถึงความเป็นอิสระ เสรี หรืออิสระเสรีภาพ เริ่มแรกออกจำหน่ายเป็นราย 5 วัน และจำหน่ายในวาระที่มีการออกสลากกินแบ่ง รัฐบาล เริ่มต้นพิมพ์ออกจำหน่ายจำ นวน 5,000 - 10,000 ฉบับ และกระจายช่องทางออกจำหน่าย กว้างขวางออกไปตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย พะเยาแพร่ น่าน ลำพูน ฯลฯ โดยได้อาศัยส่งไปกับรถโดยสารประจำทางระหว่างจังหวัด และระหว่างอำเภอเป็นส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงเริ่มเป็นที่รู้จักของคนลำปางและคนภาคเหนือ นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

1.1.2 ลักษณะความเป็นเจ้าของของหนังสือพิมพ์ในช่วงตั้งต้น

ลักษณะการเป็นเจ้าของของเอกราชแรกเริ่มในปี 2500 เริ่มมาจาก นางเล็ก พิชญกุล และ นาย ณรงค์ พิชญกุล ทำธุรกิจด้าน เครื่องจักรการเกษตร จึงมักรับทราบปัญหาความเดือดร้อนจากชาวบ้านที่เป็น เกษตรกรอยู่เสมอ ประกอบกับแรงบันดาลใจที่อยากทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือชาวเก ษตรในท้องถิ่นรุกรันดาร แม่เล็ก (นางเล็ก พิชญกุล) และพ่อณรงค์ (นายณรงค์ พิชญกุล) จึงได้ริเริ่มทำหนังสือพิมพ์ โดย ได้เชิญ นาย ปราโมทย์ ศิริธร นักข่าวและ

นักหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ มาเป็นที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยบรรณาธิการ และมี เกษม โรจนศักดิ์ ผู้ร่วมอุดมการณ์มาช่วยงานหนังสือพิมพ์ นโยบายในการดำเนินงานนี้ นแม่เล็กคำนึงถึงปากท้องและการประกอบอาชีพ ของคนในท้องถิ่นอย่างมาก นางเล็ก จึงคิดที่จะทำหนังสือพิมพ์เพื่อคนท้องถิ่นขึ้น ในเวลานั้น นางเล็ก ตัดสินใจ ติดต่อกับเพื่อซื้อเครื่องพิมพ์ เพื่อก่อตั้งโรงพิมพ์ขึ้นที่จังหวัดลำปาง โดยร่วมทำกับกลุ่มผู้รักความเป็นธรรมและความถูกต้อง ในขณะนั้น มีนาย เกษม โรจนศักดิ์ ทำอาชีพ ในองค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดลำปาง แต่มีใจรัก และมีความถนัดด้านงานเขียนเป็นอย่างดี และมีนายวิจิตร วรรณกุล นายความชื่อดังของลำปาง กำนันอารี พิระเชื้อ และนาย ปราโมทย์ ศิริธร ซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีใจรักในการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเชียงใหม่ ชื่อ แสงอรุณ หนังสือพิมพ์ เอกราช ภายใต้การการบริหารและบรรณาธิการ โดยนางเล็ก โดยมี นายปราโมทย์ ศิริธร เป็นผู้คอยดูแล ในกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ทั้งหมดจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการบริหารปัจจุบัน นายไชยยันต์ เปรมทอง ทราบว่า แรกเริ่ม หนังสือพิมพ์ เอกราช ออกจำหน่ายรายสัปดาห์ และรายสัปดาห์กินแบ่งรัฐบาล(ราย 10 วัน) โดยมีการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ออกสู่ต่างจังหวัด เช่น จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดเชียงราย และครอบคลุมทั้งภาคเหนือ

ในแต่ละจังหวัดจะมีการจัดตั้ง ผู้สื่อข่าว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้นทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าว โดยกระจายอยู่ใน 7 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย ส่วนในด้านเนื้อหาข่าว บรรณาธิการจะเป็นผู้ดูแลเนื้อหาทั้งหมด โครงสร้างการทำงานมีคณะทำงานอยู่ 5-7 คน และมี นางเล็ก เป็นบรรณาธิการบริหาร และเป็นผู้พิมพ์โฆษณาเอง และนาย ปราโมทย์ ศิริธร เป็นที่ปรึกษาด้านการบริหารหนังสือพิมพ์ เนื่องจาก นายปราโมทย์ เป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ และเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่เปี่ยมอุดมการณ์ ส่วนในกองบรรณาธิการนั้น มีนักเขียนประจำ และมีนักข่าวประจำที่กระจายทำข่าวอยู่ในจังหวัดต่างๆในภาคเหนือ ทำหน้าที่ทั้งหาข่าว เขียนข่าว และถ่ายภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 โครงสร้างองค์กรหนังสือพิมพ์ เอกရာช(ช่วงเริ่มก่อตั้งโรงพิมพ์)²

แต่ทว่า การบริหารด้านองค์กรในระยะนี้ยังไม่มีระบบชัดเจน เพราะเป็นการบริหารงานในลักษณะครอบครัว ภายใต้ความดูแลของ นางเล็ก พิญกุล เป็นหลัก แม้ว่าจะระบบการบริหารนี้จะสะดวกต่อเจ้าของในการตัดสินใจ แต่เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างการทำงานแล้ว ยังขาดการจัดการในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านบัญชี การกำหนดการวางแผนในการออกหนังสือพิมพ์ ที่ทำให้ขาดกระบวนการประสานงานในการผลิต การดำเนินงานจึงเป็นไปในลักษณะที่ว่า ทำหนังสือพิมพ์ออกไปก่อน หากเกิดปัญหาแล้วจึงมาแก้ไขภายหลัง ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคในการบริหาร และการพัฒนาหนังสือพิมพ์อย่างยิ่ง

² ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกราช, 20 กันยายน 2552

1.1.3 ทรัพยากรบุคคลากรในองค์กรหนังสือพิมพ์ในยุคตั้งต้น

ทรัพยากรบุคคลใน ช่วงเริ่มก่อตั้งโรงพิมพ์ ปี 2500 - 2505 มีจำกัด จะมีเฉพาะผู้ที่มีใจรักใน การทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รวมตัวกันเพื่อทำหนังสือพิมพ์ให้เป็นปากเสียงแก่คนในท้องถิ่น คณะหนังสือพิมพ์ เอกราช ในช่วงตั้งต้นนี้ ได้แก่ นาย นางเล็ก พิชญ กุล นายณรงค์ พิชญกุล นายปราโมทย์ ศิริธร นักข่าว และนาย คอลัมน์นิสต์ ได้แก่ นายเกษม โรจนศักดิ์ นาย นิวัฒน์ วรกุล ผู้เขียนข่าวโรงพัก และกำนัน อารี พีระเชื้อนาย ทวีเกียรติ ทวีผล นาย พยุง และนาง มะลิวัลย์ อิศร วรรณิต, นาย ประพันธ์ พิชา และ นาย บุญทวงศ์ ณ ลำปาง การทำงานเริ่มแรก แม้ว่าจะมีการแบ่ง หน้าที่กันอย่างชัดเจน ลักษณะการดำเนินงานเป็นการดำเนินงานแบบครอบครัวตั้งคำสัมภาษณ์ ตอน หนึ่งว่า

“การทำงานในสำนักงานเอกราชมีลักษณะเป็นครอบครัว ซึ่งแม่เล็กจะจ้างให้เงินเดือน พออยู่ได้ แต่ละท่านทำด้วยใจรัก พอสิ้นปีมีกำไร แม่เล็กก็ให้โบนัสเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่ทีมงานทุกคน นักเขียนสมัครเล่นส่วนมากก็เป็นครู อาจารย์ ข้าราชการ และเอกชนที่รักการเขียน มาลงพิมพ์สลับ สับเปลี่ยนกันไป การบริหารคนที่มีฝีมือนั้น แม่เล็ก (นางเล็ก พิชญกุล) จะให้ความสำคัญกับการ คัดสรร นักเขียนที่มีความรู้ ความสามารถมาเขียน คอลัมน์ที่เป็นประโยชน์ โดยมีนักเขียนหลาย วงการวิชาชีพมาช่วยเขียนเป็นนั กเขียนอิสระ เรื่องจึงมีหลากหลายมากขึ้น ทั้งด้านการศึกษา สตรีและเด็ก ภัยธรรมชาติและข่าวอาชญากรรม ทำให้มีนักเขียนที่มีฝีมือเกิดขึ้น และทำให้ ทั้งนักเขียน และ หนังสือพิมพ์ “เอกราช” ก็เป็นที่รู้จักขึ้นมาก”³

อย่างไรก็ตามลักษณะกาดำเนินงานในยุคนี้ เป็นลักษณะแบบ One man show คือ บุคคล เดียวทำทั้งหมด และสามารถทำงานได้หลายหน้าที่ เช่น นางเล็ก เป็นทั้งบรรณาธิการบริหาร และ ทำข่าวเองในบางครั้ง และด้วยหน้าที่ทำงานเพื่อมวลชน นอกจากเป็นบรรณาธิการบริหารแล้ว แม่เล็ก ยังทำหน้าที่ด้านการตลาด ในการหาโฆษณาสนับสนุน เอกราช ซึ่งนับเป็นรายได้หลักที่ทำให้ หนังสือพิมพ์บริหารงานอยู่ได้ การบริหารทรัพยากรบุคคลในระยะตั้งต้นจึงยังไม่มีระบบ เพราะ บุคลากรคนหนึ่งจะทำงานหลายหน้าที่ และจะต้องทำหน้าที่ช่วยประสานงานให้หนังสือพิมพ์ ดำเนินงาน และสามารถออกหนังสือพิมพ์จำหน่ายได้ตามที่กำหนด

³ บุญเลิศ คุชฌเมือง,นักเขียนอาวุโสหนังสือพิมพ์ เอกราช นามปากกา คมตราครุฑ , 17 กันยายน 2552

1.1.4 ทรัพยากรด้านทุนในการผลิต

ในช่วงแรกเริ่มก่อตั้งนั้น จากการสัมภาษณ์ นาง อุไร ศิริธร ทราบว่า งบประมาณส่วนใหญ่มาจากเงินส่วนตัวของ นางเล็ก หรือเงินครอบครัว และรายได้จากค่าโฆษณาที่ลงในหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ประกอบกับมีโรงพิมพ์ เป็นของตนเอง ดังนั้นนอกจากงานผลิตหนังสือพิมพ์แล้ว งบประมาณรายรับยังได้มาจาก การรับพิมพ์งานพิมพ์อื่นๆ เสริมด้วย ซึ่งเป็นการพิมพ์ใบปลิวของโฆษณาห้างร้านต่างๆ ในท้องถิ่น และในจังหวัดใกล้เคียง ด้วยเหตุว่า อุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์ในภาคเหนือ สมัยเริ่มต้นก่อตั้งโรงพิมพ์ ปี พศ. 2500-2510 นั้น ในภาคเหนือยังไม่มีโรงพิมพ์เกิดขึ้นมากนัก ดังนั้น นอกจากรายได้จากยอดขายหนังสือพิมพ์แล้ว ทางสำนักพิมพ์ เอกราช ยังมีรายได้จากการรับงานพิมพ์อื่นๆ จากในท้องถิ่น และพื้นที่ใกล้เคียงร่วมด้วย ในส่วนค่าใช้จ่ายนั้น จะมีค่าใช้จ่ายให้กับพนักงานประมาณ 20%นอกจากนั้น ในส่วนที่เหลือจะเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับค่าทำบล็อกพิมพ์ แกะบล็อก รวมไปถึงค่าสาธารณูปโภคต่างๆ ในระยะนี้กล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์มียอดขายรับ มากกว่ายอดขายจ่าย อีกทั้งหนังสือพิมพ์เริ่มเป็นที่รู้จัก จึงเริ่มมีนักข่าว และมีนักเขียนเข้ามาอยู่ในทีมทำหนังสือพิมพ์ เอกราช เพิ่มขึ้น

1.1.5 ทรัพยากรด้าน สถานที่ และ อุปกรณ์การผลิต

สำนักพิมพ์ เอกราช เริ่มแรก มีลักษณะเป็นสำนักงานเป็นตึกแถวเพียง 1 คูหา ตั้งอยู่ที่หัวมุมตลาดราชวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภายในสำนักงาน แม้จะไม่ได้แบ่งสัดส่วนบุคคลากรในแต่ละแผนกอย่างชัดเจน แต่ทางสำนักพิมพ์ ก็ได้จัดแบ่งเป็นแผนกต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกการทำงานของทีมงานอย่างชัดเจน ส่วนภายในห้องก็จะมี โต๊ะบรรณาธิการ โต๊ะผู้ช่วยบรรณาธิการ โต๊ะของผู้สื่อข่าว และมีห้องข่าว อยู่รวมกัน ดังรูปหน้า 85

ภาพที่ 4 ที่ตั้งโรงพิมพ์ บริเวณตลาดราชวงศ์ อำเภอเมือง ลำปาง

บริเวณตลาดราชวงศ์ ที่เป็นที่ตั้งของโรงพิมพ์เอกราชในปี 500

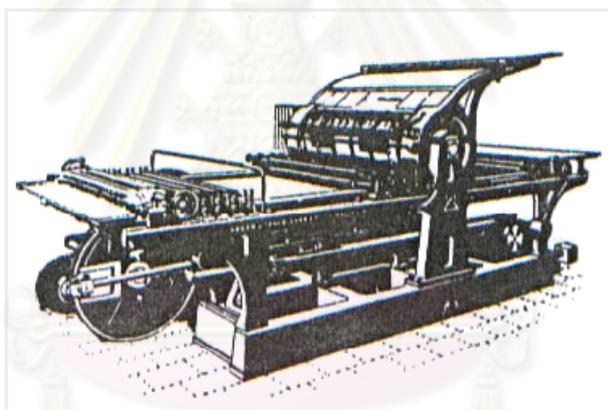
ส่วนในด้านอุปกรณ์การพิมพ์ หนังสือพิมพ์เอกราช มีแท่นพิมพ์ที่ประจำอยู่ที่โรงพิมพ์เป็นแท่นพิมพ์แบบตะกั่วเรียงพิมพ์ ที่นายณรงค์ ชื่อนำเข้ามาจากประเทศ เยอรมัน และ แท่นพิมพ์จากโรงพิมพ์สยามรัฐ การพิมพ์ในระยะนี้รู้จักกันดีในชื่อ การพิมพ์ในระบบเลตเตอร์เพรส (Letter Press) ซึ่งเป็นรูปแบบการพิมพ์ดั้งเดิม เริ่มต้นมาจากประเทศจีนโดยพิมพ์จากบล็อกไม้ ใช้การแกะไม้เนื้อแข็งด้วยเครื่องมือที่ทำให้บริเวณภาพมีระดับสูงกว่าบริเวณ ไร่ภาพ การพิมพ์ทำได้โดยวางแผ่นกระดาษที่เปียกชื้นไปบนบล็อกไม้ที่ผ่านหมึกแล้ว การพิมพ์เลตเตอร์เพรส เป็นระบบการพิมพ์พื้นฐานที่เก่าแก่ที่สุด และยังเป็นระบบการพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุด เมื่อเทียบกับการพิมพ์ระบบอื่นๆ

การกำเนิดระบบการพิมพ์เลตเตอร์เพรสนั้น ได้มีบทบาทต่ออุตสาหกรรมการพิมพ์ของโลก และเป็นวิธีการพิมพ์ที่ใช้กันแพร่หลายมา จนถึงทศวรรษของปี ค .ศ. 1960 หรือ พ .ศ. 2503 การพิมพ์เลตเตอร์เพรสเริ่มลดลง เมื่อการพิมพ์ออฟเซ็ท ได้พัฒนาขึ้น การพิมพ์ในระบบเลตเตอร์เพรสเกิดขึ้นจากการคิดค้นการพิมพ์โดย ใช้การพิมพ์ ระบบโลหะถาด ที่เลื่อนเข้าได้ ोनออกได้ หลักการพิมพ์เลตเตอร์เพรสเป็นการพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์ที่มี ระดับความสูงของผิวหน้าต่างกัน ส่วนที่ต้องการพิมพ์อยู่สูงกว่าส่วนที่ไม่ต้องการพิมพ์เล็กน้อย ส่วนที่ต้องการพิมพ์ เรียกว่า บริเวณภาพ (Image area) ส่วนที่ไม่ต้องการพิมพ์เรียกว่า บริเวณไร่ภาพ (non – image area) เป็นการพิมพ์ที่แม่พิมพ์มีการสัมผัสกับกระดาษ หรือวัสดุที่ใช้พิมพ์โดยตรง การถ่ายทอหมึกจากแม่พิมพ์ลงบนกระดาษเกิดขึ้นได้โดยการใช้แรงกดให้สัมผัสกัน ฉะนั้นสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์โดยระบบ เลตเตอร์เพรสจะมีสิ่งสังเกตเห็นได้ชัดเจน 3 ประการ คือ

1. มักจะมีรอยคูนูนด้านหลัง ที่เกิดจากตัวพิมพ์กดลงไปบนกระดาษ
2. เมื่อใช้กล้องส่องดูตัวพิมพ์จะมีขอบไม่เรียบเพราะหมึกที่จับที่ตัวพิมพ์ถูกกดโดยแรง จึงกระจายออกด้านข้าง
3. ตัวพิมพ์บางตัวเป็นเส้นขาดไม่ต่อเนื่อง

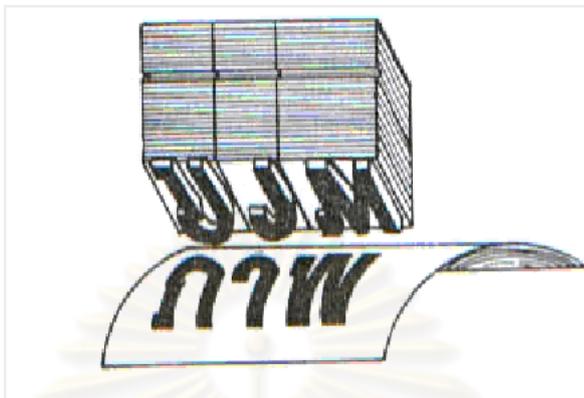
ลักษณะแท่นพิมพ์ดังกล่าว ใช้กันอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมสื่อสิ่งพิมพ์ มีลักษณะดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ลักษณะแท่นพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลสในอดีต เป็นลักษณะเดียวกับที่นาง เล็ก และ นาย นรงค์ พิษณุกุล สำนักรับเข้ามาจากเยอรมัน ดังรูป

ศักยภาพแท่นพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลสนั้นมีกำลังการผลิตต่อครั้ง จำนวน 2,000 – 3,000 ชุด และใช้เวลานานในการพิมพ์ เนื่องจากต้องใช้เวลาในการเรียงพิมพ์ และหากเป็นภาพประกอบหรือตารางต้องใช้บล็อกพิมพ์ ซึ่งจะไม่เน้นความละเอียดของภาพ ทางโรงพิมพ์สามารถใช้แท่นพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลสพิมพ์งานดังต่อไปนี้ การ์ดเชิญ แผ่นปลิวโฆษณา ใบเสร็จรับเงิน แบบฟอร์ม หนังสือยก เป็นต้น

ภาพที่ 6 ภาพการพิมพ์อักษรในระบบ เลตเตอร์เพลส

จากรูป ลักษณะอักษรเมื่อพิมพ์ด้วยระบบเลตเตอร์เพลส ซึ่งการพิมพ์ระบบนี้ตัวพิมพ์และแม่พิมพ์จะมี ลักษณะภาพกลับขวาเป็นซ้ายเหมือนภาพที่เห็นในกระจก แต่เมื่อพิมพ์ลงบนแผ่นกระดาษแล้วก็เป็นภาพถูกต้องเหมือนต้นฉบับ และภาย หลัง การผ่านหมึกพิมพ์ไปบนแม่พิมพ์ หมึกจะเกาะติดบนบริเวณภาพ โดยวัสดุที่ใช้พิมพ์ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่กระดาษ จะผ่านบนผิวแม่พิมพ์ กระดาษจะสัมผัสแม่พิมพ์ ณ บริเวณที่รับหมึกพิมพ์เมื่อใช้แรงกด จากนั้น หมึกจากแม่พิมพ์จะถ่ายทอดไปบนกระดาษ จึงจะได้ภาพปรากฏบนกระดาษ ส่วนบริเวณกระดาษที่ไม่ได้รับหมึกพิมพ์จะปรากฏเป็นสีพื้นของกระดาษตามเดิม

หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มต้นด้วยการพิมพ์ระบบนี้ สามารถช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ เพราะสามารถนำแม่พิมพ์กลับมาใช้ใหม่ได้ แต่ระบบนี้ ต้องอาศัยผู้ที่มีชำนาญสำหรับการพิมพ์เลตเตอร์เพลสโดยตรง เนื่องจาก ทำบล็อกรายก แม้จะประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ข้อเสียของระบบนี้คือ พิมพ์งานได้ช้า โดยสามารถพิมพ์ได้ ไม่เกิน 3,000 ชุด ต่อครั้ง และด้วยยอดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น ในภายหลัง หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงได้เปลี่ยนระบบการพิมพ์ มาเป็น เครื่องพิมพ์ แบบ อ็อฟเซ็ท (offset printing) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและจำนวนการผลิตให้เพียงพอต่อยอดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น

1.1.6 นโยบายข่าว และการคัดเลือกเนื้อหา

นโยบายด้านข่าวของหนังสือพิมพ์ เอกရာช จากการสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลหลัก ผู้ที่เกี่ยวข้องที่เป็นคณะผู้จัดทำ หนังสือพิมพ์เอกရာช ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ได้แก่ อัศวินทร์ พิษญกุล เจ้าของและบรรณาธิการผู้พิมพ์, อุไร ศิริธร ผู้จัดการและฝ่ายโฆษณา ศักดิ์ สักเสริญ รัตนชัย นักประวัติศาสตร์ และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเสียงโยนก ทราบว่า นโยบายของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด ซึ่งในยุคแห่งการตั้งต้นในการทำหนังสือพิมพ์ แม่เล็ก (เล็ก พิษญกุล) ได้ทุ่มเทในการนำเสนอความทุกข์ยากของคนในท้องถิ่นอยู่เป็นประจำ หนังสือพิมพ์เอกราช จึงยืนอยู่บนพื้นฐานของการนำเสนอข่าว เหตุการณ์ของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น ข่าวเกษตรกรรม ข่าวการเมืองท้องถิ่น และการเมืองระดับประเทศ ข่าวสร้างสรรค์ และบทวิเคราะห์ที่อยู่ เคียงข้างประชาชน ไม่เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของนายทุนคนใด จากการที่ แม่เล็ก ได้ทำงานเพื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็น การเป็นสมาชิกของสภาอากาศเป็น กรรมการพัฒนาสตรีท้องถิ่น ลำปาง และการเป็นสมาชิกลูกเสือชาวบ้าน จึงได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับมณฑลมาโดยตลอด และทำให้มีโอกาสออกไปสัมผัสกับชีวิตของประชาชนที่ยากจนในชนบทโดยเฉพาะกลุ่มสตรีและเด็ก จึงช่วยให้ แม่เล็ก สามารถนำเรื่องราวทุกข์ร้อนของประชาชนมานำเสนอผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ และแม่เล็ก พิษญกุล ยังเป็นผู้ลงมือปฏิบัติโดยการสร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ประชาชนต่างๆ ในหลายพื้นที่ของจังหวัดลำปางและจังหวัดใกล้เคียง

ขณะเดียวกัน แม่เล็ก พิษญกุล ยังสามารถดัดแปลงทรัพยากร และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้พลิกฟื้นมาเป็นรายได้เพื่อยังชีพแก่ราษฎรในถิ่นทุรกันดาร ภายใต้การจัดการที่เป็นกระบวนการเป็นระบบและครบวงจร ยังให้ชีวิตของชุมชนชนบท มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยไม่ต้องไปขายแรงงานหรือเข้าไปอยู่ในเมืองหลวงแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความรักท้องถิ่น ห่วงแหนวัฒนธรรมของตนและเข้าใจถึงแก่นแท้ของการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอีกด้วยนโยบายหลักด้านการนำเสนอข่าว คือ การนำเสนอปัญหาและความเดือดร้อนของ ชาวบ้าน ประชาชนในท้องถิ่นลำปาง รวมถึงชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง โดยนำเสนออย่างตรงไปตรงมา โปร่งใส ซึ่งประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นประเด็นสังคมและท้องถิ่น ซึ่งตรงกับความต้องการบริโภคข่าวสารของชาวบ้าน ประชาชนในท้องถิ่น อย่างแท้จริง

เนื้อหาที่น่าสนใจจะเน้นเรื่องราวที่เป็นปัญหาสังคม ความเดือดร้อนและความเป็นอยู่ รวมถึงคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นต่าง ตามอำเภอ ทุกกันดารต่างๆ และในจังหวัดใกล้เคียง จากนักข่าวในพื้นที่ที่กระจายข่าว ประกอบกับในขณะนั้นงานพัฒนาอาชีพของกลุ่มสตรีของแม่ เด็กเริ่มเจริญก้าวหน้า แม่เด็กจึงได้ถ่ายทอดเรื่องราว การพัฒนาอาชีพสตรี และเด็ก รายได้สตรีในท้องถิ่น ตลอดจน ประสบการณ์ในการทำงานเพื่อสังคม และปัญหาในท้องถิ่นที่พบ ผ่านหน้าคอลัมน์ คั่นช่อง เป็นประจำตลอดมา ส่วนคอลัมน์ ต่างๆ ได้แก่ การศึกษา หน้าสตรีและเด็ก คอลัมน์กวี ศิลปวัฒนธรรม และบันเทิงคดีอีกมากมาย เนื้อหาที่เด่นๆ ได้แก่ ข่าวและบทความด้าน การศึกษา บทความทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี และบทความด้านสังคม นอกจากนี้ยังมีคอลัมน์เกี่ยวกับตำรวจ ด้วยเนื้อหาที่เข้มข้นชวนให้ผู้อ่านอยากติดตาม ทำให้หนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้อ่านในท้องถิ่น และ จังหวัดใกล้เคียงเป็นต้นมา

1.1.7 การบริหารจัดการด้านการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย

การตลาดของหนังสือพิมพ์ เอกราช ในระยะเริ่มต้น นั้นจะเป็นการกระจายหนังสือพิมพ์ไปตาม จังหวัดต่างๆในภาคเหนือ ตามสายของนักข่าว นักข่าวในจังหวัดนั้นๆ จะเป็นตัวแทนนำหนังสือพิมพ์ไป กระจายและจัดจำหน่ายต่อไป ซึ่งราคาจำหน่ายในระยะเริ่มต้น คือ ฉบับละบาท ผลิตแรกเริ่มจำนวน 5,000 - 10,000 ฉบับ ในช่วงเวลาต่อมา มียอดพิมพ์เพิ่มจำนวนขึ้น เพราะได้กระจายหนังสือพิมพ์ไป ตามจังหวัดใกล้เคียงและทั่วภาคเหนือ โดยส่งจังหวัดละ 2,000 – 3,000 ฉบับ นอกจากนี้ยังมีการวาง แแผงขายตามแผงหนังสือพิมพ์ที่สถานีขนส่ง และสถานีรถไฟ และส่งไปขายที่ กรุงเทพมหานครวางแผงขาย ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง ทำให้มีผู้อ่านเริ่มรู้จักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อเอกราช เพิ่มมากขึ้นนับจากนั้น เป็นต้นมา

1.2 หนังสือพิมพ์ เอกราช ในยุคเติบโต(พ.ศ. 2516 – 2539)

ตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มมีการพัฒนาโครงสร้างองค์กรมากขึ้น จาก เดิมที่มีทีมงานไม่มากนัก ในระยะนี้ เริ่มมีบุคลากร เพิ่มมากขึ้น ในช่วงนี้ ชื่อเสียงของหนังสือพิมพ์ เอกราช ได้ผงาดขึ้นมาในภาคเหนือ หนังสือพิมพ์ก็ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น และได้เป็นปากเป็น เสียงแทนประชาชนผู้เดือดร้อนอย่างแท้จริง คณะทำงานของหนังสือพิมพ์ เอกราช ในยุคนี้ ได้แก่ นาย ปราโมทย์ ศิริธร นักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคที่มีความสามารถในด้านงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

เขียนข่าวด้วยใจรักและอุดมการณ์อย่างแท้จริง และมีนายรุ่งโรจน์ ณ ลำปาง รวมทั้ง นาย อานนท์ ชติยะ นายแพทย์ ยงลาภ ปัญจวรรณ และ นายศรีรัตน์ พลาหาญ เขียนชกวี พร้อมคนอื่นๆ อีกหลายท่านแม้ไม่ได้ร่วมงานเต็มตัวในเอกสาร แต่ก็ส่งความห่วงใยพร้อมทั้งความหวังดีให้ทางข้อเขียน มาให้เอกสารอยู่เนืองๆ ไม่ว่าจะจาก จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน เชียงใหม่ ไปไกลถึง แม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นตัวแทนที่เข้มแข็ง เอาจริงเอาจังมากมายหลายคน และในจำนวนนักข่าวหรือตัวแทนที่เป็นนักเขียนบางคน ได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นส.ส. หรือผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นๆ โดยได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอย่างท่วมท้น เช่น นาย ทรงธรรม ปัญญาดี ส.ส. จังหวัดเชียงราย และยังมีนางสาว นาย อินทร์หล่อ สรรพศรี และ นายวริทธิ์ คำเงิน เข้าสภาไปด้วย และไกลถึง แม่ฮ่องสอน มีนาย บุญสวัสดิ์ ดวงใจก็ถูกเลือกให้เป็นตัวแทน ส่วนที่พะเยาก็ได้ ส.อ. สงคราม เทียมดาว นักจัดรายการวิทยุเป็นตัวแทน ส่วนที่แพร่ มีนายสิงห์โต จันทร์มณี ได้รับเลือก ที่น่านก็ได้ประพันธ์ พิชา และที่เชียงใหม่ ชาวเชียงใหม่ก็เลือกส่งสุข ภัครเกษม พร้อมกับ ฉนิทรา ภัครเกษม ไปได้ในสภาแทนประชาชนในท้องถิ่น นับว่าเอกสารต่อสู้อมาด้วยอุดมการณ์เพื่อทำหน้าที่เป็นปากเสียงของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงตลอดมา

นับตั้งแต่เริ่มต้นในการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ จวบจนในขณะนี้ หนังสือพิมพ์ เอกราชไม่ได้อยู่นิ่งเฉยต่อความเดือดร้อนหรือวิกฤติการใดๆ ที่เกิดขึ้นกับบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติการณ์ระหว่างปี 2516 -2519 ที่มีผู้คนล้มตายมิใช่น้อย เอกราช ก็มีได้น้อยหน้าคนอื่นในการต่อสู้ แม้ว่า หนังสือพิมพ์ เอกราชถูกสั่งปิด โรงพิมพ์หลายครั้งเนื่องจาก ไปคัดค้านความเห็นที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาลถนอม - ประภาส จนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำไปเสนอเป็นข่าวว่า คณะรัฐมนตรีสั่งปิด หนังสือพิมพ์ เอกราช ส่วนภูมิภาค เมื่อ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 และหลายครั้งที่ต้องตระหนักกับข่าวร้ายที่มีสายข่าวส่งข่าวมาบอกว่า “ให้หนีเอาตัวรอด เพราะ ทางการจะนำทหารจากป่าห้วยลพบุรีมาจับตัวไปตีบให้ตกลงมาจเฮลิคอปเตอร์”⁴ แต่ด้วยอุดมการณ์และใจรักที่อยากจะให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นปากเสียงแก่คนในท้องถิ่น นาง เล็ก พิษณุกุล และคณะจึงยังคงดำเนินงาน และผลิตหนังสือพิมพ์ ภายใต้แรงกดดันจากรัฐบาลจนหนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นที่รู้จักแก่ในภาคเหนือและคนทั่วไป

จากเหตุการณ์นี้ หนึ่งในนักหนังสือพิมพ์อาวุโส สมบูรณ์ วรพงษ์ ผู้ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการมูลนิธิไทยรัฐ ได้เขียนถึง นางเล็ก พิษณุกุล ในหนังสืออนุสรณ์ งานบำเพ็ญกุศลศพ นาง เล็ก พิษณุกุล ในวันที่ 18 กันยายน 2543 ไว้ว่า “นางเล็ก เป็นนักหนังสือพิมพ์คนเดียวในต่างจังหวัดที่ ต่อสู้เพื่อสิทธิ

⁴ ไชยยันต์ เปรมทอง “สุขสันต์วันเกิด...เอกราช,” เอกราช, ฉบับครบรอบ 45 ปี หน้า 3

เสรีภาพ และเป็นปากเสียงเรียกร้องความเป็นธรรมให้ผู้ด้อยโอกาส ไม่ว่าจะยามประกาศกฎอัยการศึก ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 และ ป.ร. 12 หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิพื้นฐานของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยตลอดมา อย่างเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว สมควรประกาศเกียรติคุณให้ปรากฏ

เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้หนังสือพิมพ์ เอกราช มีชื่อเสียง ในช่วงเวลานั้นไม่เฉพาะคนในจังหวัด ลำปางและจังหวัดใกล้เคียงเท่านั้นที่รู้จักหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ หากแต่คนในต่างจังหวัด และคนในกรุงเทพมหานครต่างทราบดีว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งที่ช่วยเรียกร้องประชาธิปไตยตลอดมา

1.2.1 สถานภาพความเป็นเจ้าของ ของหนังสือพิมพ์ เอกราช

หนังสือพิมพ์เอกราช ดำเนินงาน เพื่อท้องถิ่นเรื่อยมา จนในปี 529 ตระกูลจิวะสันติการได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วน เอกราชได้เริ่ม เปลี่ยนลักษณะการเป็นเจ้าของ และการบริหาร จากเดิม แม่เล็ก และพ่อณรงค์ พิษณุกุล เป็นเจ้าของและผู้ก่อตั้ง มาเป็นแบบหุ้นส่วนจดทะเบียนในรูปบริษัท ในนาม “ลำปางเอกราช จำกัด” โดยมีรายชื่อหุ้นส่วน 5 คน ดังนี้

1. นาง เล็ก	พิษณุกุล
2. นาย เกษม	โรจนศักดิ์
3. ดร. นรินทร์	จิวะสันติการ
4. นาย ประยูร	จิวะสันติการ
5. พล.ท. มงคล	จิวะสันติการ

โดยแรกเริ่มในการก่อตั้งสำนักงาน นายประยูร ได้บริจาคพื้นที่ 2 ไร่ให้ตั้งเป็นสำนักงาน ตั้งอยู่ที่ ถนน บุญวาทย์ อำเภอ เมือง ลำปาง สำนักพิมพ์ เอกราช จึงย้ายจาก เดิมที่ตั้งอยู่ที่ ถนนราชวงศ์ มาตั้งสำนักพิมพ์ อยู่ที่ ถนนบุญวาทย์ หน้าสถานีโทรทัศน์ส่วนภูมิภาค กรมประชาสัมพันธ์ (ช่องแปด) โดยมี แม่เล็ก ทำหน้าที่บริหารงานจัดการเป็นทั้งบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา รับผิดชอบดูแลในกระบวนการพิมพ์ และมีนายปราโมทย์ ศิริธร เป็นบรรณาธิการ ผู้ช่วยดูแลตั้งแต่ ก่อนพิมพ์หนังสือพิมพ์ และทุกขั้นตอนในการผลิต จนหนังสือพิมพ์ออกวางแผง

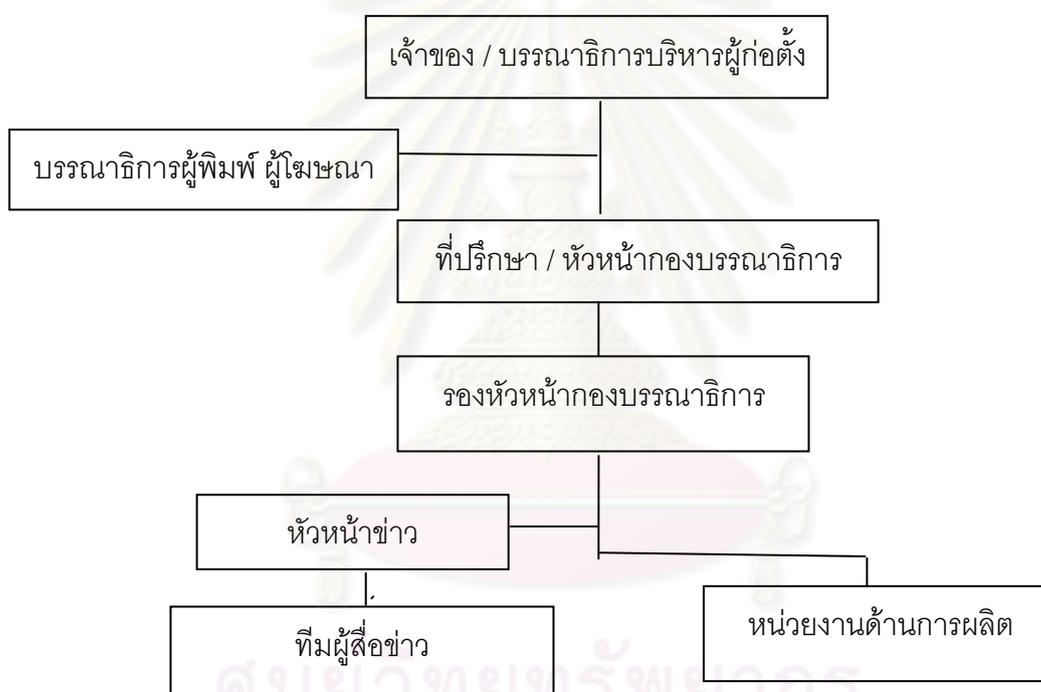
ในระยณะนี้ม่มีบุคคลากรในคณะที่ทำงานมาเพิ่มเติม โดยมีนักหนังสือพิมพ์ และนักข่าวหน้าใหม่มาร่วมทีมกับเอกราชมากขึ้นเรื่อยๆ

เพื่อความอยู่รอด หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้เริ่ม ดำเนินงานในฐานะบริษัทนิติบุคคล ในช่วงเวลานี้ เรียกได้ว่าเป็นยุคเฟื่องฟูของเอกราช ซึ่งเจริญก้าวหน้ามาก ภายใต้การบริหารงานโดยแม่เล็ก พิษณุกุล ประกอบกับมีกองบรรณาธิการที่เข้มแข็งเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่อย่างเป็นสัดส่วน และชัดเจน ทั้งยังมีระบบการตลาดที่ดำเนินงานเป็นระบบอย่างมั่นคงประกอบกับมีนักเขียนจำนวนมาก รวมทั้งนักวิชาการท้องถิ่น มีนักข่าวพิเศษ และยังมีผู้สื่อข่าวประจำจังหวัดในภาคเหนือ ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ เอกราช หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ อย่างกว้างขวาง และ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรจากการจัดองค์กรเพื่อการบริหารเป็นบริษัทนิติบุคคล ภายใต้ชื่อ “ลำปาง เอกราช จำกัด” มีนายปราโมทย์ ศิริธร ได้รับมอบหมายให้จัดตั้งกองบรรณาธิการ เพื่อบริหารงานหนังสือพิมพ์ เอกราช รายวัน ยุคปรับปรุงใหม่ ดังนี้

1. นายปราโมทย์ ศิริธร หัวหน้ากองบรรณาธิการ รับผิดชอบงานของกองบรรณาธิการทุกฝ่าย รับผิดชอบควบคุมข่าวการเมืองท้องถิ่น ข่าวราชการ ข่าวเศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานบังคับบัญชาของกองบรรณาธิการ
2. นาย เมืองทอง รัตนชัย รองหัวหน้ากองบรรณาธิการ รับผิดชอบข่าวอาชญากรรม ข่าวในวงการตำรวจ ข่าวเหตุการณ์ต่างๆ และข่าวอื่นๆ ที่หัวหน้ากองบรรณาธิการ จะเห็นสมควรให้ไปรับผิดชอบ กับหน้าที่เป็นหัวหน้าช่างภาพ
3. นาย ศิริรัตน์ พลาหาญ หัวหน้าข่าวรับผิดชอบการจัดเตรียมต้นฉบับ การจัดพิมพ์ และรูปเล่ม การพิสูจน์อักษร ประสานงานกับฝ่ายผลิต ให้หนังสือพิมพ์ ทันออกตามเวลา
4. นาง ชมพูนุช อติพลังกุล รับผิดชอบข่าวการประชุม สัมภาษณ์ ข่าวในวงการสตรี และข่าวอื่นๆที่หัวหน้าบรรณาธิการมอบหมาย
5. นาย พรศิลป์ สิงห์ทอง รับผิดชอบข่าวโรงพัก และข่าวอื่นๆ ทำหน้าที่ทำข่าวเหตุการณ์และช่วยงานข่าวด้านอาชญากรรม

6. นาย พิษณุ บุญเย็น ทำหน้าที่ประจำห้องมืด ล้าง ขยาย อัดภาพ และทำหน้าที่เป็นช่างภาพประจำสำนักงาน และทำหน้าที่ฝ่ายทำบลิ๊อค แม่พิมพ์ และทำ อาร์เวิร์ค ออกแบบหัวเรื่องและโฆษณา

โดยการจัดองค์กรหนังสือพิมพ์ เอกราช ดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้
ภาพที่ 7 โครงสร้างองค์กร ลำปาง เอกราช จำกัด(ช่วงเป็นองค์กรนิติบุคคล)⁵

1.2.2 นโยบายในการนำเสนอข่าว และการคัดเลือกข่าว

ในยุคแห่งการเจริญเติบโต จากการสัมภาษณ์ อุไร ศิริธร ทราบว่า ในยุคนั้นนโยบายในการนำเสนอข่าวยังคงเดิม คือ นำเสนอข่าวโดยตรงไปตรงมา นำเสนอความเดือดร้อนของชาวบ้านเพื่อให้ ทางรัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญเพื่อจะได้หาทางแก้ไขต่อไป ข่าวที่นำเสนอ

⁵ อุไร ศิริธร, ผู้จัดการและฝ่ายโฆษณาหนังสือพิมพ์เอกราช , 19 มกราคม 2553

นอกจากจะเป็นข่าวภายในท้องถิ่นลำปางแล้ว ยังนำเสนอข่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดใกล้เคียง และข่าวที่สำคัญระดับชาติที่ส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นด้วย

ในยุคนี้หนังสือพิมพ์ มีนักข่าวทำข่าวอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ดังนั้นข่าวที่นำเสนอจึงมีหลากหลาย จึงสามารถวางแผนเป็นรายวันได้ การคัดเลือกข่าว ขึ้นอยู่กับความสำคัญของเหตุการณ์ในท้องถิ่นช่วงนั้นๆ ว่าส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นอย่างไร หากพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญและ เร่งด่วน ก็จะพิจารณาตีพิมพ์ทันที ซึ่งในยุคของการเติบโตนี้ การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มเป็นกระบอกเสียงของชาวบ้าน ในการเรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาส่วนภูมิภาคเกิดขึ้น จากการทำแม่เหล็ก เป็นนักสังคมสงเคราะห์ จึงเล็งเห็นว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนในท้องถิ่น ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นดีขึ้น หากคนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาจนจบระดับอุดมศึกษา ย่อมมีความสามารถที่จะมั่งคั่งความรู้ประกอบอาชีพและพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่ต่อไปได้ ด้วยการเรียกร้องดังกล่าว ทำให้ทางภาครัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงอนุมัติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา ส่วนภูมิภาค ในจังหวัดลำปางขึ้น ชื่อ วิทยาลัยครูลำปาง ต่อมาเปลี่ยนชื่อ เป็น สถาบันราชภัฏลำปาง ในปัจจุบัน

วิทยาลัยครูลำปางเริ่มเปิดการเรียนการสอน ตอนเมื่อปี พ .ศ. 2515 ในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ใน พ.ศ.2516 เริ่มเปิดสอนในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป . กศ . สูง) จนกระทั่งมีการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติ วิทยาลัยครู พ.ศ. 2518" ส่งผลให้วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอนในระดับปริญญาตรีได้ในปี พ.ศ. 2519 วิทยาลัยครูลำปาง จึงได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษา ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527" กฎหมายกำหนดให้วิทยาลัยครูสามารถ ผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพอื่นนอกเหนือจากสาขาวิชาการศึกษา ในปี พ.ศ. 2529 ดังนั้น วิทยาลัยครูลำปางจึงได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี สาขาศิลปศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์

ขณะที่สถาบันราชภัฏลำปางยังใช้ชื่อวิทยาลัยครูลำปางอยู่นั้น ได้มีการประสานการดำเนินงานร่วมกับวิทยาลัยครูอื่นๆ โดยรวมกัน เป็นกลุ่มวิทยาลัยครู วิทยาลัยครูลำปางซึ่งตั้งอยู่ในกลุ่มภาคเหนือตอนบน ได้ร่วมกับวิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย และวิทยาลัย ครู

อุตรดิตถ์ เป็นกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนบน ต่อมากลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนบนได้พัฒนาเป็น "สวิทยาลัยล้านนา" ตามข้อบังคับของสภาฯ ารฝึกหัดครูว่าด้วยกลุ่มวิทยาลัยครู พ.ศ. 2528 และวิทยาลัยครูลำปางได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งสำนักงานคณะกรรมการ สวิทยาลัยล้านนา เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานนามวิทยาลัยครูใหม่ว่า "สถาบันราชภัฏ" วิทยาลัยครูลำปางจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สถาบันราชภัฏลำปาง" ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา

นับว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดมหาวิทยาลัยในจังหวัดลำปางเกิดขึ้น ทำให้เยาวชนไม่ต้องย้ายเพื่อไปเรียนต่อตามต่างจังหวัด หรือใน กรุงเทพฯ นอกจากการเกิดขึ้นของ วิทยาลัยครูลำปางแล้ว ในระยะต่อมา ก็มีมหาวิทยาลัยราชชมงคลล้านนามาตั้งในจังหวัดลำปาง และ มหาวิทยาลัยโยนกลำปาง ที่แรกเริ่มบริหารงานโดย ดร. นิรันดร์ จิวะสันติการ ถือว่า นางเล็ก เป็นผู้เริ่มทำให้เกิดมหาวิทยาลัยในจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้นอีกในเวลาต่อมาอีกด้วย

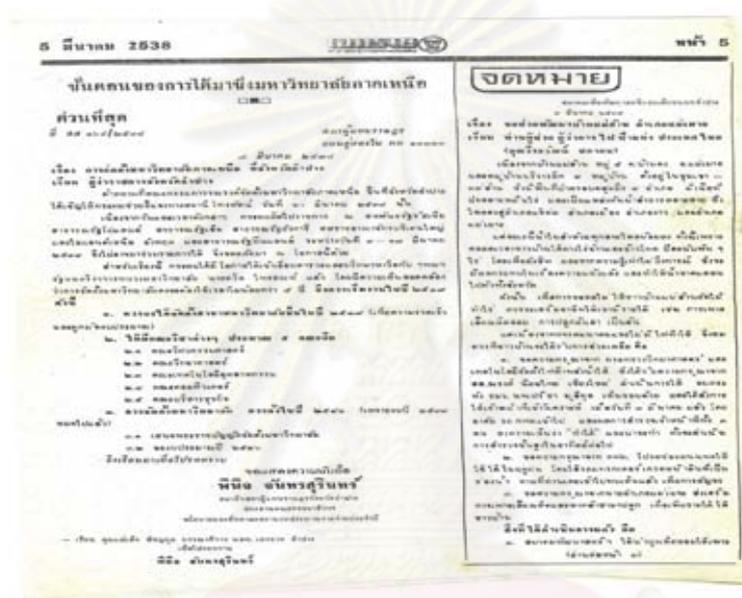
1.2.3 บทบาทของหนังสือพิมพ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

หนังสือพิมพ์เอกราช เปิดโอกาสให้ผู้อ่านและประชาชนมีส่วนร่วม โดยนำเสนอจดหมายร้องทุกข์จากจากผู้อ่าน ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือความไม่ ได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการได้ที่หนังสือพิมพ์ได้รับเบาะแสต่างๆ จากประชาชน โดยให้หนังสือพิมพ์ได้ตรวจสอบและหาข้อมูลมานำเสนอ ซึ่งหนังสือพิมพ์จะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนนำมาเสนอทุกครั้งด้วย เนื่องจากไม่แน่ใจว่า จดหมายที่ร้องทุกข์มานั้น จะเป็น จากชาวบ้านจริงๆ หรือมีการกลั่นแกล้งกัน โดยในกรณีผู้เสียหายหนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้มีการชี้แจง หรือหากหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข้อมูลต่างๆที่ไม่เหมาะสม หนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงปฏิกิริยาสะท้อนกลับต่างๆให้หนังสือพิมพ์รับทราบ และปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ซึ่งนอกจากการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่เป็นประเด็นปัญหาสังคมแล้ว นางเล็กยังได้เปิดพื้นที่ในหนังสือพิมพ์ เอกราช ชื่อ คอลัมน์ "จดหมาย" เป็นจดหมายเปิดผนึกจากทางบ้าน ในกรณีที่ชาวบ้านได้ร้องเรียนถึง ปัญหาต่างๆ ที่ได้รับ รวมถึงความไม่เป็นธรรม ที่ชาวบ้านถูกเอารัดเอาเปรียบ นาง เล็ก จะใช้พื้นที่ในคอลัมน์ จดหมายนี้ ชี้แจงถึงปัญหาและสาเหตุของความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ทางภาครัฐได้เข้ามาช่วยเหลือได้เร็วขึ้นอีกด้วย นับเป็นการเปิดโอกาสให้

ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการร้องเรียน และชี้แจงปัญหาที่ได้พบเจอมา ให้รัฐบาลเข้าไปช่วยเหลือแก้ไข ให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น นับเป็นบทบาทสำคัญอีกด้านหนึ่ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ช่วยต่อสู้อเพื่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยมีตัวอย่างคอลัมน์ดังรูป ในหน้า 96

ภาพที่ 8 คอลัมน์จดหมายที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์เอกราช ประจำอยู่หน้า 5

จากรูป คอลัมน์นี้ นางเล็ก เป็นผู้ดูแล และ ตรวจสอบแหล่งที่มาของปัญหาที่มีผู้ร้องเรียนด้วยตนเอง ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

ในประเด็นนี้ ผศ. อังธิดา ลิ มภัทมปาณี ประจำคณะ สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง และหนึ่งในคณะวิจัยเรื่อง สภาพภาพและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย กับบทบาทการสื่อสารภาคพลเมือง ของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ได้กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้ร้องเรียนผ่านหนังสือพิมพ์ว่า เป็นการเคลื่อนไหวภาคพลเมือง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ เกิดการเคลื่อนไหวในภาคพลเมือง จากการเปิดพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ให้กับประชาชนได้มีพื้นที่ในการแสดงออก แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นตน ทำให้เกิดมิติของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของภาคประชาชนผ่านทางช่องทางดังกล่าวนั่นเอง

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นผู้เคลื่อนไหวสื่อเพื่อภาคประชาชน ของ นันทา เบญจศิริรักษ์ ษ์ ได้กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่าเป็นเสมือนพื้นที่หนึ่ง สำหรับคนท้องถิ่น ซึ่งคนในท้องถิ่นและคนชายขอบจึงยังต้องการพื้นที่ในการสื่อสารตลอดมา เช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ดิฉันมองว่า impact ของสื่อ คือการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เป็น สื่อภาคประชาชนจึงมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทั้งในแนวราบ คือ ระหว่าง ประชาชนด้วยกัน และในแนวตั้ง คือระหว่าง ท้องถิ่นและสาธารณะในมุมกว้าง ประชาชนในท้องถิ่นรวมถึงประชาชน ชายขอบ จึงต้องการพื้นที่ในการสื่อสารเรื่อยมา เนื่องจาก สื่อกระแสหลัก หรือ สื่อส่วนกลางไม่ได้ เข้าถึงความต้องการและความเดือดร้อนของชาวบ้านโดยตรง ในอนาคตต่อไปคิดว่า ประชาชนยัง ต้องการพื้นที่ในการสื่อสารมากขึ้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงบทบาทอย่างมากต่อการรับรู้ และการ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารของประชาชน⁶

กล่าวโดยสรุป จาก บทบาท หนังสือพิมพ์ เอกราช ในช่วงเติบโต เห็นชัดว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช นอกจากจะมีบทบาทด้านการเป็นกระบอกเสียงเพื่อคนในท้องถิ่นและต่อสู้ ความไม่เป็นธรรมเพื่อคนในท้องถิ่นแล้ว ยังมีบทบาทในด้านการพัฒนาทางการศึกษา และส่วน หนึ่งที่เป็นบทบาทสำคัญเพื่ อดูว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ หรือไม่ นั่น คือ การที่หนังสือพิมพ์มีบทบาทส่งเสริมและช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งต่อไปได้ ซึ่งใน ระยะนี้ นางเล็ก บรรณารักษารบริหารและผู้จัดการได้แสดงให้เห็นว่า บทบาทสื่อมวลชนท้องถิ่นจัก ต้องไม่ทิ้ง บทบาทของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา และต้องเน้นบทบาทหน้าที่ที่จะทำให้เกิดการ ส่งเสริมและการเคลื่อนไหวภาคพลเมือง ซึ่งจะทำให้หนังสือพิมพ์ได้รับแรงศรัทธาจากประชาชน และถือว่าได้ทำหน้าที่ส่งเสริมท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป

1.2.4 ทรัพยากรบุคคลกร หนังสือพิมพ์ เอกราช ในยุคเติบโต

ทรัพยากรบุคคลในช่วงที่ หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มเติบโตและก้าวหน้านั้น เริ่มมีทีมนักข่าวและ นักเขียนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จากแผนผังการจัดโครงสร้างองค์กรในหน้า 89 จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์ มีการบริหารงานเป็นระบบมากขึ้น มีการกำหนดและแบ่งหน้าที่กัน อย่างชัดเจน

⁶ นันทา เบญจศิริรักษ์, บรรณารักษารบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออนไลน์ ประชากรธรรม, 14 ตุลาคม 2552.

ทั้งฝ่ายข่าว ฝ่ายการตลาด และฝ่ายการผลิต ทำให้สามารถมองเห็นระบบการทำงานที่ชัดเจน และเมื่อโครงสร้างองค์กรเป็นระบบมั่นคงมากขึ้น ในประเด็นเรื่อง การพัฒนาหนังสือพิมพ์ เอกราช ในระยะเวลาต่อมา คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ทำหนังสือพิมพ์ว่า “หนังสือพิมพ์ต้องถื่น ทำเพื่อคนต้องถื่น และเพื่อคนต้องถื่น ในการบริหารบุคลากรในด้านการทำหนังสือพิมพ์นั้น สิ่งสำคัญคือ บุคลากรที่ทำหนังสือพิมพ์จะต้องมีความรู้พื้นฐานในการทำหนังสือพิมพ์เป็นอย่างดี จึงจะมีทักษะรอบด้านในการทำข่าว แม่เล็กเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะทำให้อุบลราชธานี องค์กรมีความรู้และความเข้าใจประกอบด้วยทักษะในการทำข่าวเป็นอย่างดี ในประเด็นนี้ นายชาติกร ทาไชยวงศ์ นักข่าวหน้าใหม่ที่เริ่มต้นประสบการณ์การทำหนังสือพิมพ์ ที่ เอกราช เล่าว่า แม่เล็ก และ นายปราโมทย์ ศิริธร เป็นผู้ถ่ายทอดทักษะ งานหนังสือพิมพ์ให้แก่ตน รวมทั้งบุคคลคนอื่น ๆ ที่สนใจและมีใจรักงานด้านหนังสือพิมพ์ ทั้งยังจัดให้ นิสิต นักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมดูงานด้านหนังสือพิมพ์ ได้แก่ นิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

สำนักพิมพ์ เอกราช ถือเป็นแหล่งฝึกงานด้านหนังสือพิมพ์โดยตรงในยุคนี้ นอกจากนี้ด้วยความที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในการให้ความรู้ด้านหนังสือพิมพ์แก่คนรุ่นหลังๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ผู้ทำหนังสือพิมพ์ต้องถื่น จากนางเล็กโดยตรง นางเล็ก ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในด้านสื่อสารมวลชน การผลิตหนังสือพิมพ์ และวิทยากรด้านสังคมสงเคราะห์มาโดยตลอด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีความรู้ เพื่อที่จะพัฒนางานด้านหนังสือพิมพ์ต้องถื่น และ ช่วยกันพัฒนาต้องถื่นที่ตนอยู่ต่อไป แม่เล็กจึงให้ความสำคัญกับการสรรหานักเขียนที่มีฝีมือเข้ามาเขียนข่าวและบทความ และเนื่องจากแม่เล็ก เป็นผู้กว้างขวางในสังคม แม่เล็กจึงรู้จัก ผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ทรงวุฒิทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์ล้านนาและวัฒนธรรม นาย ศักดิ์ สักเสริญ รัตนชัย นักเขียนคอลัมน์สังคม เรื่องเกี่ยวกับเด็กและสตรี คือ นาง อุไร ศิริธร , และดร. นรินทร์ จิระสันติการ ก็เริ่มเขียนบทความในคอลัมน์ ระเบียบชาวบ้าน เป็นบทความที่เกี่ยวกับ กฎหมายและการศึกษา

นอกจากนี้ ยังมีคณาจารย์และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งได้รับเชิญมาช่วยเขียน บทความสาระลงใน หนังสือพิมพ์ เป็นบางโอกาส เช่น นาย บุญเลิศ ครุฑเมือง นายศรีบุตร จนาศักดิ์ นักข่าวหน้าใหม่ที่ได้แก่ นาย ชาติกร ทาไชยวงศ์ นายไชยยันต์ เปรมทอง นายเมืองทอง รัตนชัย และ นายสุเมษ รักขธรรมวงศ์ นักเขียนไฟแรงได้แก่ นาย ดำรง วงศ์คำแน่น นายสมบัติ ศรีนุต นาย ศรีรัตน์ พลาหาญ นายรุ่งโรจน์ ณ ลำปาง รวมทั้ง นาย อานนท์ ชติยะ

นายแพทย์ ยงลาภ ปัญจวรรณนักเขียนไฟแรงที่กลายเป็นนักพูดฝีปากกล้าในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ นายทรงธรรม ปัญญาดีนาย อินทร์หล่อ สรรพศรี และนาย วรวิทย์ คำเงินบุคคลเหล่านี้ล้วนเกิดมาจากผลงานเขียนและบทวิจารณ์อันเฉียบคม โดยแม่เหล็ก ไม่ได้ปิดกั้นเสรีภาพในการวิจารณ์และการแสดงความคิดเห็นผ่านบทความและบทวิเคราะห์แต่อย่างใด หากเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข หรือ เป็นทางออกของสังคม แม่เหล็ก ก็พร้อมที่จะพิจารณาตีพิมพ์บทความนั้นลงในหนังสือพิมพ์ เช่นกัน ชื่อเสียงของเอกราช ด้านการนำเสนอเนื้อหาและบทวิเคราะห์ ทั้งด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม จึงโด่งดังเป็นที่ศรัทธาของผู้อ่านอย่างยิ่ง

ในยุคนี้ นางเล็ก ได้เริ่มมีโอกาส ได้รับเชิญในฐานะนักสื่อมวลชนท้องถิ่นจากหลาย ๆ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย อาทิ ใต้หวัน สาธารณรัฐเกาหลีเหนือ สาธารณรัฐเกาหลีใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และในแถบทวีปยุโรป อาทิ เยอรมันนี อังกฤษ โดยไปดำเนินงานด้านสื่อมวลชน การศึกษา การเกษตรและวัฒนธรรม ท่านได้นำเอาประสบการณ์ และความรู้ที่ได้รับ กลับมาพัฒนาดำเนินงานของท่านในหลาย ๆ ด้าน เช่น การบริหารกิจการหนังสือพิมพ์เอกราช ให้มีระบบที่ทันสมัยขึ้น ตลอดจนได้แนวคิดที่เป็นประโยชน์มาเผยแพร่กับทีมนักข่าวและสื่อมวลชนอื่น ๆ ทั้งยังได้มีบทบาทในการก่อตั้งสมาคมสื่อมวลชนนครลำปางร่วมกับนักหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอื่น ๆ ในจังหวัดลำปาง โดยได้ดำรงตำแหน่ง นายกสมาคมสื่อมวลชนลำปางอยู่หลายสมัยด้วยประสบการณ์อันทรงคุณค่าบนเส้นทางของนักหนังสือพิมพ์ ประกอบกับความคิดเห็นอันเฉียบคม จึงเป็นผู้ที่สื่อมวลชนโดยทั่วไปทุกแขนงให้การยอมรับนับถือ และเชื่อมั่นในการต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์และความยุติธรรมของสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยยึดมั่นในความเป็นธรรมและความถูกต้องเป็นที่ตั้ง นับเป็นแบบอย่างให้สื่อมวลชนรุ่นหลัง ๆ ได้สืบทอดหลักการ อุดมการณ์ แนวคิด และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพมา โดยตลอด นับเป็นต้นแบบในการเป็นนักสื่อมวลชนเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.2.5 ทรัพยากรทุนในการผลิต

ในระยะของการพัฒนานี้ในช่วง 5 ปีนี้ คือในปี 2515 - 2530 หนังสือพิมพ์ เอกราชได้ระดมทุนจากกลุ่มผู้มีน้ำใจที่รักและสนใจด้านธุรกิจการพิมพ์ และขยายการตลาดจนได้รับความนิยมของคนลำปางและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งหนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นฉบับที่โดดเด่นที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นลำปางอีกฉบับหนึ่งฉบับ ที่มีคนรู้จักทั่วภาคเหนือเช่นกัน คือ หนังสือพิมพ์ไทยลานนาซึ่งเกิดก่อน หนังสือพิมพ์ เอกราช ในปี พ.ศ. 2492 แต่ภายหลังได้ปิดกิจการลงเนื่องจาก

ขาดแคลนทรัพยากรบุคคลและทุนทรัพย์แล ได้เปลี่ยนเจ้าของ และปัจจุบันเปลี่ยนชื่อหัว แต่หนังสือพิมพ์เป็น ลานนาโพสต์ หากแต่หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังคงดำเนินงานอยู่ได้ และคอยเป็นปากเป็นเสียงแทนคนในท้องถิ่นมาตลอดประกอบกับ ดร. นิรันดร์ จิระสันติการ เป็นบุคคลากรในท้องถิ่นที่สนใจด้าน สื่อสารมวลชนและด้าน การศึกษา เป็นเจ้าของและผู้ก่อตั้งโรงเรียนลำปาง พณิชยการและเทคโนโลยีและได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วน บริหารงานร่วมกับ นางเล็ก พิษญกุล และได้มีบทบาทสำคัญเข้ามามีส่วนในการพัฒนาด้านการพิมพ์ และการบริหารหนังสือพิมพ์เอกราช ทั้งให้การสนับสนุนให้คอมพิวเตอร์ ใช้ตัวพิมพ์ ระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้สะดวก รวดเร็วในการพิมพ์ หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงปรับเปลี่ยน การวางแผนจากเดิมที่ออก เป็นราย วัน และรายสักรากินแบ่งรัฐบาล มาเป็นการออกหนังสือพิมพ์รายวัน และต่อมวางแผนเป็นรายวันและพัฒนาในด้านการพิมพ์ ให้มีความทันสมัยโดยใช้คอมพิวเตอร์ และช่วยเงินทุนในการโฆษณาธุรกิจโรงเรียนเอกชน ลำปาง พณิชยการ และเสนอแนะให้เอกราชจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เพื่อขยายงานการพิมพ์ให้กว้างขวางมากขึ้น ส่วนในด้านการบริหารจัดการด้านการเงินเป็นระบบมากขึ้นหลังจากที่ออกวางแผนเป็นรายวัน ได้ปรับราคาจากเดิมฉบับละบาท เป็นฉบับละบาท

ในยุคเติบโตนี้ หนังสือพิมพ์ เอกราช มีกำไรจาก โฆษณาเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างองค์กรหนังสือพิมพ์เติบโตและมั่นคงมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นที่เชื่อถือของผู้ลงโฆษณา ประกอบกับเนื้อหาทั้งบทความและบทวิเคราะห์อย่างถี่ อเนื่องทำให้มีผู้อ่านติดตามเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ในระยะนี้ รายได้นอกจากจะมาจากการลงโฆษณาแล้ว รายได้อีกทางหนึ่งยังมาจากยอดขายที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นหนังสือพิมพ์อีกด้วย จากยอดพิมพ์ซึ่งแรกเริ่ม ประมาณ 5,000 - 10,000 ฉบับ พุ่งขึ้นเป็น 15,000 - 20,000 ฉบับ ในระยะเวลาต่อมาอีก 2-3 ปี ซึ่งจากการวิเคราะห์โครงสร้างองค์กรประกอบ พบว่า สาเหตุหนึ่ง มาจาก องค์กรหนังสือพิมพ์ เอกราช ในระยะนี้ มีโครงสร้างและทีมงานกองบรรณาธิการที่เข้มแข็ง มั่นคง และเป็นระบบมากขึ้น ทั้งยังมีระบบการตลาดที่แยกออกจากกองบรรณาธิการอย่างชัดเจน ดังนั้นนโยบายในการนำเสนอข่าวจึงยังคงสามารถนำเสนอข่าวอย่างอิสระ โดยกล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ หน่วยงาน หรือธุรกิจการค้าที่เขาเปรียบชาวบ้านได้นั่นเอง นอกจากนี้ ในช่วงเวลานี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพทางการเงินของหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์ มีรายรับเข้ามา มากกว่ารายจ่าย และเมื่อหักค่าใช้จ่ายบางส่วนออกไปแล้ว พบว่าหนังสือพิมพ์มีกำไรจากการลงโฆษณาเป็นหลัก รองจากรายรับจากงานพิมพ์อื่นๆ และรองจากรายรับจาก การขาย ยอดที่พิมพ์จำหน่ายซึ่งโดยรายรับและรายจ่ายของหนังสือพิมพ์ในช่วงเติบโต สามารถแจกแจงเป็นตารางในหน้า 101

ตารางที่ 1 ตารางรายรับ และรายจ่าย ของหนังสือพิมพ์ เอกราช ช่วงเติบโต⁷

รายรับ	รายจ่าย
- โฆษณา 70%	- ค่ากระดาษ และค่าหมึกพิมพ์ 15%
- งานพิมพ์อื่นๆ 30%	- ค่าฟิล์มและค่ารูป 10%
	- ค่าล้างเพลท 10%
	- ค่าทำบล็อกแม่พิมพ์ 15%
	- ค่าจ้างพนักงาน 20%

จากตารางรายรับดังกล่าว จะเห็นว่า รายรับมากกว่ารายจ่าย และเหลือเป็น ยอดคงเหลือ จำนวน 30% ซึ่งส่งผลให้ หนังสือพิมพ์ สามารถบริหารงานอยู่ได้อย่างไม่ลำบาก เพราะนอกจาก รายได้ส่วนใหญ่ที่มาจากโฆษณาเป็นหลักแล้ว ยังมีรายได้จากงานพิมพ์อื่นๆ เสริมเข้ามา รวมถึง ยอดจำหน่ายก็เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้กิจการทั้งการพิมพ์ และ การทำหนังสือพิมพ์ก้าวหน้ามากในยุคนี้โดยวิเคราะห์จาก การลดลงโฆษณาของบริษัทห้างร้าน เช่น บริษัทลำปางนิคมพานิช จำกัด ลงโฆษณา เต็มหน้า และ รวมไปถึงห้างร้านอื่นๆ อีกหลายรายที่กระจายลงโฆษณาแทรกตามหน้า คอลัมน์บทความและข่าว ดังรูปในหน้า 102

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ อุไร ศิริธร, ผู้จัดการและฝ่ายโฆษณาหนังสือพิมพ์ เอกราช , 19 มกราคม 2553

ภาพที่ 9 ภาพโฆษณาในหนังสือพิมพ์ เอกราช

จากรูป บริษัทลำปางนิยามพานิช โฆษณาลงเต็มหน้า เนื่องจากเป็นร้านค้าใหญ่ในจังหวัดที่ต้องการ ลงประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขายสินค้า ส่วนโฆษณาอื่นๆ ก็จะกระจายในหน้าต่างๆ ราคาติดตามความกว้างของคอลัมน์ โดยรวมแล้วมีจำนวน 20 ขึ้นขึ้นไป จึงนับว่ารายได้ส่วนใหญ่ที่มาจากโฆษณา ทำให้ หนังสือพิมพ์ เอกราช สามารถพิมพ์หนังสือพิมพ์เพิ่มได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีทุนในการผลิตที่มาจากกำไรจากโฆษณาเป็นหลักนั่นเอง

1.2.6 ทรัพยากรด้านสถานที่และอุปกรณ์การผลิต

ใน ระยะของการเติบโตของหนังสือพิมพ์เอกราช ผู้ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และด้วยโครงสร้างองค์กรที่เติบโตขึ้น พื้นที่สำนักงานเพียง คูหาเดียวที่เคยประจำอยู่ตรงหัวมุม ตลาดราชวงศ์ จึงคับแคบสำหรับสมาชิกคณะทำงานของเอกราชที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับในเวลาต่อมา ดังนั้นสำนักงานหนังสือพิมพ์ เอกราชจึงต้องปรับเปลี่ยนสถานที่ โดยจากเดิมอยู่ที่ตรงหัวมุมตลาดราชวงศ์ เปลี่ยนมาตั้งโรงพิมพ์ที่ถนน บุญวาทย์ ลักษณะเป็นตึกแถว 2 คูหา

ภาพที่10 สภาพตึกแถวบริเวณที่ตั้งโรงพิมพ์ เอกราช

สภาพตึกแถว ถนนบุญวาทย์ ที่เคยตั้งโรงพิมพ์ และสำนักพิมพ์เอกราช สมัยดำเนินงาน ในระบบนิติบุคคล ในปี 2529

ส่วนในด้านอุปกรณ์การพิมพ์ในขณะนี้เริ่มมีการนำเอา เทคโนโลยีการพิมพ์สมัยใหม่เข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตมากขึ้น นั่นคือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ผลมระบบการพิมพ์แบบออฟเซ็ท (Offset printing) โดย ดร. นิรันดร์ จิระสันติการได้บริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวน 4-5 เครื่อง เพื่อช่วยในด้านงานพิมพ์ให้สะดวกรวดเร็วขึ้น โดยมีโปรแกรมจัดหน้า Pagemaker (เพจเมเกออร์) ที่เริ่มมีใช้เมื่อปี 2528 เป็นต้นมา มาใช้ในการทำอาร์ตเวิร์ค ทำให้สามารถจัดตำแหน่งรูปภาพ ผสมกับตำแหน่งข้อความ สามารถแบ่งเป็นหลายคอลัมน์ และอ่านง่าย

ส่วนนางเล็ก และพ่อนรงค์ (นายณรงค์ พิชญกุล สามีนางเล็ก) ในยุคนี้ได้ระดมทุนซื้อเครื่องพิมพ์แบบ ออฟเซ็ทนำมาใช้ในงานพิมพ์ เพื่อให้สามารถพิมพ์หนังสือพิมพ์ได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ในปริมาณมากได้ในเวลารวดเร็ว เครื่องพิมพ์ แบบออฟเซ็ทจึงถูกนำเข้ามาใช้ในยุคนี้เป็นต้นมา ในยุคนี้ ระบบออฟเซ็ทเป็นระบบการพิมพ์ที่ใช้กันมากที่สุดทั่วโลก ซึ่งถือเป็นยุคแห่งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการพิมพ์ คุณสมบัติ ระบบออฟเซ็ท เป็นระบบที่ให้งานพิมพ์ที่สวยงาม อีกทั้งยังมีความคล่องตัว ในการจัดอาร์ตเวิร์คและไม่ว่าจะออกแบบอย่างไรการพิมพ์ก็ไม่ยุ่งยากมากจนเกินไป ประกอบกับ วิวัฒนาการและ ความก้าวหน้าในการทำฟิล์มและการแยกสี ทำให้ประหยัดงบประมาณในการพิมพ์ เพราะหากยิ่งพิมพ์จำนวนมากเท่าไร ราคา ก็ยิ่งถูกลงด้วย

เครื่องพิมพ์ออฟเซ็ทที่เอกราชเริ่มใช้ในยุคนี้ เป็นเครื่องพิมพ์ระบบออฟเซ็ท ที่มีหลักการพิมพ์ที่พัฒนามาจากการพิมพ์แบบตะกั่วเรียงพิมพ์ พัฒนามาเป็นการพิมพ์ในระบบพื้นราบที่ใช้หลักการนำกับน้ำมันไม่รวมตัวกัน โดยสร้างเยื่อน้ำไปเกาะอยู่บนบริเวณไว้ภาพของแผ่นแม่พิมพ์ เมื่อรับหมึก หมึกจะไม่เกาะน้ำแต่จะไปเกาะบริเวณที่เป็นภาพแล้วถูกถ่ายลงบนผ้ายางและกระดาษพิมพ์ต่อไป แต่โดยทั่วไปแล้ว มีหลักการเดียวกัน คือ ประกอบด้วยแม่พิมพ์ โม่ยางและโม่พิมพ์ ที่แม่พิมพ์จะมีระบบการให้น้ำและต่อเพลทอยู่ การถ่ายทอดภาพ เกิดจากแม่พิมพ์ได้รับหมึก แล้วถ่ายทอดภาพให้โม่ยาง แล้วโม่ยางจึงถ่ายทอดภาพให้กับกระดาษ หรือวัสดุที่ใช้พิมพ์ ในการถ่ายทอดภาพจากโม่หนึ่งไปยังโม่หนึ่งจะต้องใช้แรงกดน้อยที่สุด

ดังนั้นจากคุณสมบัติงานพิมพ์ออฟเซ็ทดังกล่าว ทางหนังสือพิมพ์ เอกราช ที่นำมาใช้นั้นเป็นเครื่องพิมพ์มีลักษณะเป็นเครื่องพิมพ์ขนาดตัด 4 และมีขนาดใหญ่กว่าออฟเซ็ทเล็ก จึงสามารถพิมพ์ได้ขนาดประมาณ $15 * 21$ นิ้ว หรือ $18 * 25$ นิ้ว ได้ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยอุปกรณ์ช่วยในการพิมพ์มากขึ้นและระบบน้ำดีขึ้นจึงสามารถพิมพ์งานได้เกือบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสีเดียวหรือหลายสีก็ตาม และเหมาะสำหรับพิมพ์หนังสือยกเป็นเล่มเช่น หนังสือพิมพ์ขนาดหน้าตัด 4 อย่างหนังสือพิมพ์เอกราช และรวมไปถึง ประสิทธิภาพในการพิมพ์ภาพโปสเตอร์ขนาดกลาง รวมถึงงานพิมพ์ทั่วไป และงานพิมพ์ที่มีจำนวนพิมพ์ไม่มากนัก เช่น ครั้งละไม่เกิน 5,000 ชุด ถ้าเป็นการพิมพ์จำนวนมากๆแล้ว จะเป็นการเสียเวลา เพราะมีขนาดเล็ก ไม่สามารถลงพิมพ์ได้คราวละหลายๆแบบได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เครื่องพิมพ์ขนาดนี้ จะเป็นที่นิยมใช้ทั่วไปในท้องตลาด และในอุตสาหกรรมสื่อหนังสือพิมพ์ และ ถ้าพิมพ์หนังสือ ยก จะพิมพ์ขนาด 8 หน้ายกได้ แต่ทั้งนี้แล้วแต่ขนาดของเครื่องพิมพ์ด้วย ส่วนการที่เรียกเครื่องพิมพ์ขนาดตัดสี่นั้น เพราะใช้กระดาษขนาด $15.5 * 1.5$ นิ้ว ที่เกิดจากการแบ่งกระดาษขนาดใหญ่ $31 * 43$ นิ้ว เป็นสี่ส่วนได้พอดี ซึ่งเมื่อนำกระดาษขนาดนี้ไปพิมพ์และพับเป็นเล่มแล้ว จะได้หนังสือที่มีขนาดเล็กเรียกว่า 8 หน้ายก และเหตุที่ระบบการพิมพ์แบบออฟเซ็ทเป็นที่นิยมเนื่องมาจาก สามารถใช้สกรีนที่มีความละเอียดมากๆ ถึง 175 - 200 เส้น/นิ้วได้ทำให้ภาพที่ออกมามีความละเอียดสวยงาม ทั้งการพิมพ์ภาพสี่สียังสามารถทำได้สะดวก เพราะสามารถปรับตำแหน่งของแม่พิมพ์และกระดาษให้ลงในตำแหน่งที่ตรงกันของแต่ละสีได้ง่าย และสามารถพิมพ์ลงบนกระดาษได้เกือบทุกชนิด ดังรูปในหน้า 105

ภาพที่11 ลักษณะเครื่องพิมพ์ออฟเซ็ท ที่ใช้ในโรงพิมพ์ เอกราช

จากภาพ เป็นเครื่องพิมพ์ออฟเซ็ทขนาดใหญ่ ที่ประจำอยู่ที่โรงพิมพ์ลำปางการพิมพ์ (โรงพิมพ์ เอกราช เดิม)

ภาพที่ 12 การพิมพ์ออฟเซ็ท

จากรูปเป็นกระบวนการเรียงพิมพ์ ตัวหนังสือ อในระบบออฟเซ็ท ที่พัฒนามาจาก
เรียงพิมพ์ตะกั่วแบบดั้งเดิม

ภาพที่13 การทำเพลทเพื่อเตรียมพิมพ์

จากภาพเป็นหนึ่งในขั้นตอนการทำแม่พิมพ์ ก่อนจะนำเพลทนี้ไปเข้าแท่นพิมพ์ต่อไป

ภาพที่ 14 ตัวอย่างงานพิมพ์กระดาษขนาดตัดสี่ เช่นเดียวกับที่
ขนาดหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ที่โรงพิมพ์ เอกราช

ศูนย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

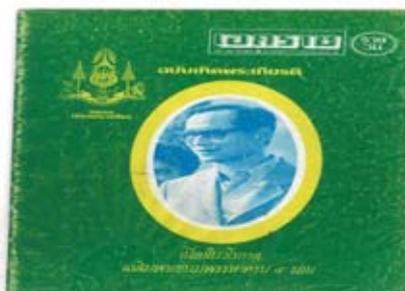
1.2.7 การตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์ นางเพ็ญจันทร์ ฝั้นเต็ม พนักงานเรียงพิมพ์ และพนักงานอาร์ตเวิร์ค ที่เริ่มทำงานหนังสือพิมพ์ที่ เอกရာช ในช่วงเวลานี้ ให้ข้อมูลว่าการตลาดและการจัดจำหน่ายในช่วงนี้ กว้างขวางมาก เนื่องจาก ได้กระจายหนังสือพิมพ์เอกราช ไปตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศเหนือ ส่วนนักข่าว และนักเขียนที่ประจำอยู่ 7 จังหวัดในภาคเหนือ ก็ได้เป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ด้วย ยิ่งทำให้หนังสือพิมพ์กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังได้ส่งหนังสือพิมพ์ไปตามสายหนังสือพิมพ์ส่วนกลางด้วย เช่น สายหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ เป็นต้น โดยส่งตามรถโดยสารประจำทาง แล ะทางรถไฟ หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงเป็นที่รู้จักกว้างขวางเพิ่มขึ้นนับแต่ยุคนี้เป็นต้นมา

ส่วนยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ จากเดิมในยุคแรก มียอดจำหน่าย 10, 000 ฉบับ ในช่วงก่อตั้ง ในขณะนี้ หนังสือพิมพ์มียอดจำหน่ายเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ โดยเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 15,000- 20,000 ฉบับ เนื่องมาจาก หนังสือพิมพ์ที่ส่งไปขายยังจังหวัดใกล้เคียง และจังหวัดอื่นๆ ไม่พอขาย แต่ละจังหวัดจึงได้สั่งพิมพ์หนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้นอีก ทำให้ยอดจำหน่ายในแต่ละจังหวัดโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นนั่นเอง

ส่วนวิธีการส่งเสริมเสริมการตลาดอื่นๆ นอกจากบรรณาธิการ ได้เข้าร่วมงานสังคม และงานประชาสัมพันธ์ต่างๆ ในฐานะเป็นเจ้าของสื่อ เป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ทางหนึ่งในฐานะเจ้าของสื่อ นางเล็ก พิชญกุล ยังให้มีการจัดทำหนังสือพิมพ์ เอกราช ขึ้นเป็นฉบับพิเศษ ตามโอกาสสำคัญ เช่น ฉบับพิเศษครอบรอบการก่อตั้ง ฉบับพิเศษเฉลิมพระเกียรติ และฉบับพิเศษเนื่องในโอกาสวันปีใหม่ ซึ่งถือเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ทางหนึ่งด้วย ดังภาพประกอบในหน้า

ภาพที่ 15 ภาพหนังสือพิมพ์เอกราช ฉบับพิเศษ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ

ลักษณะรูปเล่มเป็นขนาดตัด 4 พิเศษ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ พระราชกรณียกิจ เมื่อครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาเยือน จังหวัดลำปาง ฉบับพิเศษนี้ ทางหนังสือพิมพ์ ปรับราคาขายฉบับละ 10 บาท ซึ่งการออกหนังสือพิมพ์เป็นฉบับพิเศษในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น นาง อูไร ศิริธร กล่าวว่า ผลตอบรับค่อนข้างดี ทั้งจากผู้อ่าน และผู้ลงโฆษณา

ภาพที่ 16

ตัวอย่างเนื้อหา และงานพิมพ์จาก หนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับเฉลิมพระเกียรติ

กล่าว โดยสรุปจากการศึกษา การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ เอกราช ในช่วงเติบโต พบว่าเมื่อโครงสร้างองค์กรเติบโตขึ้น จากระบบครอบครัว เป็นระบบห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล ทางหนังสือพิมพ์ จะมีการปรับโครงสร้างองค์กรอยู่เสมอ เพื่อให้ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ข้อดีของระบบห้างหุ้นส่วนคือ มีเงินลงทุน และมีการระดมทุนเพิ่มมากขึ้น และผู้มีเงินทุนยินดีจะลงทุนร่วมด้วย มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ ในการตัดสินใจ สามารถ ลดความเสี่ยงใน การลงทุน และ ผิดพลาดน้อยลง และไม่ต้องยุ่งยากในการทำบัญชี ส่วนการเสียภาษีก็เสียน้อยในอัตรา 10-15% จากกำไร ส่วนในกรณีขาดทุนไม่ต้องเสียภาษี ซึ่งคุณลักษณะนี้แตกต่างจากระบบ แรกเริ่ม ก่อตั้งโรงพิมพ์ ที่ทำเป็นแบบครอบครัว ซึ่งเป็นแบบการบริหารด้วยบุคคลคนเดียว ถึงแม้จะมีอำนาจในการตัดสินใจและได้ผลกำไรอย่างเต็มที่ แต่กลับพบอุปสรรคด้านเงินทุน พบว่า เงินทุนมีจำกัด และจะต้องเสียภาษีเงินได้ ในอัตราก้าวหน้า ซึ่งสูงถึง 37% นอกจากนี้ยังต้องเผชิญความเสี่ยงในการลงทุน และเสี่ยงต่อการเป็นหนี้ อีกทั้งความน่าเชื่อถือน้อยด้วย

ในช่วงเติบโตนี้ พบว่าข้อดีของระบบห้างหุ้นส่วนคือ ช่วยให้ผู้บริหาร สามารถบริหาร องค์กรได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ ตามมา จนเกิดการพัฒนา องค์กรในแต่ละแผนกให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยเฉพาะการพัฒนาด้านศักยภาพของ เทคโนโลยีในการพิมพ์ และ การผลิตเพิ่มขึ้น รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้ มีความรู้ ความสามารถในการทำงานด้านหนังสือพิมพ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและทักษะการ ทำงานให้เพิ่มขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลออกมาในเนื้องาน ทั้งด้านเนื้อหาข่าวที่มีคุณภาพ และงานเขียน บทวิเคราะห์ที่เฉียบคม อันจะเป็นการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มสูงขึ้น เพราะผู้อ่าน ได้อ่าน เนื้อหาที่เข้าถึงท้องถิ่นอย่างแท้จริง นับว่าโครงสร้างทางองค์กรที่มั่นคงในระบบการบริหารงาน เช่นนี้ ทำให้ เอกราช เติบโตและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคนี้

1.3 เอกราช ยุคย้อนกลับใหม่ (พศ. 2539 – 2549)

ยุคย้อนกลับใหม่เกิดขึ้นหลังจากหนังสือพิมพ์ เอกราช ดำเนินงานในสุภานะนิติ บุคคลมาเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยนางเล็ก พิษณุกุล ยังทำงานเพื่อมวลชนเช่นเดิม และเริ่มสนใจที่จะลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดลำปาง นางเล็ก จึงเริ่มทุ่มเททำงานเพื่อมวลชนมากขึ้น เพื่อโอกาสในการก้าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากงานเพื่อมวลชนแล้ว งานด้าน หนังสือพิมพ์ นางเล็ก ก็ไม่ได้ทิ้งแต่อย่างใด ยังคงนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาเช่นเดิม

จนหนังสือพิมพ์ได้รับแรงศรัทธาอย่างมากจากประชาชน นางเล็ก จึงเริ่มคิดที่จะสมัครลงเล่นการเมืองท้องถิ่น โดยลงสมัครคู่กับ ดร. . นรินทร์ จิวะสันติการ นักการศึกษาท้องถิ่น ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยโยนกในเวลาต่อมา แม้ว่านางเล็ก ทำงานเพื่อมวลชนตลอดมา และ ดร. . นรินทร์ ก็เคยทำงานเพื่อมวลชนมาก่อนด้วย หากแต่ยังอ่อนด้อยประสบการณ์ด้านการเมืองท้องถิ่น นางเล็ก และ ดร. นรินทร์จึงพลาดการรับเลือกไป ประกอบกับในช่วงนี้ ดร. นรินทร์ จิวะสันติการ เริ่มสนใจที่จะเปิด มหาวิทยาลัยโยนกขึ้นที่ อำเภอ พระบาท จังหวัดลำปาง ทางดร. นรินทร์ และตระกูลจิวะสันติการ จึงขอลงทุนออกไป โครงสร้าง การดำเนินงานแบบนิติบุคคลจึงเปลี่ยนไปเป็นระบบครอบครัวเช่นเดิม ดังเช่นยุคเริ่มต้นทำหนังสือพิมพ์ในปี 2500

1.3.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของ และโครงสร้างองค์กร

ลักษณะความเป็นเจ้าของในยุคนี้ ย้อนกลับมาเป็นการบริหารแบบครอบครัวเช่นเดิม ภายใต้ชื่อ “เอกราช” ดังเช่นแรกเริ่ม ซึ่งภายใต้การบริหารงานของ นาง เล็ก พิชญกุล ยังคงเป็นบรรณาธิการบริหาร มีนายปราโมทย์ ศิริธร เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารจนในปี 2543 หลังจาก นายเกษมโรจนศักดิ์ หนึ่งในหุ้นส่วนเสียชีวิต และทางตระกูลจิวะสันติการได้ถอนหุ้นออกไป ระบบการบริหารงานกลับมาเป็นระบบครอบครัวอีกครั้ง ดังนั้นการบริหารจึงไม่เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เนื่องด้วย โครงสร้างองค์กรในระบบทีมเวิร์ค ได้ยุบลงไป ไม่มีการจัดโครงสร้างองค์กรอีกต่อไป ในส่วนการบริหารและการตัดสินใจ จึงขึ้นอยู่กับทางบรรณาธิการบริหาร นาง เล็ก พิชญกุล และผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร นาย ปราโมทย์ ศิริธร เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ โครงสร้างระบบองค์กร รวมถึงกระทบต่อคณะบุคคลากร ที่ทำหนังสือพิมพ์ เอกราช ที่เคยทำงานอย่างเป็นระบบ และเป็นทีมที่เข้มแข็ง โดยในระยะเวลาต่อมา ด้วยเหตุที่ไม่มีระบบโครงสร้างองค์กร ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ ทั้งนักข่าว และนักเขียน จึงได้แยกย้ายออกไปทำงานด้านหนังสือพิมพ์ในองค์กรอื่นๆ และออกไปทำงานอื่นๆตามความถนัดของตนต่อไป เอกราชจึงเริ่มขาดแคลนบุคคลากรทั้งด้านการข่าวและบทความในระยะเวลาต่อมา

1.3.2 ทรัพยากรบุคคล

ยุคย้อนกลับใหม่นี้ จากผลการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร จากการดำเนินในระบบห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มาเป็นระบบครอบครัว ได้ส่งผลกระทบต่อ คณะทีมงานผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ เอกราช หลายแผนก ได้แก่ แผนกที่ม่นักข่าวที่ประจำอยู่ในจังหวัดต่างๆ ก็ เริ่มแยกย้ายออกไปประกอบกิจการของตนเอง และ ทีมนักเขียน ของหนังสือพิมพ์ ก็ทยอยออกไปรับงานเขียนให้กับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นเพิ่มมากขึ้น นักข่าวที่มีฝีมือเก่งๆ ก็ได้แยกตัวออกไป ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางส่วน และแยกตัวออกไปประกอบธุรกิจส่วนตัวบ้างบางส่ว น ประกอบกับ จังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ ก็เริ่มทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในท้องถิ่นตนมากขึ้น นักข่าวที่ประจำอยู่ในหลายจังหวัดบางส่วนที่เคยอยู่ในสายของนักข่าว เอกราช ส่งข่าวในหนังสือพิมพ์ ก็แยกย้ายไปเป็นนักข่าวให้กับหนังสือพิมพ์ ส่วนกลางมากขึ้นด้วย และบางส่ว นก็หันไปทำธุรกิจหนังสือพิมพ์ของตนเอง เช่น นาย ชชาติรี ทาไชยวงศ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ลำปางนิวส์ ปัจจุบัน เป็นต้น ส่งผลให้ในระยะต่อมา หนังสือพิมพ์เอกราช ขาดที่ม่นักข่าว และนักเขียนประจำ เป็นจำนวนมาก ส่วนนักเขียนและคนทำข่าวที่เข้ามาทำงานด้านหนังสือพิมพ์ ก็ยังไม่มีประสบการณ์และทักษะในการทำข่าว รวมถึง ยังขาดความรู้พื้นฐานด้านหนังสือพิมพ์อยู่ ซึ่งนักข่าวบางคนถนัดในการเล่าข่าว แต่กลับเขียนข่าวไม่เป็น เป็นต้น เพราะทักษะด้านการนำเสนอข่าว การเขียนข่าว และการทำข่าว นอกจากจะอาศัยประสบการณ์ในด้านก ารทำข่าวแล้ว ยังต้องอาศัยทักษะและความรู้รอบตัวเป็นอย่างดี จึงจะเขียนข่าวในประเด็นต่างๆ อย่างแตกฉาน และน่าอ่านได้

บุคลากรที่เหลืออยู่ในสำนักพิมพ์ เอกราช ในยุคย้อนกลับใหม่ ได้แก่ นาย ปราโมทย์ ศิริธร ฝ่ายโฆษณา นางอุไร ศิริธร ทีมข่าว นายเมืองทอง รัตน ชัย นายไชยยันต์ เปรมทอง ฝ่ายช่างเรียงพิมพ์ นางเพ็ญจันทร์ ฝันดี จากจำนวนบุคลากรที่ลดลง ลักษณะการทำงานจึงเป็นระบบ One man show อีกครั้ง ซึ่งเป็นลักษณะการทำงาน ที่บุคคลหนึ่งต้องทำหลายหน้าที่ โดยต้องเป็นทั้งหน่วยประสานงาน ทั้งด้านการตลาด และ การผลิตอีกด้วย

1.3.3 ทรัพยากรด้านสถานที่ และการผลิต

จากการสัมภาษณ์ ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกราช ทราบว่า ในยุคนี้ สถานที่ตั้ง โรงพิมพ์ เอกราช มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง จากเดิมตั้งอยู่ที่ ถนน บุญวาทย์ ได้ย้ายไปตั้งที่ ถนน ไปรษณีย์ โดยใช้อาคารเพียง 1 คูหา โดยพื้นที่นั้น ส่วนหนึ่งนอกจากเป็นโรงพิมพ์แล้ว ยังเป็นใช้เป็นที่ตั้งของกองบรรณาธิการ ซึ่งมีโต๊ะอยู่เพียงโต๊ะเดียว หากมีการประชุมโต๊ะข่าว ผู้ช่วยบรรณาธิการ นาย ปราโมทย์ ศิริธร จะใช้โต๊ะดังกล่าวประชุมโต๊ะข่าว ร่วมกับนักข่าวที่เหลือ ซึ่งค่อนข้างคับแคบ จากข้อมูลดังกล่าว ด้านอาคารสถานที่จึงเป็นอุปสรรคอย่างมากในการพัฒนาคณะที่มงานผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ในยุคนี้

ในด้านการผลิต ยังคงใช้ระบบการพิมพ์ คอมพิวเตอร์ ผสมกับการพิมพ์ระบบออฟเซต ซึ่งสามารถพิมพ์ได้สะดวกและรวดเร็ว จึงช่วยลดปัญหาเรื่องการขาดแคลนบุคลากรลงไปได้ เนื่องจาก ระบบการพิมพ์ดังกล่าว ช่วยลดขั้นตอนในการผลิตลงไปได้ เช่น ขั้นตอนในการพิสูจน์อักษร และขั้นตอนในการจัดคอลัมน์หน้าหนังสือพิมพ์ เพราะมีโปรแกรมจัดหน้าและพิสูจน์อักษร แต่ทั้งนี้ การใช้โปรแกรมดังกล่าวยังต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญดูแลด้วย ผู้ที่ทำอาร์ตเวิร์คจะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลด้านการจัดหน้าต่อไปด้วยโปรแกรม เพจเมกเกอร์ที่มี (PageMaker) ซึ่งสะดวกและประหยัดเวลา เพราะ ผิดพลาดน้อย และอ่านสบายตา

1.3.4 การตลาดและการจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์ นาง อุไร ศิริธร ผู้จัดการ และฝ่ายโฆษณา ทราบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ในช่วงนี้ ไม่ได้จัดระบบด้านการตลาดอย่างชัดเจนแต่อย่างใด โดย หน้าที่การหาโฆษณาจะเป็นหน้าที่ทั้ง บรรณาธิการผู้บริหาร และนักข่าว โดย ผู้ที่หาโฆษณามาลงจะได้รายได้ในส่วนนี้คิดเป็น 10% ของรายได้จากโฆษณา จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อผู้ลงโฆษณาของหนังสือพิมพ์เช่นกัน เนื่องจาก เอกราช ขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โครงสร้างองค์กรที่ไม่มั่นคงเช่นนี้ได้ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ลงโฆษณาด้วยเช่นกัน ซึ่งในช่วงนี้มีโฆษณาหลายชิ้นที่ถอนตัวออกไป รายได้จากโฆษณาก็ลดลงจากเดิมไปมาก ประกอบกับ การขาดทักษะในการทำการตลาด ทำให้ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ลดลงไปด้วย เนื่องจากขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตหนังสือพิมพ์นั่นเอง ตัวเลขยอดจำหน่ายจากเดิม 10,000 – 15,000 ฉบับ ในช่วงเติบโต ในช่วงนี้ได้ลดลงเกือบครึ่ง เหลือยอดจำหน่ายเป็น 4,000 –

5, 000 ฉบับ ในช่วงปี 2520 – 2530 เป็นต้นมา และช่วงปี 2531-2540 คงเหลือ 2,000 – 3, 000 ฉบับ และลดลงอีกในช่วงปี 2543 – 2549 ดังรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 2 ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ ตามช่วงปีที่ผลิต⁸

ช่วง พ.ศ.	ยอดการผลิต : ฉบับ
2500 – 2510	5,000 – 10,000
2510 – 2535	15,000 – 20,000
2536- 2540	2,000 -3,000
2541-2549	1,500 – 2,000

จากตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ยอดหนังสือพิมพ์มีจำนวนลดลงตามลำดับ โดยในแต่ละช่วงปีจากปี 2535 ที่ปรับโครงสร้างองค์กร ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ลดลงถึง 50% แสดงให้เห็นว่าผลจากการปรับโครงสร้างองค์กรกระทบต่อศักยภาพในการผลิตหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยในการผลิตหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งนั้น คือ ด้านเงินทุน และเมื่อเงินทุนมีจำกัด ประกอบกับ สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ยิ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตหนังสือพิมพ์ที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังนั้นทุนในการผลิตหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องลดการผลิตลง จากที่เคยส่งหนังสือพิมพ์ไปขายยังจังหวัดใกล้เคียง และหวังผลโฆษณาในจังหวัดใกล้เคียงร่วมด้วยนั้น กลับต้องลดจำนวนการผลิตลง และกระจายขายเฉพาะในจังหวัดลำปางเท่านั้น

ในยุคนี้ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมาสภาพเศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เกิดการกระจายการปกครองไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น ประชาชนมีความตื่นตัว และเรียนรู้ที่จะปกครองตนเอง ทั้งในด้านเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นในยุคนี้จึงเริ่มมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับเกิดขึ้นใหม่ขึ้นหลายฉบับในจังหวัดลำปาง และจังหวัดใกล้เคียงด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้อ่านดั้งเดิมของหนังสือพิมพ์ เอกราช ด้วย ทำให้หนังสือพิมพ์เริ่มขายไม่หมด จากการตรวจสอบแผงขาย พบว่าการกระจายหนังสือพิมพ์ไปตามร้านใหญ่ๆ ในตัวเมืองลำปาง ได้แก่ ร้าน ศรีอยุธยา ร้านลำปางภัณฑิ์เพ็ญ ร้านนิวเจอร์ญรัตน์ เป็น

⁸ เพ็ญจันทร์ ผืนเต็ม, พนักงานเรียงพิมพ์ และฝ่ายอาร์ตเวิร์ค หนังสือพิมพ์ เอกราช ,19 มกราคม. 2553

ต้น ซึ่งเป็นเพียงการฝากขาย มิใช่การขายขาด ดังนั้น เมื่อหนังสือ พิมพ์ขายไม่หมด จึงต้องเรียกเก็บคืน และเมื่อหนังสือพิมพ์เหลือจึงต้องพิจารณาโดยต้องลดยอดจำหน่ายลงเพื่อลดต้นทุนในการผลิตลงด้วย เนื่องจากธุรกิจหนังสือพิมพ์นั้น ยิ่งผลิตมากก็จะยิ่งขาดทุนมาก เพราะต้นทุนด้านค่ากระดาษราคาเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ

1.3.5 นโยบายข่าว และการคัดเลือกเนื้อหา

นโยบายข่าวและการคัดเลือกเนื้อหา แม้ว่าจะยังคงมีนโยบายที่จะนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาเช่นเดิม หากแต่ความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าว เริ่มถูกจำกัดลง เนื่องจาก การที่บรรณาธิการบริหาร และนักข่าว มีหน้าที่หาโฆษณาในตัวด้วย ส่งผลให้การนำเสนอข่าวในบางครั้งขาดการนำเสนอข่าวในเชิงเจาะลึก เนื่องจากกลัวจะไปกระทบต่อธุรกิจบางธุรกิจที่สนับสนุนลงโฆษณากับหนังสือพิมพ์อยู่นั่นเอง ดังนั้นในส่วน การตรวจสอบแก้ต้นฉบับเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการบริหารซึ่งดูในส่วนของข่าว หน้าหนึ่งและคอลัมน์ที่ตนรับผิดชอบ ส่วนคอลัมน์อื่น เป็นหน้าที่ผู้สื่อข่าวหรือเจ้าของคอลัมน์ที่พอมีเวลามาช่วยตรวจสอบก่อนส่งพิมพ์ โดยนโยบายการนำเสนอข่าวในยุคนี้ นอกจากนำเสนอข่าวที่เป็นประเด็นท้องถิ่นแล้ว ก็ยังคงเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้านร้องเรียนเช่นเดิม แต่บรรณาธิการบริหารจะต้องตรวจสอบที่มาเรื่องการร้องเรียนให้ถี่ถ้วนเสียก่อนเพื่อไม่ให้พาดพิงถึงบุคคลอื่น ในยุคนี้จากการศึกษาตัวหนังสือพิมพ์ และวิเคราะห์ด้านนโยบายและเนื้อหาข่าว พบว่าสิ่งที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป คือ ความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าว แม้จะนำเสนอข่าวได้อย่างเป็นกลาง เป็นสิ่งที่ชาวบ้านเชื่อถือ ศรัทธามาโดยตลอด แต่ในระยะหลังนี้หากวิเคราะห์เชิงลึกแล้ว หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าว ประเภทข่าวแจกมากกว่า ข่าวเจาะ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ผู้อ่านจึงหันไปอ่านหนังสือพิมพ์ที่เกิดใหม่ ที่มีรูปลักษณ์และสีสันดึงดูดใจมากกว่านั่นเอง

โดยสรุปแล้วการดำเนินงานในยุคย้อนกลับใหม่ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการดำเนินงานและการประสานงานโดยรวม ทั้งจากฝ่ายที่หาโฆษณาและฝ่ายที่นำเสนอเนื้อหาข่าว โดยแนวนโยบายที่ต้องการนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาและรอบด้านที่เกิดจากปณิธานเดิม เริ่มขัดแย้งกันเอง ด้วยในบางกรณีที่ผู้ลงโฆษณาที่สนับสนุนหนังสือพิมพ์เป็นผู้เสียหาย ก็อาจไม่ต้องการให้หนังสือพิมพ์นำเสนอในบางเด็นที่จะกระทบต่อธุรกิจ ดังนั้นอิสรภาพที่แท้จริงในการนำเสนอข่าว ในบางครั้งอาจจะถูกปิดกั้น หรือถูกลดทอนลงไปไม่ให้นักหนังสือพิมพ์ได้นำเสนอเนื้อหาที่เน้นหนักจนเกินไป นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร

ดังกล่าว ยังทำให้ การระดมทุนจากแหล่งทุนอื่นๆ ลดลงด้วยเนื่องจากองค์กรขาดความมั่นคงและ ความน่าเชื่อถือทางการเงิน ดังนั้นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์กร เอกราช ในยุคนี้คือ อ แหล่งทุน เนื่องจาก หนังสือพิมพ์ ขาดรายได้จากผู้ลงโฆษณาไปมาก (50% คิดเทียบจากปี 2538) เนื่องมาจาก ความไม่มั่นคงทางการเงิน และโครงสร้างองค์กรที่ลดขนาดและสัดส่วนลง ส่งผลให้ผู้ ลงโฆษณา เริ่มไม่มั่นใจว่า หนังสือพิมพ์จะบริหารอยู่ได้ ผู้ลงโฆษณาบางรายจึงถอนโฆษณา ออกจากหนังสือพิมพ์ไปบางส่วน ดังนั้นจากการศึกษา จึงพบว่า โครงสร้างองค์กรของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ที่มีการเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อให้บริหารงานอยู่ให้ ได้ และไม่ต้องไม่กระทบต่อบทบาทและหน้าที่ที่พึงระลึกว่า ต้องทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ องถิ่นให้ดี ที่สุดเพื่อท้องถิ่นตนต่อไปด้วย

1.4 เอกราชยุคควบคู่เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ (พ.ศ 2550 – ปัจจุบัน)

หนังสือพิมพ์ เอกราชปัจจุบัน ดำเนินงานด้วยโครงสร้างองค์กรอย่างง่ายในระบบ ครอบครั้ว จึงสามารถบริหารงานได้อย่างคล่องตัว แต่ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าว ไม่ได้แยกเป็น สัดส่วนชัดเจน เพราะมีบุคคลากรประจำกองบรรณาธิการเหลืออยู่ไม่มาก ดังนั้นในยุคควบคู่ให้ ดำรงอยู่ได้นี้ ถือเป็นยุคที่เอกราชจะต้องยืนหยัด และปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดอยู่ให้ได้ท่ามกลาง กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่มีการเติบโต และมีค่านิยมก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศที่มีการพัฒนา จนเกิดวิฤตชุมชน และ โทรทัศน์ส่วนบุคคล และต่อมามี เคเบิลท้องถิ่นเกิดขึ้นในจังหวัดลำปาง (เขลางค์เคเบิลทีวี) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคนี้ จึงทำให้มองเห็นความพยายามในการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช จากการปรับตัวใน ด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.4.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของ และโครงสร้างองค์กร

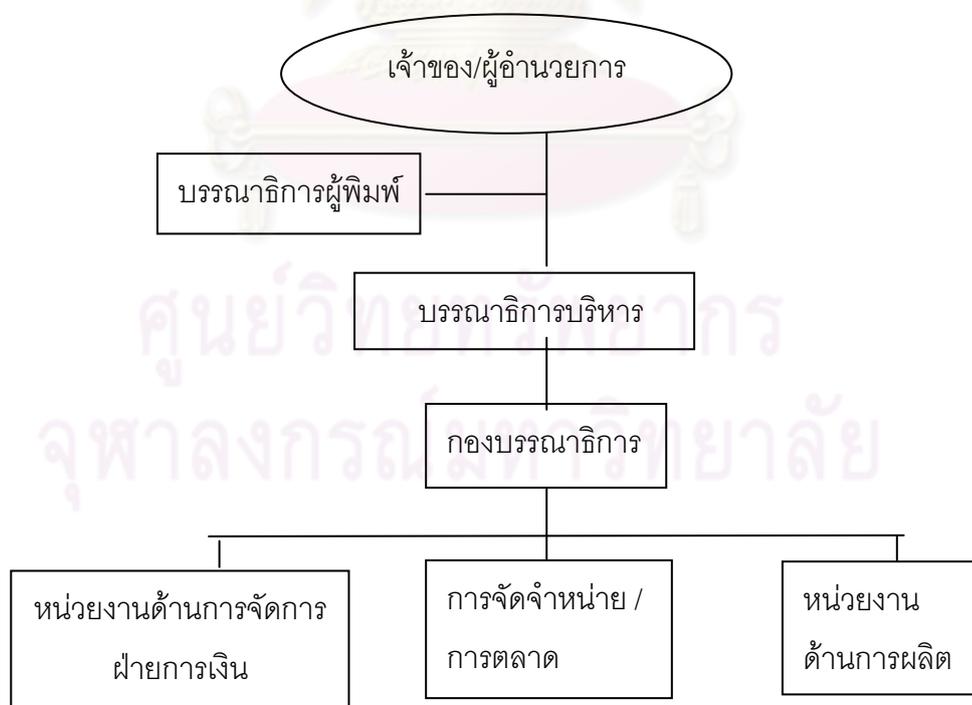
ปัจจุบันลักษณะความเป็นเจ้าของโดยบุคคลคนเดียว คือ นาย อัครินทร์ พิษณุกุล บุตรชาย ของนางเล็ก พิษณุกุล การดำเนินงานและการตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับเจ้าของ ส่วนกา รับผิดชอบของ หนังสือพิมพ์ เอกราช ในปัจจุบันนั้น ประกอบด้วย กองบรรณาธิการ ซึ่งปัจจุบันมีผู้สื่อข่าวเพียง 3 คน รวมทั้งบรรณาธิการซึ่งบางครั้งต้องออกไปหาข่าวด้วยตนเองด้วย ส่วนในด้านกองการผลิต หนังสือพิมพ์ เอกราช มีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง มีช่างอาร์ตประจำ 1 คน และพนักงานเรียงพิมพ์ 2

คน และส่วนด้านการจัดการด้านการตลาด และการโฆษณา มีบุคลากร 1 คน ซึ่งบุคลากรประจำฝ่ายต่างๆมีดังนี้

1. นาย อัครินทร์ พิษณุกุล เจ้าของและบรรณาธิการผู้พิมพ์
2. นาย ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารและหัวหน้ากองบรรณาธิการ
3. นาง อุไร ศิริธร ผู้จัดการและฝ่ายโฆษณา
4. นาย จรุญ มิ่งสุวรรณ ผู้สื่อข่าวและฝ่ายโฆษณา
5. นาย มานิต สังข์รวม คอลัมนิสต์
6. นาย วิเชียร สาธิตโกวิทชัย คอลัมนิสต์
7. นาง วรณา ณ จันตา คอมพิวเตอร์กราฟฟิก
8. นาง เพ็ญจันทร์ ฝันเต็ม อาร์ตเวิร์ค

การจัดองค์กรดังกล่าวสามารถจำลองเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 17 โครงสร้างการจัดการองค์กรหนังสือพิมพ์ เอกราช ในปัจจุบัน⁹

⁹ นายไชยยันต์ เปรมทอง, บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เอกราช, 20 กันยายน 2552

1.4.2 ทรัพยากรบุคคล

ภายหลังจากนาง เล็ก เสี่ยชีวิ ตไปแล้วในปี 2543 หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงได้แต่งตั้ง นายปราโมทย์ ศิริธร เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าวในสังกัดมี นาย นายเมืองทอง รัตนชัย นายสมบัติ ศรีนุต และนายไชยยนต์ เปรมทอง และเมื่อ นาย เกษม โรจนศักดิ์ นายสุเมษ รักขธรรม วงศ์ หนึ่งในทีมนักเขียน น นายสมบัติ ศรีนุต นาย ศิริรัตน์ พลาหาญ นาย และนาย เมืองทอง รัตนชัย ถึงแก่กรรมเรียงลำดับกันไป และนาย ไชยยนต์ เปรมทองได้ลาออกไปประกอบอาชีพส่วนตัว ทางหนังสือพิมพ์ เอกราช จึงแต่งตั้งให้ นายดำรงค์ วงศ์คำแน่น รับหน้าที่เป็นบรรณาธิการ และถัดจากนั้นอีก 3 ปี ทางเอกราชจึง ได้เชิญ นาย ไชยยนต์ เปรมทองกลับมาทำหน้าที่ในตำแหน่ง หัวหน้ากองบรรณาธิการ หลังนาย ดำรงค์ วงศ์คำแน่นเสียชีวิตเมื่อปลายปี 2543 ปัจจุบันนายไชยยนต์ เปรมทอง จึงได้ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการบริหาร และหัวหน้ากองบรรณาธิการนับแต่นั้นเป็นต้นมา นายไชยยนต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารปัจจุบันให้ข้อมูลว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลในปัจจุบัน จะคัดเลือกบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำหนังสือพิมพ์ ซึ่งแต่ละคนนั้นมีพื้นฐานวิชาชีพหนังสือพิมพ์มาบ้างแล้ว ด้วยข้อจำกัดด้านเงินทุน จึงไม่มีทุนทรัพย์มากพอที่จะไปจ้างนักหนังสือพิมพ์รุ่นใหม่มาช่วยงานหนังสือพิมพ์ บุคลากรที่มีอยู่นั้น ทำได้หลายหน้าที่ ซึ่งโครงสร้างองค์กรในลักษณะนี้ นาย ไชยยนต์ กล่าวว่ กะทัดรัดลงตัวแล้ว

1.4.2 ทรัพยากรสถานที่ และการผลิต

ในยุคนี้ โรงพิมพ์ และสำนักพิมพ์ เอกราช แยกออกจากกันอย่างชัดเจน โรงพิมพ์ได้ย้ายไปตั้งบริเวณหน้าจวลผู้ว่าจังหวัดลำปาง ส่วนสำนักพิมพ์ เอกราช จากเดิมที่อยู่ถนนไปรษณีย์ได้ย้ายมาอยู่ในบริเวณบ้านของ นายอัครินทร์ พิษณุกุล ซึ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งได้สร้างเป็นลักษณะห้อง 1 คูหา ปัจจุบัน ตั้งอยู่ เลขที่ 39 ถนน ทิพย์ช้าง ต. หัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กล่าวคือ สำนักงาน และกองบรรณาธิการ เป็นห้องๆเดียว อยู่รวมกันหลายฝ่าย เช่น โต๊ะข่าวกองบรรณาธิการ ห้องภาพ ห้องสมุด อยู่ในห้องเดียวกัน อันเนื่องมาจากปัญหาเรื่องสถานที่ และเงินลงทุน และเนื่องจาก ผู้สื่อข่าวมีน้อย ทุกคนต้องออกไปทำข่าวเพียงลำพัง ึ่งคนเดียว ทั้ง ข่าว การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในขณะที่บรรณาธิการบริหารยังคงเป็นวันแมนโชว์อยู่ คือ บรรณาธิการบริหารดูแลเนื้อหาทั้งเขียนข่าว และบทความควบคู่กันไป จากการสัมภาษณ์ นายไชยยนต์ เปรมทอง ทราบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการพิมพ์นั้น มีความสำคัญอย่างมากในการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ทันต่อเหตุการณ์ น่าอ่าน และน่าสนใจ และเพื่อดึงดูดผู้อ่านและผู้ทีสนใจมาลงโฆษณา

หนังสือพิมพ์โดยปัจจุบันหนังสือพิมพ์ได้นำเอาเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยในงานพิมพ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพิมพ์ และการผลิตให้รวดเร็วด้วย ในส่วนของสำนักงานหนังสือพิมพ์เอกราช มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการพิมพ์ จำนวน 2 เครื่อง เป็นเครื่อง พีซีที่บรรณาธิการใช้ประจำ และอีกเครื่องหนึ่งเป็นเครื่องโน้ตบุค สำหรับนักข่าวและช่างอาร์ต สำหรับพิมพ์ข่าวและทำอาร์ตเวิร์ค จัดคอลัมน์ และการจัดวางภาพลง ในเนื้อข่าว เพื่อให้พอดีกับหน้าหนังสือพิมพ์ โดยจะใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ผสมกับ การพิมพ์แบบออฟเซต (offset printing) ส่วนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้คือ

มีทั้งเพจเมกเกอร์ (PageMaker) และ โปรแกรมกราฟิก ฟีโต้ช้อป (Photoshop) และมีอาร์ตไดเรกเตอร์ (Art director) จัดหน้าภายใต้การดูแล ของบรรณาธิการบริหาร โดยใช้เวลารวบรวมเนื้อหาประมาณ 2 วัน จากนั้นจึงส่งต้นฉบับทั้งหมดให้กับพนักงานเรียงพิมพ์ กระบวนการผลิต เป็นการดำเนินงานด้วยแท่นพิมพ์จำนวนสองเครื่อง ยี่ห้อโกลแลน ซึ่งแต่เดิม นาย นรงค์ พิษณุกุล สามี นาง เล็ก ชื่อนำเข้า มาจากประเทศเยอรมัน อีก เครื่องหนึ่ง เป็นแท่นพิมพ์ที่ นางเล็ก ชื่อนำมาจากโรงพิมพ์สยามรัฐ และเครื่องออฟเซตอีกเครื่องหนึ่งโดยใช้การพิมพ์ ระบบการถ่ายเพลตแบบตัดแปะ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำแม่พิมพ์ และทำเพลตใหม่

ส่วนศักยภาพและกำลังการผลิตของแท่นพิมพ์มีไม่มากนัก สามารถผลิตได้ไม่เกิน 5,000 ชุดต่อครั้ง เนื่องจากแท่นพิมพ์มีสภาพเก่ามากแล้ว และพิมพ์ได้เฉพาะงานขาวดำ หากเป็นงานสีจะต้องส่งเพลตไปแยกสีที่โรงพิมพ์เชียงใหม่ดังนั้นทางโรงพิมพ์จะรับงานพิมพ์ไม่ใหญ่ นัก ซึ่งจะรับเพียงงานขนาดตัด 4 เช่น โบปลิว และ โปสเตอร์ โปสเตอร์ โปแกรม เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันทางโรงพิมพ์จะรับงานพิมพ์เป็นหลัก และจากปัจจัยนี้ ส่งผลกระทบคือ งานหนังสือพิมพ์ ชนกับ งานของโรงพิมพ์ บางครั้งทำให้หนังสือพิมพ์เสร็จไม่ตรงตามกำหนด จึงต้องเลื่อนการวางแผนออกไป ทำให้หนังสือพิมพ์วางแผนล่าช้าหลังหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

ขณะนี้พบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช มีผู้อ่านลดน้อยลงไปจากเดิม เพราะปัญหาการวางแผนไม่ตรงตามวันที่กำหนด ที่ทำให้ผู้อ่านไม่ยอมติดตาม เพราะไม่ทราบว่าจะวางแผนเมื่อไหร่ นอกจากนี้แล้ว ยังกระทบต่อผู้ลงโฆษณาอีกด้วย เพราะไม่สามารถติดตามผลการลงโฆษณาตามแผนหนังสือพิมพ์ในทันทีได้ ดังนั้น เรื่อง การวางแผนให้ตรงเวลาจึงเป็นเรื่องที่หนังสือพิมพ์จะต้องทำให้ได้ ซึ่งขณะนี้ หนังสือพิมพ์ เอกราช พยายามที่จะออกวางให้ได้ใน

เย็นวันศุกร์ แต่เนื่องจาก อุปสรรคด้านการใช้แทนพิมพ์ บางครั้งจึงวางแผงได้ในวันเสาร์ เนื่องจาก โรงพิมพ์รับงานมามาก จึงต้องเร่งทำงานพิมพ์ที่รับมาเป็นหลักก่อน ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่ โรงพิมพ์ จะรับงานพิมพ์หนังสือพิมพ์เป็นหลัก ส่วนงานพิมพ์อื่นๆ จะทำเสริมขึ้นมา แต่ด้วยสภาพสังคม เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องให้ความสำคัญกับงาน พิมพ์อื่น ซึ่งเป็นรายได้ที่แน่นอนกว่าการผลิต หนังสือพิมพ์ และยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์

ในเรื่องของระบบการจัดพิมพ์ จากการสอบถามบรรณาธิการบริหาร นาย ไชยยันต์ เปรมทอง ทราบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช จะประชุมปิดต้นฉบับ ในวันอังคาร ก่อนเวลาเพียง จากนั้น จะนำ เพลท ส่งไปเกรนยัง โรงพิมพ์ที่เชียงใหม่ การเกรนเพลท คือการล้างเพลท ที่ใช้แล้วเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ โดยมีค่าใช้จ่ายในราคาเพลทละ 300 บาท ใช้เวลา 2 วันในการเกรนเพลท โดยเพลทหนึ่งอัน จะเกรนเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำกันประมาณ 3-4 ครั้ง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต อีกทางหนึ่ง จากนั้นจะนำ ต้นฉบับส่งพิมพ์ที่โรงพิมพ์ลำปางการพิมพ์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงาน เรียงพิมพ์ จะเป็นผู้ดูแล และควบคุมการผลิต เพื่อวางแผงให้ทันในเสาร์ พร้อมหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ฉบับอื่นๆ ที่วางแผงในระบบรายสัปดาห์ ในกระบวนการผลิต ประกอบด้วย ช่างคอมพิวเตอรื กราฟฟิกโดยรวม 3 คน ช่างเครื่อง ประจำแทนพิมพ์ 2 คน ทำหน้าที่รับงาน อาร์ตเวิร์ค และเรียงพิมพ์เข้าเล่ม และจัดส่งหนังสือพิมพ์ตามแผง ส่วนด้านการจัดส่งหนังสือพิมพ์ มีบุคคลากรเพียง 2 คน ขับรถจักรยานยนต์ไปส่งหนังสือตามแผง ส่วนด้านวัตถุดิบที่เป็น กระดาษพิมพ์ ๑ ะมีการสั่งกระดาษจากกรุงเทพฯบ้าง แต่ ทั้งนี้ก็ไม่มีปัญหาสั่งกระดาษที่ละมากๆ เพื่อ ใช้ร่วมกับงานพิมพ์อื่นเป็นการลดต้นทุน ส่วนแม่พิมพ์ทำเอง โดยกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ในแต่ละสัปดาห์ ดังนี้ ดังตารางในหน้า 120

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 การทำงานในแต่ละสัปดาห์

วัน	การดำเนินงานออกหนังสือพิมพ์
วันอังคาร	ประชุมโต๊ะข่าวก่อนเที่ยงให้เรียบร้อย
วันพุธ	บรรณาธิการเรียงเรียง ตรวจสอบคำผิดในหน้าหนึ่ง การพาดหัวข่าว (หน้า 1 จะต้องไม่พิมพ์ผิดเป็นอันขาด เพราะถือเป็นหน้าแรกที่ผู้อ่านให้ความสนใจ)ผู้สื่อข่าว และเจ้าของคอลัมน์ บทความ ช่วยตรวจพิสูจน์อักษร และ ฝ่ายคอมพิวเตอร์กราฟฟิก จัดคอลัมน์ และลงรูป
วันพฤหัสบดี	พนักงานเรียงพิมพ์ นำเพลตที่ไปเกรนที่ โรงพิมพ์เชียงใหม่มาล้าง และเตรียมนำ ต้นฉบับมาอัดเพลต เพื่อเข้าแท่นพิมพ์
วันศุกร์	วางแผน

จากตารางการปฏิบัติงาน ดังกล่าว หนังสือพิมพ์ มักจะ ประสบปัญหาในกระบวนการผลิตแต่ละครั้ง คือ บุคคลากรเรียงพิมพ์ไม่เพียงพอ ในกรณีที่โรงพิมพ์รับงานพิมพ์ เข้ามามาก ทำให้มีงานหนังสือพิมพ์ ชนกับงานของโรงพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์ต้องให้โรงพิมพ์ผลิตงานที่โรงพิมพ์ให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน ก่อนที่จะนำเพลตมาเรียงพิมพ์ จึงทำให้หนังสือพิมพ์ วางแผนล่าช้าออกไป และปัญหาที่พบบ่อยครั้งคือ ศักยภาพของแท่นพิมพ์ที่เก่ามากแล้ว ทำให้เกิดปัญหาแท่นพิมพ์เสียบ่อยซึ่งกระทบต่องานพิมพ์อื่นที่รับมา และกระทบต่อการพิมพ์ หนังสือพิมพ์ด้วย จึงทำให้หนังสือพิมพ์ ไม่สามารถวางแผนได้ทัน ตามเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้น เอกရာซจึงต้องต่อสู้ และพยายามที่จะออกหนังสือพิมพ์ให้ทันภายในเวลาที่กำหนด ให้ได้ เพื่อรักษากลุ่มผู้อ่าน ให้สามารถติดตามอ่าน หนังสือพิมพ์ในแต่ละสัปดาห์ได้

1.4.3 นโยบายข้าวและการคัดเลือกเนื้อหา

หลังจาก ที่แม่เล็ก พิษณุกุล เสียชีวิตลงในปี 2543 คอลัมน์ “คั่นช่อง” ถูกถ่ายทอดเรื่องราวโดย นาย อัครินทร์ พิษณุกุล ผู้เป็นบุตรชาย และเป็นเจ้าของ หนังสือพิมพ์ เอกราชแต่เนื้อหาที่นำเสนอ มีใช้บทความที่เกี่ยวกับท้องถิ่นลำปางเพียงอย่างเดียวส่วนใหญแล้วจะเป็นเกร็ดความรู้รอบตัว ทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ภาพที่ 18 คอลัมน์คั่นช่องในปัจจุบัน โดย นาย อัครินทร์ พิษณุกุล

คอลัมน์ที่เป็นตัวอย่างนี้ ยกมาจากหนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับปี 2551 เป็นเรื่องเกี่ยวกับรถม้า ซึ่งนายอัครินทร์ สนใจศึกษามานานแล้ว ปัจจุบันนอกจากงานหนังสือพิมพ์แล้ว นายอัครินทร์ ยังเป็นนายกสมาคมรถม้า ในจังหวัดลำปางอีกด้วย ดังนั้นบทความที่นำมาลง นอกจากจะเป็น บทความเกี่ยวกับเรื่องรถม้าแล้ว ก็จะเป็นบทความทางด้านท้องถิ่นลำปาง และในภาคเหนือ รวมถึงเกร็ดน่ารู้ทั่วไป

ปัจจุบัน พบว่า สัดส่วนเนื้อหาข่าว ข่าวอาชญากรรม และข่าวทั่วไป 70: 30 เปอร์เซ็นต์คือ เน้นข่าว อาชญากรรมเป็นหลัก จากการสัมภาษณ์ นาย ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ เอกราช ถึงสาเหตุ การคัดเลือกข่าวทราบว่า ที่เน้นข่าวอาชญากรรม เพราะ เนื่องจาก ข่าวอาชญากรรม เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น และกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนใน ท้องถิ่นโดยตรงนั่นเอง รองลงมา ก็เป็น ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การศึกษา

ภาพที่ 19 ภาพหนังสือพิมพ์เอกราช หน้า 1 ที่เริ่มใช้ในปี 2550 จนถึงปัจจุบัน

จากภาพเป็นหนังสือพิมพ์เอกราชหน้า 1 นำเสนอข่าวอาชญากรรมเป็นประเด็นหลัก และนำมาไว้ในหน้าหนึ่ง เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านจากภาพข่าว และเนื้อหาในยุคนี้ จากการศึกษาหนังสือพิมพ์ และการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์เชิงลึก พบว่าในส่วนที่เป็น โฆษณาลดลงไปมาก ดังนั้นทางหนังสือพิมพ์จึงเพิ่มเนื้อที่ในส่วนบทความ และเนื้อหาข่าวมากขึ้น แต่ในยุคนี้จำนวนหน้าได้ลดลง จากเดิมที่ผลิตพิมพ์ในจำนวน 20 หน้า เมื่อปี 2500 – 2538 ลดลง เหลือ 16 หน้า โดยได้ทำการเทียบสัดส่วนเนื้อหา ดังนี้ ดังตารางในหน้า 123

ตารางที่ 4
เทียบสัดส่วนเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เอกราช พ.ศ 2537 และ ปี 2552
ขนาด 13 นิ้ว X 5 คอลัมน์

รูปแบบเนื้อหา	พ.ศ 2537 (20 หน้า) (คอลัมน์นี้) / (เปอร์เซ็น)		พ.ศ 2552 (16 หน้า) (คอลัมน์นี้)/ (เปอร์เซ็น)	
ข่าว	147.75	11.36%	415.13	39.92%
คอลัมน์	100.9	7.76%	162.75	15.65%
บทความ	40.00	3.07%	165.05	15.87%
โฆษณา	975.35	75.02%	246.00	23.65%
อื่นๆ	36.00	2.77%	51.07	4.91%
รวม	1300.00	100%	1040	100%

จากตาราง พบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช นำเสนอเนื้อหาประเภทข่าวในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทคอลัมน์ บทความและอื่นๆ การนำเสนอเนื้อหาประเภทคอลัมน์ และบทความมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนเนื้อหาโฆษณามีการนำเสนอลดลงไปมาก เมื่อเทียบกับช่วงปี 2537 และพบว่าเนื้อหาประเภทอื่นๆ มีสัดส่วนน้อยที่สุดเมื่อ เปรียบเทียบ กับเนื้อหาประเภท ข่าว คอลัมน์ บทความ และโฆษณา โดยพิจารณา สัดส่วนโฆษณาใน ปี 2537 75.02% เมื่อเทียบกับปี 2552 ลดลงไปถึง 23.65% จะเห็นว่า รายได้จากโฆษณาลดลงประมาณ 50 % หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงได้รับผลกระทบอย่างมากต่อรายรับของหนังสือพิมพ์ ซึ่งรายได้หลักนั้นมาจากโฆษณา เมื่อพิจารณาเนื้อหาข่าว ในปี 2552 เนื้อหาข่าวและบทความมีเพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว จากเดิม เพียงแค่ 11.36 เพิ่มเป็น 39.92 ส่วนบทความก็มีเนื้อหาเพิ่มสูงขึ้นตามมา จากเดิม เพียง 3.07% เป็น 15.87% โดยเพิ่มเข้ามาในส่วนต่าง 12 %

จึงเห็นว่าเมื่อเนื้อที่โฆษณาลดลง ทางหนังสือพิมพ์จึงหันมาเพิ่มเนื้อที่ ข่าวและบทความ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์

ปัจจุบัน แม้ว่า เอกราชจะมีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง แต่งานพิมพ์ของโรงพิมพ์กับหนังสือพิมพ์จะแยกออกจากกัน ศักยภาพในการพิมพ์นั้น แทนพิมพ์เป็นแทนที่มาสารพิมพ์งานขนาดใบปลิวแผ่นพับ โดยโรงพิมพ์จะรับงานพิมพ์ที่ไม่ใหญ่นัก เช่น การ์ดงานต่าง ๆ โปสเตอร์ขนาดตัดสี่ ใบปลิว เป็นต้น ผลดีที่ตามมาคือ สามารถนำเสนอข่าวได้รวดเร็ว ทันท่วงทีเหตุการณ์ และสามารถวางแผนหนังสือพิมพ์ได้เร็วกว่าฉบับอื่น ๆ ซึ่งส่งผลดีด้านการตลาดตามมาอีกด้วย แต่แม้จะมีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง แต่ระบบที่ใช้ยังเป็นระบบ ตัดแปะ ไม่ใช่ระบบถ่ายพิมพ์ เนื่องจากมี ค่าใช้จ่ายสูง ระบบตัดแปะนี้เป็นระบบที่ใช้แม่พิมพ์ที่ใช้แล้วและสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก หรือ ที่จ้างทำมาแล้วก็สามารถลบออกไปทำใหม่ได้ จึงลดต้นทุนในการผลิตได้บ้าง

1.4.4 การจัดการด้านการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา การบริหารจัดการด้านการตลาด ผูกขาดอยู่กับบรรณาธิการบริหาร เอกราช ในขณะนั้น คือ แม่เล็ก พิษณุกุล เนื่องจาก แม่เล็ก เป็นคนเข้าสังคมและเป็นที่ยอมรับกว้างขวาง หนังสือพิมพ์ เอกราช จึงเป็นที่รู้จักทั่วไป ซึ่งเนื่องจาก นางเล็ก ไปตำบลใดนั้น มักจะไปโนนาม หนังสือพิมพ์ เอกราช ในด้านการบริหารจัดการในด้านการตลาดนั้น ยังไม่ได้แยกเป็นสัดส่วนชัดเจน ดังนั้นการบริหารงาน และการตัดสินใจขึ้นอยู่กับ แม่เล็ก เพียงคนเดียว การดำเนินงานในบางครั้งจึงล่าช้าออกไป เพราะต้องรอการตัดสินใจจากบรรณาธิการบริหารนั่นเอง

การตลาดของหนังสือพิมพ์ เอกราช ไม่มีการแบ่งเป็นสัดส่วนชัดเจน เนื่องจาก ผู้สื่อข่าวจะทำหน้าที่หาโฆษณาไปด้วย หรือ บรรณาธิการทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สื่อข่าวและผู้หาโฆษณาร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้การจัดการระบบการบริหารการตลาดจึงทำได้ยาก ช่วงปี 2540 หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มประสบปัญหาในการหาโฆษณาอย่างมาก เพราะด้วยสภาพองค์กรขนาดเล็กทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ และ ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้หนังสือพิมพ์ต้องพึ่งรายได้ที่ค่อนข้างจำกัดในท้องถิ่นเพียงไม่กี่แห่ง ประกอบกับธุรกิจห้างร้านไม่กล้าที่จะลงทุนมาก ถ้าหากพิจารณาแล้วว่าจะได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า ดังนั้นการที่เจ้าของสินค้าจะตัดสินใจให้โฆษณา ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับใด ย่อมพิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยมุ่งหวังผลกำไรจากการทำตลาดและการขาย

ต่างจากสมัยก่อนที่ใช้เพียงความรู้จัก คู่กันเคยกัน แต่ปัจจุบันเจ้าของผู้ลงโฆษณาจะมี การ
ประเมินผลภายหลังจากการโฆษณาพร้อมด้วย เพื่อให้การโฆษณาสัมฤทธิ์ผล ดังคำสัมภาษณ์ตอน
หนึ่งของว่า

“ผมมองว่า หนังสือพิมพ์เอกราช เป็นหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก แล้วพื้นที่ในจังหวัด
ลำปางก็มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเกิดใหม่หลายฉบับด้วยกัน แต่ละฉบับมีสีสันสะดุดตา น่าซื้อ
และมีรูปเล่มเท่ ากับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง จึงทำให้สื่อการลงโฆษณาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปลง
โฆษณาในหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ มากกว่าจะมาลงให้กับหนังสือพิมพ์เอกราช เนื่องมาจากว่า
บริษัทห้างร้านนั้นๆ ได้วางแผนการตลาด เพื่อการลงโฆษณามาก่อนแล้ว เพื่อสามารถประเมินผล
ภายหลังจากการลงโฆษณาได้ ด้วยเหตุนี้ น่าจะทำให้หนังสือพิมพ์เอกราชหาผู้ลงโฆษณา
สนับสนุนได้ค่อนข้างจำกัด และกลุ่มผู้ลงโฆษณาในท้องถิ่นก็มีอยู่เพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น

ปัจจุบันผมเห็นว่า หนังสือพิมพ์ เอกราชดำเนินงานเพื่อความอยู่รอดให้ผู้ลงโฆษณา
เห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังวางข ายอยู่แต่จะพิมพ์ไม่มาก ส่วนใหญ่เน้นการกระจายแต่จะผลิต
ออกจำหน่ายไม่มากเหมือนเมื่อก่อน เมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ”¹⁰

สภาวะปัจจุบันจากรายรับ ของหนังสือพิมพ์ เอกราชที่ได้มาจากการโฆษณาที่ลดลงจากเดิม
ที่มีเฉลี่ย 20 – 30 ขึ้น ปัจจุบันเหลือเพียงเฉลี่ย 7-8 ขึ้นเท่านั้น ทำให้หนังสือพิมพ์ “เอกราช” หันมา
ทำการตลาดอย่างมากเพื่อหวังช่องทางหารายได้เพิ่มขึ้น โดยวิเคราะห์ปัจจัยด้านการส่งเสริม
การตลาดดังนี้

1.4.5 การส่งเสริมด้านการตลาด (P4s: Marketing Mix)

ปัจจัยด้านการตลาดมีส่วนสำคัญในการบริหารงานองค์กรอย่างมาก เพราะเป็นการวางแผน
ในแต่ละส่วนให้เข้ากัน เพื่อให้เป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด จากการสัมภาษณ์
บรรณาธิการบริหาร นาย ไชยยันต์ เปรมทอง ทราบว่า ปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้ให้
ความสำคัญกับหน่วยงานหารายได้เป็นอย่างมากยิ่ง เช่น แผนกโฆษณาและการจัดจำหน่าย ส่วนกล

¹⁰ บุญเรือน หุ่นดี, นักวิชาการ,คอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์คนเมืองเหนือ , คอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์ลำปางนิวส์ ,16

ยุทธ์ ในการส่งเสริมด้านการตลาดของหนังสือพิมพ์เอกราชนั้นเรื่อก็คือเน้นหาผู้ลงโฆษณามากขึ้น โดยพิจารณาจาก ปัจจัยด้านการตลาด 4 ปัจจัย ดังนี้

1.) Product : ด้านผลิตภัณฑ์ในแง่ รูปแบบเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

ก่อนที่จะล้มเลิกจะเกิดการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นยุคแห่งการไหลเทของข้อมูลข่าวสาร หนังสือพิมพ์ เอกราชถือเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกๆ ในภาคเหนือที่นำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา และไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจนายทุนและนักการเมืองท้องถิ่นแต่อย่างใด ดังนั้นบทความและบทวิเคราะห์จึงอยู่เคียงข้างประชาชน และคอยเป็นปากเสียงให้กับประชาชนเสมอมา ดังนั้นในแง่เนื้อหา เอกราช ได้เปรียบหนังสือพิมพ์เกิดใหม่ฉบับอื่นๆ เพราะ สามารถขายหัวหนังสือได้ และเนื้อหาที่เข้มข้น รอบด้านทำให้ เอกราช ได้รับความนิยมเสมอมาตลอดระยะเวลา 50 ปีมานี้

นายไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกราช กล่าวว่า จุดแข็งของหนังสือพิมพ์ อยู่ที่เนื้อหาที่ตรงประเด็น ชัดเจน โปร่งใสและตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ และคอลัมน์ที่เขียนโดย ผู้รู้ นักวิชาการและนักเขียนอาวุโสที่มีประสบการณ์ด้านการทำหนังสือพิมพ์มานาน 3-4 คน มาช่วยเขียนสลับหมุนเวียนกันไป ทำให้มีเรื่องน่าสนใจและติดตามอ่านมากมาย จุดแข็งด้านการนำเสนอเนื้อหาจึงยังคงเป็นเอกลักษณ์ ที่ทำให้เอกราช สามารถดำเนินงานมายาวนานอยู่ได้จากผู้อ่านที่ติดตามอ่านมานาน

ในแง่รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังมีจุดอ่อนอยู่ที่ รูปเล่มของหนังสือพิมพ์ไม่น่าสนใจ สีส้นไม่สะดุดตา กระดาษบาง (ปรี๊ฟ) และพิมพ์หัวหนังสือเป็น 2-3 สี ไม่ใช่สีสี่เหมือนหนังสือพิมพ์เกิดใหม่ฉบับอื่นๆ หนังสือพิมพ์ หากจะอยู่รอดเอกราชต้องปรับรูปเล่มให้น่าสนใจกว่านี้ เพราะเมื่อคนรุ่นเก่าที่ติดตามอ่านหนังสือพิมพ์เอกราชหมดไป คนทั่วไปส่วนใหญ่ก็จะหันไปอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆที่เกิดขึ้นใหม่หลายสิบฉบับเวลานี้แทน ส่วนผู้ลงโฆษณาก็จะเลือกลงโฆษณากับหนังสือพิมพ์ที่มีรูปลักษณ์น่าดึงดูดและน่าสนใจมากกว่า ดังนั้น เอกราชต้องปรับปรุงรูปลักษณ์ให้น่าดึงดูดใจกว่านี้

ภาพที่ 20 ตัวอย่างการจัดหน้าในหนังสือพิมพ์ เอกราช

จากตัวอย่างการจัดหน้าดังกล่าวนำมาจากหน้าบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ในช่วงปี 2552 ด้านข้างเป็นบทความและเกร็ดความรู้ ทั่วไป แม้จะมีการจัดวางคอลัมน์ให้ดูน่าอ่าน แต่การนำเสนอด้วยตัวหนังสือเพียงอย่างเดียวทำให้อ่านลำบาก ดังนั้นเอกราชจึงควรปรับปรุงรูปแบบและสีสันทันให้ดึงดูดใจมากกว่านี้ ก็จะช่วยให้ดึงดูดบทความให้นำอ่านมากยิ่งขึ้น

2.) Price: ราคา

จากการสัมภาษณ์ นายไชยยันต์ เปรมทอง ในฐานะบรรณาธิการบริหาร ถึงประเด็นเรื่องการกำหนดราคาขาย หนังสือพิมพ์ บรรณาธิการให้เหตุผลว่า การกำหนดราคาขายสำหรับหนังสือพิมพ์ จะคำนึงถึง ผู้ซื้อ และกำหนดราคาเพื่อให้อ่านในท้องถิ่นสามารถซื้ออ่านได้ เพราะมีต้นทุนการผลิตไม่สูงมาก ปัจจุบันเอกราชขายในราคา 5 บาท ราคานี้เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยขายในราคา 3 บาท ในช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2540 ซึ่งจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจถดถอยหนังสือพิมพ์ได้ปรับราคา เพิ่มขึ้นเป็นฉบับละ 5 บาทจนมาถึงปัจจุบัน ดังตารางหน้า 128

ตารางที่ 5 ราคาขายหนังสือพิมพ์ เอกရာช ที่เปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา

ปี พ.ศ.	ราคา : ฉบับ
2500 -2515	1 บาท
2515 – 2543	3 บาท
2543 – ปัจจุบัน	5 บาท

จากการวิเคราะห์ด้านราคาขาย หนังสือพิมพ์ เอกราช ไม่เน้นหวังผลกำไรมาก โดยตั้งราคาขายไม่สูงมากนัก เพื่อให้ประชาชนทุกระดับ สามารถซื้ออ่านหนังสือพิมพ์ได้ นี่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ เอกราช ยังมีผู้อ่าน เนื่องจากราคาขายถูกกว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ แต่ในอนาคตต่อไป เอกราช อยากจะพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการพิมพ์ให้ทันสมัย เพิ่มสีสันปกให้สะดุดตา เน้นเนื้อหาดีด้านในให้เข้มข้นยิ่งขึ้น และอยากปรับราคาให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปเล่ม เพื่อการแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ด้วยกันและ เพื่อหาโฆษณามาลงเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

จากตารางดังกล่าว เรื่องการปรับราคาขาย พบว่า ราคาขายของหนังสือพิมพ์ เอกราชมีการเปลี่ยนแปลงไม่สูงนัก เป็นผลมาจากนโยบายที่ไม่หวังผลกำไร เพียงแค่ ทำหน้าที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้เลี้ยงตัวเองอยู่ได้เท่านั้น ขณะยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะปรับราคาหนังสือพิมพ์เพิ่มเติม อย่างไร หากจะต้องปรับราคา เพิ่มนั้น นาย ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหาร ให้ ความเห็นว่า หากจะต้องปรับราคาเพิ่ม หนังสือพิมพ์ เอกราชจะต้องปรับตัวด้านรูปเล่ม ให้มีสีสันสะดุดตามากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มช่องทางในการหาผู้ลงโฆษณาให้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องดูแนวโน้มของ เศรษฐกิจ ตลาดหนังสือพิมพ์โดยรวมไปถึงตลาดผู้อ่าน และตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้วยกันเสียก่อน

3.) Place: การจัดจำหน่าย

ช่องทางในการจัดจำหน่าย ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญทางการตลาดอย่างมาก ในการกระจายหนังสือพิมพ์ให้ทั่วถึงผู้อ่าน ผู้บริหารจึงต้องวางแผนเพื่อการจัดจำหน่ายให้ได้ผลสัมฤทธิ์ จากการสังเกตโดยตรง พบว่า เอกราชได้วางช่องทางการจำหน่ายไว้ตามแผงหนังสือพิมพ์ใหญ่ๆ ในตัวเมืองจังหวัดลำปางเท่านั้น ซึ่งในจังหวัดมีเพียง 4-5 ร้าน ได้แก่ ร้านศรี

อยุธยา ร้านนิวเจริญรัตน์ ร้านรุ่งโรจน์ ร้านเพ็ญภักดิ์ และร้านวิทยาภักดิ์ ซึ่งร้านที่เป็นเอเยนต์รับหนังสือพิมพ์มาขาย จะส่งไปต่างอำเภอเป็นหลัก และห่างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ต่อไป เช่น ห้างเทสโก้โลตัส การวางแผนในยุคนี้ยังคง เป็นการฝากขาย ไม่ใช่การขายขาด ดังนั้น จึงต้องรับคืนกลับมาจากแผง หากหนังสือพิมพ์เหลือ โดยหนังสือพิมพ์ เอกราช จะจ่ายให้แผงฉบับละ 1 บาท แผงละ 15- 20 เล่ม และจะเก็บคืน 3-4 เดือนต่อครั้ง

ส่วนการส่งหนังสือพิมพ์ไปวางจำหน่ายนั้น จะให้พนักงานทำหน้าที่ส่งเอง โดยใช้รถจักรยานยนต์นำหนังสือพิมพ์ไปส่งตามแผงหนังสือใหญ่ๆ โดยส่งให้ร้านภักดิ์เพ็ญจำนวน 150 ฉบับ จากนั้นร้านภักดิ์เพ็ญก็จะส่งหนังสือไปตามแผงหนังสือเล็กๆ ในตัวเมืองและ ต่างอำเภอต่อไป นอกจากนี้ยังกระจายไปตามตัวอำเภอในเมืองลำปาง คือ จัดส่งไปที่เทศบาล ทุกตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาล 12 แห่ง และส่งไปตามตลาดในตัวอำเภอและกระจายไปตามแผงหนังสือเล็กๆ ทั่วไป ซึ่งมักจะรับเพียง 5-10 เล่มต่อแผงโดยเฉลี่ย เช่น แผงหนังสือในตลาดชุมชน แผงหนังสือที่สถานีรถไฟ และสถานีขนส่ง แผงหนังสือตามคิวรถ เป็นต้น

ส่วนในอำเภอรอบนอก ที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง เช่น อำเภอเถิน อำเภอแจ้ห่ม ร้านเพ็ญภักดิ์ซึ่งเป็นร้านหนังสือแผงใหญ่ในตัวเมืองลำปาง จะให้พนักงานนำหนังสือไปส่ง ตามแผงหนังสือเล็กๆ ในต่างอำเภอ แต่จากการสำรวจตามแผงแล้วพบว่า ยังกระจายไปตามแผงในต่างอำเภอไม่มากนัก เนื่องจากเจ้าของร้านระบุว่า ตามต่างอำเภอมีแผงร่ำ นอยุ่น้อย ซึ่งไม่คุ้มกับค่าน้ำมันรถ และนอกจากนี้ การขนส่งหนังสือพิมพ์ไปยังต่างอำเภอ จะอาศัย ไปกับรถประจำทาง เช่น อำเภอเถิน ส่ง 30 เล่ม ทุกวันศุกร์ หรือหลังจากหนังสือวางแผงแล้ว ซึ่งปัจจุบันหนังสือพิมพ์ เอกราชมียอดจำหน่ายอยู่ที่ 800- 1,000 ฉบับต่อสัปดาห์

โดยสายในการวางหนังสือพิมพ์ตามร้านค้าในเมือง มีอยู่ 4 ร้าน ได้แก่

1. ร้าน เพ็ญภักดิ์ รับ 150 เล่มเพื่อไปจำหน่ายต่อ มีหน้าที่เติมหนังสือพิมพ์ให้เต็มแผง ตรวจสอบยอดรับไปจำหน่ายตามแผงร้านเล็ก ที่รับไปขาย ตามอำเภอรอบนอกต่อไป
2. ร้านศรีอยุธยา รับ 15- 30 เล่ม
3. ร้านนิวเจริญรัตน์ รับ 15-20 เล่ม
4. ร้านวิทยาภักดิ์ รับ 15- 20 เล่ม

ทั้งนี้ยอดจำหน่ายมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง โดยทางร้านมักจะแจ้งจำนวนที่สั่งพิมพ์เพิ่มไปที่โรงพิมพ์ โดยไม่ได้บอกผ่านที่สำนักงาน ดังนั้นทางสำนักงานจึงไม่ทราบตัวเลขสั่งพิมพ์เพิ่มที่แน่นอน ต้องคอยตรวจสอบกับโรงพิมพ์อยู่เสมอ ฝ่ายบัญชีที่โรงพิมพ์จะเป็นผู้คอยตรวจสอบ โดยโรงพิมพ์จะได้กำไรในส่วนของตัวเอง ำพิมพ์ตามยอดที่สั่งพิมพ์เพิ่มด้วย อย่างไรก็ตามในสภาพท้องถื่นลำปางปัจจุบันที่มีหนังสือพิมพ์ เกิดใหม่หลายฉบับ และด้วยสภาพเศรษฐกิจถดถอยที่ทำให้ผู้ลงโฆษณา เลือกลงโฆษณากับหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูงและมีรูปลักษณ์ และสีสันสะดุดตาม ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ เอกราช ขาดรายได้จากโฆษณา จนต้องลดยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ลงเรื่อยๆ เพราะไม่มีเงินทุนที่จะผลิตในปริมาณมาก

ในการกระจายการจำหน่าย แม้จะมีการกระจายออกต่างอำเภอ แต่ด้วยอุปสรรคทางด้าน การคมนาคมขนส่ง ค่าน้ำมัน และค่ายานพาหนะ ทำให้การกระจายไปสู่ต่างอำเภอลดลงไปด้วย โดยจากอดีตที่ผ่านมา เมื่อสภาพท้องถื่นเปลี่ยนไปจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การเกิดขึ้นของ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ส่วนภูมิภาค (กรมประชาสัมพันธ์) และปัจจุบัน เคเบิลท้องถื่น และ อินเทอร์เน็ต และที่สำคัญคือ การมีหนังสือพิมพ์ท้องถื่นผุดขึ้นตามจังหวัดใกล้เคียงด้วย ประกอบกับ เงินทุนที่มีจำกัด อีกทั้งเจ้าของบรรณาธิการผู้พิมพ์ ยังคงยึดงานพิมพ์อื่นๆ ที่โรงพิมพ์เป็นหลัก ดังนั้น ด้วยสาเหตุดังกล่าวยอดการพิมพ์ของเอกราชจึงลดลงเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากตารางการหดตัวของยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ เอกราช ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ เอกราช ใน พ.ศ. 2500 - 2553
(แสดงเป็นช่วงเวลา)¹¹

ช่วง พ.ศ.	ยอดการผลิต : ฉบับ
2500 – 2510	5,000 – 10,000
2510 – 2535	15,000 – 20,000
2536- 2540	2,000 -3,000
2541-2549	1,500 – 2,000
2550 -2553	800 – 1,000

¹¹ เพ็ญจันทร์ ผื่นเต็ม, พนักงานเรียงพิมพ์ หนังสือพิมพ์ เอกราช , 19 มกราคม 2553

จากยอดการจำหน่ายแสดงให้เห็นถึงปริมาณการผลิตของหนังสือพิมพ์ที่ลดจำนวนลงเรื่อยๆ แม้จะมีเทคโนโลยีระบบออฟเซต และระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในงานพิมพ์ หากแต่ยอดจำหน่ายกลับลดลงเรื่อยๆ ซึ่งสวนทางกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า นั่นเป็นเพราะปัจจัยสำคัญในการผลิตหนังสืออื่นใดคือกำลังทบทวนทรัพย์ที่ต้องมากพอ เพื่อผลิตหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้รายได้หลักที่ทำให้หนังสือพิมพ์ดำเนินการพิมพ์ได้อย่างต่อเนื่องคือ รายได้ที่มาจากโฆษณาเป็นสำคัญ ดังนั้นหากเมื่อรายได้ลดลงไป ทุนในการผลิตหนังสือพิมพ์ย่อมลดลงตาม และมีความจำกัดมาก จากการศึกษาหลังจากที่หนังสือพิมพ์ เอกราช ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางองค์กรไปแล้วนั้น ทำให้ เอกราชประสบปัญหาด้านเงินทุนอย่างมากในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันสภาพทางการเงินของหนังสือพิมพ์ ก็ยังไม่มั่นคง แม้จะไม่ได้เป็นหนี้สิน แต่ก็ยังขาดทุนทรัพย์ในการปรับปรุงหนังสือพิมพ์อยู่มาก

4. Promotion: การส่งเสริมการตลาด

ผู้รับผิดชอบ การส่งเสริมการตลาดของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือบรรณาธิการบริหาร ซึ่งมักจะส่งฝ่ายการตลาดไปร่วมงานสังคัม หรือหากฝ่ายการตลาดไม่ว่าง บรรณาธิการก็จะไปด้วยตนเอง ถือเป็น การประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ไปในตัวด้วย

ทางบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ เอกราช ไชยยันต์ เปรมทอง ลงความเห็นว่างานทางการส่งเสริมการตลาดที่กำลังทำอยู่ตอนนี้ คือ เพิ่มการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ให้เป็นที่รู้จัก เพื่อให้เข้าถึงทุกตำบล ทุกอำเภอ โดยประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน ซึ่งมีโครงการที่จะขยายสู่อำเภอรอบนอก 6 แห่งที่เป็นอำเภอใหญ่ๆ ของจังหวัดดังนี้ ได้แก่

- 1.) อำเภอแจ้ห่ม
- 2.) อำเภอแม่พริก
- 3.) อำเภอเถิน
- 4.) อำเภอเกาะคา
- 5.) อำเภอางาว
- 6.) อำเภอห้างฉัตร

ทั้งนี้วิทยุชุมชนตามอำเภอใหญ่ๆ แต่ละแห่งดังกล่าวได้ออกอากาศครอบคลุมไปยังอำเภอรอบนอกด้วย นับเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขายทางหนึ่งเพื่อให้คนทุกระดับ ทุกตำบล และทุกอำเภอ ในจังหวัดลำปางได้รู้จักหนังสือพิมพ์ เอกราช และถือเป็นการขยายฐานผู้อ่านให้เพิ่มขึ้น สถานีวิทยุชุมชนที่ทำสำเร็จมีอยู่ 3 คลื่น ได้แก่

1. คลื่น 92.25 MHz วิทยุชุมชนลูกทุ่งนครลำปาง (อีซีเรดิโอ)
2. คลื่น 101.75 MHz สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 3 ลำปาง
3. คลื่น 99.00 MHz สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.ลำปาง

ส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อลงโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นลักษณะการทำงานแบบ “Brother” คือ เชื้อต่อกัน โดยหนังสือพิมพ์ จะลงโฆษณาประชาสัมพันธ์คลื่นวิทยุให้ฟรี และอาศัยการรายงานข่าวไปยังสถานีวิทยุชุมชน นอกจากนี้ ยังใช้การแลกเปลี่ยนข่าวให้แกกันด้วย โดยเมื่อทางหนังสือพิมพ์ได้ข้อมูลให้กับวิทยุชุมชนเพื่อให้วิทยุชุมชนสามารถรายงานข่าว และเหตุการณ์ต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้น เป็นการเชื้อต่อกัน ทำให้เอกราช ลดค่าใช้จ่ายบางส่วนในการโฆษณาลงไปได้บ้าง นอกจากนี้บรรณาธิการจะทำหน้าที่เหมือนเป็น Stinger ด้วย คือเป็นนักข่าวให้กับวิทยุชุมชน คอยรายงานเหตุการณ์ ไปยังวิทยุชุมชนด้วย ซึ่งระบบการดำเนินงานเช่นนี้ หนังสือพิมพ์จึงไม่เดือดร้อนด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการโฆษณา

ส่วนวิธีการส่งเสริมการตลาดอีก วิธีหนึ่ง คือ การกำหนดการวางแผงให้เร็วขึ้นจากเดิมวางแผงในวันเสาร์ ก็พยายามออกวางแผงให้ทันในวันศุกร์ก่อนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ เพื่อแย่งชิงพื้นที่โฆษณา และการส่งเสริมการตลาดอีกทางหนึ่งที่ยังทำมาโดยตลอดคือการออกหนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ ในโอกาสปีใหม่ และครบรอบวันก่อตั้งหนังสือพิมพ์ โดยออกเป็นขนาดตัด 4 พิเศษ โดยเพิ่มหน้าปกเป็นกระดาษสี ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ข้างในอย่างดี น่าอ่าน เพิ่มจำนวนหน้า ปรับราคาขายเป็นฉบับละ 10 บาท ซึ่งถือเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์อีกทางหนึ่งด้วย จากการสัมภาษณ์ นายไชยยันต์ เปรมทอง ได้กล่าวถึง เอกราชฉบับพิเศษว่า หลังจากออกวางแผงในช่วงเวลาดังกล่าว ก็ได้รับการตอบรับจากดี จากผู้อ่าน ทั้งยังเป็นที่น่าสนใจของผู้ลงโฆษณาอีกด้วย ซึ่งทางบรรณาธิการบริหารได้ปรึกษากับทางเจ้าของคือ นาย อัครินทร์ พิษณุกุล ว่าอยากจะปรับเปลี่ยนรูปหน้าปกให้มีสีสัน เช่นเดียวกับ ที่ออกฉบับพิเศษ แต่ทั้งนี้ต้องศึกษาแนวโน้มตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปางให้ถี่ถ้วนเสียก่อน เนื่องจากต้นทุนการ

ผลิตนั้นค่อนข้างสูง ขณะนี้จึง สามารถทำได้ในโอกาสสำคัญ เช่นวันปีใหม่ และวันครบรอบการก่อตั้งเท่านั้น ดังภาพข้างล่างเป็นหน้าปกหนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับปีใหม่ พิมพ์ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 21 หน้าปกหนังสือพิมพ์ เอกราช ฉบับพิเศษวันปีใหม่

จากรูปดังกล่าวเป็นคือ หนังสือพิมพ์ เอกราช ในโอกาสครบปีใหม่ ฉบับปี 2552 การพัฒนารูปเล่มเป็นขนาดตัด 4 พิเศษ ซึ่งเป็นฉบับที่ใหญ่กว่าฉบับปกติประมาณ 1 นิ้ว พิมพ์ด้วยระบบพิมพ์แบบคอมพิวเตอร์ สีสดสวยงาม ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ณ์ อุไร ศิริธร และ ไชยยันต์ เปรมทอง ถึงภาพลักษณ์หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายในวาระพิเศษในช่วงปีใหม่นี้ว่า ฉบับพิเศษมี ยอดผู้ลงโฆษณาเพิ่มมากขึ้น เพราะ ขนาดรูปเล่มเป็นขนาดพิเศษ กระดาษปอนด์ที่ใช้เป็นเป็น กระดาษอย่างดี น่าอ่าน และจำนวนหน้าเพิ่มมากขึ้นจากเดิมจำนวนหน้ามีเพียง 16 หน้าในฉบับปกติ ฉบับพิเศษนี้จำนวนหน้ามีถึง 40-50 หน้า ปรึบราคาเป็นฉบับละ 10 บาท มีบทความพิเศษจากนักเขียน อาวุโส มากขึ้น ยิ่งเป็นที่สนใจสำหรับผู้ติดตามอ่านหนังสือพิมพ์ นับว่าเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งหน้าปกนี้ในทุกๆ ปีจะใช้รูป ของพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง หลวงพ่อเกษม เขมโก ซึ่งเป็นพระเกจิที่คนลำปางและคนในภาคเหนือให้ความเคารพศรัทธา จากข้อมูล บรรณารักษารบริหาร นายไชยยันต์ เปรมทอง เรื่องยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ในช่วง นี้เพิ่มสูงขึ้นด้วยตามลำดับ ไชยยันต์ ให้ความเห็นว่า เพราะหน้าปกหนังสือพิมพ์ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน โดยผู้อ่านบางท่านก็อยากจะซื้อเก็บไว้ เนื่องจากเป็นรูปภาพของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่ตนศรัทธา นับเป็นการคืนกำไรให้แก่ผู้อ่านอีกด้วย

โดยสรุปแล้ว แนวทางในการบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือต้องคำนึงถึง ปัจจัยเรื่อง ส่วนผสมทางการตลาด อันได้แก่ ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เพราะช่วยให้หนังสือพิมพ์สามารถวางแผนกระบวนการผลิตอย่างครบถ้วนได้ โดยทางผู้บริหาร จะต้องจัดโครงสร้างให้เป็นระบบ ชัดเจน เพื่อให้สามารถวางแผนการดำเนินงานด้านการตลาด อย่างตรงจุดได้ ในประเด็นนี้อาจารย์ทางด้านวารสารศาสตร์ ได้ลงความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการทำธุรกิจ ทั้งยังต้องมีความรู้ ด้านการตลาดเป็นอย่างดี และต้องสามารถนำการจัดการด้านการตลาดมาช่วยส่งเสริมให้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป

1.4.6 กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายและตลาดผู้อ่าน

กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายและตลาดผู้อ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องมีการปรับตัวตลอดเวลา เพื่อรองรับความต้องการ บริโภค ข้อมูลข่าวสารของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ในประเด็นนี้ นายไชยยันต์ เปรมทอง กล่าวถึงกลุ่มผู้อ่านของเอกราชว่า ส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้อ่าน ดั้งเดิมที่ติดตามอ่านเอกราชมานาน หากหมดผู้อ่านรุ่นนี้ไปแล้ว ก็เกรงว่ากลุ่มผู้อ่านจะหายไป ปัจจุบันจึงมีนโยบายที่จะปรับป รุขขนาดและรูปแบบให้ดึงดูดและน่าสนใจมากขึ้น ตามบท สัมภาษณ์บางตอน ว่า

“สมาชิกประจำของเรา คือ “หน่วยราชการ” หน่วยราชการ ได้แก่ เทศบาลท้องถิ่นใน อำเภอรอบนอกก็จะรับหนังสือพิมพ์เอกราชไปประจำ เพื่อให้ประชาชนนอกตัวเมืองได้มีโอกาส อ่านหนังสือพิมพ์ เนื่องจากเอกราชจะผลิตออกจำหน่ายมาไม่มากนัก ส่วนกลุ่มผู้อ่านทุกวันนี้มี แต่กลุ่มผู้อ่านดั้งเดิมที่คอยติดตามข้อมูลข่าวสาร และบทความอยู่บ้าง แต่กลุ่มผู้อ่านที่เป็นคนรุ่นใหม่ ไม่ค่อยมี ทำให้ผมคิดว่า ต่อไปจึงจะปรับรูปแบบของหนังสือพิมพ์ให้ น่าดึงดูดใจให้มากขึ้น เพื่อให้ เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านทุกระดับ รวมทั้งเนื้อหาที่เข้มข้นก็จะคงไว้เป็นเอกลักษณ์ของหนังสือพิมพ์”¹²

¹² ไชยยันต์ เปรมทอง, บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เอกราช , 20 กันยายน 2552

ด้วยเหตุที่ผลิตหนังสือพิมพ์ ไม่มาก เพียง 800 –1,000ฉบับต่อสัปดาห์ที่วางแผน และ การกระจายได้ส่งไปเฉพาะตามร้านแผงหนังสือใหญ่ๆในตัวเมืองและอำเภอที่ห่างไกลไม่กี่อำเภอ ดังนั้นกลุ่มผู้อ่านจึงที่มีอยู่จึงมีแต่กลุ่มผู้อ่านในตัวเมืองและอำเภอรอบนอกเพียงไม่กี่อำเภอเท่านั้น ที่สามารถหาซื้อหนังสือพิมพ์ เอกราช อ่านได้ จากการสัมภาษณ์ บรรณาธิการ นายไชยยันต์ เปรมทอง เพิ่มเติม จึงทราบว่า ผู้อ่านที่อยู่อำเภอ รอบนอก ร้องเรียนอยู่บ่อยครั้งว่า หนังสือพิมพ์ที่ วางตามแผงขายมีน้อย ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการในการซื้ออ่านของประชาชนรอบนอก จึงเห็นได้ว่าความต้องการรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในท้องถิ่นนั้นมีตลอดเวลา ดังนั้นหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นจึงต้องตอบสนองข่าวสารที่ประชาชนต้องการให้มากที่สุด จากการไปสังเกต พฤติกรรมผู้อ่าน หนังสือพิมพ์เอกราช ตามแผงหนังสือใหญ่ๆ ที่ร้าน นิเวศวิทยรัตน์ และที่ร้านศรีอยุธยา พบว่า ผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะสนใจอ่านเฉพาะข่าวในท้องถิ่น โดยบางราย ซื้ออ่านแล้ววางไว้ หรือบาง รายยืมอ่านเฉพาะข่าวที่สนใจ แล้ววางไว้ โดยไม่ได้สนใจอ่านคอลัมน์ มโนบทความหรือบทวิเคราะห์ พิเศษ ซึ่งพฤติกรรมผู้อ่านนี้ได้สะท้อนถึง เนื้อหาข่าวและบทความที่ต้องเข้าใจและตอบสนองความ ต้องการ และ นำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ให้มากกว่านี้ เอกราชจึงยังต้องพัฒนาด้านเนื้อหาให้ มากกว่านี้จึงจะสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านได้

2) บทบาทหนังสือพิมพ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

หนังสือพิมพ์เอกราช เปิดโอกาสให้ผู้อ่านและประชาชนมีส่วนร่วม โดยนำเสนอจดหมาย ร้องทุกข์จากจากผู้อ่าน ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือความไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงาน ต่างๆ รวมทั้งการได้ที่หนังสือพิมพ์ได้รับเบาะแสต่างๆ จากประชาชน โดยให้หนังสือพิมพ์ได้ ตรวจสอบและหาข้อมูลมานำเสนอ ทั้งนี้หนังสือพิมพ์จะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนนำมา เสนอทุกครั้งด้วย เนื่องจากไม่แน่ใจว่า จดหมายที่ร้องทุกข์มานั้น จะเป็นจากชาวบ้านจริงๆ หรือมี การกลั่นแกล้งกัน โดยในกรณีผู้เสียหายนั้นหนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้มีการชี้แจง หรือหาก หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข้อมูลต่างๆที่ไม่เหมาะสม หนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้ประชาชน แสดงปฏิกิริยาสะท้อนกลับต่างๆให้หนังสือพิมพ์รับทราบ และปรับปรุงแก้ไขต่อไป

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยเปิดพื้นที่ให้กับประชาชนได้ นำเสนอข้อมูลข่าวสารในชุมชนตนเองได้อย่างสม่ำเสมอทั้งรูปแบบ บทความ จดหมาย สกู๊ป สารคดี โดยทางหนังสือพิมพ์ เอกราช จะมีคอลัมน์ร้องทุกข์ อยู่ในหน้า 3 ชื่อคอลัมน์ “สุมาเตือะ” เป็นภาษาพื้นเมือง แปลว่า ขอโทษ หรือ การขอขมา เนื้อหาคือ จดหมายเปิดผนึกที่ได้รับการ

ร้องเรียนมาจากชาวบ้านโดยเน้นข้อมูลจากชุมชนนำมาลง หรือข้อมูลประชาสัมพันธหน่วยงานราชการต่างๆ หรือหากยังไม่มีชาวบ้านมาร้องเรียนผู้สื่อข่าวก็จะออกไปทำข่าวด้วยตนเอง

ทั้งที่แต่ก่อนที่จะนำเสนอจดหมายร้องทุกข์ฉบับใดลงหนังสือพิมพ์ ทางหนังสือพิมพ์จะต้องมีการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเสียก่อน ทั้งต้องพิจารณาและตรวจสอบแหล่งข่าวให้แน่ใจเสียก่อน ก่อนที่จะนำเสนอลงในหน้าหนังสือพิมพ์ทุกครั้ง เพราะไม่อาจรู้ว่า จดหมายที่ส่งมาเป็นจดหมายร้องทุกข์ จริงๆ หรือ เพียงเพื่อเป็นการกลั่นแกล้ง ใสร้าย ที่ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเนื่องมาจากว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีเป้าหมายในการจำหน่ายในพื้นที่เฉพาะกลุ่มมากกว่าหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ดังนั้นการเปิดพื้นที่ให้คนในท้องถิ่นยังต้องให้ความสำคัญกับความเดือดร้อนของคนในท้องถิ่นอย่างยิ่ง แม้จะเปิดพื้นที่ให้กับคนในท้องถิ่นแต่หนังสือพิมพ์ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาคัดเลือกข่าวที่น่าเสนอได้ เพราะในทางปฏิบัติในด้านกระบวนการทำงาน และการจัดการคงทำได้ยาก เนื่องจากหาข้อยุติได้ยาก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการในการพิจารณาถึงปัญหาที่สำคัญต่อท้องถิ่นมากกว่าที่ควรนำมาเสนอ เนื่องจากผูกโยงไปถึงความรับผิดชอบในการนำเสนอ ทั้งทางแพ่งและทางอาญาหากข้อมูลที่น่าเสนอไปนั้นไปละเมิดหรือพาดพิงถึงบุคคลอื่น ด้วยปัญหาการคัดเลือกดังกล่าวส่งผลให้ปัจจุบัน คอลัมน์ สุมาเตือะ เปลี่ยนเป็นรูปแบบการนำเสนอ จากจดหมายร้องทุกข์ชาวบ้าน ไปเป็น บทความที่เกี่ยวกับปัญหาสังคม และปัญหาท้องถิ่น โดยนักเขียนของหนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นปัญหาในท้องถิ่นขณะนั้นแทน จากการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเนื้อหา คอลัมน์ดังกล่าว ทำให้มองเห็นว่า บทบาทการเป็นผู้นำท้องถิ่น ต่อสู้เพื่อคนในท้องถิ่นของหนังสือพิมพ์เริ่มลดลงไป ปณิธานเดิมของนาง เล็ก พิชญกุลนั้น ถูกกลืนหายไปกับธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ต้องปรับตัวในสภาพเศรษฐกิจถดถอย โดยมีปัจจัยรายได้จากโฆษณาเป็นตัวแปรสำคัญ ที่ทำให้หลังสื่อพิมพ์ลดอุดมการณ์ในการต่อสู้เพื่อประชาชนลงไปในอย่างน่าเสียดาย

2.1) บทบาทและผลงาน

ที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์เอกราชทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนท้องถิ่น เป็น เครื่องมือสื่อสารของประชาชนในท้องถิ่นลำปาง และเป็นสื่อกลางในการร้องทุกข์ ทั้งยังเป็นสื่อ ติดต่อกับหน่วยงานราชการหรือบุคคลในท้องถิ่นที่มีอำนาจ สามารถจะช่วยเหลือชาวบ้านในท้องถิ่นได้ ผู้ปกครองท้องถิ่นก็อาศัยเรื่องจากเอกราชไปแก้ปัญหาประชาชนอย่างรีบด่วน หรือบางเรื่องเกิดขึ้นกับชาวบ้านโดยตรงก็ผ่านมายังเอกราช เพื่อให้ช่วยติดต่อกับผู้ที่ช่วยแก้ปัญหาแก่ชาวบ้านได้ ในฐานะ

สื่อท้องถิ่น เอกชนได้รับรางวัลต่าง ๆ ดังที่ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหาร ได้กล่าวถึง บางตอนว่า

“ที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์เอกชน เคยได้รับรางวัลข่าวยอดเยี่ยมจากสมาคมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2512 ข่าวยอดเยี่ยม ในการพิทักษ์รักษาป่า นอกจากนี้ ยังได้รับรางวัลภาพข่าวดีเด่น จากสมาคมช่างภาพอาชญากรรม เมื่อปี พ.ศ. 2528 ภาพข่าวยอดเยี่ยมผู้นำท้องถิ่นแห่งชาติราชการจังหวัด และรางวัลข่าวสิ่งแวดล้อม จากกาไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัทปูนซิเมนต์ (ลำปาง) ในวันนักข่าว เมื่อ ปี พ.ศ. 2537”¹³

3. ผลกระทบและการปรับตัวของ “เอกชน” ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.1 ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ทำให้เกิดการลงทุนและการแข่งขันการค้าอย่างเสรีเกิดการขยายตัวการลงทุนด้านเทคโนโลยีและสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น Jame A. Anderson และ Timothy P. Mayer (1988) ได้นำเสนอทัศนะ เกี่ยวกับ “อุตสาหกรรมสื่อ ” ไว้ในหนังสือ Mediated Communication : A Social Action Perspective โดยมีสาระสรุปได้ว่า ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสื่อสิ่งพิมพ์ในยุค โลกาภิวัตน์ คือ หนังสือพิมพ์ ต้องพึ่งพาบริษัทที่ผลิตกระดาษหนังสือพิมพ์ (Newsprint) ทั้งยังต้องพึ่งพาวัตถุดิบหลายอย่างเพื่อใช้ในกระบวนการผลิต โดยอุตสาหกรรมสื่อจะเติบโตอยู่ได้ ก็ด้วยการบทบาทในการทำหน้าที่ สำคัญในการสื่อสาร ถ่ายทอด ข่าวสารข้อมูล ให้ความรู้ ให้ความบันเทิง และให้บริการโฆษณา สื่อสิ่งพิมพ์จึงเป็นสื่อในการบันเทิงที่ครองใจ เหตุการณ์ความทรงจำ ทั้งยังเป็นแหล่งค้นคว้า เป็นเวทีแห่งการแสดงทัศนะ และเป็นสะพานเชื่อมโยงสังคมเก่าไปยังสังคมใหม่ ดังนั้นด้วยบทบาทนี้จึงทำให้เกิดการแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อมากขึ้น เพื่อการผลิตสินค้าและบริการให้เป็นที่ต้องการของตลาดต่อไป อย่างไรก็ตามสภาวะการลงทุนอย่างเสรีกลับก่อให้เกิดวิกฤติวิกฤติเศรษฐกิจที่ถดถอยในยุคโลกาภิวัตน์ ในปี 2539 – 2540 นับเป็นช่วงที่วิกฤติที่สุดของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์เท่าที่เคยมีมา เพราะราคากระดาษเพิ่มสูงขึ้น ราคาวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้นทวีคูณ และรายได้หลักจากการโฆษณาตกลงกว่าครึ่ง สภาวะเช่นนี้ส่งผลให้องค์กร

¹³ ไชยยันต์ เปรมทอง, บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เอกชน , 22 กันยายน 2552

หนังสือพิมพ์ทุกขนาดต้องปรับตัว และมาตรการหลักในขั้นต้นที่ใช้กันคือ การตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และใช้มาตรการประหยัดทุกรูปแบบ

ในส่วนของค่าใช้จ่าย หนังสือพิมพ์ เอกราช ใช้เครื่องพิมพ์ขนาดออฟเซตที่ทันสมัย แต่การเตรียมแม่พิมพ์ ใช้ระบบ การตัดแปะ อาร์ทเวิร์ค ถ่ายฟิล์ม ถ่ายเพลท โดยต้องส่งเพลทไปล้างที่โรงพิมพ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเพลทหนึ่งสามารถใช้ได้ 2-3 ครั้ง เพื่อประหยัดต้นทุน นอกจากนี้การมีโรงพิมพ์เป็นของตนเองก็ช่วยประหยัดต้นทุนด้านกระดาษ และค่าหมึกพิมพ์ลงไปได้ด้วย ส่วนรายรับนอกจาก รายได้จากโฆษณาแล้ว หนังสือพิมพ์แทบจะไม่มีรายได้อื่นเลย ดังนั้นรายได้จากโฆษณาจึงเป็นรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ แม้จะเกิดการลงทุนในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์โดยรวม แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกลับต้องดิ้นรนและปรับตัวเองอย่างมากเพื่อเข้าถึงแหล่งรายได้ที่เป็นแหล่งทุนหลัก จนบางครั้งการหาแหล่งทุนมาสนับสนุนหนังสือพิมพ์กลับทำให้ หนังสือพิมพ์มองข้ามบทบาทที่แท้จริงและจรรยาบรรณในวิชาชีพไป

ในประเด็นนี้ บรรยงค์ สุวรรณผ่อง กรรมการควบคุมจริยธรรมสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความเห็นว่า จากการทำวิจัยเรื่องสภาพภาพและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับยังมีข้ออ่อนด้อยเรื่อง การทำการตลาด จึงไม่สามารถ เข้าถึงแหล่งทุนหรือผู้ลงโฆษณาได้ ซึ่งจากการสำรวจสภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่มีรายจ่ายมากกว่ารายรับและยัง ประสบภาวะขาดทุนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไว้ได้นั้น รายได้ส่วนหนึ่งนั้นมาจาก นักการเมืองท้องถิ่น ดังนั้นอิสรภาพในการนำเสนอข่าวย่อมมีอยู่อย่างจำกัดด้วย

การคุกคามหลังวิกฤติการทางเศรษฐกิจปี 2540 เป็นต้นมา คือการใช้อำนาจทุนเป็น เครื่องมือ ด้วยการกดดันทางธุรกิจหรือการถอนโฆษณาอันเนื่องมาจากการนำเสนอข่าว ซึ่งประเด็นการคุกคามนั้น พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเคยถูกคุกคาม ในลักษณะลิดรอนเสรีภาพของสื่อมวลชน ซึ่งประเด็นการคุกคามเหล่านี้ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องยุติการนำเสนอข่าวหรือหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า อันแสดงว่าการคุกคามมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวตามเป้าประสงค์ของผู้ใช้อำนาจเหล่านั้น ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชน และการแสดงบทบาทเป็นที่พึงของสังคม ซึ่งไม่สามารถข้ามพ้นอำนาจนี้เพื่อทำหน้าที่ตามอุดมการณ์ได้

3.2 การตลาดสมัยใหม่

ในโลกธุรกิจนั้นการเปลี่ยนแปลงมีขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อโลกเราก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีการสื่อสารในโลกไร้พรมแดน เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งในโลกไร้พรมแดนนี้ อินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการทำธุรกิจในศตวรรษใหม่นี้ ทำให้เราสามารถขายสินค้าหรือบริการได้ทั่วโลก กลไกทางการตลาดและการเข้าถึงลูกค้าจึงเปลี่ยนไป เราสามารถที่จะขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ทั่วโลก ที่เราเรียกว่า E-Commerce หรือการทำ Virtual Shop นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่าอำนาจการซื้อไปอยู่ที่ลูกค้า เพราะลูกค้าฉลาดขึ้น มีการศึกษามากขึ้น และมีทางเลือกมากขึ้น หากเราไม่เอาใจลูกค้า หรือไม่สนใจเขาอย่างในอดีต ลูกค้าก็จะตีจากเราไปหาคู่แข่งของเรา และผลจากการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการตลาดสมัยใหม่ตามมาอีกด้วย ซึ่งหากจะทำธุรกิจทำธุรกิจให้อยู่รอดได้นั้น เรื่องของการตลาดจะต้องเป็นตัวนำ ในยุคนี้จึงจะต้องให้ความสำคัญกับการตลาด เพราะการตลาดจะเป็นหนทางทำให้เงินไหลเข้าสู่บริษัท การตลาดปัจจุบันจึงต่างจากในอดีต เพราะการตลาดไม่ใช่การขายสินค้าเพียงอย่างเดียว หรือการสร้างสินค้าเพียงอย่างเดียวแล้ว แต่การตลาดสมัยใหม่นั้นจะเน้นการสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องหัน มาพิจารณาทบทวนส่วนผสมทางการตลาดใหม่ (Marketing Mix) 4 P's คือ Product (พิจารณาด้านผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ) Price (พิจารณาด้านราคาของผลิตภัณฑ์) Place (พิจารณาเรื่องช่องทางการจัดจำหน่าย) และ Promotion (พิจารณาด้านแนวทางที่จะส่งเสริมการขาย)

จากแนวการตลาดสมัยใหม่ดังกล่าว เมื่อนำมาวิเคราะห์ เป็นแนวทางการตลาดก่อนการปรับตัวนั้น หนังสือพิมพ์ เอกราช ในยุคย้อนกลับใหม่นั้น หนังสือพิมพ์ เอกราช ไม่มีการทำด้านการทำการตลาดแต่อย่างใด เพราะในช่วงเวลาดังกล่าว สภาพสังคมยังเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ผลิตสินค้าและบริการสนองตอบผู้บริโภคเพียงอย่างเดียว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ใช้หลักการขายสินค้าเช่นนี้ด้วยเหมือนกัน หากแต่จากในยุคเติบโตล่วงเข้ามาสู่ยุคย้อนกลับใหม่แล้ว สภาพสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยสังคมได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมในเชิงเกษตรกรรม เป็นสังคมในเชิงอุตสาหกรรม ธุรกิจเติบโตขึ้นเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ดังนั้นแนวการตลาดสมัยใหม่จึงถูกนำมาใช้พิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้รับผลกระทบ บออย่างมาก เพราะทางหนังสือพิมพ์ ไม่มีการจัดระบบการตลาด ส่งผลให้ การปรับตัวเป็นไปในลักษณะที่ใช้เวลานาน

เพราะ ไร้ทิศทางในการพัฒนา ทั้งด้าน เนื้อหาที่ในเชิงผลิตภัณฑ์ การพัฒนาระบบจัดจำหน่าย การพัฒนาระบบการตลาดและส่งเสริมการตลาดให้เข้าถึงผู้อ่านและผู้ลงโฆษณา ปัจจุบันจำนวนผู้ลงโฆษณาที่ยังสนับสนุนหนังสือพิมพ์ เอกสาร มีเหลืออยู่เพียง 7-8 ชิ้น ประกอบกับปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจถดถอย ทำให้ค่าโฆษณาซึ่งเป็นรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ลดลง ในประเด็นนี้ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกสาร ไชยยันต์ เปรมทอง กล่าวว่า สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ผู้ลงโฆษณาไม่กล้าเข้าพื้นที่โฆษณาเพิ่ม เนื่องจากการเพิ่มต้นทุนของเจ้าของโฆษณา เพราะหากเข้าพื้นที่ลงโฆษณาแบบใด ก็ต้องมั่นใจถึงความสำเร็จของผลการลงโฆษณานั้นด้วย เป็นสำคัญ ซึ่งรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ เอกสาร ขณะนี้มาจากค่าโฆษณาเป็นหลัก นับเป็นรายได้สำคัญของหนังสือพิมพ์ ทำให้เอกสารต้องปรับตัวด้านการตลาดอย่างมากเพื่อหาผู้ลงโฆษณาเพิ่ม โดยการปรับตัวด้านรูปลักษณะที่มีสีส้มมากขึ้นแล้ว หนังสือพิมพ์ เอกสาร ยังมีปรับตัวเองด้านการตลาด โดยประชาสัมพันธ์ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เก่าแก่ในจังหวัดลำปาง าลาด โดยการลงประชาสัมพันธ์กับวิทยุชุมชนร่วมด้วย เพื่อให้ประชาชนที่อยู่อำเภอรอบนอกที่ไม่มีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์ ได้รู้จักหนังสือพิมพ์ เอกสาร ผ่านทางวิทยุชุมชน

หลังจากที่เอกสารทำการตลาดด้านการประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางส่งเสริมการตลาดของหนังสือพิมพ์ให้เป็นที่รู้จัก จากผลการประชาสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่า ได้รับผลตอบรับจากผู้ฟังเป็นอย่างดี โดย ได้รับผลสะท้อนกลับ จากผู้ฟังว่าอยาก ติดตามอ่าน หนังสือพิมพ์เพิ่มเติมมากขึ้น และทำให้หนังสือพิมพ์ เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากในต่างอำเภอมากขึ้นด้วย แต่อุปสรรคคือ หนังสือพิมพ์มีจำหน่ายน้อย และไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในพื้นที่ที่ห่างไกล ในอำเภอรอบนอก ในการด้านกระจายหนังสือพิมพ์เอกสารได้วางโครงการว่าจะ นำหนังสือพิมพ์ไปกระจายตามหน่วยราชการต่างๆ ในทุกอำเภอ และทุกตำบล โดย ให้หน่วยราชการต่างๆรับเอกสาร ไปวาง เป็นประจำทุกสัปดาห์ เพื่อให้ประชาชนที่เข้ามาติดต่อในหน่วยงานราชการนั้น ได้อ่านหนังสือพิมพ์ ขณะนี้หน่วยราชการติดต่อรับหนังสือพิมพ์อยู่บ้าง ในบางอำเภอ แต่โครงการคือจะกระจายไปตามหน่วยงานราชการที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด 12 แห่ง อีกประการหนึ่งในการส่งเสริมด้านการตลาดคือ ทุกปีใหม่ และครบรอบการก่อตั้งจะมีการออกหนังสือพิมพ์เอกสาร ฉบับพิเศษ ด้วยหน้าปกสีส้ม ขนาดตัด 4 พิเศษ และเพิ่มจำนวนหน้าถึง 40-50 หน้า พร้อมด้วยบทความพิเศษ และเนื้อหาที่หลากหลายจาก นักเขียนอาวุโส ถือเป็น การคืนกำไรให้กับผู้อ่าน ทั้งหมดคือการปรับตัวด้านการตลาดของ เอกสาร ขณะนี้ หนังสือพิมพ์ เอกสาร ยังไม่มีกำไรมากพอ แต่ก็สามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่เป็นหนี้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หนังสือพิมพ์สามารถดำเนินงานพอเลี้ยงตนเองอยู่ได้

จากการศึกษาพบว่า เอกราช แม้จะพยายามปรับตัวและพยายามหาทางทำการตลาด แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังมีข้ออ่อนด้อยด้านการทำการตลาดอยู่ เพราะการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวที่เอกราชทำอยู่ตอนนี้เพื่อให้มีคนที่รู้จักหนังสือพิมพ์เพิ่มมากขึ้น เพราะต้องการขยายฐานผู้อ่านไปยังกลุ่มผู้อ่านกลุ่มใหม่ๆ ก็ตาม หากแต่พิจารณาด้านผลิตภัณฑ์และการกระจายรวมถึงการจำหน่าย หนังสือพิมพ์ยังขาดการจัดการอยู่มาก จากที่ได้ศึกษาการกระจายหนังสือพิมพ์ไปตามแผงร้านใหญ่ๆ ในจังหวัด แต่การขยายฝาก หนังสือพิมพ์ ก็ไม่สามารถทราบได้ว่า หนังสือพิมพ์จะขายหมดแผงจำนวนที่แน่นอนเท่าไร และการเรียกเก็บคืนที่ทำ 3-4 เดือนต่อครั้ง ก็เป็นการติดตามผลที่ยังขาดการจัดระบบ ทำให้ผู้ผลิตไม่รู้ยอดจำหน่ายที่แท้จริง ซึ่งหากหนังสือพิมพ์ได้ทำการพัฒนาระบบการจัดจำหน่ายให้เป็นระบบ หนังสือพิมพ์ก็จะรู้รายได้และยอดจำหน่ายที่แน่นอนในแต่ละสัปดาห์

3.3 เทคโนโลยีสมัยใหม่

กลุ่มกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเทคโนโลยีที่มีบทบาทในชีวิตประจำวันคือ โทรศัพท์มือถือ และ อินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีดังกล่าวได้ตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดังกล่าวได้ต่อการดำเนิน ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในด้านดี คือ การใช้เทคโนโลยีการเกิดจากการพัฒนานวัตกรรมทางด้านการสื่อสาร คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการค้นคว้าข้อมูลข่าวสารและการผลิต ทำให้ประหยัดเวลา และมีความรวดเร็วในการรับส่งข้อมูล ข่าวสาร จึงสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากช่วยลดขั้นตอนในกระบวนการผลิตให้สั้นลง

นอกจากการคิดค้นด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเข้ามาช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการพิมพ์แล้ว ยังก่อให้เกิดการหลอมรวมของสื่อสิ่งพิมพ์ (Media Convergence) โดยเป็นการพัฒนาเข้ามาใกล้กันของเทคโนโลยี มีลักษณะเป็นการวิวัฒนาการมาพบกันของเทคโนโลยี ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ เทคโนโลยีการแพร่ภาพและเสียง (Broadcast and Motion Picture Technology) เทคโนโลยีการพิมพ์ (Print and Publishing Technology) และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) โดยมีเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) เป็น

ปัจจัยสนับสนุน¹⁴ แม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการพัฒนาด้านการสื่อสาร ส่งผลให้เกิด การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลางมาสู่ชนบทมากยิ่งขึ้น โดย สื่อ วิทยุ และโทรทัศน์ แต่ทว่าสื่อดังกล่าวกลับให้พื้นที่นำเสนอข่าวท้องถิ่นอยู่น้อยมาก ด้วยเหตุนี้ประชาชนในท้องถิ่นจึง ยังต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารจาก หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอยู่ โดย ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ เอกราช และ ชาตรี ทาไชยวงศ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ ลำปางนิวส์ ลง ความเห็นสอดคล้องกันว่า การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเป็นส่วนของการมีหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ และการจัดรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์น่าจะกระทบต่อหนังสือพิมพ์ส่วนกลางมากกว่า อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของเคเบิลท้องถิ่นและวิทยุชุมชนที่มีมากขึ้น กลับเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลาย ๆ ฉบับ และกระทบต่อหนังสือพิมพ์ เอกราช ด้วย เนื่องจาก กลุ่มเป้าหมายที่ให้ความสำคัญกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังเป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกับ เคเบิล ท้องถิ่น และวิทยุชุมชน ทั้งนี้เพราะ มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะคล้ายกับหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ซึ่งได้เปรียบที่การนำเสนอข่าวที่รวดเร็ว ฉับไว ทันต่อสถานการณ์มากกว่านั่นเอง หากแต่ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดังกล่าว นอกจากส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องแข่งขันกับสื่อ สมัยใหม่แล้ว ยังส่งผลให้เกิดการแข่งขันกับสื่อหนังสือพิมพ์ประเภทเดียวกันอีกด้วย หนังสือพิมพ์ เอกราช ในสภาพปัจจุบันจึงยังไม่สามารถต่อสู้กับหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ ในด้านการลงทุนด้านเทคโนโลยีการพิมพ์ที่ทันสมัย ขนาดรูปเล่มตัด 2 ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเท่า หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง หน้าปกมีสีสันสะดุดตา และดึงดูดใจผู้อ่าน มากกว่า และเมื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับลักษณะรูปเล่มของหนังสือพิมพ์ เอกราช แล้ว หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังมีขนาด รูปเล่มแบบตัด 4 และหัวหนังสือพิมพ์ยังเป็นแบบ 2 สี มีภาพประกอบไม่มาก ขนาดพื้นที่ในการ โฆษณามีอยู่อย่างจำกัด เพราะมีขนาดและจำนวนหน้าที่จำกัด

ภาพที่ 22 ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ ในจังหวัดลำปาง

¹⁴ หนุ่นนาข้าว (นามปากกา), สื่อสาร...เทคโนโลยี [ออนไลน์], 15 มีนาคม 2553

แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/worajakrose/211960>

จากรูปข้างต้น คือหนังสือพิมพ์ในจังหวัดลำปางฉบับใหม่ที่เน้นสีสันสะดุดตา และ ขนาดหนังสือพิมพ์เท่ากับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ในราคา 10 บาท ส่วนเนื้อหาก็นำเสนอข่าวในท้องถิ่น เช่นกัน รูปถ่ายมือ เป็นหนังสือพิมพ์ลานนาโพสต์ ที่แต่เดิมชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยลานนา แต่ด้วยสภาวะเศรษฐกิจในยุค 2540 ทำให้หนังสือพิมพ์ได้รับผลกระทบด้าน ทุนทรัพย์ และด้านการผลิต ไทยลานนาเลิกกิจการไป และเปลี่ยนเจ้าของ เปลี่ยนชื่อหนังสือพิมพ์และปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ภายใต้ชื่อ ลานนาโพสต์ในปัจจุบัน หากย้อนกลับมาดู การพัฒนาด้านการพิมพ์ ของหนังสือพิมพ์ เอกราช ก็พบว่าหนังสือพิมพ์ เอกราช ปัจจุบัน ที่โรงพิมพ์เอกราช ยั คงมีแท่นพิมพ์ แท่นพิมพ์เพียง 2 แท่น สภาพเก่ามากแล้ว จึงรับงานพิมพ์ได้ไม่มาก พิมพ์ได้เฉพาะงานข่าวดำ

ดังนั้น จากการปรับตัวด้านเทคโนโลยีการพิมพ์ สำหรับหนังสือพิมพ์ เอกราชนั้น ได้มีการปรับระบบการพิมพ์ จากระบบตะกั่วเรียงพิมพ์มาเป็นการพิมพ์ในระบบ ออฟเซต (Offset) แบบตะกั่วเรียงพิมพ์มีข้อเสียคือ ใช้เวลานานในการพิมพ์ โดยต้นฉบับจะมีขนาด 8 หน้ายก หนึ่งหน้าจะใช้เวลาเรียงพิมพ์ประมาณ 1 ชั่วโมงและตัวอักษรที่ได้ ก็อาจมีรอยหักบิ่นไม่ชัดเจน ทั้งนี้ศักยภาพการพิมพ์เพิ่มขึ้นหลังจากนำเอา เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มาช่วยในงานพิมพ์ เพราะสามารถเก็บข้อมูลไว้ที่ แผ่นบันทึกความจำคอมพิวเตอร์ ได้ ซึ่งทำให้สะดวกต่อการแก้ไขต้นฉบับและการนำมาสั่งพิมพ์ใหม่ นอกจากนี้ยังสามารถพิสูจน์อักษรไปในตัวได้อีกด้วย เป็นการประหยัดเวลา และลดขั้นตอนในการผลิตลงไปได้ โดยปัจจุบัน สื่อสิ่งพิมพ์โดยทั่วไป รวมทั้งหนังสือพิมพ์ ต่างนำเอาเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยในการพิมพ์ เป็นการเรียงพิมพ์ด้วยแสงจากเครื่องคอมพิวเตอร์กราฟิก ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดสำหรับการสร้างต้นฉบับการพิมพ์ในระบบออฟเซต เนื่องจากสามารถเรียงพิมพ์ได้รวดเร็ว เช่น ต้นฉบับขนาด 8 หน้ายกหนึ่งหน้าจะใช้เวลานาน 15-20 นาที และตัวอักษรที่ได้จะมีความประณีตชัดเจนมาก ทั้งยังมีแบบของตัวอักษรให้เลือกได้หลายรูปแบบและหลายขนาดตามต้องการอีกด้วย โดยโปรแกรมที่นิยมใช้ในการจัดหน้า และ คอลัมน์ ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ นั้นคือการใช้โปรแกรม เพจเมเกอร์ (Page maker) เป็น โปรแกรมที่นิยมการใช้จัดวางตำแหน่ง คอลัมน์ให้พอดีกับขนาดสำนักพิมพ์ เอกราช มีคอมพิวเตอร์ 2 เครื่อง ใช้สำหรับพิมพ์งาน โดย เป็นเครื่อง พีซี สำหรับบรรณาธิการตรวจ และ พิสูจน์อักษร จัดหน้า 1 เครื่อง และอีกหนึ่งเครื่อง เป็นโน้ตบุค สำหรับช่างอาร์ต และผู้สื่อข่าว ช่วยตรวจรูป และจัดหน้า และวางตำแหน่งรูป โดยใช้โปรแกรม โฟโต้ช้อป (Photoshop) จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช มีเครื่องมือด้านคอมพิวเตอร์ที่ใช้การพิมพ์ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

ส่วนอุปสรรคในด้านการพิมพ์ที่เกิดจากสภาพแท่นพิมพ์ที่มาอายุการใช้งานมายาวนานคือ แท่นพิมพ์เสียบ่อยครั้ง เนื่องจากลักษณะของ แท่นพิมพ์ที่มีสภาพเก่ามากแล้ว ทั้งยังรับงานพิมพ์มากเกินไป จึงส่งผลให้บางครั้งพิมพ์หนังสือพิมพ์เสร็จช้ากว่ากำหนด ซึ่งผลกระทบในระยะยาวคือ กลุ่มผู้อ่าน และผู้ลงโฆษณา จำนวนลดน้อยลงไป จึงไม่ได้ติดตามอ่านเพราะไม่ทราบว่าหนังสือจะวางแผงอีกเมื่อไหร่ตนเอง ดังนั้นหนังสือพิมพ์จะต้องปรับปรุงในด้านการบวนการผลิตให้ชัดเจนกว่านี้ ซึ่งจะช่วยวางแผนการออกหนังสือพิมพ์ได้ตรงตามกำหนดต่อไปได้

3.4 พฤติกรรมการบริโภคสื่อ

ในสภาพสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญเติบโตและสลับซับซ้อนมาก การเปิดรับข่าวสารโดยไม่มีขีดจำกัด (ยุคโลกาภิวัตน์) จะเห็นว่าการเชื่อมโยงด้านข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลก ยิ่งทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และมีความ ต้องการบริโภคข่าวสารมากขึ้น โดยยังมีข่าวสารไหลเวียนจากทั่วทุกมุมโลกมากเท่าไร พื้นที่สำหรับคนท้องถิ่นก็ยิ่งเหลือน้อยเท่านั้น เห็นได้จากปรากฏการณ์ที่ทั้ง โทรทัศน์ เคเบิลทีวี ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากทั่วทุกมุมโลกและแพร่ภาพไปทั่วเมือง และเข้าไปในท้องถิ่น และส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย อันเนื่องมาจาก ภาวะไร้ขอบเขตของการติดต่อสื่อสาร ที่เป็นตัวเร่งให้ เกิดการบริโภคสื่อสมัยใหม่มากขึ้น เพราะสื่อสมัยใหม่ได้มีการคิดค้น พัฒนารูปแบบอย่างรวดเร็ว เนื่องจาก ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ

โดย ที่วิทยาการในปัจจุบันนี้ คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในการติดต่อสื่อสารและในงานประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อผสม (Multi-media) ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดีเนื่องจากให้ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ที่สมจริงเป็นธรรมชาติ และผู้รับยังสามารถมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อสื่อดังกล่าวได้ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านทาง อินเทอร์เน็ต (Internet) ที่ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในยุคของคอมพิวเตอร์ พบว่ามีการก้าวไปสู่สื่อประเภทอื่นๆ เช่น สื่อบรอดแบนด์ ด้วยการนำเสนอเนื้อหาสาระข่าวสารต่างๆ ที่เดิมต้องรับชมเฉพาะจากโทรทัศน์ แต่ปัจจุบันสามารถรับชมผ่านทางคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือได้ทั่วโลก ด้วยการเชื่อมโยงของระบบอินเทอร์เน็ต และการถ่ายทอดสัญญาณผ่านทางดาวเทียม ที่สามารถให้ผู้รับเลือกชมเนื้อหาต่างๆ ตามวันเวลาได้ตรงตามความต้องการที่ใกล้ตัวเรามากขึ้นก็คือการส่ง SMS

และ MMS จำพวก ringtone ข่าวสารโปรโมชั่นต่างๆ การร่วมสนุกด้วยการ SMS เข้ามาตามรายการโทรทัศน์ต่างๆ ซึ่งหลายคนอาจจะมองว่าเป็นสื่อที่เล็ก แต่แนวโน้มจากนี้ไป ความสำคัญของสื่อใหม่ก็จะเพิ่มมากขึ้นทุกปี

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมแห่ง การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่ในจังหวัดลำปางมีหนังสือพิมพ์เกิดใหม่หลายฉบับที่ซึ่งมีวางจำหน่ายแข่งขันใน และยังคงวางแผนขายคู่กับหนังสือพิมพ์ส่วนกลางฉบับยักษ์ใหญ่หลายฉบับอีกด้วย ย่อมแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของคนในท้องถิ่น ที่สนใจข่าวบ้านเมือง ข่าวใกล้ตัวและเป็นข่าวที่เน้นความจริงมากขึ้น ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางเศรษฐกิจจังหวัดลำปางมีผู้สนใจมาลงโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ? อดถิ่นกันมากขึ้น ทำให้มีการพัฒนาอุปเล่ม หน้าปกสวยงาม กระดาษอย่างดี และวางขายฉบับละ 10 บาท เท่ากับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และด้วย ปัจจัยด้านการขยายตัวทางเทคโนโลยี ซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้รับผลกระทบตามไปด้วย จากทั้ง สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และ อินเทอร์เน็ต โดยฐานกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นกลุ่มเดียวกันกับ กลุ่มผู้รับชมโทรทัศน์ และกลุ่มผู้รับฟังวิทยุเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามแม้เทคโนโลยีจะพัฒนาก้าวไกล พื้นที่สำหรับคนในท้องถิ่นก็ยังมีอยู่น้อยมาก ทั้งในสื่อ โทรทัศน์ และวิทยุ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้ทัศนะว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังคงนำเสนอข่าวท้องถิ่นได้ดีกว่า มีประเด็นการนำเสนอละเอียดมากกว่า ผู้อ่านจึงยังคงต้องการบริโภคข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยจะเห็นว่า ช่วงปี 2545 จนถึงปัจจุบัน จังหวัดลำปางมีหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในระยะเวลาใกล้เคียงกันเป็นจำนวนมาก โดยรวมแล้วในขณะนี้มียู่ 8 ฉบับด้วยกัน

อย่างไรก็ตามประเด็น ด้านการปรับตัวทางด้านเนื้อหา ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ควรลดการนำเสนอข่าวด้านอาชญากรรมลง และเพิ่มบทวิเคราะห์ เข้มข้น เจาะลึก เพื่อให้แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ ที่นำเสนอข่าวในแบบเดียวกัน ดังคำสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“ตอนนี้ผมคิดว่าเอกราชควรปรับตัวเองให้มากเพื่อความอยู่รอดมิฉะนั้นหากคนที่เคยอ่านมานานมีความชื่นชมและอ่านมานานเมื่อคนรุ่นเก่าหมดไป เขาก็หันไปอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ที่เกิดมาใหม่ ๆ หลายฉบับเวลานี้ ผมไม่แน่ใจว่าจะปรับตัวทันหรือไม่แต่หากอยู่รอดผมคิดว่า เอกราชควรออกเป็นรายสัปดาห์ แต่ทำให้เยี่ยม ๆ ไปเลย ต้องปรับเปลี่ยนกระดาษให้ดีขึ้น ราคาปรับสูงขึ้น เช่นเดียวกับมติชนรายสัปดาห์ ลดการลงข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุแบบไทยรัฐหากมีข่าวก็เป็นแบบ

ข่าวเจาะลึก เบื้องหลังข่าวที่น่าสนใจ หรือสรุปเป็นประเด็นข่าวแต่ละสัปดาห์ ซึ่งหนังสือแบบนี้ที่
 ลำปางยังไม่มี เอกราชก็ควรทำฉีกแนวออกไป สรรหานักเขียนดี ๆ มีการประกาศตัวไปยังผู้อ่านที่
 ติดตามอยู่แล้ว เราต้องแข่งขันในทวิเคราะห์ข่าวมีสาระหลากหลาย รวบรวมนักเขียนให้มากขึ้น
 หรือนำเรื่องน่าสนใจข่าวต่างประเทศ (แปลมา) หรือจากอินเทอร์เน็ต ต จากเว็บไซต์ มาลงพิมพ์ก็
 น่าสนใจ ผมว่า เอกราชน่าจะอยู่รอดได้ เพราะมีความเก่าแก่ สามารถขายหัวหนังสือพิมพ์
 มีลูกค้าอ่านอยู่แล้ว คงทำได้ไม่ยากนัก และไม่ต้องลงทุนมาก ไม่ต้องไปสู้กับคู่แข่งฉบับใด เพราะ
 ไม่ค่อยมีวางขายที่ลำปาง ถ้าทำก่อนจะได้เปรียบตรงนี้มากกว่าฉบับใด”¹⁵

ประเด็นนี้ บรรณาธิการ วิหาร หนังสือพิมพ์ เอกราช ไชยยันต์ เปรมทอง กล่าวว่
 เนื้อหาหนังสือพิมพ์ที่เข้มข้น และการนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา และโปร่งใส โดยประชาชน
 สามารถตรวจสอบได้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์ได้รับแรงศรัทธาจากประชาชน จาก
 นโยบายผู้เริ่มก่อตั้ง เอกราช ที่ไม่ยอมให้หนังสือพิมพ์ตกอยู่ใต้อำนาจนักการเมืองท้องถิ่นหรือ
 นายทุนกลุ่มใด และด้วยการยึดมั่นในนโยบายนี้ ทำให้ หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังได้รับแรงสนับสนุน
 จากผู้ที่ติดตามอ่านมาโดยตลอด การปรับตัวของหนังสือพิมพ์ เอกราช ในขณะนี้ คือ การให้
 ความสำคัญกับข่าว และบทความ โดยนำเสนออย่างมีคุณภาพ มีคุณค่าข่าว ส่วนบทความและ
 บทความวิเคราะห์ยังเป็นการนำเสนอเนื้อหาที่อยู่เคียงข้างประชาชน เป็นหลัก ซึ่งข่าวและบทความที่มี
 คุณภาพตรงใจผู้อ่าน ถือเป็นเอกลักษณ์ในการนำเสนอของ หนังสือพิมพ์ มาโดยตลอด

จากผลการเปลี่ยนแปลงทั้งทาง เศรษฐกิจ การตลาด และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ส่งเป็น
 ตัวเร่งให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ ไม่เพียงแต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น เอกราชเท่านั้น
 ที่ต้องปรับตัว หากแต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ ต้องปรับตัวเองตามไปด้วย โดย อาจารย์ด้าน
 สื่อมวลชน อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี ให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหากจะปรับตัวและดำรงอยู่
 ได้ในท้องถิ่นแล้วนั้น หนังสือพิมพ์จะต้องยึดถือเอาเนื้อหาที่นำเสนอเป็นจุดขาย โดยมุ่งเน้นที่
 คุณภาพข่าวและประโยชน์ของสาธารณะอย่างแท้จริง และผู้บริหารหนังสือพิมพ์จะต้องมีแนว
 ทางการบริหารที่ชัดเจน รู้หลักการตลาด เพื่อหาช่องทางให้หนังสือพิมพ์ สามารถเลี้ยงตัวเองอยู่ได้
 ในประเด็นนี้ นาย บรรยงค์ สุวรรณผ่อง กรรมการสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และสภาการ
 หนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้ความเห็นว่า หลักการบริหาร หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น เหมือนกับหลักในการ

¹⁵ ดร. นิรันดร์ จิวะสันติการ,กรรมการผู้อำนวยการมูลนิธิโยนิก จังหวัดลำปาง, 18 กันยายน 2552.

บริหารทั่วไป โดยต้องมีการจัดการที่เป็นระบบ ชัดเจน โปร่งใส โดยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย โดย สื่อใหม่ คือ อินเทอร์เน็ต จะเป็นเสมือนเครื่องมือช่วยส่งเสริมหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องเข้าใจ และมีทักษะทางการบริหารจัดการ เอาหลักการตลาดเข้ามาพิจารณา ปรับปรุงหนังสือพิมพ์ให้น่าสนใจ โดยอาจารย์บรรยงค์ ได้ยกตัวอย่าง การบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน จังหวัดเชียงใหม่ ว่า นโยบายในการทำหนังสือพิมพ์ของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ คือ นโยบายที่ต้องนำเสนอข่าวในท้องถิ่นเชียงใหม่ให้ดีกว่า หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และนำการตลาดเข้ามาเสริม ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ หลายฉบับยังดำรงอยู่ ได้นั่นเอง เนื้อหาสาระจึงเป็นส่วนสำคัญ นอกจากนี้ คนทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังต้องยึดมั่นจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และสิทธิการเท่าเทียม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารและการนำเสนอข่าวต่อไป

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ SWOT และการตลาดของหนังสือพิมพ์เอกราช

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมเพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดจุดอ่อน จากสภาพแวดล้อมภายใน รวมถึงโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งหนังสือพิมพ์ “เอกราช” คือ องค์กรธุรกิจหนังสือพิมพ์หนึ่ง ที่ดำเนินงานมายาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน หลัก SWOT จึงใช้นำมาวิเคราะห์การดำเนินงานและการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ “เอกราช” ดังนี้

4.1 จุดแข็ง (Strengths)

จุดเด่นหรือจุดแข็งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน โดยพิจารณาจาก รูปลักษณ์และเนื้อหาของสินค้า การจัดการองค์กร การจัดระบบบริหาร และวิธีการจัดการ พิจารณาจากตัวผู้บริหาร รวมทั้งพนักงาน รวมไปถึง พิจารณาจากประสิทธิภาพในการทำงาน และแผนงาน จากการศึกษาจุดแข็งของเอกราช พบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช มีจุดแข็งอยู่ที่ การเป็นหนังสือพิมพ์ที่มั่นคงยาว และตั้งมานาน จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากรุ่นสู่รุ่น มีชื่อเสียงมายาวนานและเป็นที่ยอมรับ จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ เรื่องเนื้อหา นำเสนอจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ รายงานข่าวที่

เป็นเรื่องจริง อย่างตรงไปตรงมา รอบด้าน เป็นกลาง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ นับว่าเป็นจุดแข็งที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีผู้อ่านติดตามอ่านมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจุดแข็งที่เอกราชรักษามายาวนานนี้ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ได้รับความนิยมเรื่อยมา ดังคำสัมภาษณ์ ตอนหนึ่ง

“ผมคิดว่า จุดแข็งของหนังสือพิมพ์ คือการนำเสนอข่าวโดยเน้นความจริงไม่นำเสนอข่าวด้านเดียว เน้นออกข่าวตรงเวลาโดยพยายามออกก่อนหนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่ ๆ เพื่อแย่งชิงพื้นที่โฆษณา แต่ยังมีโฆษณาประจำอยู่หลายชิ้น ในส่วนของการผลิตหนังสือพิมพ์ของเอกราช ต้นทุนก็ไม่สูงเท่าที่ควรแล้ว เพราะมีแท่นพิมพ์ และโรงพิมพ์เป็นของตนเอง ดังนั้นยังพอที่จะทำให้หนังสือพิมพ์เอกราชยังสามารถดำเนินกิจการของตนเองไปได้อย่างราบรื่นอีกทั้งยังไม่มีหนี้สินและไม่ได้มีนายทุนใด ๆ อยู่เบื้องหลัง และไม่ได้อิงนักการเมือง ผู้ใดหรือพรรคใดทั้งสิ้น”¹⁶

นักประวัติศาสตร์ โบราณคดี ล้วนนาอีกท่านหนึ่ง นายศักดิ์ สักเสริญ รัตนชัย กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องจุดแข็งของเอกราช ไว้ว่า จุดแข็งที่ หนังสือพิมพ์ยังคงรักษาเอกลักษณ์มาได้จนถึงทุกวันนี้ คือ ประเด็นเรื่องเนื้อหา เช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ผมคิดว่า จุดเด่นของหนังสือพิมพ์ “เอกราช” คือ การเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่อยู่แบบวิถีชาวบ้าน คือ นำความรู้เท่าทันต่อสภาพ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง มานำเสนอให้ประชาชนท้องถิ่นเข้าใจ และที่สำคัญคือหนังสือพิมพ์เข้าใจความต้องการของชาวบ้าน นี่เป็นจุดเด่นที่ทำให้หนังสือพิมพ์เอกราชได้รับความนิยมมากเมื่ออดีต ปัจจุบันหาก ผู้บริหาร “เอกราช” มีอุดมการณ์ลงทุนและพัฒนาเรื่องระบบการบริหาร และรูปแบบการพิมพ์แล้ว หนังสือพิมพ์เอกราช ก็น่าจะดำรงอยู่ได้อีกยาวนานต่อไป แต่อุดมการณ์อยู่คู่กับความร่ำรวยไม่ได้นะ ดังนั้นสถานะให้ดำรงอยู่ได้คือระบบบริหาร รวมถึงการผลิตและการตลาดต้องมั่นคง และบุคลากรที่มีความรู้ และมีคุณภาพ ต้องมีการรวมตัวกัน เพื่อพัฒนาเนื้อหาให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ประเด็นนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับเจ้าของว่าจะบริหารเอกราชไปในทิศทางใดต่อไป เพื่อให้อยู่ได้”¹⁷

นอกจากนี้ ดร.นิรันดร์ จิระสันติการ ได้กล่าวถึง จุดเด่นข้อได้เปรียบของเอกราช เพิ่มเติมไว้ว่า

¹⁶ ไชยยันต์ เปรมทอง, บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เอกราช, 20 กันยายน 2552

¹⁷ ศักดิ์ สักเสริญ รัตนชัย อดีตนักเขียนคอลัมน์ประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์ เอกราช, คุรุศิลป์น่านนา, 18 กันยายน 2552.

“เอกราชมีข้อเด่นที่ขายหัวหนังสือได้ มีคนอ่าน ผมก็เป็นนักอ่านที่ติดตามมานานแล้ว แม่เล็กมีอุดมการณ์ที่มั่นคง ไม่เอนเอียงไปทางธุรกิจ หรือ นักการเมืองมากนัก เป็นกระบอกเสียง เป็นสื่อของประชาชนที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง และมีนักหนังสือพิมพ์ที่มีอุดมการณ์ ดีอยู่แล้ว ผมว่านี่คือข้อได้เปรียบที่ทำให้เอกราชได้รับความนิยม ปัจจุบันจึงยังมีคนอ่านกันอยู่บ้าง แต่คงเป็นนักอ่านรุ่นเก่า ๆ”¹⁸

จากการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาด้านการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ เอกราช จากการสัมภาษณ์นักวิชาการท้องถิ่น ผู้นำด้านการศึกษาในท้องถิ่น ลงความเห็น ว่า จุดแข็งของหนังสือพิมพ์เอกราช คือ การรายงานข่าวอย่างเป็นกลาง รอบด้าน และตรงประเด็น นับเป็นจุดแข็งสำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์ได้รับความเชื่อถือ และแรงศรัทธาจากประชาชนมาอย่างยาวนาน โดยนักเขียนอาวุโส บุญเลิศ ครูชเมือง ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า จุดเด่นของ หนังสือพิมพ์ คือ การนำเสนอเนื้อหาข่าวที่ไม่เน้น หรือหา ไม่ใช้เรื่องความเสียหายของผู้อื่นมาเป็นข่าว โจมตีกัน ขณะนี้แม้ว่ายังไม่มีการพัฒนารูปแบบการพิมพ์ และการจัดรูปเล่ม แต่เนื้อหาสาระที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ของตนเองอย่างเหนียวแน่นที่ต้องการนำเสนอข่าวอย่างโปร่งใส จึงยังทำให้ เอกราช มีชื่อเสียง เป็นที่เชื่อถือและเป็นที่จดจำอยู่ของคนลำปางตลอดมา

แต่ทว่าจากการศึกษาในเชิงลึกแล้ว พบว่า แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะพยายามนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลางและตรงประเด็น หากแต่ในความเป็นจริงแล้ว การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ เป็นเพียงการรายงานข่าวในมิติเดียวเท่านั้น ยังขาดการวิเคราะห์เชื่อมโยงไปยังชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นนี้ นายบรรณรงค์ สุวรรณพงษ์ และ ผศ. อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี ในคณะที่มิวิจัยเรื่อง สถานภาพและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ เน้นการรายงานข่าว ความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นอย่างเดียว ทำให้ประชาชนรู้สึก ว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นสื่อของพวกเขา เพราะ หนังสือพิมพ์ไม่ได้ยังไม่ได้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ต่อติดกับท้องถิ่น ดังนั้นหากในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากรัฐธรรมนูญปี 2540-2550 ที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการบริโภคข้อมูลข่าวสาร ประชาชนย่อมต้องการรับรู้ ข่าวสารตามสิทธิและเสรีภาพนั้น ดังนั้นหนังสือพิมพ์ต้องมีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นที่ต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ ที่ผ่านมานักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคิดแต่

¹⁸ ดร. นิรันดร์ จิระสันติการ, ผู้อำนวยการมูลนิธิโยนก จังหวัดลำปาง, 24 กันยายน 2552.

เพียงว่า ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์แล้ว แต่หากลืมนมองย้อนไปถึงบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงในการเป็นผู้นำท้องถิ่นและส่งเสริมให้ท้องถิ่นเข้มแข็งต่อไป

ผศ. อังธิดา ได้เสนอว่า ในประเด็นนี้ หากผู้สื่อข่าวท้องถิ่นจำเป็นต้องรายงานข่าวเจาะลึก ตัวของผู้สื่อข่าวจะต้องศึกษาแหล่งข่าวอย่างถ่องแท้ และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและศิลปะในการนำเสนอ โดยต้องทำความเข้าใจ และต้องรู้วิธีในการนำเสนอโดยหลีกเลี่ยงที่จะไม่พาดพิงถึงผู้ใด ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“การนำเสนอข่าวในเชิงตรวจสอบ ไม่ได้หมายถึง ขุดคุ้ยแบบเจาะลึกเหมือนในหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง เพราะสังคมในท้องถิ่นแคบมาก ดังนั้น คนเขียนข่าวต้องมีศิลปะและทักษะในการนำเสนอ ไม่จำเป็นต้องพุ่งชนอย่างเดียว ต้องมีวิธีในการนำเสนอ เช่น หยิกแกมหยอก หรือเป็นการเตือนล่วงหน้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกเป็นข่าวมีส่วนในการชี้แจง หากจุดสมดุลทั้งสองฝ่าย มีวิธีเข้าประเด็นที่ เกี่ยวกับปัญหาว่าจะมีทางออกอย่างไรกับเรื่องนี้ ถือเป็น การตรวจสอบอย่างหนึ่ง และเป็นการ Educate คือให้ความรู้กับผู้อ่านไปในตัวด้วย เพราะฉะนั้น ผู้อ่านก็อยากติดตามอ่านต่อไปอีก เนื่องจากประเด็นที่นำเสนอ นั้นตรงกับความต้องการของผู้อ่านในพื้นที่นั้น”¹⁹

4.2 จุดอ่อน (Weakness)

ส่วนจุดอ่อน หรือข้อเสียเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน (Internal Environment Analysis) โดยพิจารณาจากรูปลักษณ์และเนื้อหาของสินค้า การจัดการองค์กร การจัดระบบบริหาร และวิธีการจัดการ พิจารณาจากตัวผู้บริหาร รวมทั้งพนักงาน รวมไปถึง พิจารณาจากประสิทธิภาพในการทำงาน และแผนงานร่วมด้วย ซึ่งจากการศึกษาขนาดองค์กร พบว่า หนังสือพิมพ์ “เอกราช” มีองค์กรธุรกิจหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก จากการพิจารณาปัจจัยดังกล่าว จุดอ่อนของ หนังสือพิมพ์ เอกราช คือ รูปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ แม้จะใช้เทคโนโลยี ระบบออฟเซ็ท ที่เป็นระบบสมัยใหม่ในการผลิตหนังสือพิมพ์ หากแต่รูปแบบและเนื้อยังขาดการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความ

¹⁹ อังธิดา ลิ้มปัทม์ปาณี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 16 มีนาคม 2553.

น่าสนใจ มีรูปสี่และงานกราฟิกน้อย ส่วนใหญ่ใช้รูปขาวดำ การเลือกรูปตีพิมพ์ไม่ดี ภาพไม่คมชัด เพราะใช้เพลทที่นำกลับมาใช้ใหม่ ทำให้ความคมชัดในการพิมพ์ลดน้อยลงไป นักเขียนอาวุโส มองว่า จุดอ่อนของหนังสือพิมพ์นั้น คือ ขาดการพัฒนาทางด้าน กราฟิก และรูปภาพ และสีสันทัน เพราะใช้ระบบถ่ายเพลท ภาพขาวดำ ทำให้ภาพบางครั้งขาดความคมชัด ส่วนการคัดเลือกรูปมาลง ส่วนมากเน้นรูปที่เป็นภาพข่าว อาชญากรรม ซึ่งเป็นกรนำเสนอในลักษณะเดียวกับหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมที่พบได้ทั่วไป จากหนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ซึ่งตรงคำสั่งสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ผมคิดว่า จุดอ่อนของเอกสารที่เห็นได้ชัดเจน คือ เรื่องการจัดพิมพ์รูปเล่ม และสีสันทันของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาจัดพิมพ์ สมัยนี้ต้องใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยพิมพ์ เพราะ หนังสือพิมพ์ต้องเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวให้ทันสมัย รวดเร็ว รวมการจัดภาพประกอบ โดยต้องอาศัยระบบคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยกว่านี้มาจัดพิมพ์ให้ดูโดดเด่นน่าสนใจ”²⁰

อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นจุดอ่อน คือ ระบบการตลาด เนื่องจากตั้งแต่ แรกเริ่มในการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ มาถึงยุคเดิไบโต และยุคย้อนกลับใหม่ และจนมาถึงยุคปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ไม่มีการทำการตลาดที่ชัดเจนแน่นอน ไม่มีการวิเคราะห์สภาพองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงไม่สามารถบริหารพัฒนาระบบการตลาดได้อย่างตรงจุดได้ เพราะไม่รู้สภาพ องค์กรของตนเองว่าจะต้องพัฒนาทางในทิศทางใดต่อไป ซึ่งการขาดการจัดโครงสร้างองค์กรในยุคย้อนกลับใหม่ จึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อแนวทางการปรับตัวและการบริหารงาน ขาดระบบในการบริหารบุคลากร จึงทำให้บุคลากรย้ายออกไป จำนวนมาก เมื่อเอกสาร ขาดแคลนบุคคลกรลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารงาน รวมทั้งระบบ การจัดสรรทรัพยากร และ แนวทางพัฒนาด้านการตลาดยังไม่พัฒนา ดังคำสั่งสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ผมว่าจุดอ่อนด้านการบริหารโครงสร้างองค์กร ส่งผลให้เอกสารขาดแคลนทรัพยากรบุคคลในเวลาต่อมา เพราะขาดการพัฒนาในรูปแบบการบริหารภายใน องค์กร ในรูปของคณะกรรมการ อำนวยการ การบริหารงานจึงผูกติดอยู่กับตัวแม่เล็กและคุณปราโมทย์ (ผู้ช่วยบรรณาธิการ) เท่านั้น ด้านการตลาด และการหารายได้ ยังขาดทักษะในการบริหาร อย่างเป็นระบบทำให้

²⁰ บุญเลิศ ครูทเมืองนักเขียนอาวุโสหนังสือพิมพ์เอกสารนามปากกา “คมตราครุฑ”, 17 กันยายน 2552.

นักเขียน ผู้สื่อข่าวเก่ง ๆ จึงเริ่มไหลไปอยู่หนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ ๆ มากขึ้น นับว่าเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางความเจริญเติบโตของเอกราชไปอย่างน่าเสียดาย”²¹

ทว่า หากหนังสือพิมพ์ เอกราช สามารถปรับปรุงจุดอ่อน ดังที่กล่าวมาข้างต้นได้ หนังสือพิมพ์เอกราช จะสามารถแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ในเรื่องรูปลักษณ์ได้ ประกอบกับเนื้อหาที่เป็นจุดแข็งสำคัญ ย่อมจะทำให้มีผู้อ่านติดตามอ่านหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้น ถือเป็น การขยายฐานผู้อ่านให้กว้างขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจลงโฆษณาที่เป็นรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ขณะนี้

4.3 เอกราชจะเติบโต (Opportunity)

การวิเคราะห์ โอกาสเกิดจากปัจจัยภายนอก (External Environment) ที่เป็นผลมาจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอก ที่เอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร นักการตลาดจะแสวงหาโอกาสและใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น สำหรับโอกาสที่หนังสือพิมพ์“เอกราช”จะเติบโต ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์เอกราชมีโอกาสทางธุรกิจที่สามารถเติบโตได้ เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เก่าแก่ และประชาชน ให้การยอมรับมายาวนานแล้ว ประเด็นนี้ ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารเอกราชได้ให้ความเห็นว่า

“หนังสือพิมพ์ เอกราชตอนนี้อยู่แบบพอประทัง เพราะยังไม่มีการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย รูปแบบการพิมพ์ยังคงใช้แบบตัด 2 และเป็นสี 2 สีธรรมดาไม่โดดเด่น และยังคงใช้การพิมพ์แบบเพลท คือ สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ เพื่อตัดทอนรายจ่ายลงไป ทำให้รูปเล่มไม่น่าสนใจ แต่ต่อไปกำลังพิจารณาที่จะปรับรูปแบบการพิมพ์ให้ทันสมัย ปรับหน้าปกให้น่าสนใจ กำลังคิดจะพัฒนารูปแบบการพิมพ์ให้เป็นตัด 4 พิเศษ โดยจะเพิ่มหน้า เพิ่มรูปภาพ และปรับราคาใหม่ เพื่อรองรับตลาดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านรุ่นใหม่ ๆ เพราะอยากกระจายฐานผู้อ่านให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้ลงโฆษณามาลงโฆษณาที่หนังสือพิมพ์เอกราชได้มากขึ้น แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ที่น่าเสนอเนื้อหาเข้มข้น ตรงไปตรงมาเช่นเดิม เพราะชื่อเสียงของหนังสือพิมพ์ “เอกราช” ได้รับความเชื่อถือและชาวบ้านติดตามอ่านมานาน”²²

²¹ นรินทร์ จิวะสันติการ, อำนวยการมูลนิธิโยนง จังหวัดลำปาง, 24 กันยายน 2552

²² นาย ไชยยันต์ เปรมทอง, บรรณาธิการบริหารเอกราช, 20 กันยายน 2552

นอกจากนี้ นักเขียนอาวุโสของหนังสือพิมพ์ เอกราช บุญเลิศ ครูทเมือง นักเขียนนามปากกา คมตราครุฑ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมถึง โอกาสที่ เอกราช จะสามารถเติบโตได้ในยุคโลกาภิวัตน์ว่า หากปรับรูปแบบและการบริหารจัดการด้านการตลาดให้มีระบบ หนังสือพิมพ์ก็จะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า “ผมคิดว่า โอกาสที่หนังสือพิมพ์ “เอกราช” จะเติบโต นั้น ผมมองว่า เอกราชควรปรับปรุงด้านการจัดพิมพ์ รูปแบบ และสีสันทนของหนังสือพิมพ์ ควรมี การปรับปรุงด้านเนื้อหาข่าว ที่ทันสมัย รวดเร็ว การจัดภาพประกอบควรจะต้องใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่ ทันสมัยกว่าเดิม และการแสวงหาค่าที่จะมาลงโฆษณาก็ต้องทำอย่างมีระบบ มีความมั่นคง มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในด้วยการลงทุนจัดหาผู้สื่อข่าวที่เป็นคนรุ่นใหม่ ให้ความสำคัญกับ การปรับปรุงด้านเนื้อหาสาระข่าว ให้มีมากมายหลายแขนง แล้วขยายการตลาดให้มากขึ้นเพื่อแข่งขัน กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรุ่นน้อง ๆ ที่เกิดขึ้นมาใหม่ และกำลังเกิด เรื่องนี้ ผมว่าเอกราชน่าจะ ได้เปรียบคู่แข่ง เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ ที่ชาวลำปางและชาวเหนือรู้จัก ศรัทธาและยอมรับมานาน คน เหนือก็อยากเห็นเอกราชเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีภาพลักษณ์ใหม่ สามารถแข่งขันกับคู่แข่งในสังคมยุค ข่าวสารไร้พรมแดนนี้ได้อย่างสมศักดิ์ศรีต่อไปในอนาคต”²³

ซึ่งบทสัมภาษณ์ ดังกล่าว สอดคล้องกับ ความคิดเห็นของ นิรันดร์ จิระสันติการ ที่ได้ กล่าวถึง โอกาสที่เอกราชจะเติบโตคือ ต้อง เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย และให้ สอดคล้องกับยุคข้อมูลข่าวสาร ดังคำสัมภาษณ์บางตอนว่า

“ทุกวันนี้ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ในลำปาง มีเกือบ 10 ฉบับ เป็นเรื่องแปลกแต่ดี เพราะทำให้คนเลือกอ่านเลือกซื้อได้ตามความสนใจ ในราคาที่เท่ากับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง คนอื่น ๆ มีการตื่นตัวเรื่องข่าวสารผมอยากเห็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นลำปางมีแนวคิดคล้ายๆ มติชนราย สัปดาห์ เกิดขึ้นหลายๆ ฉบับ อย่าทำข่าวชาวบ้านแบบหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง แบบไทยรัฐ เดลินิวส์ มันมีมากเกินไปแล้ว อยากเห็นหนังสือพิมพ์เกิดในแนวมติชน ที่มีบทความดีๆ จาก นักเขียน ผู้รู้ นักวิชาการอิสระต่างๆ มาลงพิมพ์ หากลงข่าวก็น่าจะเจาะลึก ด้านวิเคราะห์ด้าน วิจัยข่าวมาทำเป็นรายสัปดาห์ มีข่าวต่างประเทศข่าวจ ากท้องถิ่น มีไฮรายนข่าวอย่างเดียว น่าจะมีวิเคราะห์ วิจัยสั้น เสนอความเห็น ต้องฉีกแนวไปจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆที่มีอยู่ ผมเห็น ว่า เอกราชต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบตามนี้เพื่อความอยู่รอด ที่ขอชมเชยอย่างยิ่งคือการวางตัวเป็น

²³ บุญเลิศ ครูทเมือง , นักเขียนอาวุโส นามปากกา คมตราครุฑ ,17 กันยายน 2552

กลางในการเสนอข่าว มีความเป็นธรรม ยึดถือ อดความถูกต้องและยึดถือประโยชน์ของมวลชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งจะทำให้หนังสือพิมพ์ สามารถดำรงอยู่มั่นคงและยาวนานต่อไปได้”²⁴

จากการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช มีข้อได้เปรียบตรงที่เป็นหนังสือพิมพ์เก่าแก่ที่มีผู้ติดตามอ่านมาอย่างยาวนาน และประชาชนในท้องถิ่นศรัทธา เพราะ จากแรกเริ่มในการก่อตั้งนางเล็ก พิษณุกุล และคณะได้ทำให้ บทบาทของหนังสือพิมพ์ เป็นที่ประจักษ์ต่อท้องถิ่นว่าสามารถทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่นได้ และอยู่เคียงข้างประชาชน ดังนั้น ในโอกาสที่เอกราชจะพัฒนาและดำรงอยู่ได้นั้น หนังสือพิมพ์ จะต้องกลับมาทบทวน ถึงบทบาทในสมัยยุคก่อตั้งและต้องกลับมาวางเป้าหมายว่า จะนำเสนอข่าวเพื่อใคร หากหนังสือพิมพ์รู้เป้าหมายในการนำเสนอข่าวที่ชัดเจนแล้ว ย่อมทำให้นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เข้าใจบทบาทที่แท้จริงซึ่งหนังสือพิมพ์ต่อไป และสามารถดำรงหนังสือพิมพ์อยู่ได้จากแรงศรัทธาประชาชน

4.4 อุปสรรค และปัญหาที่คุกคาม (Treat)

อุปสรรคและปัญหาที่คุกคามต่อหนังสือพิมพ์จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง การเมืองท้องถิ่นและธุรกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทและหน้าที่ในการนำเสนอข่าว ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช ประสบกับอุปสรรค และปัญหาคุกคามซึ่งส่วนใหญ่มาจาก นักการเมืองท้องถิ่น แม้จะไม่ใช้การนำเสนอข่าวในเชิงจะลึกลับ แต่การนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาและยึดถือความเป็นกลางมากที่สุด ทำให้หนังสือพิมพ์โดนข่มขู่คุกคามจากนักการเมืองท้องถิ่นเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้เคยเป็นข่าวให้กับหนังสือพิมพ์ เอกราช ในยุคเติบโต ได้กล่าวถึงภัยคุกคามของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า ภัยคุกคามของหนังสือพิมพ์นั้น มาจากผู้มีอิทธิพล ทั้งด้านการเมืองท้องถิ่น และผู้มีอิทธิพลในด้านธุรกิจ ที่มักกลั่นแกล้งทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าว ดังคำสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“อุปสรรคและปัญหาที่คุกคามหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือเรื่อง การเมืองและธุรกิจ บางครั้งเราเสนอข่าวในเชิงลึกลับ ก็ส่งผลกระทบต่ออิสรภาพในการเสนอข่าว อย่างในกรณี ที่เกิด เหตุทะเลาะวิวาท

²⁴ นรินทร์ จิระสันติการ, ผู้อำนวยการมูลนิธิโยนก จังหวัดลำปาง, 24 กันยายน 2552

กัน ร้านอาหารที่เป็นผู้ลงโฆษณากับเรา เราก็ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเสนอที่จะไม่กระทบต่อชื่อเสียงของร้านอาหารที่เป็นผู้สนับสนุนเรา เป็นต้น นี่เป็นอิทธิพลทางธุรกิจที่ส่งผลการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแทบทุกฉบับ แต่เราต้องนำเสนออย่างเป็นทางการมากที่สุด”²⁵

บทสัมภาษณ์ ดังกล่าวสอดคล้องกับ ไชยยันต์ เปรมทอง บรรณาธิการบริหารเอกราช ที่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า ภัยคุกคามทางด้านการเมืองท้องถิ่นกระทบต่อเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ เอกราช เช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ในสมัยก่อนการเมือง มีผลกระทบต่อการทำงาน และการนำเสนอข่าวของเอกราชมาก เพราะเอกราชเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับเดียวในขณะนั้น ที่คอยเป็นปากเสียงให้ประชาชน ทำให้มีนักการเมืองท้องถิ่นใช้กฎหมายคุกคาม แต่ปัจจุบันเรื่องการเมืองท้องถิ่น ก็ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวบ้างแต่ไม่มาก เนื่องจากเอกราชยังคงเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเล็ก เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านได้ไม่มาก จึงถูกมองข้ามไป ส่วนปัญหาและอุปสรรคด้านการพิมพ์ และการโฆษณา ยังส่งผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์เอกราชตลอดมา”²⁶

จากศึกษาถึงปัจจัยด้านอุปสรรคที่คุกคามดังกล่าว ทำให้หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้ขบคิดหาแนวทางในการปรับตัว คือ เน้นการนำเสนอข่าวอย่างเป็นทางการมากที่สุด เพื่อไม่ให้มีการพาดพิงถึงบุคคลอื่น และให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสชี้แจง แม้ว่าอุปสรรคการคุกคามด้านธุรกิจการค้าส่งผลกระทบต่อการทำงานเนื้อหา แต่ทั้งนี้บรรณาธิการจะเป็นผู้กำกับดูแลอย่างละเอียด ศึกษาแหล่งข้อมูลทั้งอย่างรอบด้าน ซึ่งต้องใช้ วิธีการแนะนำ หรือนำเสนอในรูปแบบหยิก แกรมหยอก หรือเพียงแค่เป็นการเตือนล่วงหน้า ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนที่มีความคิดเห็นไปในทางแนวกันว่า นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเรียนรู้จากสถานการณ์นั้น และจะต้องมีความเข้าใจ ประกอบกับต้องมีศิลปะในการนำเสนอข่าว เพื่อเปิดช่องทางให้ประชาชนได้ร่วมตรวจสอบ ทั้งยังเป็นการให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่นถึงประเด็นปัญหาที่ควรหาทางแก้ไขร่วมกันต่อไป

²⁵ ชาตรี ทาไชยวงศ์, บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ลำปางนิวส์, 19 กันยายน 2552.

²⁶ ไชยยันต์ เปรมทอง, บรรณาธิการบริหารเอกราช, 20 กันยายน 2552.

4.5 แนวทางการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ควรเป็น

จากการศึกษาเรื่องการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ เอกราช ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมจะเห็นว่า เอกราช มีการปรับตัวในด้านต่างๆ เพื่อรองรับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นสังคมที่มีการแข่งขันด้านการนำเสนอข่าวสาร โดยจะเห็นได้จากการ หลอมรวมของสื่อ จากส่วนกลางทั้งสื่อใหม่ ไม่ว่าจะเป็น สื่อโทรทัศน์ ที่มีการหลอมรวมกับสื่อวิทยุ หรือ เคเบิลทีวี ทำหน้าที่รายงานข่าวแทนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทำให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ ทั้งยังมีปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจถดถอย ที่ส่งผลกระทบต่อราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการพิมพ์ ราคาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้นด้วย จากปัจจัยดังกล่าว ส่งผลต่อการปรับตัวของเอกราช ดังนี้ คือ นโยบายขณะนี้ของเอกราช ในการปรับตัวคือ (1) การหาสมาชิกประจำ ที่เป็นหน่วยงานราชการ ตามเขตเทศบาลอำเภอต่างๆ ในตัวเมืองลำปาง 12 เขต และอำเภอรอบนอก (2) ทำการตลาดเพิ่ม โดยการลงโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตามวิทยุชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ให้ประชาชนทั่วไปรู้จัก หนังสือพิมพ์ โดยประชาสัมพันธ์ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดลำปาง และออกหนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ ในโอกาสครบรอบการก่อตั้ง และ ในช่วงปีใหม่ เป็นการประชาสัมพันธ์ และคืนกำไรแก่ผู้อ่าน (3) หาคนประสานงานด้านโฆษณาเพิ่ม เนื่องจากรายได้หลักมาจากโฆษณา (4) รักษาเอกลักษณ์ การนำเสนอข่าวรอบด้าน ตรงไปตรงมา และโปร่งใส ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลทางธุรกิจ จหรือนายทุนคนใดจากการปรับตัวดังกล่าว นำไปสู่การสรุปบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาในประเด็นที่เอกราชปรับตัวสามารถสรุปเป็นแนวทางด้านการบริหารหนังสือพิมพ์ได้ว่า การบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้อยู่ได้นั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องคำนึงถึงบทบาทของตนเองในการเป็นผู้เฝ้าระวังภัยให้กับท้องถิ่น (Watch Dog) ดังนั้นการปรับตัวของสื่อท้องถิ่นยุคใหม่ จะต้องตั้งกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะให้ใครเป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ เนื่องจากตลาดที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังไม่ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านที่แท้จริงให้ชัดเจน ตลาดนั้นการพัฒนาด้านเนื้อหาสาระยิ่งยากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ บรรยงค์ สุวรรณผ่อง กรรมการสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ว่า

“ผมมองว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นโดยทั่วไปยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ เพราะ หนึ่ง เนื้อหาที่นำเสนอออกมาไม่ได้ไปถึงผู้รับสารเป้าหมาย สองหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บ่อนเนื้อหาไม่ตรงกับผู้รับสารเป้าหมาย เช่น มักลงข่าวประชาสัมพันธ์ อบต อบจ หรือข่าวผู้ว่า เป็นต้น สาม รูปเล่มไม่

น่าสนใจ ดังนั้นพอไม่มีบทบาทดังที่กล่าวมานี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็ไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่ผู้อ่าน เพื่อไปดุลย์หน่วยงานราชการและองค์กรส่วนท้องถิ่นได้เลย”²⁷

ดังนั้นบทบาทสำคัญที่หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัว ก็คือ หนังสือพิมพ์ต้องตอบสนองของความเป็นท้องถิ่นให้ได้ โดยคนที่ทำหนังสือพิมพ์จะต้องลงไปดูว่า คนในท้องถิ่นหรือคนในพื้นที่นั้นต้องการอะไร ไม่ใช่เพียงแค่ตอบสนองกับส่วนกลาง หนังสือพิมพ์จะต้องหาเอกลักษณ์ หรือจุดที่เป็นของตนเอง ดังคำสัมภาษณ์จาก อาจารย์ทางด้านวารสารศาสตร์ตอนหนึ่งว่า

“จากที่ศึกษาเรื่องหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า บทบาทที่สื่อท้องถิ่นทำได้ดี คือ การแจ้งข่าวสารเหมือนเป็นผู้ใหญ่บ้าน และพบว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้ทำหน้าที่โดยแท้จริง บทบาทตรงนี้เป็นเพราะ ส่วนใหญ่ทำหนังสือพิมพ์ด้วยใจรัก และไม่ได้จบมาด้านนี้โดยตรงและคนทำก็รู้แค่ว่ามีหน้าที่ในการรายงานข่าวเท่านั้น

บทบาทดังกล่าวทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังไม่ติดต่อกับชุมชน และยังไม่ได้เข้าไปเชื่อมกับชุมชน ไม่เหมือน เคเบิลทีวี หรือวิทยุชุมชน ที่นำเสนอข่าวได้รวดเร็ว และเชื่อมคนและชุมชนได้ แต่หนังสือพิมพ์ทำไม่ทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นโดยตรง ในส่วนของเนื้อหาถ้าจะนำเสนอ เนื้อหาในส่วนกลาง ก็อาจ จะเป็นเนื้อหา ในระดับประเทศ หรือ ระดับนานาชาติ เช่นประเทศจีนจะมาค้าขายกับเรา มันจะส่งผลกระทบต่อชุมชนที่กำลังทำการเกษตร สมมติว่า ทางจีนอยากได้วัตถุดิบที่เป็นยาพาราเพิ่มขึ้น นั่นจึงมีผลต่อการทำการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งตรงนี้จะต้องเชื่อมโยงให้ชาวบ้านและชุมชนเข้าใจ”²⁸

นอกจากนี้ บทบาทหนังสือพิมพ์ยุคใหม่คือ ต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลไปยังท้องถิ่นได้ เพื่อให้คนในท้องถิ่น เห็นถึงความสำคัญของชุมชน รักและหวงแหนชุมชน อันจะเป็นการสร้างเสริมชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป สำหรับ แนวโน้มในการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์คือ หนังสือพิมพ์จะต้อง

²⁷ บรรยงค์ สุวรรณผ่อง , บรรณาธิการ “อีคอนนิวส์” กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และอดีต ประธานอนุกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 24 กุมภาพันธ์ 2553.

²⁸ อังธิดา ลิ้มบีบัทมปาณี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัย รามคำแหง , 16 มีนาคม 2553.

เข้าใจบทบาทของตนเอง ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และเป็นผู้นำทางความคิดชุมชน ที่จะนำเสนอปัญหาที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือในชุมชน โดยกำหนดกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายให้ชัดเจน เมื่อรู้และเข้าใจว่ากลุ่มผู้อ่านเป้าหมายคือใคร ย่อมจะสามารถนำเสนอเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้อ่านกลุ่มนั้นๆ ได้ แต่การจะสามารถบริหารให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังคงอยู่ได้ หนังสือพิมพ์จะต้องมีโครงสร้างการบริหารที่เข้มแข็ง และการตลาดที่เป็นระบบ และต้องนำเสนอเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยต้องแยกกองบรรณาธิการ และการตลาดให้ชัดเจน เพื่ออิสรภาพในการนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลางมากที่สุด ดังคำสัมภาษณ์ ตอนหนึ่งว่า

“ปัญหาของคนทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือ ยังไม่เข้าใจและยังขาดทักษะการจัดการด้านการตลาด ไม่กล้าที่จะไปหาโฆษณา คิดอยู่เสมอว่าเหมือนไปขอมาลง นั้นเป็นเพราะบรรณาธิการมีจิตวิญญาณด้านเนื้อหาอย่างเดียว แต่ยังขาดมิติทางการตลาด ดังนั้นบรรณาธิการและกองการตลาดต้อง แยกออกจากกัน โดยจะต้องคุยกันให้ชัดเจน ว่าตอนนี้เค้าสนใจเรื่องอะไร นำเสนอออกไปแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือ ธุรกิจชุมชนอย่างไร แล้วจึงเสนอประเด็นให้กับผู้ที่สนใจลงโฆษณา นำเสนอประเด็นนั้นในหน้าหนังสือพิมพ์ ที่คิดว่าประชาชนสนใจอยากติดตามอ่าน”²⁹

ดังนั้น การบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ต่อไปนั้น นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องกลับมาพิจารณา บทบาทหน้าที่ ของสื่อมวลชนท้องถิ่นอีกครั้ง เพื่อนักหนังสือพิมพ์จะได้เข้าใจ บทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่น ต่อ สิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ที่จะต้องนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงจะสามารถคงอยู่ได้

ประเด็นสำคัญ คือ นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะต้องมุ่งที่จะนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก และต้องทบทวนระหว่าง ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน กับ ข่าวสารที่ประชาชนสนใจ เช่น การเสนอแนะเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยไม่ว่าจะเป็นเรื่องชุมชนเมืองหรือชนบทที่

²⁹ อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัย รามคำแหง ,16 มีนาคม2553.

กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นโดยรวม ซึ่งเนื้อหา นั้น อาจไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับผู้อ่านทั่วไป แต่หากมีผู้สนใจอ่าน ก็จะเกิดประโยชน์ในการนำตัวอย่างไป ใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนของตนต่อไป ลักษณะเช่นนี้ จึงจะเป็นบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยุคใหม่ ที่ต้องทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นบทบาทที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องปรับตัวในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป ท่ามกลางแรงสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ก็จะดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช จังหวัดลำปางท่ามกลาง กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช ที่ยังคงเอ ก ลักษณะเฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเมืองลำปางไว้ได้
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มอนาคตและปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอก ราชท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับ บั ตั ว เพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยอาศัยการศึกษาหลักฐาน ทางเอกสารตั้งแต่แรกเริ่มมีการจัดตั้งโรงพิมพ์เอกราช ทั้งในเชิงเอกสารเก่า ๆ ที่ทางโรงพิมพ์เอกราช ได้เก็บไว้ ทั้งนี้ ยังมีการสังเกตและรวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก(Depth Interview) บรรณาธิการบริหาร รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำงานให้กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช มีทั้งนักเขียนรุ่นเก่า ๆ รวมไปถึง นักการเมืองรุ่นเก่า ๆ ที่เคยมี ง านเขียนในเอกราช ทั้งนี้ ยังเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ และนักวิชาชีพวารสารศาสตร์ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องที่รอบรู้และสนใจต่อบ ทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้ได้มุมมองในการบริหารองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เป็นป ระโยชน์ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยในการปรับตัว การจัดการ และการดำรงอยู่ของ หนังสือพิมพ์เอกราชภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุค

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ดังนี้

1.1) แนวคิด วัตถุประสงค์ และ สภาพทั่วไปของหนังสือพิมพ์ เอกราช

เจ้าของและบรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกราช รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องและร่วมจัดทำหนังสือพิมพ์ เอกราช ระบุสอดคล้องกันว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช เกิดขึ้นมาในยุคเผด็จการ จากอุดมการณ์ของบรรณาธิการผู้ก่อตั้ง คือ นางเล็ก พิษณุกุล เพื่อให้หนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน เป็นดั่งกระบอกเสียงให้กับประชาชนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยหนังสือพิมพ์ต้องมีปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ หนังสือพิมพ์พิมพ์ เอกราช ก่อตั้งและเติบโตมาจวบจนปัจจุบันเป็นเวลา 53 ปี จากปี พ.ศ. 2500 – ปี พ.ศ. 2553 ซึ่งสามารถศึกษาได้จากการแบ่งการศึกษาเป็น 4 ยุค ได้แก่ 1.) ยุคตั้งต้น ในปี 2500 – 2515 เป็นช่วงที่หนังสือพิมพ์เริ่มออกจำหน่าย จากการก่อตั้งโรงพิมพ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2500 2.) ยุคเติบโต ในปี พ.ศ. 2516-2539 3.) ยุคย้อนกลับใหม่ ในปี พ.ศ. 2539 – 2549 4.) ยุคควบคุมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ (2550-ปัจจุบัน)

1.2) ลักษณะความเป็นเจ้าของ ของหนังสือพิมพ์ เอกราช

จากผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้สภาพปัจจุบัน มีลักษณะการดำเนินกิจการโดยเจ้าของคนเดียว เหตุผลที่ผู้ประกอบการลงทุนคนเดียว เพราะต้องการความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าว โดยไม่ต้องการมีปัญหาด้านการบริหารจัดการ และไม่ต้องการอยู่ภายใต้อิทธิพล หรือกลุ่มนายทุนใดๆ ทั้งสิ้น ทำให้ องค์กร หนังสือพิมพ์ของ เอกราช เป็นเพียงองค์กรขนาดเล็ก ขาดความน่าเชื่อถือในด้านการบริหารองค์กร โดยลักษณะความเป็นเจ้าของแบบเพียงผู้เดียวนี้ มีข้อจำกัดด้านเงินทุน และมีความเสี่ยงในการลงทุนสูง ซึ่งแตกต่างจากสมัย ยุคเติบโต ในปี 2516 – 2539 หนังสือพิมพ์มีโครงสร้างเป็นระบบห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล มีการจัดโครงสร้างทางองค์กรที่ชัดเจน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ลงโฆษณา อย่างจรรีตามในสภาพปัจจุบัน จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรที่เกิดขึ้น ในยุคย้อนกลับใหม่ มาเป็นระบบการ

บริหารงานแบบการเป็นเจ้าของผู้เดียว และไม่มีการจัดการด้านโครงสร้างองค์กร ทำให้หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มขาดแคลนบุคลากรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนักข่าวและนักเขียน เนื่องจากการบริหารงานองค์กรที่ไม่มีระบบ ทำให้บุคลากรไม่เชื่อมั่นในการทำงานในองค์กร นอกจากนี้ สภาพปัจจุบันหนังสือพิมพ์ ยังขาดความเชื่อมั่นจากนักลงทุนผู้ลงโฆษณาด้วย เพราะผู้ลงโฆษณาเหล่านั้นไม่มั่นใจว่าหนังสือพิมพ์จะบริหารงานอยู่ได้ ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยด้วยเงินลงทุนที่จำกัด บางรายจึงถอนโฆษณาออกไป

1.3) ทรัพยากรในการจัดการองค์กร

1.3.1) คนหรือบุคลากร

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดคน หรือการจัดคนเข้าทำงานในองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น มีโครงสร้างการทำงานอย่างง่าย โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา ทางผู้บริหาร นางเล็ก พิชญกุล ได้ให้โอกาสผู้ที่มีใจรักและอยากทำงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รับเข้ามาทำงาน ด้วยสภาพองค์กรที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ทางผู้บริหารจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึง จัดให้มีการอบรมและสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ให้กับบุคลากรและผู้สนใจงานวิชาชีพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในยุคเติบโตมีโครงสร้างองค์กรมั่นคงเป็นระบบนิติบุคคล โครงสร้างการทำงาน เช่นนี้ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารบุคลากรได้อย่างเป็นระบบ และช่วยศักยภาพในการบริหารงานของบุคลากรได้ ต่อมาเมื่อ โครงสร้างองค์กรเปลี่ยนแปลงไปมาสู่ยุคย้อนกลับใหม่ และยุคควบคุมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ ในยุคนี้ไม่มีการจัดโครงสร้างองค์กร บุคลากรบางส่วนได้ย้ายออกไป การบริหารงานมีเจ้าของเป็นผู้บังคับบัญชาและสั่งงานเพียงคนเดียว และแบ่งหน้าที่การทำงานแต่ละฝ่ายแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม ซึ่งพนักงานที่เหลือก็สามารถสลับหน้าที่การทำงานได้อย่างรวดเร็วต่อเนื่องได้ ทั้งเป็น นักข่าว คอลัมนนิสต์ พนักงานเรียงพิมพ์ การตลาด การเงิน เป็นต้น โดยโครงสร้างองค์กรจึงยังไม่เป็นระบบไม่เหมือนกับโครงสร้างองค์กรของหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง เพราะขาดบุคลากรทั้งในจำนวนและประสิทธิภาพ ซึ่งบุคลากรในกองบรรณาธิการ กองการจัดการ และกองการผลิต จะมีความสามารถในการทำหน้าที่ได้มากกว่างานที่ได้รับมอบหมาย

1.3.1) การเงินและทุน

หนังสือพิมพ์ เอกราช ดำเนินธุรกิจ มีลักษณะความเป็นเจ้าของเพียงผู้เดียว ดังนั้นงบประมาณส่วนใหญ่จึงมาจากเงินส่วนตัว หรือของครอบครัว จึงไม่มีการลงทุนที่ใช้เงินหมุนเวียนสูง รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากโฆษณา ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ และการลงอวยพรในเทศกาลสำคัญ ซึ่งการบริหารด้านเงินลงทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรครั้งสำคัญในช่วง ยุคย้อนกลับใหม่ในปี 2539 เป็นต้นมา หนังสือพิมพ์ขาดเงินลงทุนเพื่อใช้ในกระบวนการผลิต และการปรับปรุงเทคโนโลยีและศักยภาพการพิมพ์ให้ทันสมัย การศึกษาเชิงลึกพบว่า หากหนังสือพิมพ์ ต้องแข่งขันกับสื่อหนังสือพิมพ์ ด้วยกันและสื่อสมัยใหม่อื่นๆ หนังสือพิมพ์จะต้องมีรายรับมากกว่ารายจ่าย และมีเงินทุนหมุนเวียนมากพอในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้มีคุณภาพต่อไป

1.3.3) ด้านเครื่องจักรและเทคโนโลยี

ผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราชมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการที่ทันสมัยที่เริ่มมีการพัฒนาในยุค เต็บโต จากการระดมทุน ในการซื้อเครื่องพิมพ์ออฟเซ็ท เข้ามาใช้ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบกองบรรณาธิการ ได้แก่ การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ และ อินเทอร์เน็ต ช่วยในการจัดหา ข่าว การส่งข่าว นำกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ รวมถึงระบบสารสนเทศ จากการใช้ เครื่อง โทรสาร เพิ่มเข้ามาช่วยในเรื่องการส่งข่าว และการติดต่อ สำหรับด้านการผลิต ที่โรงพิมพ์ ใช้การพิมพ์ระบบออฟเซ็ทซึ่งประหยัดเวลา และช่วยให้การนำเสนอข่าวมีความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น ซึ่งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามานี้ ผลการศึกษาพบว่า ด้วยระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ช่วยลดขั้นตอนในการผลิตลงไปนั้น สามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลได้ในระดับหนึ่งเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพิมพ์ ทำให้องค์กรต้องปรับตัวและพัฒนาตามให้ทัน ซึ่งอาจต้องใช้งบประมาณสูง แต่ในเรื่องศักยภาพขององค์กรส่วนใหญ่ไม่เป็นปัญหามากนัก เพราะ ได้คัดคนเข้ามาทำงานตามความสามารถอยู่แล้ว

1.4) นโยบายด้านเนื้อหา การบรรณาธิกรณ

1.4.1) นโยบายข่าว

ตั้งแต่แรกเริ่มในการก่อตั้ง โรงพิมพ์ เอกรา ช นั้น หนังสือพิมพ์ เอกราชมีนโยบายในการนำเสนอข่าว คือ การนำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน ตรงไปตรงมา มีความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ โดยนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพ่อค้าหรือ นักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มใดๆ นโยบายด้านข่าว ของหนังสือพิมพ์ เอกราช ได้สอดคล้องกับการศึกษาบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อ่างใน อาจารย์ พิศิษฐ์ ชวลาภช(2529) ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการของคนท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่ใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ ปัญหา ความต้องการของค นท้องถิ่น โดยส่วนรวมเป็นส่วนรวมของปรากฏการณ์ทางสังคมและทางธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น โดยแท้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ประหนึ่งเป็นสถาบันสาธารณะสำหรับท้องถิ่น รักษาและปกป้องขนบธรรมเนียม ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ เรียกร้องให้รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นความไม่ชอบธรรมจากข้าราชการที่มีต่อท้องถิ่น ไม่ว่าจะในระดับจังหวัด เมือง ตำบล หมู่บ้าน และเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นกลางต่อสังคม และรัฐบาลในอันที่จะร่วมกันแก้ปัญหา และสร้างสังคมท้องถิ่นให้น่าอยู่อาศัย

ผลการศึกษาด้านนโยบายจากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังคงรักษานโยบายที่จะนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ตรงไปตรงมามากที่สุด นโยบายข่าวหนังสือพิมพ์ เอกราช ยังสะท้อนบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในการรับผิดชอบต่อการรายงานข่าว สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง บทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ โดย ลูติ วิทยสรณะ ว่า บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์นั้น ต้องมีหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นอย่างละเอียด ในประเด็นนี้หนังสือสารมวลชน ผศ. อังธิดา ลิ้มป์ ทมปาณี มีความคิดเห็นสอดคล้องว่า นอกจากจะต้องนำเสนอความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นอย่างละเอียด หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือการเป็นผู้นำทางความคิดแก่ท้องถิ่น โดยให้ความรู้และความเข้าใจถึงปัญหาในท้องถิ่น มิใช่มีการรายงานข่าวเพียงมิติเดียว

1.4.2) ที่มาและการคัดเลือกเนื้อหา

จากนโยบายข่าวที่ต้องการนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาและโปร่งใส ดังนั้นที่มาและการคัดเลือกเนื้อหาต้องมีการตรวจสอบอย่างถ่องแท้ถึงความถูกต้องของแหล่งข่าว ต้องรับผิดชอบต่อกรนำเสนอข่าว ซึ่งจะทำให้หนังสือพิมพ์มีความน่าเชื่อถือในด้านเนื้อหา ข้อมูลที่เป็นจริง โดยการคัดเลือกเนื้อหา ได้มาจาก ผู้สื่อข่าวหาข่าวจากแหล่งข่าว จากนั้นส่งข่าวหลายช่องทางโดยทางโทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือนำข่าวมาส่งด้วยตนเอง สำหรับการเลือกข่าวจะประชุมโต๊ะข่าว ลงหน้าหนึ่งเป็นข่าวหลัก หรือข่าวรองโดยเลือกข่าวที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามข่าวที่ได้รับเลือก ต้องเป็นข่าวที่ได้รับการสืบเสาะหาข้อมูลเชิงลึกจากแหล่งข่าวด้วย

อย่างไรก็ตามในส่วนที่มาของเนื้อหา นักสื่อสารมวลชนลงความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องพัฒนาศักยภาพในการนำเสนอข่าว ทั้งเรื่อง การเขียนข่าว บทความและสื่อบุคคลต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยให้รูปแบบที่ถูกต้อง สามารถตีพิมพ์ได้ทันที แต่หนังสือพิมพ์ยังมีข้อจำกัดในเรื่องบุคคลากร

1.4.3) การบรรณาธิกรณ์ต้นฉบับ

การตรวจสอบเนื้อหาและการตรวจแก้ต้นฉบับ เป็นหน้าที่ของบรรณาธิการบริหารซึ่งจะต้องดูรายละเอียดในข่าวหน้า 1 และคอลัมน์ที่ตนเองรับผิดชอบ ส่วนในคอลัมน์อื่นเป็นที่หน้าของผู้สื่อข่าวและเจ้าของคอลัมน์ ที่พอมีเวลาก็จะมาช่วยตรวจสอบก่อนส่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ เอกราชให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเนื้อหาและข้อเท็จจริงของข่าวมาก เนื่องจาก หนังสือพิมพ์ เคยถูกฟ้องร้องมาก่อน แต่ก็สามารถมีข้อหากล้างจนคดีได้ ด้วยเหตุนี้เวลาที่นักข่าวเขียนพาดพิงถึงใครทางหนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ชี้แจง โดยเฉพาะกรณีมีการร้องเรียนผ่านหนังสือพิมพ์ เนื่องจากอาจมีผู้ได้รับผลกระทบจากการลงพิมพ์ จึงต้องให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่คู่กรณี สามารถชี้แจงได้ อาจเป็นทางโทรศัพท์หรือส่งหนังสือชี้แจงมาที่สำนักงาน

1.5) การบริหารจัดการกองการผลิต

หนังสือพิมพ์ เอกราช ปัจจุบัน มีโรงพิมพ์ เป็นของตนเอง โดยมีแท่นพิมพ์ สอง แท่น ยี่ห้อ โกลแลน เป็นเครื่องพิมพ์จากเยอรมัน 1 เครื่อง และเป็นแท่นพิมพ์ที่ซื้อมาจากโรงพิมพ์สยามรัฐ อีกเครื่องหนึ่ง โดยทางโรงพิมพ์จะรับงานพิมพ์อื่นๆ เป็นหลัก เช่น รับพิมพ์การ์ดอวยพร รับพิมพ์ปฏิทิน หรือรับพิมพ์หนังสือของหน่วยราชการต่างๆ ทั้งนี้รายได้จากโรงพิมพ์ กับหนังสือพิมพ์ได้แยกออกจากกันอย่างชัดเจน ปัจจุบันในหน่วยกองการผลิตมีการนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดหน้า และจัดรูป โดยใช้โปรแกรม เพจเมคเกอร์ (PageMaker) และโฟโต้ช้อป (Photo Shop) ช่วยประหยัดเวลาและสะดวกต่อการจัดหน้า แต่ปัญหาที่พบขณะนี้คือ เครื่องคอมพิวเตอร์มีอยู่เพียง 2 ซึ่งยังคงไม่เพียงพอต่อการทำงาน นอกจากนี้ปัญหาด้านการผลิตอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องแท่นพิมพ์มีปัญหาเสียบ่อยครั้ง เนื่องจากแท่นมีสภาพที่เก่ามากแล้ว กำลังการผลิตก็ผลิตได้เฉพาะกระดาษตัดสี่ขาวดำ หากมีงานสีเข้ามา จะต้องเฟิงโรงพิมพ์ที่เชียงใหม่ โดยจะต้องส่งเพลงไปแยกสีที่เชียงใหม่ แล้วจึงเอากลับมาพิมพ์ ซึ่งก็ต้องมีค่าใช้จ่ายตามมา

นอกจากปัญหาในเรื่องเทคโนโลยี ยังพบว่า บุคคลากรช่างเรียงพิมพ์ไม่เพียงพอ และเกิดปัญหาอยู่บ่อยครั้ง ในกรณีนี้ทางโรงพิมพ์รับงานมากจนเกินไป ทั้งศักยภาพการพิมพ์ และผู้เรียงพิมพ์มีอย่างจำกัด ทำให้งานหนังสือพิมพ์มาชนกับงานโรงพิมพ์ ส่งผลต่อการวางแผนที่ต้องเลื่อนเวลาออกไป โดยการทำงานในแต่ละสัปดาห์ บรรณาธิการ คอลัมนิสต์ และ ผู้สื่อข่าวมีเวลาในการหาข่าวและรวบรวมข้อมูลประมาณ 3-4 วัน จากนั้นจะมีการประชุมโต๊ะข่าวในวันอังคาร เพื่อคัดเลือกข่าวลงหน้าหนึ่ง และข่าวอื่นๆ โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญ และความน่าสนใจของผู้อ่าน ในวันพุธ บรรณาธิการ และในวันพุธ บรรณาธิการ และพนักงานเรียงพิมพ์เป็นผู้ตรวจสอบความผิดพลาดและพิสูจน์อักษร จากนั้น นำเพลทที่ใช้แล้วส่งไปเกรนและล้างในวันพฤหัสบดี ใช้เวลา 1 วัน จากนั้นนำเพลทมาเตรียมพิมพ์พร้อมต้นฉบับ เพื่อวางจำหน่ายให้ทันในวันศุกร์ ก่อนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่นๆ

2.) ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ท่ามกลางกระแสการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร และผลกระทบจากการกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้เกิดเสรีภาพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ปัจจัยที่จะส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์คือ การจัดการด้านการตลาด โดย Phillip Kotler. กล่าวถึง หลักการตลาดที่ต้องคำนึงถึง เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อให้มากที่สุด โดยตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบตลาดอุตสาหกรรมสื่อในปัจจุบัน ซึ่ง การตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามสภาพที่เป็นจริงของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นมีจำกัดอย่างยิ่ง เนื่องจากช่องทางทางการตลาดถูกจำกัด และปิดล้อมด้วยผู้บริโภคที่มีขนาดจำกัดไปตามขนาดท้องถิ่น ทั้งนี้ตลาด ในความหมายในแง่ของผู้สร้างผลิตภัณฑ์ นั่นก็คือ ผู้บริโภค ดังนั้นตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็คือ ผู้อ่านในท้องถิ่นและการขายพื้นที่โฆษณาในท้องถิ่น นั่นเอง แต่ทั้งนี้ตลาดหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดจึงต้องวิเคราะห์ตามหลัก ของ Phillip Kotler คือ การวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด 4ps (Marketing Mix) เพื่อพิจารณาทิศทางการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ เพื่อให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนี้

2.1) ผลิตภัณฑ์ในส่วนรูปแบบเนื้อหา (Product)

เนื้อหาและรูปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์จึงเป็นส่วนสำคัญในการปรับตัว เพื่อความอยู่รอด ในแง่ผลิตภัณฑ์ เอกရာช พยายามที่จะรักษาเอกลักษณ์ ของหนังสือพิมพ์ที่มีอายุเก่าแก่มานาน โดยยังคงพิมพ์แบบตัด 4 กว้าง 5 คอลัมน์ สูง 13 นิ้ว และเอกลักษณ์ที่มีมาช้านานคือ หัวหนังสือสีเขียว ส่วนเนื้อหาข่าวคือ พยายามรักษาเอกลักษณ์ที่นำเสนอข่าวอย่างเป็นกลางมีความโปร่งใส นำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน

เอกลักษณ์ด้านเนื้อหาอีกประการหนึ่ง คือ หนังสือพิมพ์ เอกราชยังคงเนื้อหาที่เป็นบทความน่ารู้ โดย ผู้รู้ นักวิชาการและนักเขียนอาวุโสที่มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงด้านการทำหนังสือพิมพ์มานาน 3-4 คน มาช่วยเขียนสลับหมุนเวียนกันไป เพื่อภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ ที่เน้นคุณภาพของบทความ และบทวิเคราะห์ ทำให้มีเรื่องน่าสนใจและติดตามอ่านมากมาย จุดแข็งด้านเนื้อหา นี้ จึงทำให้เอกราช ยังมีผู้ติดตามอ่านอยู่บ้าง โดยเนื้อหา

นั้นจะประกอบไปด้วย ข่าวสังคม การเมือง เศรษฐกิจ บันเทิง กีฬา การศึกษา และวัฒนธรรม และคอลัมน์ที่เกี่ยวกับการเกษตรของท้องถิ่น

ส่วนรูปแบบหนังสือพิมพ์ จะไม่มีการจัดหน้าให้หน้าโฆษณาแน่นอนจนเกินไป โดยพยายามไม่ให้หน้าใดหน้าหนึ่งมีแต่โฆษณา เว้นแต่จะเป็นโฆษณาประจำ เช่น บริษัทนิคมพานิชย์ มักจะลงโฆษณาเต็มหน้า ดังนั้นในแต่ละหน้าจึงต้องมีคอลัมน์ หรือภาพข่าวจัดให้อยู่ในหน้าเดียวกัน

โดยการรักษาเอกลักษณ์ด้านเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดที่ เสน่ห์ จามริก นักวิชาการอาวุโส กล่าวถึงเนื้อหาที่เป็น เอกลักษณ์ ของหนังสือพิมพ์ว่า ในสภาพแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ที่กระทบต่อสังคมท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องเข้าใจและตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นเพื่อแข่งขันกับสื่อภายนอก โดยหนังสือพิมพ์ต้องสร้าง เอกลักษณ์ ในการนำเสนอข่าว เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะ เฉพาะของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ และตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงต่อไปได้

ความเห็นนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะนำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้รับสารแบบใด อย่างไรเมื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนแล้ว ก็ย่อมสามารถพัฒนาเนื้อ และรูปแบบหนังสือพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่นั้นๆ ต่อไปได้

2.2) ราคา (Price)

ในเรื่องของราคา บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ ให้เหตุผลว่า ที่ไม่ขึ้นราคาหนังสือพิมพ์ เอกราช คือยังคงขายในราคา 5 บาท เนื่องจากการขึ้น ราคา และการกำหนดราคา ย่อมต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ที่เป็นส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ การไม่กำหนดราคาขายให้สูงกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ที่วางขายอยู่ และไม่สูงกว่าหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ซึ่งถือเป็นการกำหนดราคาวางแผนที่ค่อนข้างต่ำกว่าราคาทุน โดยเน้นให้ประชาชนทุกระดับสามารถซื้อหนังสือพิมพ์อ่านได้ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการตลาดของ Phillip Kotler ที่กล่าวว่า การกำหนดราคานั้นจะต้องมีการพิจารณาทั้งลักษณะของการแข่งขันในตลาดเป้าหมายและปฏิกิริยาของลูกค้าต่อราคาที่แตกต่างกัน สำหรับธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น การกำหนดราคาไม่มีปัญหามากมายนัก เพราะรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอยู่ที่การโฆษณา

2.3) การจัดจำหน่าย Place

การจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ เอกราช ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ไปตามแผงหนังสือพิมพ์ใหญ่ๆ ในตัวเมือง ได้แก่ ร้าน เพ็ญภักดิ์ ร้านนิเวศวิญรัตน์ ร้านศรีอยุธยา เป็นต้น เป็นการฝากขายมิใช่ขายขาด และเมื่อหนังสือพิมพ์จำหน่ายไม่หมดก็ต้องรับคืนมาจากแผง มีการเก็บทุก 3-4 เดือน ต่อครั้ง ทำให้เกิดปัญหาเพราะไม่รู้ว่า ยอดจำหน่ายที่แท้จริงแต่ละเดือนเป็นจำนวนเท่าใด

ส่วนการกระจายไปตามอำเภอรอบนอก จะเป็นหน้าที่ของแผงร้านที่รับหนังสือพิมพ์ไปขาย และให้พนักงานของตนนำหนังสือพิมพ์ เอกราช ไปส่งตามร้านแผงเล็กๆ ที่รับไปขาย แต่การกระจายเช่นนี้ ทำได้ไม่กว้างขวางนัก เนื่องจากอำเภอรอบนอก มีแผงร้านอยู่น้อย และแต่ละร้านอยู่ห่างไกลกันมาก การกระจายจึงไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้ เอกราช ก็พยายามจะกระจายหนังสือพิมพ์ให้เข้าถึง ชุมชนต่างอำเภอ โดยการให้หน่วยราชการตามอำเภอต่างๆ เป็นสมาชิกประจำ เพื่อกระจายหนังสือพิมพ์ไปประจำตามหน่วยราชการในอำเภอนั้นๆ ซึ่งเอกราชได้วางโครงการไว้ว่า จะกระจายไปทั้งหมด 12 อำเภอ ตอนนี้ทำได้เพียง 3 อำเภอ ด้วยข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลในแต่ละอำเภอ และการขนส่ง ส่งผลหนังสือพิมพ์กระจายไปทั่วถึงประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นรอบนอก

2.4) การส่งเสริมการตลาด

วิธีการส่งเสริมการตลาดของหนังสือพิมพ์ เอกราช มีวิธีการดำเนินการหลายวิธี ได้แก่

1. การเข้าร่วมงานสังคมและงานพิธีต่างๆ ในฐานะเจ้าของสื่อ เป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ โดยนำของขวัญไปถวายพระให้แหล่งข่าว หรือเจ้าของโฆษณาในโอกาสต่างๆ
2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์ ผ่านรายการวิทยุชุมชน โดยใช้วิธีการส่งหนังสือพิมพ์ของตนให้รับ กจัดรายการวิทยุไปเล่าข่าวในสถานีวิทยุ ทั้งคลื่นหลักและคลื่นชุมชนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหนังสือพิมพ์
3. การกำหนดเวลาว่างแผงให้เร็วขึ้น เป็นวันศุกร์ เพื่อช่วงชิงตลาดโฆษณา

4. นำเสนอเนื้อหาข่าวสารประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น ข่าวรับสมัครงาน ที่อยู่ร้านอาหาร อาคารที่พัก กิจกรรมของสถานประกอบการ เพื่อดึงดูดความสนใจเจ้าของโฆษณา

3) กลยุทธ์ในการบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช

3.1) จุดแข็ง (Strength)

หนังสือพิมพ์ เอกราช มีจุดแข็งอยู่ที่ การเป็นหนังสือพิมพ์ที่มั่นคงยาว และตั้งมานานจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากรุ่นสู่รุ่น มีชื่อเสียงมายาวนานและเป็นที่ยอมรับ จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ เรื่องเนื้อหา นำเสนอจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ รายงานข่าวที่เป็นเรื่องจริงอย่างตรงไปตรงมา รอบด้าน เป็นกลาง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ นับว่าเป็นจุดแข็งที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีผู้อ่านติดตามอ่านมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจุดแข็งที่เอกราชรักษามายาวนานนี้ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ได้รับความนิยมนับถือเป็นเอกลักษณ์ในการนำเสนอข่าว ของเอกราชตลอดมา

3.2) จุดอ่อน (Weakness)

จุดอ่อนของหนังสือพิมพ์ เอกราช ได้แก่ข้อเสีย ของหนังสือพิมพ์ที่ยังขาดการพัฒนาในด้านระบบการพิมพ์ที่ทันสมัย มีรูปสีและงานกราฟิกน้อย ส่วนใหญ่ใช้รูปขาวดำ การเลือกรูปตีพิมพ์ไม่ดี ภาพไม่คมชัด และขาดบทวิเคราะห์ที่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ จุดอ่อน อีกด้านหนึ่งคือ การบริหารจัดการ ด้านการหาโฆษณา ขาดการบริหารจัดการด้านการตลาดอย่างเป็นระบบ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ การขาดแคลน กำลังบุคคลากร ที่มีประสบการณ์ และมีความเข้าใจด้านการทำข่าว เพื่อพัฒนาเสนอเนื้อหาข่าวรูปแบบเล่มที่น่าสนใจ และพัฒนาให้กลายเป็นจุดแข็งที่ทำให้ หนังสือพิมพ์ ดำรงอยู่ได้ต่อไป

3.3) โอกาสที่ หนังสือพิมพ์ เอกราชจะเติบโต (Opportunity)

สำหรับโอกาสที่หนังสือพิมพ์“เอกราช”จะเติบโต ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์เอกราชมีโอกาสด้านธุรกิจที่สามารถเติบโตได้ เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เก่าแก่ และประชาชนยอมรับมายาวนานแล้วซึ่งจุดเด่นของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือ ชื่อหัวหนังสือพิมพ์โดดเด่น เป็นที่

รู้จัก และมีผู้ติดตามอ่านมายาวนานหลายปี นับตั้งแต่ที่ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ขึ้น ดังนั้นหากหนังสือพิมพ์มีการปรับปรุงรูปเล่ม และเนื้อหาบทวิเคราะห์ให้เข้มข้นเพิ่มขึ้น ก็จะสามารถกลายเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพที่สามารถยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านเนื้อหาในเชิงเจาะลึก เมื่อครั้งแรกเริ่มตามปณิธานของบรรณาธิการบริหาร นางเล็ก พิชญกุล ได้ต่อไป และ มีโอกาสที่หนังสือพิมพ์จะได้รับแรงสนับสนุนและแรงศรัทธาจากประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีกด้วย

3.4) ปัญหาและอุปสรรคที่คุกคาม (Treat)

หนังสือพิมพ์ เอกราช มีปัญหาและอุปสรรคที่คุกคาม คือ การเมืองท้องถิ่น และธุรกิจการค้าที่บางครั้ง ส่งผลกระทบต่อ แนวการนำเสนอข่าว นอกจากนี้การมีหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นใหม่หลายฉบับ ทำให้เกิดการแย่งพื้นที่โฆษณาประกอบกับ สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่เจ้าของผู้ลงโฆษณาไม่กล้าตัดสินใจลงโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ทำให้ เอกราช ประสบปัญหาการหาโฆษณามาเพิ่ม และเนื่องจาก กลุ่มผู้ค้าในท้องถิ่นมีจำกัดด้วย ยังคงมีโฆษณาเจ้าประจำเท่านั้นที่ยังลงโฆษณากับหนังสือพิมพ์ เอกราช ทำให้หนังสือพิมพ์ยังพอเลี้ยงตัวเองอยู่ได้

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ควรจะเป็น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและต่อไปในอนาคตนั้น พบว่าเห็นว่า เอกราช มีการปรับตัวในด้านต่างๆ เพื่อรองรับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมที่มีการแข่งขันด้านการนำเสนอข่าวสาร โดยเห็นได้จาก ปัจจุบันที่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิด การหลอมรวมของสื่อจากส่วนกลางที่เป็นสื่อใหม่ ไม่ว่าจะเป็น สื่อโทรทัศน์ ที่มีการหลอมรวมกับสื่อวิทยุ หรือ เคเบิลทีวี ที่ได้ทำหน้าที่รายงานข่าวแทนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จนทำให้เกิด พฤติกรรมและ วัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ อีกทั้งยังมีปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจถดถอย ที่ส่งผลกระทบต่อราคา วัสดุที่ใช้ในการพิมพ์ ราคาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นด้วย

จากปัจจัยดังกล่าว ส่งผลต่อการปรับตัวของเอกราช ดังนี้ คือ นโยบายขณะนี้ของเอกราช ในการปรับตัวคือ (1) การหาสมาชิกประจำ ที่เป็นหน่วยงานราชการ ตามเขตเทศบาลอำเภอต่างๆ ในตัวเมืองลำปาง 12 เขต และอำเภอรอบนอก (2) ทำการตลาดเพิ่ม โดยการลงโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตามวิทยุชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ให้ประชาชนทั่วไปรู้จักหนังสือพิมพ์ โดยประชาสัมพันธ์ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดลำปาง และออก

หนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ ในโอกาสครบรอบการก่อตั้ง และ ในช่วงปีใหม่ เป็นการประชาสัมพันธ์ และคืนกำไรแก่ผู้อ่าน (3) หากคนประสานงานด้านโฆษณาเพิ่ม เนื่องจากรายได้หลักมาจากโฆษณา (4) รักษาเอกลักษณ์ การนำเสนอข่าวรอบด้าน ตรงไปตรงมา และโปร่งใส ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลทางธุรกิจหรือนายทุนคนใดจากการปรับตัวดังกล่าว และการออกหนังสือพิมพ์ เอกตราขในโอกาสพิเศษ ด้วยการพัฒนารูปเล่ม ทั้หน้าปก เนื้อหา และกระดาษ ถือเป็น การประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์ ทั้ยังเป็นการคืนกำไรให้แก่อ่านอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่นแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นสื่อท้องถิ่นในการคอยปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น และช่วยรักษาสืบสานเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้เข้มแข็งต่อไปด้วย

2. อภิปรายผล

การอภิปราย ผลการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกตราข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกตราข ที่ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเมืองลำปางไว้ได้

การศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยในการปรับตัวของ หนังสือพิมพ์ เอกตราข ในแต่ละยุค ได้แก่ ลักษณะความเป็นเจ้าของ ลักษณะของสื่อ บุคคลากร และพนักงาน ทุน วัสดุอุปกรณ์ และ เทคโนโลยี และการส่งเสริมการตลาด โดย หนังสือพิมพ์ เอกตราข นั้นเป็นหนังสือพิมพ์ที่เกิดจากอุดมการณ์ของผู้ก่อตั้ง เพื่อต้องการให้หนังสือพิมพ์ เป็นกระบอกเสียงของประชาชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและในชุมชน ซึ่งบทบาทนี้ หนังสือพิมพ์เป็นดังเสมือนเป็นกลไกหนึ่งในการรับใช้ประชาชนต่อสู้กับความเลวร้ายของสังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ จิตติ วิทยสรณะ ศึกษาเรื่องบทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ พบว่า ในเรื่อง ลักษณะความเป็นเจ้าของนั้น หนังสือพิมพ์ เอกตราข มีลักษณะความเป็นเจ้าของเพียงผู้ เดียว ดำเนินธุรกิจแบบครอบครัว ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการองค์กร ค่อนข้างสูง

ขณะที่ วิจิตรา ไสรินทร์ ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ใน จังหวัด พิษณุโลก พบว่า ลักษณะความเป็นเจ้าของคนเดียวอาจมีความคล่องตัวใน การบริหาร จัดการ แต่ผลกระทบที่ตามมาก็คือ เมื่อธุรกิจประสบปัญหา ด้านเงินทุน ไม่สามารถจ่ายเงินเดือน พนักงานได้ตรงตามเวลา หรือไม่สามารถผลิตหนังสือพิมพ์วางจำหน่ายได้ตรงตามกำหนด อาจ จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น ศรัทธาของผู้อ่าน ตลอดจนแหล่งทุนที่จะพิจารณาให้กู้เงินมาลงทุน คนหรือ บุคคลากรที่ส่งผลกระทบต่อ การบริหารทรัพยากรองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนผู้ประกอบการ และใน ส่วนของผู้ประกอบการและพนักงาน จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าของ และบรรณาธิการ บริหาร มีอุดมการณ์ในการคัดเลือกและรายงานข่าวอย่างเป็นกลาง ในส่วน of พนักงานก็ได้มี การคัดเลือกบุคคลตามความรู้ความสามารถ โดยบุคคลากรในองค์กร ยังสามารถพัฒนาตนเอง และทำงานได้หลายหน้าที่

ผลวิจัยสอดคล้องกับ แนวคิดที่สุรรัตน์ นุ่มนนท์ นักวิชาการอาวุโส ด้านวารสารศาสตร์ กล่าวถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทยว่า สามารถทำตามบทบาทหน้าที่ได้มากน้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับ ระดับความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องเป็นบุคคลที่เสียสละ ทำงานหนักและไม่จำกัด เวลา และมีความรักในท้องถิ่นตนเอง เป็นคนไม่เก็บเนื้อเก็บตัว เข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่นทุก อย่าง ซึ่งเจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ี ้นตอบสนองประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่น

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะ เทคโนโลยีด้าน คอมพิวเตอร์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรสื่อหลายด้านเช่นกัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้ปรับปรุงและพัฒนา ด้าน การผลิตให้ ทันสมัยขึ้นเช่นกัน มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ทั้ง เทคโนโลยีการจัดหาข่าว การส่งข่าว นำกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ โทรสาร คอมพิวเตอร์ แ ละอินเตอร์เน็ตมาใช้ ทั้งยังพัฒนาระบบ การพิมพ์ให้ทันสมัยด้วยการใช้ ระบบ ออฟเซตในการจัดพิมพ์ ทำให้การนำเสนอข่า วมีความ รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น รวมทั้งรูปแบบและสีสันทันทีก็สะดุดตามากขึ้น ซึ่งการนำเทคโนโลยี เข้ามาใช้ดังกล่าว สามารถลดปัญหาการขาดบุคคลากรได้ในระดับหนึ่ง

ในด้านนโยบายในการการนำเสนอข่าว หนังสือพิมพ์ เอกราช นำเนินนโยบายที่จะนำเสนอ เสนอข่าวอย่างเป็นกลางมากที่สุด โดยไม่พึ่งทุนจากธุรกิจหรือนักการเมืองใดๆ ดังนั้นการนำเสนอ

ข่าวจึงมีอิสระ ด้านการคัดเลือกข่าวก็คัดเลือกจากแหล่งข่าวที่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ เพื่อป้องกันการเขียนพาดพิงถึงบุคคลอื่น

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย ของ บรรยง ศุภวรรณผ่อง , อังธิดาสิมภ์ทมปาณี และคณะ ที่ศึกษาเรื่องสถานการณ์และบทบาทของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเด็นเรื่อง ความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวว่า อำนาจทุนได้เข้ามาคุกคามและลดรอนสิทธิเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจรัฐ หรือกลุ่มบุคคลผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยการคุกคามที่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นระบุว่าเป็นรูปแบบใหม่ คือการเสนอผลประโยชน์ ซึ่งเมื่อมองดูแล้ว อาจเป็นผลประโยชน์ในเชิงบวก แต่นักหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองเห็นว่าการเสนอผลประโยชน์เพื่อยุติการนำเสนอข่าวมากกว่า ซึ่งยอมไม่ใช้วิถีของสื่อมวลชน ดังนั้นการนำเสนอข่าวอย่างมีอิสระ และเป็นกลางจะสามารถทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบริหารงานและจัดการด้านเนื้อหาได้อย่างเต็มที่ และทำหน้าที่สื่อมวลชนท้องถิ่นเพื่อคนในท้องถิ่นที่มีคุณภาพต่อไปได้

(2.) เพื่อศึกษาแนวโน้มอนาคตและปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ ดังจะอภิปรายในแต่ละประเด็นมีดังนี้ คือ

2.1) การบริหารกองการผลิตและการตลาดแนวใหม่

ในส่วนของแนวคิดการบริหารจัดการด้านองค์กร แนวใหม่และ การบริหารจัดการสมัยใหม่ คือความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคอมพิวเตอร์ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร เนื่องจากเทคโนโลยีดังกล่าวช่วยลดขั้นตอนกระบวนการผลิตลงไป ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราชได้มีการนำเอา เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้งเทคโนโลยีจัดหาข่าว การส่งข่าว และการนำกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ โทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ รวมไปถึงเทคโนโลยีการพิมพ์ ระบบการพิมพ์ที่ทันสมัย ใช้ระบบออฟเซตในการจัดพิมพ์ทำให้การนำเสนอข่าว รวดเร็ว ฉับไวและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งสามารถลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรได้ ด้านการบริหารจัดการด้าน

การตลาด จะต้องพิจารณาส่วนผสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ 2) การกำหนดราคาขาย 3) ช่องทางในการจำหน่าย 4) การส่งเสริมด้านการตลาด

ผลการวิจัยมีผลสอดคล้องกับหลักการตลาดดังกล่าว โดย บรรณานิกร และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องมุ่งเน้นที่คุณภาพของเนื้อหาเป็นสำคัญ และการจัดรูปหน้าที่สวยงาม สะดุดตา โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างเอกราช วางแผนมาแล้ว 50 กว่าปี สามารถขายตราสินค้าได้ โดยเฉพาะการนำนักเขียนที่มีประสบการณ์มาสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่าน ส่วนการกำหนดราคาจะต้องพิจารณาจากรายขายของหนังสือพิมพ์ส่วนกลางและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอื่นๆ ด้วย โดยไม่สามารถกำหนดราคาให้สูงกว่าได้ ในด้านการจัดจำหน่าย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามสถานการณ์ เมื่อมีการแข่งขันสูงหนังสือพิมพ์เอกราชจะต้องกำหนดเวลาวางแผนให้เร็วขึ้น เพื่อการช่วงชิงตลาด

นอกจากนี้ ในด้านการส่งเสริมการตลาด หนังสือพิมพ์เอกราช ใช้วิธีเข้าร่วมงานสังคมและงานพิธีในฐานะเจ้าชองสื่อ การจัดงานครบรอบหนังสือพิมพ์ กลยุทธ์ในการลดราคาค่าโฆษณา รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ และนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่และสามารถวางแผนได้ตรงตามเวลา ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิจิตรา ไสรินทร์ (2547) ที่พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เน้นการปรับตัวด้านเนื้อหาและรูปแบบเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ลงโฆษณาส่วนการวิเคราะห์ทางการตลาดที่สำคัญคือการวิเคราะห์คู่แข่ง การวิเคราะห์คู่แข่งในตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น คือการวิเคราะห์ ผลวิเคราะห์ทางธุรกิจที่เกิดจากกิจกรรมทางการตลาดของคู่แข่งทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค

อภิปรายโดยสรุปว่า ในด้านกองการผลิต และการตลาดแนวใหม่ หนังสือพิมพ์เอกราช ได้ปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ให้ได้ ในสภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปัจจุบัน โดยได้มุ่งนำเสนอตัวสินค้าที่เป็นหนังสือพิมพ์ ทั้งคุณภาพของเนื้อหา และการจัดรูปแบบให้ดึงดูดใจ โดยการกำหนดราคาที่ไม่สูงจนเกินไป และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้หลากหลาย โดยใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดเพิ่มขึ้น

2.2 สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัว

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเนื่องจาก เป็นหนึ่งในองค์กรสื่อมวลชน ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันเศรษฐกิจ ดังนั้นการผลิตเนื้อหาของสื่อมวลชนจึงอยู่ภายใต้ความกดดันของความต้องการขยายตลาด ซึ่งในผลการวิจัยนี้พบว่า มีผลกระทบต่อธุรกิจกิจการหนังสือพิมพ์ เอกราช โดยเฉพาะราคากระดาษ และราคาค่าหมึกพิมพ์ รวมถึงค่าน้ำมันในการขนส่ง ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นจึงต้องปรับลักษณะการทำงาน ในส่วนของบุคคลากร พนักงานคนหนึ่งสามารถปฏิบัติงานได้หลายหน้าที่ ทั้งเป็นผู้สื่อข่าว คอลัมนิสต์ พนักงานตลาด และต้องปรับตัวโดยการลดจำนวนหน้า และลดยอดการผลิตลงด้วย

ปัจจัยทางด้านสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ ที่เกิดขึ้น นมาอย่างหลากหลายในระบบสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารทั่วทุกมุมโลก แต่กลับพบว่า พื้นที่ในการนำเสนอเนื้อหาในท้องถิ่นมีอยู่น้อย คนในท้องถิ่น ถูกกลืนหายไปกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นในด้านสังคม หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงได้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่ประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ชลาพันธ์ อูปกิจ ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์รายวันเชียงใหม่ ให้ความสนใจกับประเด็นปัญหาของจังหวัด ที่เป็นไปตามความสนใจของประชาชนส่วนใหญ่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่หนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าว ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วุฒิ วิทวัสธรณะ ในประเด็นการมีส่วนร่วมพบว่า หนังสือพิมพ์ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งข่าว บทความ รับเรื่องร้องทุกข์เท่านั้น ไม่ได้ให้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหาแต่อย่างใด เนื่องจากหาข้อสรุปที่จะตีพิมพ์ในแต่ละประเด็นค่อนข้างยาก

จากปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่มาจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์ เอกราช ที่ต้องเริ่มพัฒนาตนเอง และปรับตัวเพื่อแข่งขันกับสื่อ สมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุชุมชน และ เคเบิลท้องถิ่น ในด้านความรวดเร็วในการนำเสนอข่าว ดังนั้นหนังสือพิมพ์ เอกราช จึงต้องปรับตัวด้านเนื้อหาให้มีเนื้อหาเชิงวิเคราะห์เจาะลึกมากขึ้นเพื่อสร้างความแตกต่าง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเจ้าของหนังสือพิมพ์จะต้องนำปัจจัยดังกล่าว มาประกอบเพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารหนังสือพิมพ์ให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

(1) การวิเคราะห์การบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช

เจ้าของและนักหนังสือพิมพ์ผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือพิมพ์ เอกราช มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จุดแข็ง ของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือการเป็นสื่อท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งยังรับเรื่องราวร้องทุกข์ จากประชาชนด้วย สำหรับจุดอ่อนของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือ รายได้จากโฆษณามีน้อย ซึ่งผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดเรื่อง การปรับตัวของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น โดย สมควร กวียะ ได้กล่าวถึงการดำเนินงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่นอกจาก บทบาทการเป็น ประหนึ่งสถาบันสาธารณะทำหน้าที่รับใช้สังคมแล้ว ยังต้อง ดำเนินธุรกิจให้ไปได้ตลาดรอดฝั่ง หนังสือพิมพ์จึงต้องอยู่ให้ได้ด้วยการขายโฆษณาเลี้ยงตนเอง แต่ทั้งนี้ต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน และร่วมผลักดันระบบ การเมืองให้มีความโปร่งใสมากขึ้น รวมไปถึงผลักดันเศรษฐกิจให้มีทางเลือกมากกว่าการบริโภค นิยม หรือมุ่งเอากำไรเป็นตัวตั้ง มาเป็นการร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนยั่งยืนต่อไป

ส่วนโอกาสที่เอกราชจะเติบโตได้นั้น คือการปรับปรุงด้านรูปแบบให้ทันสมัย สะดุดตา ประกอบกับเนื้อหาที่เจาะลึก สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านให้ท้องถิ่นให้มากขึ้น ก็จะทำให้หนังสือพิมพ์ ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการพัฒนา รูปแบบการจัดพิมพ์ โดยผลวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องมีการปรับรูปแบบให้มีความน่าสนใจ โดยนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนา ทั้งนี้ยัง ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายกลุ่มผู้อ่านให้ชัดเจนซึ่งจะสามารถช่วยกำหนดเนื้อหาในการนำเสนอ ได้ ที่สำคัญต้องนำเสนอเนื้อหาที่เป็นความต้องการของคนในท้องถิ่น หรือนำเสนอปัญหาสังคม หรือเนื้อหาที่เชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจ และตรงกับสิ่งที่ประชาชนในท้องถิ่นอยากจะทำต่อไป

นอกจากนี้ต้องพยายามรักษานโยบายในการนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง โดยต้องแยกตัวออกมาจากกลุ่มอิทธิพล ธุรกิจต่างๆ หรือการเมืองท้องถิ่นให้ได้ มิฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพของเนื้อหาข่าวก็จะลำบาก ขาด อิสรภาพ ในการนำเสนอ รวมทั้งอุปสรรคด้านการแข่งขันทางเทคโนโลยี จากสื่อมวลชนอื่นที่นำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับท้องถิ่นด้วย เช่น สื่อวิทยุชุมชน โทรทัศน์ (เคเบิลทีวี) รวมถึงสื่อสมัยใหม่เช่นสื่อ ออนไลน์ด้วย

สรุปผลการวิจัยได้ว่า ปัจจัยที่เป็นผลกระทบจากกระแส โลกาภิวัตน์ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ เอกราช ต้องปรับตัวอย่างมาก ในด้าน การบริ หารงานด้านการตลาดในเชิงรุก การปรับเปลี่ยนและพัฒนา เทคโนโลยีการพิมพ์ให้ทันสมัย รวมทั้ง ศักยภาพของบุคคลากร และเจ้าของผู้ประกอบการ รวมไปถึง บทบาททางด้านสังคม ทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้อ่าน และข้อกฎหมาย ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัว โดยตัว แปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรหนังสือพิมพ์ได้แก่ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ลักษณะความเป็นเจ้าของ ลักษณะชุมชน สถานการณ์ในเชิงธุรกิจ ความต้องการที่สำ คัญคือ นโยบายหลัก และ คุณภาพของการผลิต ส่วนการบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ให้ดำรงอยู่ได้นั้น เจ้าของหรือผู้ประกอบการควรศึกษาทำความเข้าใจ ถึงปัจจัยแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก โดยการศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในกระบวนการผลิตทั้งหมด ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้หนังสือพิมพ์มีการปรับตัว และประสบผลสำเร็จในการบริหารกิจการให้ดำรงอยู่ โดยหนังสือพิมพ์ ต้องทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องบริหารธุรกิจอยู่ได้โดยการจัดการด้านการตลาด สร้างผลกำไรที่น่าพอใจ แก่เจ้าของและผู้ประกอบการ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการผลิตหนังสือพิมพ์เพื่อท้องถิ่นต่อไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.) ข้อเสนอแนะ

3.1) เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษา เรื่อง การปรับตัวและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ในจังหวัดลำปาง ซึ่งผลการวิจัยนี้นับว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษา การปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเท่าต่อไป

(1) ควรมีการสำรวจและ วิเคราะห์เพิ่มเติม ในด้านความต้องการของตลาด ทั้งผู้อ่าน และเจ้าของโฆษณา เนื่องจาก ตัวเจ้าของหรือ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังไม่มีความรู้ และความเข้าใจ และศักยภาพเพียงพอในการบริหารจัดการด้านธุรกิจหนังสือพิมพ์ และการประกอบธุรกิจไม่เคยได้สำรวจความต้องการของตลาด ทั้งด้านผู้อ่านและผู้ลงโฆษณา ดังนั้น ลักษณะการบริหารธุรกิจจึงเป็นไปในลักษณะแก้ปัญหาระหว่างดำเนินการ แต่ธุรกิจหนังสือพิมพ์ เป็นธุรกิจที่ต้องใช้เวลาในการประเมินสถานการณ์ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ดังนั้น ก่อนที่ เจ้าของหรือผู้ประกอบการจะลงทุนทำธุรกิจ ต้องมีการสำรวจตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ถ่องแท้ เสียก่อน เพื่อนำมาประกอบในการตัดสินใจ ในการวิเคราะห์ต้นทุน และเป้าหมายของการบริหารจัดการ โดยควรมีการสัมภาษณ์เจาะลึก เจ้าของบริษัท ธุรกิจห้างร้านเกี่ยวกับแนวทางการพิจารณาว่าจะลงโฆษณา หรือไม่ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ด้วยว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยใดบ้าง และ ควรมีการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อสามารถวิเคราะห์ ตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และความต้องการรับรู้ข่าวสารที่ตรงประเด็น แก่ผู้อ่านต่อไป

(2) ควรมีการศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอื่นๆ เปรียบเทียบ ในเรื่องปรับตัว เนื่องจากบริบททางสังคม การดำเนินงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดและการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแห่งละที่ย่อมมีความแตกต่างกัน

3.2) เพื่อการปรับปรุงพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป

(1) ด้านการบริหารองค์กร ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรบริหารจัดการโครงสร้างองค์กรอย่างมีระบบ ซึ่งระบบโครงสร้างองค์กรที่มั่นคง คือ การรวมตัวเป็นห้างหุ้นส่วนที่ต้องจดทะเบียน มีการทำบัญชีที่ชัดเจน และจะต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน เป็นระบบ เช่นเดียวกับ ระบบโครงสร้างหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง โดยต้องแยก กองบรรณาธิการ ออกจาก ฝ่ายการตลาด เพื่อความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวในด้านต่างๆ เนื่องจากข้อดีของการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนนั้น คือ การระดมทุน ช่วยให้องค์กรมีเงินหมุนเวียนมากพอในการบริหารจัดการด้านการเงิน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุน และมีความผิดพลาดน้อย จากการศึกษาลักษณะความเป็นเจ้าของของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ยุค พบว่า ยุคที่เอกราช เติบโต ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วคือ ยุคที่หนังสือพิมพ์ ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วน มีระบบโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน และแบ่งแยกฝ่ายชัดเจน ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดเห็นนักวิชาการด้านวารสารศาสตร์สื่อสารมวลชน ซึ่งมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรเป็นลักษณะความเป็นเจ้าของแบบหุ้นส่วนจดทะเบียนในระดับห้างหุ้นส่วน ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะห้างหุ้นส่วนนี้อาจจะพัฒนาเป็นรูปบริษัทได้

(2) ด้านกองบรรณาธิการ บุคคลากรในกองบรรณาธิการจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในการทำข่าวและต้องมีทักษะที่ดีในการนำเสนอข่าวอย่างรอบด้านด้วย ในการบริหารบุคคลากรในกองบรรณาธิการ ควรมีการแบ่งสายงานของผู้สื่อข่าวให้ชัดเจน เนื่องจาก เนื้อหาบางอย่างต้องใช้ความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้านจริงๆ เช่น ข่าวเศรษฐกิจ การเมือง สาธารณะสุข ฯลฯ ซึ่งต้องมีความสามารถในการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้ ควรจะต้องแยก กองบรรณาธิการออกจากฝ่ายการตลาดให้ชัดเจนเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน และความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวในประเด็นเชิงเจาะลึกต่อไป

(3) ด้านการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เนื้อหา และ รูปแบบหนังสือพิมพ์ การปรับปรุงด้านเนื้อหาและรูปลักษณะของหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด หากหนังสือพิมพ์จะต้องดำรงอยู่ให้ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และ ใน

อนาคตต่อไป หนังสือพิมพ์ควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นต่อไป ควรนำเสนอข่าวในเชิงเจาะลึก เชื่อมโยงกับท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นเห็นว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อเพื่อคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงที่ผ่านมา จากการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เอกราช เปรียบเทียบทั้ง 4 ยุค พบว่า ยุคก่อตั้ง และยุคเติบโต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ได้ทำหน้าที่อย่างเอาใจจริงเอาใจในการนำเสนอข่าวตอบสนองความต้องการของประชาชน และต่อผู้สื่อข่าวข้างประชาชนด้วยความเป็นธรรม สร้างแรงศรัทธาให้ปรากฏ ทำให้ชื่อเสียงของหนังสือพิมพ์ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในท้องถิ่นเสมอมา

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหากจะดำรงอยู่ได้ต่อไป ประเด็นสำคัญที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องทำคือต้องเอาใจจริงในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลึก เป็นกลาง และโปร่งใส นำเสนอข่าวในเชิงให้ความรู้แก่ประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปตรวจสอบ ที่ผ่านมาจากการศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เอกราช หลังจากยุคเติบโต คือ ในยุคย้อนกลับใหม่ และยุคควบคุมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ พบว่า เนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์ เป็นเพียงการรายงานข่าวในมิติเดียว เนื้อหาไม่ดึงดูดใจให้อ่าน นอกจากนี้ ขนาดและรูปแบบยังขาดสีสันไม่โดดเด่น หนังสือพิมพ์เอกราชจึงได้รับความนิยมลดลงนับจากนั้นเป็นต้นมา นักวิชาการให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์หากจะดำรงอยู่ให้ได้ ต้องปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบให้มีความน่าสนใจ ให้ผู้โฆษณาเห็นว่าหนังสือพิมพ์เอาใจจริงในเรื่องการนำเสนอเนื้อหา และรูปลักษณะเพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านต่อไป หนังสือพิมพ์จึงจะสามารถอยู่ได้ จากยอดผู้อ่านและยอดผู้ลงโฆษณาที่เพิ่มขึ้น

(4) ด้านเทคโนโลยีในการผลิต สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มี โรงพิมพ์เป็นของตนเองเป็น เครื่องพิมพ์แบบออฟเซต ซึ่งมีต้นทุนในการบำรุงรักษาค่อนข้างสูงมาก และหากนำมาคิดเป็นต้นทุนก็หมดก็คงจะอยู่รอดและดำรงอยู่ได้ลำบาก ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีแท่นพิมพ์เองจึงต้องรับงานพิมพ์อื่น ๆ ด้วยเพื่อเป็นรายได้ทำให้กิจการดำเนินอยู่ได้ จากการศึกษาด้านการผลิตของหนังสือพิมพ์ เอกราช พบว่า อุปสรรคด้านการจัดการด้านกองการผลิต คือการผลิตหนังสือพิมพ์ไม่ทันตามกำหนด เนื่องจาก งานพิมพ์ที่โรงพิมพ์ ชนกับงานผลิตหนังสือพิมพ์

ดังนั้นหากจะพัฒนากองการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการจะต้องเพิ่มการลงทุนด้านเทคโนโลยีมากกว่าที่จะเพิ่มการลงทุนด้านเครื่องจักร เพราะจะไม่เป็นการเพิ่มภาระในการดูแลรักษา ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านวารสารศาสตร์ มี

ความเห็นว่าเป็นการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ควรลงทุนด้านเทคโนโลยีมากกว่า เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนในการผลิต โดยแนะนำให้ผู้ประกอบการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออนไลน์เพิ่มเติมเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์และส่งเสริมรายได้ทางหนึ่งอีกด้วย หากยังไม่มีบุคลากรด้านการจัดทำเว็บไซต์ ควรจับมือร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ทั้งคณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาศึกษาที่มีความรู้ด้านการจัดทำเว็บไซต์มาช่วยในระยะเริ่มแรก และต่อไปจึงพัฒนาเนื้อหาและรูปลักษณะที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นได้ อันจะเป็นสิ่งช่วยให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ต่อไปในอนาคตและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เทคโนโลยี

(5) การจัดการด้านการตลาดและการส่งเสริมการตลาด สำหรับการจัดการด้านการตลาด ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการควรมีการสำรวจความต้องการของผู้่านเพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจ เพื่อการนำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องความต้องการของประชาชน ถือเป็น การสำรวจความคิดเห็นของ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์อีกด้วย นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีส่งเสริมการตลาดที่จะช่วยประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ได้ดีที่สุดคือ การส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ จัดเวที สาธารณะ เปิดเวทีให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับ ประเด็นท้องถิ่นและประเด็นสังคม หนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอข้อสรุปที่ได้มาจากการเปิดเวทีสาธารณะ ในประเด็นที่ได้มีการแสดงความคิดเห็น ทั้งจากผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการท้องถิ่น และประชาชน นอกจากนี้จะเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ทางหนึ่งแล้ว ยังเป็นการช่วยส่งเสริม ความร่วมมือภาคประชาชนอีกด้วย ซึ่งการจัดเวทีสาธารณะนี้นับเป็นบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งที่หนังสือพิมพ์จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือภายในท้องถิ่น อันจะเป็นการสร้างและพัฒนาท้องถิ่นต่อไปจากวิถีแห่งประชาสังคม แม้ว่าหนังสือพิมพ์ เอกราช จะพยายามทำการประชาสัมพันธ์ในวิทยุชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดทางหนึ่ง หากแต่หนังสือพิมพ์ ยังขาดการสำรวจผู้อ่าน และการวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด อันได้แก่ ด้านเนื้อหา และรูปลักษณะหนังสือพิมพ์ , ด้านกระบวนการผลิต และช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นต้น จึงยังทำให้หนังสือพิมพ์ขาดทิศทางการพัฒนาในขณะนี้

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราษ จังหวัดลำปางท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราษ ที่ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเมืองลำปางไว้ได้
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มอนาคตและปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราษท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราษ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการศึกษาหลักฐานทางเอกสารตั้งแต่แรกเริ่มมีการจัดตั้งโรงพิมพ์เอกราษ ทั้งในเชิงเอกสารเก่า ๆ ที่ทางโรงพิมพ์เอกราษ ได้เก็บไว้ ทั้งนี้ ยังมีการสังเกตและรวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการบริหาร รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำงานให้กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราษ มีทั้งนักเขียนรุ่นเก่า ๆ รวมไปถึงนักการเมืองรุ่นเก่า ๆ ที่เคยมีงานเขียนในเอกราษ ทั้งนี้ ยังเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ และนักวิชาชีพวารสารศาสตร์ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องที่รอบรู้และสนใจต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้ได้มุมมองในการบริหารองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยในการปรับตัว การจัดการ และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์เอกราษภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุค

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ดังนี้

1.1) แนวคิด วัตถุประสงค์ และ สภาพทั่วไปของหนังสือพิมพ์ เอกราช

เจ้าของและบรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ เอกราช รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องและร่วมจัดทำหนังสือพิมพ์ เอกราช ระบุสอดคล้องกันว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช เกิดขึ้นมาในยุคเผด็จการ จากอุดมการณ์ของบรรณาธิการผู้ก่อตั้ง คือ นางเล็ก พิชญกุล เพื่อให้หนังสือพิมพ์ เอกราช เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน เป็นดั่งกระบอกเสียงให้กับประชาชนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยหนังสือพิมพ์ต้องมีปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ หนังสือพิมพ์พิมพ์ เอกราช ก่อตั้งและเติบโตมาจวบจนปัจจุบันเป็นเวลา 53 ปี จากปี พ.ศ. 2500 – ปี พ.ศ. 2553 ซึ่งสามารถศึกษาได้จากการแบ่งการศึกษาเป็น 4 ยุค ได้แก่ 1.) ยุคตั้งต้น ในปี 2500 – 2515 เป็นช่วงที่หนังสือพิมพ์เริ่มออกจำหน่าย จากการก่อตั้งโรงพิมพ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2500 2.) ยุคเติบโต ในปี พ.ศ 2516-2539 3.) ยุคย้อนกลับใหม่ ในปี พ.ศ. 2539 – 2549 4.) ยุคควบคุมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ (2550-ปัจจุบัน)

1.2) ลักษณะความเป็นเจ้าของ ของหนังสือพิมพ์ เอกราช

จากผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้สภาพปัจจุบัน มีลักษณะการดำเนินกิจการโดยเจ้าของคนเดียว เหตุผลที่ผู้ประกอบการลงทุนคนเดียว เพราะต้องการความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าว โดยไม่ต้องการมีปัญหาด้านการบริหารจัดการ และไม่ต้องการอยู่ภายใต้อิทธิพล หรือกลุ่มนายทุนใดๆ ทั้งสิ้น ทำให้ องค์กร หนังสือพิมพ์ของ เอกราช เป็นเพียงองค์กรขนาดเล็ก ขาดความน่าเชื่อถือในด้านการบริหารองค์กร โดยลักษณะความเป็นเจ้าของแบบเพียงผู้เดียวนี้ มีข้อจำกัดด้านเงินทุน และมีความเสี่ยงในการลงทุนสูง ซึ่งแตกต่างจากสมัย ยุคเติบโต ในปี 2516 – 2539 หนังสือพิมพ์มีโครงสร้างเป็นระบบห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล มีการจัดโครงสร้างทางองค์กรที่ชัดเจน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ลงโฆษณา อย่างจรรีก็ตามในสภาพปัจจุบัน จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรที่เกิดขึ้น ในยุคย้อนกลับใหม่ มาเป็นระบบการ

บริหารงานแบบการเป็นเจ้าของผู้เดียว และไม่มีการจัดการด้านโครงสร้างองค์กร ทำให้หนังสือพิมพ์ เอกราช เริ่มขาดแคลนบุคลากรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนักข่าวและ นักเขียน เนื่องจากการบริหารงานองค์กรที่ไม่มีระบบ ทำให้บุคลากรไม่เชื่อมั่นในการทำงานในองค์กร นอกจากนี้ สภาพปัจจุบันหนังสือพิมพ์ ยังขาดความเชื่อมั่นจากนักลงทุนผู้ลงโฆษณาด้วย เพราะ ผู้ลงโฆษณาเหล่านั้นไม่มั่นใจว่าหนังสือพิมพ์จะบริหารงานอยู่ได้ ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยด้วยเงินลงทุนที่จำกัด บางรายจึงถอนโฆษณาออกไป

1.3) ทรัพยากรในการจัดการองค์กร

1.3.1) คนหรือบุคคลากร

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดคนหรือการจัดคนเข้าทำงานในองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น มีโครงสร้างการทำงานอย่างง่าย โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา ทางผู้บริหาร นางเล็ก พิชญกุล ได้ให้โอกาสผู้ที่มีใจรักและอยากทำงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รับเข้ามาทำงาน ด้วยสภาพองค์กรที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ทางผู้บริหารจึงเล็งเห็นถึง ความสำคัญของวิชาชีพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึง จัดให้มีการอบรมและสอนวิชา การหนังสือพิมพ์ ให้กับบุคคลากรและผู้สนใจงานวิชาชีพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในยุคเติบโตมีโครงสร้างองค์กรมั่นคงเป็นระบบนิติบุคคล โครงสร้างการทำงาน เช่นนี้ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารบุคคลากรได้อย่างเป็นระบบ และช่วยศักยภาพในการบริหารงานของบุคคลากรได้ ต่อมาเมื่อ โครงสร้างองค์กรเปลี่ยนแปลงไปมาสู่ยุคย้อนกลับใหม่ และยุคควบคุมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ ในยุคนี้ไม่มีการจัดโครงสร้างองค์กร บุคลากรบางส่วนได้ย้ายออกไป การบริหารงานมีเจ้าของเป็นผู้บังคับบัญชาและสั่งงานเพียงคนเดียว และแบ่งหน้าที่การงานแต่ละฝ่ายแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม ซึ่งพนักงานที่เหลือก็สามารถสลับหน้าที่การทำงานได้อย่างรวดเร็วต่อเนื่องได้ ทั้งเป็น นักข่าว คอลัมน์นิส พนักงานเรียงพิมพ์ การตลาด การเงิน เป็นต้น โดยโครงสร้างองค์กรจึงยังไม่เป็นระบบไม่เหมือนกับโครงสร้างองค์กรของหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง เพราะขาดบุคคลากรทั้งในจำนวนและประสิทธิภาพ ซึ่งบุคคลากรในกองบรรณาธิการ กองการจัดการ และกองการผลิต จะมีความสามารถในการทำหน้าที่ได้มากกว่างานที่ได้รับมอบหมาย

1.3.1) การเงินและทุน

หนังสือพิมพ์ เอกราช ดำเนินธุรกิจ มีลักษณะความเป็นเจ้าของเพียงผู้เดียว ดังนั้นงบประมาณส่วนใหญ่จึงมาจากเงินส่วนตัว หรือของครอบครัว จึงไม่มีการลงทุนที่ใช้เงินหมุนเวียนสูง รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากโฆษณา ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ และการลงอวยพรในเทศกาลสำคัญ ซึ่งการบริหารด้านเงินลงทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรครั้งสำคัญในช่วง ยุคย้อนกลับใหม่ในปี 2539 เป็นต้นมา หนังสือพิมพ์ขาดเงินลงทุนเพื่อใช้ในกระบวนการผลิต และการปรับปรุงเทคโนโลยีและศักยภาพการพิมพ์ให้ทันสมัย การศึกษาเชิงลึกพบว่า หากหนังสือพิมพ์ ต้องแข่งขันกับสื่อหนังสือพิมพ์ ด้วยกันและสื่อสมัยใหม่อื่นๆ หนังสือพิมพ์จะต้องมีรายรับมากกว่ารายจ่าย และมีเงินทุนหมุนเวียนมากพอในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้มีคุณภาพต่อไป

1.3.3) ด้านเครื่องจักรและเทคโนโลยี

ผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราชมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการที่ทันสมัยที่เริ่มมีการพัฒนาในยุค เต็มโต จากการระดมทุน ในการซื้อเครื่องพิมพ์ออฟเซต เข้ามาใช้ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบกองบรรณาธิการ ได้แก่ การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ช่วยในการจัดหาข่าว การส่งข่าว นำกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ รวมถึงระบบสารสนเทศ จากการใช้ เครื่อง โทรสาร เพิ่มเข้ามาช่วยในเรื่องการส่งข่าว และการติดต่อ สำหรับการด้านการผลิต ที่โรงพิมพ์ ใช้การพิมพ์ระบบออฟเซตซึ่งประหยัดเวลา และช่วยให้การนำเสนอข่าวมีความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น ซึ่งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามานี้ ผลการศึกษาพบว่า ด้วยระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ช่วยลดขั้นตอนในการผลิตลงไปนั้น สามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลได้ในระดับหนึ่งเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพิมพ์ ทำให้องค์กรต้องปรับตัวและพัฒนาตามให้ทัน ซึ่งอาจต้องใช้งบประมาณสูง แต่ในเรื่องศักยภาพขององค์กรส่วนใหญ่ไม่เป็นปัญหามากนัก เพราะ ได้คัดคนเข้ามาทำงานตามความสามารถอยู่แล้ว

1.4) นโยบายด้านเนื้อหา การบรรณาธิกรณ

1.4.1) นโยบายข่าว

ตั้งแต่แรกเริ่มในการก่อตั้ง โรงพิมพ์ เอกราช นั้น หนังสือพิมพ์ เอกราชมีนโยบายในการนำเสนอข่าว คือ การนำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน ตรงไปตรงมา มีความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ โดยนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพ่อค้าหรือ นักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มใดๆ นโยบายด้านข่าว ของหนังสือพิมพ์ เอกราช ได้สอดคล้องกับการศึกษาบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น พิเศษฐ์ ชวาลาวัช¹ ที่กล่าวถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการของคนท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่ใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ ปัญหา ความต้องการของคนท้องถิ่น โดยส่วนรวมเป็นส่วนรวมของปรากฏการณ์ทางสังคมและทางธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น โดยแท้ ตระหนักถึงภาระหน้าที่ประหนึ่งเป็นสถาบันสาธารณะสำหรับท้องถิ่น รักษาและปกป้องขนบธรรมเนียม ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ เรียกร้องให้รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่น ความไม่ชอบธรรมจากข้าราชการ ที่มีต่อท้องถิ่น ไม่ว่าจะในระดับจังหวัด เมือง ตำบล หมู่บ้าน และเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นกลางต่อสังคม และรัฐบาลในอันที่จะร่วมกันแก้ปัญหา และสร้างสังคมท้องถิ่นให้น่าอยู่อาศัย

ผลการศึกษาด้านนโยบายจากอดีตถึงปัจจุบันพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราช ยังคงรักษานโยบายที่จะนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ตรงไปตรงมามากที่สุด นโยบายข่าวหนังสือพิมพ์ เอกราช ยังสะท้อนบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในการรับผิดชอบต่อการรายงานข่าว สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง บทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ โดย ลูติ วิทยสรณะ ว่า บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์นั้น ต้องมีหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นอย่างละเอียด ในประเด็นนี้หนังสือสารมวลชน อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี มีความคิดเห็น

¹ พิเศษฐ์ ชวาลาวัช, “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ,” ใน ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: ดับเบิลยูเอ็นพีวีนดิ้ง), หน้า 35.

สอดคล้องว่า นอกจากจะต้องนำเสนอความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นอย่างละเอียด หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือการเป็นผู้นำทางความคิดแก่ท้องถิ่น โดยให้ความรู้และความเข้าใจถึงปัญหาในท้องถิ่น มิใช่มีการรายงานข่าวเพียงมิติเดียว

1.4.2) ที่มาและการคัดเลือกเนื้อหา

จากนโยบายข่าวที่ต้องการนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาและโปร่งใส ดังนั้นที่มาและการคัดเลือกเนื้อหาต้องมีการตรวจสอบอย่างถ่องแท้ถึงความถูกต้องของแหล่งข่าว ต้องรับผิดชอบกับการนำเสนอข่าว ซึ่งจะทำให้นักหนังสือพิมพ์มีความน่าเชื่อถือในด้านเนื้อหาข้อมูลที่เป็นจริง โดยการคัดเลือกเนื้อหา ได้มาจาก ผู้สื่อข่าวหาข่าวจากแหล่งข่าว จากนั้นส่งข่าวหลายช่องทางโดยทางโทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือนำข่าวมาส่งด้วยตนเอง สำหรับการเลือกข่าวจะประชุมโต๊ะข่าว ลงหน้าหนึ่งเป็นข่าวหลัก หรือข่าวรองโดยเลือกข่าวที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามข่าวที่ได้รับเลือก ต้องเป็นข่าวที่ได้รับการสืบเสาะหาข้อมูลเชิงลึกจากแหล่งข่าวด้วย

อย่างไรก็ตามในส่วนที่มาจากเนื้อหา นักสื่อสารมวลชนลงความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องพัฒนาศักยภาพในการนำเสนอข่าว ทั้งเรื่อง การเขียนข่าว บทความและสื่อบุคคลที่น่าสนใจ โดยใช้รูปแบบที่ถูกต้อง สามารถตีพิมพ์ได้ทันที แต่หนังสือพิมพ์ยังมีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร

1.4.3) การบรรณาธิกรณต้นฉบับ

การตรวจสอบเนื้อหาและการตรวจแก้ต้นฉบับ เป็นหน้าที่ของบรรณาธิการบริหารซึ่งจะต้องดูรายละเอียดในข่าวหน้า 1 และคอลัมน์ที่ตนเองรับผิดชอบ ส่วนในคอลัมน์อื่นเป็นที่หน้าของผู้สื่อข่าวและเจ้าของคอลัมน์ ที่พอมีเวลาจะมาช่วยตรวจสอบก่อนส่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ เอกราชให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเนื้อหาและข้อเท็จจริงของข่าวมาก เนื่องจาก หนังสือพิมพ์ เคยถูกฟ้องร้องมาก่อน แต่ก็สามารถมีข้อหักล้างชนะคดีได้ ด้วยเหตุนี้เวลาที่นักข่าวเขียนพาดพิงถึงใครทางหนังสือพิมพ์จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ชี้แจง โดยเฉพาะกรณีมีการร้องเรียนผ่านหนังสือพิมพ์ เนื่องจากอาจมีผู้ได้รับผลกระทบจากการลงพิมพ์ จึงต้องให้ความสำคัญแก่คู่กรณีสามารถชี้แจงได้ อาจเป็นทางโทรศัพท์หรือส่งหนังสือชี้แจงมาที่สำนักงาน

1.5) การบริหารจัดการกองการผลิต

หนังสือพิมพ์ เอกราช ปัจจุบัน มีโรงพิมพ์ เป็นของตนเอง โดยมีแท่นพิมพ์ สองแท่น ยี่ห้อ ไกลแลน เป็นเครื่องพิมพ์จากเยอรมัน 1 เครื่อง และเป็นแท่นพิมพ์ที่ซื้อมาจากโรงพิมพ์สยามรัฐอีก เครื่องหนึ่ง โดยทางโรงพิมพ์จะรับงานพิมพ์อื่นๆ เป็นหลัก เช่น รับพิมพ์การ์ดอวยพร รับพิมพ์ปฏิทิน หรือรับพิมพ์หนังสือของหน่วยราชการต่างๆ ทั้งนี้รายได้จากโรงพิมพ์ กับหนังสือพิมพ์ได้แยกออกจากกันอย่างชัดเจน ปัจจุบันในหน่วยกองการผลิตมีการนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดหน้า และจัดรูป โดยใช้โปรแกรม เพจเมคเกอร์ (PageMaker) และโฟโต้ช้อป (Photo Shop) ช่วยประหยัดเวลาและสะดวกต่อการจัดหน้า แต่ปัญหาที่พบขณะนี้คือ เครื่องคอมพิวเตอร์มีอยู่เพียง 2 ซึ่งยังคงไม่เพียงพอต่อการทำงาน นอกจากนี้ปัญหาด้านการผลิตอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องแท่นพิมพ์มีปัญหาเสียบ่อยครั้ง เนื่องจากแท่นมีสภาพที่เก่ามากแล้ว กำลังการผลิตก็ผลิตได้เฉพาะกระดาษตัดสี่ขาวดำ หากมีงานสีเข้ามา จะต้องพึ่งโรงพิมพ์ที่เชียงใหม่ โดยจะต้องส่งเพลทไปแยกสีที่เชียงใหม่ แล้วจึงเอากลับมาพิมพ์ ซึ่งก็ต้องมีค่าใช้จ่ายตามมา

นอกจากปัญหาในเรื่องเทคโนโลยี ยังพบว่า บุคคลากรช่างเรียงพิมพ์มีไม่เพียงพอ และเกิดปัญหาอยู่บ่อยครั้ง ในกรณีนี้ที่ทางโรงพิมพ์รับงานมากจนเกินไป ทั้งศักยภาพการพิมพ์ และผู้เรียงพิมพ์มีอย่างจำกัด ทำให้งานหนังสือพิมพ์มาชนกับงานโรงพิมพ์ ส่งผลต่อการวางแผนที่ต้องเลื่อนเวลาออกไป โดยการทำงานในแต่ละสัปดาห์ บรรณาธิการ คอลัมนิสต์ และ ผู้สื่อข่าวมีเวลาในการหาข่าวและรวบรวมข้อมูลประมาณ 3-4 วัน จากนั้นจะมีการประชุมโต๊ะข่าวในวันอังคาร เพื่อคัดเลือกข่าวลงหน้าหนึ่ง และข่าวอื่นๆ โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญ และความน่าสนใจของผู้อ่าน ในวันพุธ บรรณาธิการ และในวันพุธ บรรณาธิการ และพนักงานเรียงพิมพ์เป็นผู้ตรวจสอบความผิดพลาดและพิสูจน์อักษร จากนั้น นำเพลทที่ใช้แล้วส่งไปเกรนและล้างในวันพฤหัสบดี ใช้เวลา 1 วัน จากนั้นนำเพลทมาเตรียมพิมพ์พร้อมต้นฉบับ เพื่อวางจำหน่ายให้ทันในวันศุกร์ ก่อนหนังสือพิมพ์ต้องถึงฉบับอื่นๆ

2.) ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ท่ามกลางกระแสการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร และผลกระทบจากการกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้เกิดเสรีภาพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ปัจจัยที่

จะส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์คือ การจัดการด้านการตลาด โดย Phillip Kotler² กล่าวถึง หลักการตลาดที่ต้องคำนึงถึง เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อให้มากที่สุด โดยตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบตลาดอุตสาหกรรมสื่อในปัจจุบัน ซึ่ง การตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามสภาพที่เป็นจริงของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นมีจำกัดอย่างยิ่ง เนื่องจากช่องทางทางการตลาดถูกจำกัด และปิดล้อมด้วยผู้บริโภคที่มีขนาดจำกัดไปตามขนาดท้องถิ่น ทั้งนี้ตลาด ในความหมายในแง่ของผู้สร้างผลิตภัณฑ์ นั่นก็คือ ผู้บริโภค ดังนั้นตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็คือ ผู้อ่านในท้องถิ่นและการขายพื้นที่โฆษณาในท้องถิ่น นั่นเอง แต่ทั้งนี้ตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดจึงต้องวิเคราะห์ตามหลัก ของ Phillip Kotler คือ การวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด 4ps (Marketing Mix) เพื่อพิจารณาทิศทางการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ เพื่อให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนี้

2.1) ผลิตภัณฑ์ในส่วนรูปแบบเนื้อหา (Product)

เนื้อหาและรูปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์จึงเป็นส่วนสำคัญในการปรับตัว เพื่อความอยู่รอด ในแง่ผลิตภัณฑ์ เอกရာช พยายามที่จะรักษา เอกลักษณ์ ของหนังสือพิมพ์ที่มีอายุเก่าแก่มานาน โดยยังคงพิมพ์แบบตัด 4 กว้าง 5 คอลัมน์ สูง 13 นิ้ว และ เอกลักษณ์ที่มีมาช้านานคือ หัวหนังสือสีเขียว ส่วนเนื้อหาข่าวคือ พยายามรักษา เอกลักษณ์ที่น่าเสนอข่าวอย่างเป็นกลางมีความโปร่งใส นำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน

เอกลักษณ์ด้านเนื้อหาอีกประการหนึ่ง คือ หนังสือพิมพ์ เอกราชยังคงเนื้อหาที่เป็นบทความน่ารู้ โดย ผู้รู้ นักวิชาการและนักเขียนอาวุโสที่มีประสบการณ์ มีชื่อเสียงด้านการทำหนังสือพิมพ์มานาน 3-4 คน มาช่วยเขียนสลับหมุนเวียนกันไป เพื่อภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ ที่เน้นคุณภาพของบทความ และบทวิเคราะห์ ทำให้มีเรื่องน่าสนใจและติดตามอ่านมากมาย จุดแข็งด้านเนื้อหานี้ จึงทำให้เอกราช ยังมีผู้ติดตามอ่านอยู่บ้าง โดยเนื้อหาเหล่านั้นจะประกอบไปด้วย ข่าวสังคม การเมือง เศรษฐกิจ บันเทิง กีฬา การศึกษา และวัฒนธรรม และคอลัมน์ที่เกี่ยวกับการเกษตรของท้องถิ่น

² Kotler, Keith K. Cox. *Marketing Management And Strategy*. Fourth Edition. Prentice-Hall, 1998.

ส่วนรูปแบบหนังสือพิมพ์ จะไม่มีการจัดหน้าให้หน้าโฆษณาแน่นจนเกินไป โดยพยายามไม่ให้หน้าใดหน้าหนึ่งมีแต่โฆษณา เว้นแต่จะเป็นโฆษณาประจำ เช่น บริษัทนิคมพานิชย์ มักจะลงโฆษณาเต็มหน้า ดังนั้นในแต่ละหน้าจึงต้องมีคอลัมน์ หรือภาพข่าวจัดให้อยู่ในหน้าเดียวกัน

โดยการรักษาเอกลักษณ์ด้านเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดที่ เสน่ห์ จามริก นักวิชาการอาวุโส กล่าวถึงเนื้อหาที่เป็น เอกลักษณ์ ของหนังสือพิมพ์ว่า ในสภาพแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ที่กระทบต่อสังคมท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องเข้าใจและตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นเพื่อแข่งขันกับสื่อภายนอก โดยหนังสือพิมพ์ต้องสร้าง เอกลักษณ์ ในการนำเสนอข่าว เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะ เฉพาะของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ และตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงต่อไปได้

ความเห็นนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะนำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้รับสารแบบใด อย่างไรก็ตามเมื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนแล้ว ก็ย่อมสามารถพัฒนาเนื้อ และรูปแบบหนังสือพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่นั้นๆ ต่อไปได้

2.2) ราคา (Price)

ในเรื่องของราคา บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ ให้เหตุผลว่า ที่ไม่ขึ้นราคาหนังสือพิมพ์ เอกราช คือยังคงขายในราคา 5 บาท เนื่องจากการขึ้นราคา และการกำหนดราคา ย่อมต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ที่เป็นส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ การไม่กำหนดราคาขายให้สูงกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ที่วางขายอยู่ และไม่สูงกว่าหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ซึ่งถือเป็นการกำหนดราคาวางแผนที่ค่อนข้างต่ำกว่าราคาทุน โดยเน้นให้ประชาชนทุกระดับสามารถซื้อหนังสือพิมพ์อ่านได้ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการตลาดของ Phillip Kotlor ที่กล่าวว่า การกำหนดราคานั้นจะต้องมีการพิจารณาทั้งลักษณะของการแข่งขันในตลาดเป้าหมายและปฏิกิริยาของลูกค้าต่อราคาที่แตกต่างกัน สำหรับธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น การกำหนดราคาไม่มีปัญหามากมายนัก เพราะรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอยู่ที่การโฆษณา

2.3) การจัดจำหน่าย Place

การจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ เอกราช ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ไปตามแผงหนังสือพิมพ์ใหญ่ๆ ในตัวเมือง ได้แก่ ร้าน เพ็ญภักดิ์ ร้านนิเวศเจริญรัตน์ ร้านศรีอยุธยา เป็นต้น เป็นการฝากขายมิใช่ขายขาด และเมื่อหนังสือพิมพ์จำหน่ายไม่หมดก็ต้องรับคืนมาจากแผง มีการเก็บทุก 3-4 เดือน ต่อครั้ง ทำให้เกิดปัญหาเพราะไม่รู้ว่ายอดจำหน่ายที่แท้จริงแต่ละเดือนเป็นจำนวนเท่าใด

ส่วนการกระจายไปตามอำเภอรอบนอก จะเป็นหน้าที่ของแผงร้านที่รับหนังสือพิมพ์ไปขาย และให้พนักงานของตนนำหนังสือพิมพ์ เอกราช ไปส่งตามร้านแผงเล็กๆ ที่รับไปขาย แต่การกระจายเช่นนี้ ทำได้ไม่กว้างขวางนัก เนื่องจากอำเภอรอบนอก มีแผงร้านอยู่น้อย และแต่ละร้านอยู่ห่างไกลกันมาก การกระจายจึงไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้ เอกราช ก็พยายามจะกระจายหนังสือพิมพ์ให้เข้าถึง ชุมชนต่างอำเภอ โดยการให้หน่วยราชการตามอำเภอต่างๆ เป็นสมาชิกประจำ เพื่อกระจายหนังสือพิมพ์ไปประจำตามหน่วยราชการในอำเภอนั้นๆ ซึ่งเอกราชได้วางโครงการไว้ว่า จะกระจายไปทั้งหมด 12 อำเภอ ตอนนี้นำได้เพียง 3 อำเภอ ด้วยข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลในแต่ละอำเภอ และการขนส่ง ส่งผลหนังสือพิมพ์กระจายไปทั่วถึงประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นรอบนอก

2.4) การส่งเสริมการตลาด

วิธีการส่งเสริมการตลาดของหนังสือพิมพ์ เอกราช มีวิธีการดำเนินการหลายวิธี ได้แก่

1. การเข้าร่วมงานสังคมและงานพิธีต่างๆ ในฐานะเจ้าของสื่อ เป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ โดยนำของขวัญไปถวายพรให้แหล่งข่าว หรือเจ้าของโฆษณาในโอกาสต่างๆ
2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์ ผ่านรายการวิทยุชุมชน โดยใช้วิธีการส่งหนังสือพิมพ์ของตนให้นักจัดรายการวิทยุไปเล่าข่าวในสถานีวิทยุ ทั้งคลื่นหลักและคลื่นชุมชนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหนังสือพิมพ์
3. การกำหนดเวลาว่างแผงให้เร็วขึ้น เป็นวันศุกร์ เพื่อช่วงชิงตลาดโฆษณา

4. นำเสนอเนื้อหาข่าวสารประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น ข่าวรับสมัครงาน ที่อยู่ร้านอาหาร อาคารที่พัก กิจกรรมของสถานประกอบการณ์ เพื่อดึงดูดความสนใจเจ้าของโฆษณา

3) กลยุทธ์ในการบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช

3.1) จุดแข็ง (Strength)

หนังสือพิมพ์ เอกราช มีจุดแข็งอยู่ที่ การเป็นหนังสือพิมพ์ที่มั่นคงยาว และตั้งมานานจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากรุ่นสู่รุ่น มีชื่อเสียงมายาวนานและเป็นที่ยอมรับ จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ เรื่องเนื้อหา นำเสนอจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ รายงานข่าวที่เป็นเรื่องจริงอย่างตรงไปตรงมา รอบด้าน เป็นกลาง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ นับว่าเป็นจุดแข็งที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีผู้อ่านติดตามอ่านมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจุดแข็งที่เอกราชรักษามายาวนานนี้ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ได้รับความนิยม ถือเป็นเอกลักษณ์ในการนำเสนอข่าวของเอกราชตลอดมา

3.2) จุดอ่อน (Weakness)

จุดอ่อนของหนังสือพิมพ์ เอกราช ได้แก่ข้อเสีย ของหนังสือพิมพ์ที่ยังขาดการพัฒนาในด้านระบบการพิมพ์ที่ทันสมัย มีรูปสีและงานกราฟิกน้อย ส่วนใหญ่ใช้รูปขาวดำ การเลือกรูปดีพิมพ์ไม่ดี ภาพไม่คมชัด และขาดบทวิเคราะห์ที่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ จุดอ่อน อีกด้านหนึ่งคือ การบริหารจัดการ ด้านการหาโฆษณา ขาดการบริหารจัดการด้านการตลาดอย่างเป็นระบบ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ การขาดแคลน กำลังบุคคลากร ที่มีประสบการณ์ และมีความเข้าใจด้านการทำข่าว เพื่อพัฒนาเสนอเนื้อหาข่าวรูปแบบเล่มให้นำสนใจ และพัฒนาให้กลายเป็นจุดแข็งที่ทำให้ หนังสือพิมพ์ ดำรงอยู่ได้ต่อไป

3.3) โอกาสที่ หนังสือพิมพ์ เอกราชจะเติบโต (Opportunity)

สำหรับโอกาสที่หนังสือพิมพ์“เอกราช”จะเติบโต ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์เอกราชมีโอกาสทางธุรกิจที่สามารถเติบโตได้ เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เก่าแก่ และประชาชนให้การยอมรับมายาวนานแล้ว ซึ่งจุดเด่นของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือ ชื่อหัวหนังสือพิมพ์โดดเด่น เป็นที่รู้จัก และมีผู้ติดตามอ่านมายาวนานหลายปี นับตั้งแต่ที่ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ขึ้น ดังนั้นหากหนังสือพิมพ์มีการปรับปรุงรูปแบบ และเนื้อหาบทวิเคราะห์ให้เข้มข้นเพิ่มขึ้น ก็จะกลายเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพที่สามารถยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านเนื้อหาในเชิงเจาะลึก เมื่อครั้งแรกเริ่มตามปณิธานของบรรณาธิการบริหาร นางเล็ก พิชญกุล ได้ต่อไป และมีโอกาสที่หนังสือพิมพ์จะได้รับแรงสนับสนุนและแรงศรัทธาจากประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีกด้วย

3.4) ปัญหาและอุปสรรคที่คุกคาม (Treat)

หนังสือพิมพ์ เอกราช มีปัญหาและอุปสรรคที่คุกคาม คือ การเมืองท้องถิ่น และธุรกิจการค้าที่บางครั้ง ส่งผลกระทบต่อ แนวการนำเสนอข่าว นอกจากนี้การมีหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นใหม่หลายฉบับ ทำให้เกิดการแย่งพื้นที่โฆษณาประกอบกับ สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่เจ้าของผู้ลงโฆษณาไม่กล้าตัดสินใจลงโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ทำให้ เอกราช ประสบปัญหาการหาโฆษณามาเพิ่ม และเนื่องจาก กลุ่มผู้ค้าในท้องถิ่นมีจำกัดด้วย ยังคงมีโฆษณาเจ้าประจำเท่านั้นที่ยังลงโฆษณากับหนังสือพิมพ์ เอกราช ทำให้หนังสือพิมพ์ยังพอเลี้ยงตัวเองอยู่ได้

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ควรจะเป็นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและต่อไปในอนาคตนั้น พบว่าเห็นว่า เอกราช มีการปรับตัวในด้านต่างๆ เพื่อรองรับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมที่มีการแข่งขันด้านการนำเสนอข่าวสาร โดยเห็นได้จาก ปัจจุบันที่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดการหลอมรวมของสื่อจากส่วนกลางที่เป็นสื่อใหม่ ไม่ว่าจะเป็น สื่อโทรทัศน์ ที่มีการหลอมรวมกับสื่อวิทยุ หรือ เคเบิลทีวี ที่ได้ทำหน้าที่รายงานข่าวแทนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จนทำให้เกิด พฤติกรรมและ วัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ อีกทั้งยังมีปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจถดถอย ที่ส่งผลกระทบต่อราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการพิมพ์ ราคาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นด้วย

จากปัจจัยดังกล่าว ส่งผลต่อการปรับตัวของเอกราช ดังนี้ คือ นโยบายขณะนี้ของเอกราช ในการปรับตัวคือ (1) การหาสมาชิกประจำ ที่เป็นหน่วยงานราชการ ตามเขตเทศบาลอำเภอต่างๆ ในตัวเมืองลำปาง 12 เขต และอำเภอรอบนอก (2) ทำการตลาดเพิ่ม โดยการลงโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ตามวิทยุชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ให้ประชาชนทั่วไปรู้จัก หนังสือพิมพ์ โดยประชาสัมพันธ์ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดลำปาง และออก หนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ ในโอกาสครบรอบการก่อตั้งและ ในช่วงปีใหม่ เป็นการประชาสัมพันธ์ และ คืบหน้าก้าวไกล (3) หากคนประสานงานด้านโฆษณาเพิ่ม เนื่องจากรายได้หลักมาจากโฆษณา (4) รักษาเอกลักษณ์ การนำเสนอข่าวรอบด้าน ตรงไปตรงมา และโปร่งใส ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลทาง ธุรกิจหรือนายทุนคนใดจากการปรับตัวดังกล่าว และการออกหนังสือพิมพ์ เอกราชในโอกาสพิเศษ ด้วยการพัฒนารูปเล่ม ใช้น้ำหนัก เนื้อหา และกระดาษ ถือเป็น การประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ ทั้ง ยังเป็นการคืบหน้าก้าวไกลให้แก่อ่านอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหา ให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่นแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นสื่อท้องถิ่นในการคอย ปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น และช่วยรักษาสืบสานเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้เข้มแข็งต่อไป ด้วย

2. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ที่ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาความเป็นหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นเมืองลำปางไว้ได้

การศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยในการปรับตัวของ หนังสือพิมพ์ เอกราช ในแต่ละยุค ได้แก่ ลักษณะความเป็นเจ้าของ ลักษณะของสื่อ บุคคลากร และพนักงาน ทุน วัสดุอุปกรณ์ และ เทคโนโลยี และการส่งเสริมการตลาด โดย หนังสือพิมพ์ เอกราช นั้นเป็นหนังสือพิมพ์ที่เกิดจาก อุดมการณ์ของผู้ก่อตั้ง เพื่อต้องการให้หนังสือพิมพ์ เป็นกระบอกเสียงของประชาชนท้องถิ่น โดย มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและในชุมชน ซึ่งบทบาทนี้ หนังสือพิมพ์เป็นดัง เสมือนเป็นกลไกหนึ่งในการรับใช้ประชาชนต่อสู้กับความเลวร้ายของสังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย

หลักเป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ฐิติ วิทยสรณะ³ ศึกษาเรื่องบทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ พบว่า ในเรื่อง ลักษณะความเป็นเจ้าของนั้น หนังสือพิมพ์ เอกราช มีลักษณะความเป็นเจ้าของเพียงผู้เดียว ดำเนินธุรกิจแบบครอบครัว ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการองค์กรค่อนข้างสูง

ขณะที่ วิจิตรา ไสรินทร์⁴ ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ในจังหวัด พิษณุโลก พบว่า ลักษณะความเป็นเจ้าของคนเดียวอาจมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ แต่ผลกระทบที่ตามมาก็คือ เมื่อธุรกิจประสบปัญหา ด้านเงินทุน ไม่สามารถจ่ายเงินเดือนพนักงานได้ตรงตามเวลา หรือไม่สามารถผลิตหนังสือพิมพ์วางจำหน่ายได้ตรงตามกำหนด อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น ศรัทธาของผู้อ่าน ตลอดจนแหล่งทุนที่จะพิจารณาให้กู้เงินมาลงทุน คนหรือบุคคลากรที่ส่งผลกระทบต่อ การบริหารทรัพยากรองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนผู้ประกอบการ และในส่วนของผู้ประกอบการและพนักงาน จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าของ และบรรณาธิการบริหาร มีอุดมการณ์ในการคัดเลือกและรายงานข่าวอย่างเป็นกลาง ในส่วนของพนักงานก็ได้มีการคัดเลือกบุคคลตามความรู้ความสามารถ โดยบุคคลากรในองค์กร ยังสามารถพัฒนาตนเองและทำงานได้หลายหน้าที่

ผลวิจัยสอดคล้องกับ แนวคิดที่สุรัตน์ นุ่มนนท์⁵ นักวิชาการอาวุโส ด้านวารสารศาสตร์ กล่าวถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทยว่า สามารถทำตามบทบาทหน้าที่ได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องเป็นบุคคลที่เสียสละ ทำงานหนักและไม่จำกัดเวลา และมีความรักในท้องถิ่นตนเอง เป็นคนไม่เก็บเนื้อเก็บตัว เข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่นทุกอย่าง ซึ่งเจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตอบสนองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

³ ฐิติ วิทยสรณะ, “บทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2545.)

⁴ วิจิตรา ไสรินทร์, “การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547).

⁵ สุรัตน์ นุ่มนนท์, “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น,” ใน หนังสือการอบรมโครงการรู้สมบัติรักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่ 2, 3-12 (ตุลาคม 2523) หน้า 49.

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะ เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรสื่อหลายด้านเช่นกัน จากการศึกษาวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกสาร ได้ปรับปรุงและพัฒนาด้านการผลิตให้ทันสมัยขึ้นเช่นกัน มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ทั้ง เทคโนโลยีการจัดหาข่าว การส่งข่าว นำกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ โทรสาร คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตมาใช้ ทั้งยังพัฒนาระบบการพิมพ์ให้ทันสมัยด้วยการใช้ ระบบ ออฟเซตในการจัดพิมพ์ ทำให้การนำเสนอข่าวมีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น รวมทั้งรูปแบบและสีสันก็สะดุดตามากขึ้น ซึ่งการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ดังกล่าว สามารถลดปัญหาการขาดบุคลากรได้ในระดับหนึ่ง

ในด้านนโยบายในการการนำเสนอข่าว หนังสือพิมพ์ เอกสาร นำเนินนโยบายที่จะนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลางมากที่สุด โดยไม่พึ่งทุนจากธุรกิจหรือนักการเมืองใดๆ ดังนั้นการนำเสนอข่าวจึงมีอิสระ ด้านการคัดเลือกข่าวก็คัดเลือกจากแหล่งข่าวที่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ เพื่อป้องกันการเขียนพาดพิงถึงบุคคลอื่น

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย ของ บรรยงค์ สุวรรณผ่อง, อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี และคณะ⁶ ที่ศึกษาเรื่องสถานภาพและบทบาทของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเด็นเรื่อง ความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวว่า อำนาจทุนได้เข้ามาคุกคามและลดรอนสิทธิเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจรัฐ หรือกลุ่มบุคคลผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยการคุกคามที่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นระบุว่าในรูปแบบใหม่ คือการเสนอผลประโยชน์ ซึ่งเมื่อมองดูแล้ว อาจเป็นผลประโยชน์ในเชิงบวก แต่นักหนังสือพิมพ์ด้วยตนเองเห็นว่าการเสนอผลประโยชน์เพื่อยุติการนำเสนอข่าวมากกว่า ซึ่งยอมไม่ไหวสยของสื่อมวลชน ดังนั้นการนำเสนอข่าวอย่างมีอิสระ และเป็นกลางจะสามารถทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบริหารงานและจัดการด้านเนื้อหาได้อย่างเต็มที่ และทำหน้าที่สื่อมวลชนท้องถิ่นเพื่อคนในท้องถิ่นที่มีคุณภาพต่อไปได้

⁶ บรรยงค์ สุวรรณผ่อง, อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี และคณะ “สถานภาพและบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” (กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2551).

(2.) เพื่อศึกษาแนวโน้มอนาคตและปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราชท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ ดังจะอภิปรายในแต่ละประเด็นมีดังนี้ คือ

2.1) การบริหารกองการผลิตและการตลาดแนวใหม่

ในส่วนของแนวคิดการบริหารจัดการด้านองค์กร แนวใหม่และ การบริหารจัดการสมัยใหม่ คือความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคอมพิวเตอร์ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร เนื่องจากเทคโนโลยีดังกล่าวช่วยลดขั้นตอนกระบวนการผลิตลงไป ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ เอกราชได้มีการนำเอา เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้งเทคโนโลยีจัดหาข่าว การส่งข่าว และการนำกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ โทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ รวมไปถึงเทคโนโลยีการพิมพ์ ระบบการพิมพ์ที่ทันสมัย ใช้ระบบออฟเซตในการจัดพิมพ์ทำให้การนำเสนอข่าว รวดเร็ว จับใจและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งสามารถลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรได้ ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด จะต้องพิจารณาส่วนผสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ 2) การกำหนดราคาขาย 3) ช่องทางในการจำหน่าย 4) การส่งเสริมด้านการตลาด

ผลการวิจัยมีผลสอดคล้องกับหลักการตลาดดังกล่าว โดย บรรณาธิการ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องมุ่งเน้นที่คุณภาพของเนื้อหาเป็นสำคัญ และการจัดรูปหน้าที่สวยงาม สะดุดตา โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างเอกราช วางแผนมาแล้ว 50 กว่าปี สามารถขายตราสินค้าได้ โดยเฉพาะการนำนักเขียนที่มีประสบการณ์มาสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่าน ส่วนการกำหนดราคาจะต้องพิจารณาจากรายขายของหนังสือพิมพ์ส่วนกลางและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอื่นๆ ด้วย โดยไม่สามารถกำหนดราคาให้สูงกว่าได้ ในด้านการจัดจำหน่ายนั้น พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามสถานการณ์ เมื่อมีการแข่งขันสูงหนังสือพิมพ์ เอกราชจะต้องกำหนดเวลาวางแผนให้เร็วขึ้น เพื่อการช่วงชิงตลาด

นอกจากนี้ ในด้านการส่งเสริมการตลาด หนังสือพิมพ์ เอกราช ใช้วิธีเข้าร่วมงานสังคม และงานพิธีในฐานะเจ้าของสื่อ การจัดงานครบรอบหนังสือพิมพ์ กลยุทธ์ในการลดราคาค่าโฆษณา รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ และนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อ

ประชาชนส่วนใหญ่และสามารถวางแผนได้ตรงตามเวลา ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิจิตรา ไสรินทร์⁷ ที่พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เน้นการปรับตัวด้านเนื้อหาและรูปแบบเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ลงโฆษณาส่วนการวิเคราะห์ทางการตลาดที่สำคัญคือการวิเคราะห์ คู่แข่ง การวิเคราะห์คู่แข่งในตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น คือการวิเคราะห์ ผลวิเคราะห์ทางธุรกิจที่เกิดจากกิจกรรมทางการตลาดของคู่แข่งทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ทราบถึง โอกาสที่จะประสบความสำเร็จ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค

อภิปรายโดยสรุปว่า ในด้านกองการผลิต และการตลาดแนวใหม่ หนังสือพิมพ์ เอกราช ได้ปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ให้ได้ ในสภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปัจจุบัน โดยได้มุ่งนำเสนอตัวสินค้าที่เป็นหนังสือพิมพ์ ทั้งคุณภาพของเนื้อหา และการจัดรูปแบบให้ดึงดูดใจ โดยการกำหนดราคาที่ไม่สูงจนเกินไป และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้หลากหลาย โดยใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดเพิ่มขึ้น

2.2 สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัว

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเนื่องจาก เป็นหนึ่งในองค์กรสื่อมวลชน ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันเศรษฐกิจ ดังนั้นการผลิตเนื้อหาของสื่อมวลชนจึงอยู่ภายใต้ความกดดันของความต้องการขยายตลาด ซึ่งในผลการวิจัยนี้พบว่า มีผลกระทบต่อธุรกิจกิจการหนังสือพิมพ์ เอกราช โดยเฉพาะราคากระดาษ และราคาค่าหมึกพิมพ์ รวมถึงค่าน้ำมันในการขนส่ง ทำให้ต้นทุนทุนในการผลิตสูงขึ้นจึงต้องปรับลักษณะการทำงาน ในส่วนของบุคคลากร พนักงานคนหนึ่งสามารถปฏิบัติงานได้หลายหน้าที่ ทั้งเป็นผู้สื่อข่าว คอลัมนิสต์ พนักงานตลาด และต้องปรับตัวโดยการลดจำนวนหน้า และลดยอดการผลิตลงด้วย

⁷ วิจิตรา ไสรินทร์, “การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก.”

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547).

ปัจจัยทางด้านสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคสื่อสมัยใหม่ ที่เกิดขึ้นมาอย่างหลากหลายในระบบสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารทั่วทุกมุมโลก แต่กลับพบว่า พื้นที่ในการนำเสนอเนื้อหาในท้องถิ่นมีอยู่น้อย คนในท้องถิ่น ถูกกลืนหายไปกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นในด้านสังคม หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงได้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่ประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ชลาพันธ์ อุปกิจ⁸ ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์รายวันเชียงใหม่ ให้ความสนใจกับประเด็นปัญหาของจังหวัด ที่เป็นไปตามความสนใจของประชาชนส่วนใหญ่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่หนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าว ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิฑิต วิทย์สรณะ ในประเด็นการมีส่วนร่วมพบว่า หนังสือพิมพ์ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งข่าวบทความ รับเรื่องร้องทุกข์เท่านั้น ไม่ได้ให้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหาแต่อย่างใด เนื่องจากหาข้อสรุปที่จะตีพิมพ์ในแต่ละประเด็นค่อนข้างยาก

จากปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงที่มาจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์เอกราช ที่ต้องเริ่มพัฒนาตนเอง และปรับตัวเพื่อแข่งขันกับสื่อ สมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุชุมชน และ เคเบิลท้องถิ่น ในด้านความรวดเร็วในการนำเสนอข่าว ดังนั้นหนังสือพิมพ์ เอกราช จึงต้องปรับตัวด้านเนื้อหาให้มีเนื้อหาเชิงวิเคราะห์เจาะลึกมากขึ้นเพื่อสร้างความแตกต่าง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเจ้าของหนังสือพิมพ์จะต้องนำปัจจัยดังกล่าว มาประกอบเพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารหนังสือพิมพ์ให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

⁸ ชลาพันธ์ อุปกิจ, “บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ตามแนวคิดประชาสังคม,”

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

(1) การวิเคราะห์การบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอกราช

เจ้าของและนักหนังสือพิมพ์ผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือพิมพ์ เอกราช มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จุดแข็ง ของหนังสือพิมพ์ เอกราช คือการเป็นสื่อท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งยังรับเรื่องราวร้องทุกข์ จากประชาชนด้วย สำหรับจุดอ่อนของหนังสือพิมพ์เอกราช คือ รายได้จากโฆษณามีน้อย ซึ่งผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดเรื่องการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น โดย สมควร กวียะ ได้กล่าวถึงการดำเนินงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่นอกจาก บทบาทการเป็น ประหนึ่งสถาบันสาธารณะทำหน้าที่รับใช้สังคมแล้ว ยังต้องดำเนินธุรกิจให้ไปได้ตลาดรอดฝั่ง หนังสือพิมพ์จึงต้องอยู่ให้ได้ด้วยการขายโฆษณาเลี้ยงตนเอง แต่ทั้งนี้ต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน และร่วมผลักดันระบบการเมืองให้มีความโปร่งใสมากขึ้น รวมไปถึงผลักดันเศรษฐกิจให้มีทางเลือกมากกว่าการบริโภคนิยม หรือมุ่งเอากำไรเป็นตัวตั้ง มาเป็นการร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนยั่งยืนต่อไป

ส่วนโอกาสที่เอกราชจะเติบโตได้นั้น คือการปรับปรุงด้านรูปแบบให้ทันสมัย สะดุดตา ประกอบกับเนื้อหาที่เจาะลึก สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านให้มากขึ้น ก็จะทำให้หนังสือพิมพ์ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดพิมพ์ โดยผลวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องมีการปรับรูปแบบให้มีความน่าสนใจ โดยนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนา ทั้งนี้ยังต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายกลุ่มผู้อ่านให้ชัดเจนซึ่งจะสามารถช่วยกำหนดเนื้อหาในการนำเสนอได้ ที่สำคัญต้องนำเสนอเนื้อหาที่เป็นความต้องการของคนในท้องถิ่น หรือนำเสนอปัญหาสังคมหรือเนื้อหาที่เชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจ และตรงกับสิ่งที่ประชาชนในท้องถิ่นอยากจะทำต่อไป

นอกจากนี้ต้องพยายามรักษานโยบายในการนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง โดยต้องแยกตัวออกมาจากกลุ่มอิทธิพล ธุรกิจต่างๆ หรือการเมืองท้องถิ่นให้ได้ มิฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพของเนื้อหาข่าวก็จะลำบาก ขาดอิสรภาพในการนำเสนอ รวมทั้งอุปสรรคด้านการแข่งขันทางเทคโนโลยี จากสื่อมวลชนอื่นที่นำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับท้องถิ่นด้วย เช่น สื่อวิทยุชุมชน โทรทัศน์ (เคเบิลทีวี) รวมถึงสื่อสมัยใหม่เช่นสื่อ ออนไลน์ด้วย

สรุปผลการวิจัยได้ว่า ปัจจัยที่เป็นผลกระทบจากกระแส โลกาภิวัตน์ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ เอกราช ต้องปรับตัวเองอย่างมาก ในด้าน การบริหารงานด้านการตลาดในเชิงรุก การปรับเปลี่ยนและพัฒนา เทคโนโลยีการพิมพ์ให้ทันสมัย รวมทั้ง ศักยภาพของบุคคลากร และเจ้าของผู้ประกอบการ รวมไปถึง บทบาททางด้านสังคม ทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้อ่าน และข้อกฎหมาย ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัว โดยตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรหนังสือพิมพ์ได้แก่ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ลักษณะความเป็นเจ้าของ ลักษณะชุมชน สถานการณ์ในเชิงธุรกิจ ความต้องการที่สำคัญคือ นโยบายหลัก และ คุณภาพของการผลิต ส่วนการบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ให้ดำรงอยู่ได้นั้น เจ้าของหรือผู้ประกอบการควรศึกษาทำความเข้าใจ ถึงปัจจัยแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก โดยการศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในกระบวนการผลิตทั้งหมด ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้หนังสือพิมพ์มีการปรับตัว และประสบผลสำเร็จในการบริหารกิจการให้ดำรงอยู่ โดยหนังสือพิมพ์ ต้องทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องบริหารธุรกิจอยู่ได้โดยการจัดการด้านการตลาด สร้างผลกำไรที่น่าพอใจ แก่เจ้าของและผู้ประกอบการ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการผลิตหนังสือพิมพ์เพื่อท้องถิ่นต่อไป

3.) ข้อเสนอแนะ

3.1) เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษา เรื่อง การปรับตัวและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ในจังหวัดลำปาง ซึ่งผลการวิจัยนี้นับว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษา การปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเท่าต่อไป

(1) ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์เพิ่มเติม ในด้านความต้องการของตลาด ทั้งผู้อ่านและเจ้าของโฆษณา เนื่องจาก ตัวเจ้าของหรือ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังไม่มีความรู้และความเข้าใจ และศักยภาพเพียงพอในการบริหารจัดการด้านธุรกิจหนังสือพิมพ์ และการประกอบธุรกิจไม่เคยได้สำรวจความต้องการของตลาด ทั้งด้านผู้อ่านและผู้โฆษณา ดังนั้นลักษณะการบริหารธุรกิจจึงเป็นไปในลักษณะแก้ปัญหาระหว่างดำเนินการ แต่ธุรกิจหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่จะต้องใช้เวลาในการประเมินสถานภาพว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ดังนั้น ก่อนที่

เจ้าของหรือผู้ประกอบการจะลงทุนทำธุรกิจ ต้องมีการสำรวจตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้่องแท้เสียก่อน เพื่อนำมาประกอบในการตัดสินใจ ในการวิเคราะห์ต้นทุน และเป้าหมายของการบริหารจัดการ โดยควรมีการสัมภาษณ์เจาะลึก เจ้าของบริษัท ธุรกิจห้างร้านเกี่ยวกับแนวทางการพิจารณาว่าจะลงโฆษณา หรือไม่ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ด้วยว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยได้บ้าง และ ควรมีการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อสามารถวิเคราะห์ตลาดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และความต้องการรับรู้ข่าวสารที่ตรงประเด็น แก่ผู้อ่านต่อไป

(2) ควรมีการศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอื่นๆ เปรียบเทียบ ในเรื่องการปรับตัว เนื่องจากบริบททางสังคม การดำเนินงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดและการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละที่ย่อมมีความแตกต่างกัน

3.2) เพื่อการปรับปรุงพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป

(1) ด้านการบริหารองค์กร ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรบริหารจัดการโครงสร้างองค์กรอย่างมีระบบ ซึ่งระบบโครงสร้างองค์กรที่มั่นคง คือ การรวมตัวเป็นห้างหุ้นส่วนที่ต้องจดทะเบียน มีการทำบัญชีที่ชัดเจน และจะต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน เป็นระบบ เช่นเดียวกับ ระบบโครงสร้างหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง โดยต้องแยก กองบรรณาธิการ ออกจาก ฝ่ายการตลาด เพื่อความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวในด้านต่างๆ เนื่องจากข้อดีของการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนนั้น คือ การระดมทุน ช่วยให้องค์กรมีเงินหมุนเวียนมากพอในการบริหารจัดการด้านการเงิน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุน และมีความผิดพลาดน้อย จากการศึกษาลักษณะความเป็นเจ้าของของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ยุค พบว่า ยุคที่เอกราช เติบโต ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วคือ ยุคที่หนังสือพิมพ์ ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วน มีระบบโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน และแบ่งแยกฝ่ายชัดเจน ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดเห็นนักวิชาการด้านวารสารศาสตร์สื่อสารมวลชน ซึ่งมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรเป็นลักษณะความเป็นเจ้าของแบบหุ้นส่วนจดทะเบียนในระดับห้างหุ้นส่วน ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะห้างหุ้นส่วนนี้อาจจะพัฒนาเป็นรูปบริษัทได้

(2) ด้านกองบรรณาธิการ บุคลากรในกองบรรณาธิการจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในการทำข่าวและต้องมีทักษะที่ดีในการนำเสนอข่าวอย่างรอบด้านด้วย ในการบริหารบุคลากรในกองบรรณาธิการ ควรมีการแบ่งสายงานของผู้สื่อข่าวให้ชัดเจน เนื่องจาก เนื้อหาบางอย่างต้องใช้ความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้านจริงๆ เช่น ข่าวเศรษฐกิจ การเมือง สาธารณะสุข ฯลฯ ซึ่งต้องมี

ความสามารถในการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้ ควรจะต้องแยกกองบรรณาธิการออกจากฝ่ายการตลาดให้ชัดเจนเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวในประเด็นเชิงเจาะลึกต่อไป

(3) ด้านการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ เนื้อหา และ รูปแบบหนังสือพิมพ์ การปรับปรุงด้านเนื้อหาและรูปลักษณะของหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด หากหนังสือพิมพ์จะต้องดำรงอยู่ให้ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และ ในอนาคตต่อไป หนังสือพิมพ์ควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นต่อไป ควรนำเสนอข่าวในเชิงเจาะลึก เชื่อมโยงกับท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นเห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเพื่อคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ที่ผ่านมาจากการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เอกရာช เปรียบเทียบทั้ง 4 ยุค พบว่า ยุคก่อตั้ง และยุคเติบโต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เอกราช ได้ทำหน้าที่อย่างเอาใจจริงเอาใจในการนำเสนอข่าวตอบสนองความต้องการของประชาชน และต่อผู้อ่านเคียงข้างประชาชนด้วยความเป็นธรรม สร้างแรงศรัทธาให้ปรากฏ ทำให้ชื่อเสียงของหนังสือพิมพ์ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในท้องถิ่นเสมอมา

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหากจะดำรงอยู่ได้ต่อไป ประเด็นสำคัญที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องทำคือต้องเอาใจจริงในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลึก เป็นกลาง และโปร่งใส นำเสนอข่าวในเชิงให้ความรู้แก่ประชาชน ซึ่งจะนำสู่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปตรวจสอบ ที่ผ่านมาจากการศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เอกราช หลังจากยุคเติบโต คือ ในยุคย้อนกลับใหม่ และยุคควบคุมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ พบว่า เนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์ เป็นเพียงการรายงานข่าวในมิติเดียว เนื้อหาไม่ดึงดูดใจผู้อ่าน นอกจากนี้ ขนาดและรูปแบบยังขาดสีสันไม่โดดเด่น หนังสือพิมพ์เอกราช จึงได้รับความนิยมลดลงนับจากนั้นเป็นต้นมา นักวิชาการให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์หากจะดำรงอยู่ได้ ต้องปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบให้มีที่น่าสนใจ ให้ผู้โฆษณาเห็นว่าหนังสือพิมพ์เอาใจจริงในเรื่องการนำเสนอเนื้อหา และรูปลักษณะเพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านต่อไป หนังสือพิมพ์จึงจะสามารถอยู่ได้ จากยอดผู้อ่านและยอดผู้ลงโฆษณาที่เพิ่มขึ้น

(4) ด้านเทคโนโลยีในการผลิต สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีโรงพิมพ์เป็นของตนเองเป็นเครื่องพิมพ์แบบออฟเซ็ท ซึ่งมีต้นทุนในการบำรุงรักษาค่อนข้างสูงมาก และหากนำมาคิดเป็นต้นทุนก็หมดกึ่งจะอยู่รอดและดำรงอยู่ได้ลำบาก ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีแท่นพิมพ์เองจึงต้องรับงานพิมพ์อื่นๆ ด้วยเพื่อเป็นรายได้ทำให้กิจการดำเนินอยู่ได้ จากการศึกษาด้านการผลิต

ของหนังสือพิมพ์ เอกราช พบว่า อุปสรรคด้านการจัดการด้านกองการผลิต คือการผลิตหนังสือพิมพ์ไม่ทันตามกำหนด เนื่องจาก งานพิมพ์ที่โรงพิมพ์ ชนกับงานผลิตหนังสือพิมพ์

ดังนั้นหากจะพัฒนากองการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการจะต้องเพิ่มการลงทุนด้านเทคโนโลยีมากกว่าที่จะเพิ่มการลงทุนด้านเครื่องจักร เพราะจะไม่เป็นการเพิ่มภาระในการดูแลรักษา ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านวารสารศาสตร์ มีความเห็นว่า ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ควรลงทุนด้านเทคโนโลยีมากกว่า เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนในการผลิต โดยแนะนำให้ผู้ประกอบการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออนไลน์เพิ่มขึ้น เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์และส่งเสริมรายได้ทางหนึ่งอีกด้วย หากยังไม่มีบุคลากรด้านการจัดทำเว็บไซต์ ควรจับมือร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ทั้งคณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาที่มีความรู้ด้านการจัดทำเว็บไซต์มาช่วยในระยะเริ่มแรก และต่อไปจึงพัฒนาเนื้อหาและรูปลักษณะที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นได้ อันจะเป็นสิ่งช่วยให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ต่อไปในอนาคตและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เทคโนโลยี

(5) การจัดการด้านการตลาดและการส่งเสริมการตลาด สำหรับการจัดการด้านการตลาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการควรมีการสำรวจความต้องการของผู้อ่าน เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจ เพื่อการนำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องความต้องการของประชาชน ถือเป็น การสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์อีกด้วย นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีส่งเสริมการตลาดที่จะช่วยประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ได้ดีที่สุดคือ การส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ จัดเวที สาธารณะ เปิดเวทีให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นท้องถิ่นและประเด็นสังคม หนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอข้อสรุปที่ได้มาจากการเปิดเวทีสาธารณะ ในประเด็นที่ได้มีการแสดงความคิดเห็น ทั้งจากผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการท้องถิ่น และประชาชน นอกจากจะเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ทางหนึ่งแล้ว ยังเป็นการช่วยส่งเสริมความร่วมมือภาคประชาชนอีกด้วย ซึ่งการจัดเวทีสาธารณะนี้นับเป็นบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งที่หนังสือพิมพ์จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือภายในท้องถิ่น อันจะเป็นการสร้างและพัฒนาท้องถิ่นต่อไปจากวิถีแห่งประชาสังคม แม้ว่าหนังสือพิมพ์ เอกราช จะพยายามทำการประชาสัมพันธ์ในวิทยุชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดทางหนึ่ง หากแต่หนังสือพิมพ์ ยังขาดการสำรวจผู้อ่าน และการวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด อันได้แก่ ด้านเนื้อหา และรูปลักษณะหนังสือพิมพ์ , ด้านกระบวนการผลิตและช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นต้น จึงยังทำให้หนังสือพิมพ์ขาดทิศทางการพัฒนาในขณะนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. เทคโนโลยีสารสนเทศและทฤษฎีการสื่อสาร. [ออนไลน์]. 2551 แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Thai/Schools/sca/MA> [2552, มกราคม,7]
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ . สื่อเพื่อชุมชน การประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543
- เกศินี จุฑาวิจิต. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม , 2548.
- กอแก้ว วงศ์พรรณ . สื่อท้องถิ่นไร้พลังจริงหรือ . [ออนไลน์].2551 แหล่งที่มา : <http://blogazine.prachatai.com/user/korkaew/post/854> [2552,มิถุนายน, 22]
- กอแก้ว วงศ์พรรณ. การลงทุนในงานข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในอินโดนีเซีย . [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา : [http://blogazine.prachatai.com/ user/korkaew/post/1864](http://blogazine.prachatai.com/user/korkaew/post/1864) [2552, มิถุนายน,22]
- ครรชิต มาลัยวงศ์.ทัศน์ะไอที.[ออนไลน์].2540. แหล่งที่มา: <http://opac.vru.ac.th/BibDetail.aspx?bibno=1739460&keyid=2607> [2552,มกราคม, 7]
- ฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา.การผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น. เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตหนังสือพิมพ์ หน่วยที่ 12-15. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.
- ชัชวาล ทองดี. การวิเคราะห์และประเมินชุมชนในสถานการณ์โลกาภิวัตน์
เชียงใหม่ : สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2549.
- ชลิต ลิ้มปะนะเวช . การตลาดกระบวนทัศน์ใหม่ เพื่อความอยู่รอด ในยุคเศรษฐกิจฝืด . [ออนไลน์].2552. แหล่งที่มา : <http://www.chiangmaitrading.com/index.php?option=content&=article&id=552:2009-5-26&catid=44:2009&Itemid=81>
- ชลพันธ์ อุปกิจ. บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ตามแนวคิดประชาสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2545.

- ไชยยันต์ เปรมทอง. ที่มาของหนังสือพิมพ์เอกราช. เอกราช (24-30 มิถุนายน 2544): 3
 จิตติ วิทยสรณะ. บทบาทและการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ .,
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2545.
- ทองใบ ทองเปาว์. รายงานการคุกคามประทุษร้ายฆาตกรรมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ . ใน
รายงานการประชุมของสมาคมหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย ฉบับประชุม
ใหญ่ สนนพท. 2526 ณ จังหวัดพะเยา 18- 20 มีนาคม 2526. สมาคมหนังสือพิมพ์
 แห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร: 2526.
- ธนวดี บุญลือ จาระไน แกลโกศล และพีระ จิโรโสภณ. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร . สำนักพิมพ์
 มสธ. กรุงเทพมหานคร: 2544.
- ธนวรรณ แสงสุวรรณและคณะ. การบริหารการตลาด. กรุงเทพมหานคร: 2544.
- บรรยงค์ สุวรรณผ่อง , อังธิดา ลิ้มปี ทมปาณี และคณะ , สถานภาพและบทบาทของ
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย และการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สภาการ
 หนังสือพิมพ์แห่งชาติ: 2551
- ประดิษฐ์ จุมพลเสถียร. การสื่อสารการตลาดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: 2544.
- พนม จอมอินตา. การบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง . วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.
- พรทวี ยอดมงคล. การบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต , คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- พิศิษฐ์ ชวาลาวัช , แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น . กรุงเทพมหานคร : คณะวารสาร
 ศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- พิศิษฐ์ ชวาลาวัช. ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กร
ปกครอง ท้องถิ่นให้ มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ , กรุงเทพมหานคร : ดับเบิลนายพริ้นติ้ง ,
 2542.
- พีระ จิโรโสภณ . ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน .ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการ
สื่อสาร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2529.
- พีระ จิโรโสภณ. สิ่งพิมพ์ชุมชน. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2536.

- พิรกาญจน์ ไคนุ่นนา . คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหนังสือพิมพ์ชุมชนในจังหวัดปัตตานี
ยะลา และนราธิวาส . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.
- เมืองทอง รัตนชัย, สุขสันต์ วันเกิด... เอกราช. เอกราช, (24- 30 มิถุนายน 2544):3
- รัถพร ชั่งธาดา และคณะ . รายงานการวิจัยการวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ผลิตในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ,
 2534.
- วิจิตรา ไสรินทร์. การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต , คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- วิภา อุดมพันธ์. สื่อมวลชนในประเทศไทยปี. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พี. 2541.
- วิลาสินี พิพิธกุล . สถานภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปัจจุบัน . ใน คู่มือหนังสือพิมพ์
ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530.
- วีระศักดิ์ สาเลยยกานนท์ และคณะ . สถานภาพหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น . ใน รายงานการวิจัย.
 กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2528
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. เทคโนโลยีสารสนเทศ. [ออนไลน์].2549
 แหล่งที่มา: <http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet1/network/it/> [2552, กุมภาพันธ์, 15]
- สมควร กวียะ . ทางอยู่รอดที่ดีของหนังสือพิมพ์ . ใน หนังสือการอบรมโครงการวุฒิปัต
รนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่ 2, 3-12 (ตุลาคม 2523).
- สมคิด บางโม. การประกอบธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันออก, 2533.
- สุภา ศิริมานนท์. โอกาสและลักษณะการอย่างไรที่นับว่าเหมาะสมสำหรับหนังสือพิมพ์
ล้ำหลัง. ใน หนังสือรวบรวมบทความ แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
ในการอบรมโครงการวุฒิปัตรนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่ 5, ตุลาคม 2526. (โรเนียว)
- สุภา ศิริมานนท์. บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น. ใน หนังสืออบรมโครงการ
วุฒิปัตรนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาค รุ่นที่2, 3-12 ตุลาคม 2523. (อัดสำเนา)
- สุรัตน์ นุ่มนนท์. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น. ใน หนังสือการอบรมโครงการวุฒิปัตรนักหนังสือพิมพ์
ภูมิภาค รุ่นที่ 2, 3-12 (ตุลาคม 2523).
- สุภา ศิริมานนท์. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไทยศึกษาจากอดีต. ใน คู่มือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น.
 กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530.

เสนห์ จามริก. ชุมชนไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์. ใน เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ว่าด้วยเรื่องชุมชน ครั้งที่ 1 “ชุมชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง”, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพมหานคร: 2543.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (TDRI) (องค์การมหาชน). ผลกระทบโลกาภิวัตน์. ใน ผลการสัมมนา เฝ้าระวังความเสียหายจากกระแสโลกาภิวัตน์ โรงแรมแอมบาสเดอร์ จังหวัดชลบุรี : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย .[ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา : <http://www.info.tdri.or.th> [2552,ตุลาคม 22]

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โครงการวิจัยเรื่องการประเมินผลหนังสือพิมพ์ชนบทของโครงการพัฒนาชนบทกลุ่มแม่กลอง และเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ชนบทอื่นๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520..

อริน เจียจันทร์พงษ์. แนวคิดของ สื่อทางเลือก เนื้อหา และรูปแบบ บนความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=148005> [2552, กันยายน,17]

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว.โลกาภิวัตน์กับอัตลักษณ์ชุมชน. ใน สื่อสันนิบาต. กรุงเทพมหานคร; นครมีเดีย, 2546,

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Danis McQuail. Mass Communication Theory. 2 nd Ed. California: Sage Publications inc. 1987.

David Manning White. The Gatekeeper: A Case Study in the Selection of News. Journalism Quarterly. (Fall 1950)

Fraser F. Bond, An Introduction to Journalism. New York: The MacMillan Company, 1995.

Guy De Fongalland, Senior Programme Special (AMIC) โครงการวิจัยการประเมินผลหนังสือพิมพ์ชนบทของโครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลอง และเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ชนบทอื่นๆในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

Hanat Dorothy Tod. Mass Media and Adult Education. New Jersey: Education Technology Publications, 1971.

Jame, A. Anderson and Timothy P. Meyer. Media Communication: A Social Action Perspective. California : Sage Publication Inc., 1988

Jame J.Fox, Cultural Diversity in Southeast Asia, Kamanto Sunarto, Russell Hiang-Khng Hen, Achmad Fedyani Saifuddin, Multicultural Education in Indonesia and Southeast Asia: Stepping into the Unfamiliar, Jumal Antropologi Indonesia, 2004.

Jim Wills. Surviving in the Newspaper Business. New York: Preager Publisher, 1988.

John Child. Organization: A Guild to Problems and Practices. London: Harper & Rew Publichers, 1976.

Phillip Kotler, Keith K. Cox. Marketing Management And Strategy. Fourth Edition. Prentice-Hall, 1998.

William G. Station. Fundamental of Marketing. New York: McGraw-Hill Inc, 1978.

William Herbert Lee. Newspaper Organization and Management. 5th Ed. Iowa: Iowa State University Press, 1978.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว พัชราภรณ์ ครุฑเมือง เกิดเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2525 ที่จังหวัดลำปาง สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลป ศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ แขนงวิชา วรรณกรรม ภาษาอังกฤษ จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ ภาค วิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549 และสำเร็จการศึกษาในปี 2552

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย